

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΕ

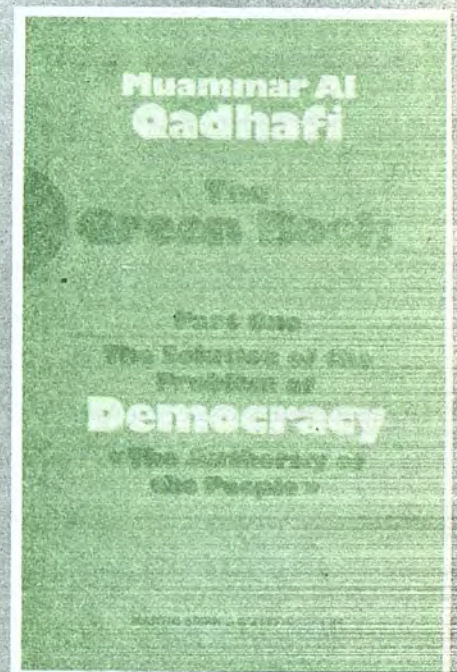
Περίοδος Β', Τεύχος 68 Σάββατο 2 'Απριλίου 1977,

Δρχ. 20

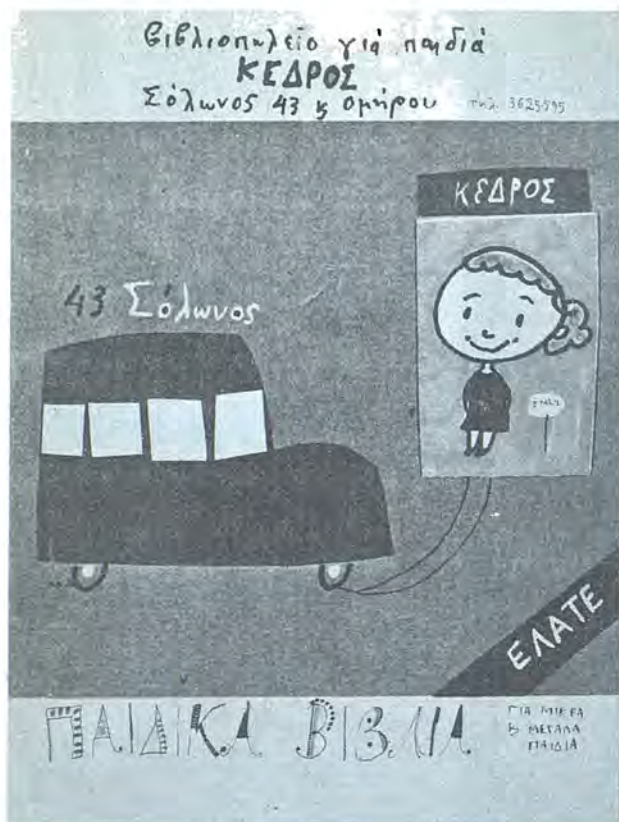
ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ:

ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ «ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ»

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΚΑΝΤΑΦΙ

Κάτι καινούργιο στην Έλλάδα
στό χώρο του βιβλίου

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΕΔΡΟΣ»
Σόλωνος 43 και Όμηρου – Τηλ. 3625595

Τό πρώτο βιβλιοπωλείο αποκλειστικά
για παιδιά και νέους άνοιξε στην Άγγλία
τό 1745. Τό 1977, μέ μιά ...μικρή καθυ-
στέρηση 232 έτων, άνοιξε στην Άθήνα τό
πρώτο βιβλιοπωλείο αποκλειστικά για
παιδιά και νέους

**στην οδό Σόλωνος 43 – Τηλ. 3625595
από τόν Έκδοτικό Οίκο «ΚΕΔΡΟΣ»**

Στό βιβλιοπωλείο αυτό οί έλληνες συγ-
γραφείς παιδικών βιβλίων θά έρχονται σέ
έπαφή μέ τό αναγνωστικό τους κοινό, μι-
κρούς και μεγάλους, σχεδόν καθημερινά:

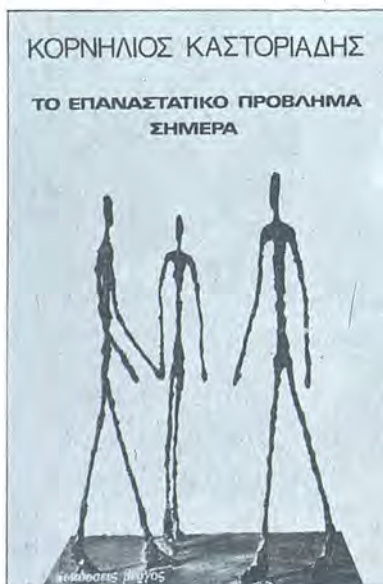
**Τρίτη και Τετάρτη από ώρα 10-1
οί συγγραφείς:**

Έλλη Άλεξίου, Βίτω Άγγελοπούλου,
Έλένη Βαλαβάνη, Άλκη Ζέη, Παντελής
Καλλιότσος, Μαρούλα Κλιάφα, Έλλη
Παπαδημητρίου, Ζώρζ Σαρη, Πιπίνα Τσι-
μικάλη, Δανάη Τσουκαλά

**Πέμπτη και Παρασκευή από ώρα 10-1
οί συγγραφείς:**

Ζωή Βαλάση, Κατερίνα Γιώργα, Πέπη
Δαράκη, Σοφία Ζαραμπούκα, Άλέξης
Κυριτσόπουλος, Γεωργία Λεράκη, Μάρω
Λοΐζου, Ειρήνη Μάρρα, Έλένη Περγάκη,
Δημήτρης Τσιαγκλής, Έντουαρντ Φέντον

εκδοσεις
βεργος

Περίοδος Β
Χρόνος 4ος
Τεύχος 68

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δημοχάρους 60,
Αθήνα 601. Τηλ. 732-713 - 732-819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ»: Ντοκουμέντο	6
Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ και τό μά- θημα	10
ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ των συνθετι- κών οίνοπνευμάτων	11
ΚΑΝΤΑΦΙ: Τό «Πράσινο Βι- δίο»	12
ΜΑΡΙΑΣ ΗΛΙΟΥ: Α. Δ. του Κογκό.	17
ΠΑΣΟΚ: ή τελευταία κρίση. Γράφουν οί Γ. Λύτρας και Θ. Μυτιλη- ναίος	20
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Υπόθεση Μπε- λογιάννη	27

ΚΛΗΡΟΣ: Γάμος ή άγαμία:	32
Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ: Ποδό- σφαιρο καί πολιτική	36
Τ. ΔΗΜΟΥ: Ή τέχνη τής παρανομίας	40
ΕΛΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ: Προβλήματα γλώσσας	42
Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ: Γιοτά- πατο	43
ΝΤΟΡΑΣ ΡΟΓΚΑΝ: Γιάννης Κουνέλλης	45
Σ. ΤΣΑΚΝΙΑ: Τό «Πρίμ»	46
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	54
Ν. ΔΑΜΙΓΟΥ: Τό «Θείον Κή- ρυγμα»	54

ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ:
«21η Απριλίου»
ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΝΤΑΙ

"Με τίς προβαλλόμενες απαιτήσεις, ανατρέπεται κάθε σκέψη για κάθε καλή θέληση και προσπάθεια για να βοηθήσουμε την κυβέρνη-
ση στη στήριξη της οικονομικής της πολιτικής..." Αλλά λέει ένα
άπο τα πολλά εργοδοτικά κείμενα που κυκλοφόρησαν αυτές τίς μέρες.

Τό σχήμα είναι άπλο: 'Από τί μία οί παράλογες απαιτήσεις των
έργαζομένων. 'Από τί ή άλλη, οί επιχειρηματικοί κύκλοι έχουν
φτάσει στο έσχατο όριο- "θυσιών" έτσι που οί δραστηριοποιητές τους
νά καταντούν άσύμφορες. Καί πάνω άπ'όλους μία κυβέρνηση που
φροντίζει να περνώσει τό κλυδωνιζόμενο σκάφος τίς οικονομίας
καί να ισορυγίσει τά "συγκρουόμενα στρατόπεδα".

Οί διακηρύξεις είναι γνωστές. Τό έπίκεντρο τίς κυβερνητικής
επιχειρηματολογίας άποτελεϊ ή έπίκληση των έθνικών κινδύνων καί
σέ συνέχεια τά όράματα για τί ή οικονομική ανάπτυξη καί τί συμπό-
ρευση με τί ή μεγάλη εύρωπαϊκή κοινότητα. Δέν είναι τοῦ παρόντος
νά άναζητήσουμε τό χαρακτήρα τίς κρίσης στα έθνικά ζητήματα ή
τί ή λύση τους ούτε καί να δοῦμε τό περιεχόμενο τίς αναπτυξιακής
πολιτικής. Μπορεϊ μόνον να έπιστημάνει κανείς ότι οί προσανατολι-
σμοί τίς έξωτερικής πολιτικής αλλά καί τό αναπτυξιακό πρόγραμμα
σέ βάρος κυρίως των έργαζομένων - βασικά στοιχεία τίς ΝΔ - δέν
έκφράζουν ούτε τά αίτήματα ούτε καί τίς προσδοκίες τοῦ λαοῦ μας.

'Εκτός όμως άπ'όλα αυτά, άξίζει να έπιστημάνουμε τίς μεθόδους
που χρησιμοποιεϊ ή κυβέρνηση για να άντιμετωπίσει τους έργαζό-
μενους όταν διεκδικούν τά αίτήματά τους. 'Εκτός άπό τί ή έπίκληση
των έθνικών κινδύνων καί τό όλεαρ ένός άφηρημένου αναπτυξιακοῦ
όράματος, ή κυβέρνηση τίς Ν.Δ άκολουθεϊ τίς παρακάτω μεθόδους:

Α. Προώθηση τοῦ κρατικοῦ συνδικαλισμοῦ καί έλεγχο των συνδικά-
των. Όσο περνά ο καιρός άποδεικνύεται όλο καί περισσότερο ο ρό-
λος τοῦ έφαφία λάσκαρη σ'αυτές τίς άντεργατικές ένέργειες.

Β. Άσκηση ώμης βίας για τί ή καταστολή των εργατικών κινητο-
ποιήσεων. Στα Μαντεμοχώρια είχαμε τό πιο πρόσφατο κρούσμα σάν
συνέχεια μιās οείρās άνάλογων ένεργειών στη διάρκεια τίς νεοδημο-
κρατικής διακυβέρνησης.

Γ. Τέλος, δοκιμάστηκε πρόσφατα, στην άπεργία των εκπαιδευτι-
κών μία άλλη μέθοδος: ή άσκηση πίεσης μιās κοινωνικής ομάδας
ένάντια σέ μία άλλη. 'Η τελευταία μέθοδος ίσως άποδειχτεϊ ή πιο
έπικίνδυνη" ίσως άποδειχτεϊ μοιραία: Γιατί αν ως τώρα είχαμε
τί ή κλασσική τακτική τίς κρατικής βίας, τώρα έχουμε να κάνουμε
με μία κλασσική μέθοδο που χρησιμοποίησε ο φασισμός. Καί οί μέθο-
δες αυτές είναι έπικίνδυνες" περισσότερο άπό τίς τρομοκρατικές
ένέργειες των έξτρεμιστών τοῦ νεοφασισμού καί των νοσταλγών τίς
4ης Αύγουστου.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Θερμή περίοδος γυμνασίων ή άπεργιών...

Έγκαινιάσθηκε τήν εβδομάδα πού πέρασε ή φετινή έλληνο-τουρκική κρίση. Η Τουρκία πραγματοποίησε αεροναυτικά γυμνάσια στό διεθνή ύδατα του κεντρικού και του νότιου Αιγαίου. Σέ άλλη περιοχή πραγματοποιήθηκαν ταυτόχρονα αντίστοιχα ελληνικά γυμνάσια.

Έτσι ή μόνιμη πιά όξύτητα στις έλληνοτουρκικές σχέσεις μπήκε και φέτος στην κύρια φάση της, μία φάση πού θά διαρκέσει έως τόν Οκτώβριο, όποτε ή χειμωνιάτικη κακοκαιρία θά στείλει τίς τουρκικές δυνάμεις στους ναυστάθμους τους. Έως τότε θά πραγματοποιηθούν μία σειρά τουρκικές ασκήσεις στό Αιγαίο και τό «Σεισμική» θά επαναλάβει τό «ερευνητικό» του έργο. Είναι και αυτή μία από τίς ιδιομορφίες της έλληνοτουρκικής κρίσης: Πρόκειται γιά κρίση εποχιακή. Από τά μέσα Μαρτίου έως τά μέσα Οκτωβρίου, πού τό επιτρέπουν οί καιρικές συνθήκες, προσλαμβάνει τή μορφή συνεχών προκλήσεων στό Αιγαίο. Και από τόν Οκτώβριο έως τό Μάρτιο περιορίζεται σέ φραστικές απειλές των Τούρκων επίσημων.

Η φετινή ελληνική αντίδραση στό τουρκικά γυμνάσια υπήρξε άμεση, αντίθετα μέ ό,τι συνέβαινε στό παρελθόν. Έτσι πραγματοποιήθηκαν σέ πολλές περιοχές του Αιγαίου ασκήσεις του πολεμικού ναυτικού, ταυτόχρονα μέ τά τουρκικά γυμνάσια. Τά ελληνικά γυμνάσια – ανακοινώθηκε επίσημα – ήταν άσχετα μέ τά τουρκικά, αφού είχαν ήδη προγραμματισθεί από τόν Ιανουάριο. Άλλα και τά τουρκικά ήταν ήδη προγραμματισμένα από τόν προηγούμενο χρόνο, πράγμα γνωστό στους Έλληνες άρμοδίους. Έτσι ή σύμπτωση τους δέν ήταν «συμπτωματική». Άποτελεί αυτό μία μεταβολή της κυβερνητικής πολιτικής απέναντι στην προκλητικότητα των Τούρκων; Θά έμείνει ή ελληνική πλευρά στη γραμμή αυτή ή θά άνεχθεί και φέτος τήν τουρκική άσυδοσία στό Αιγαίο, όπως έγινε πέρυσι, μέ τίς συνεχείς παραβιάσεις ελληνικού χώρου από τό «Σεισμική»;

Άπαντήσεις στό έρώτημα αυτά θά δοθούν σέ λίγες έβδομάδες, όταν επαναληφθούν οί τουρκικές «έμφανίσεις» στό Αιγαίο. Η κυβέρνηση στό μεταξύ κρατά ζηλότυπα γιά τόν έαυτό της τό θέμα των σχετικών χειρισμών, κανένα δέν ένημερώνει και κανένα δέν ρωτά.

Οί φετινές τουρκικές ασκήσεις στό Αιγαίο είχαν πάντως κάποια ιδιομορφία: Ούσιαστικά δέν πραγματοποιήθηκαν. Παρ' όλες τίς τυμπανοκρουσίες του τουρκικού τύπου, έμφανίσθηκαν συνολικά στό Αιγαίο 20 περίπου σκάφη – όχι από τά καλύτερα πού διαθέτει ή Τουρκία – και δύο (άριθμός 2!!) άναγνωριστικά άεροσκάφη της πολεμικής άεροπορίας. Τόν περισσότερο καιρό ή δύναμη αυτή παρέμεινε σέ τουρκικά χωρικά ύδατα, βόρεια στον κόλπο του Ξηρού ή στό μικρασιατικά παράλια, και μόνο γιά χρονικό διάστημα πού δέν ξεπερνά τό ένα τρίτο του συνολικού χρόνου των γυμνασίων, κινήθηκε σέ «θερμές» περιοχές του Αιγαίου. Επίπλέον τά τουρκικά πλοία κινήθηκαν σέ περιορισμένες άποστάσεις – οικονομία σέ καύσιμα ή επίσημη δικαιολογία – και ένσφαιρα πυρά χρησιμοποιήθηκαν σέ περιορισμένη έκταση, και αυτό μόνο μέσα σέ τουρκικά χωρικά ύδατα. Τέλος, δέν σημειώθηκε ούτε μία φορά παραβίαση ελληνικού θαλάσσιου ή έναέριου χώρου, έστω και «κατά τύχη».

Γεννιέται λοιπόν τό έρώτημα τί πραγματικά έπιδίωκε ή Τουρκία μέ τά γυμνάσια της, πού ούσιαστικά δέν πραγματοποίησε.

Τό πρώτο και κυριότερο ήταν ή υπογράμμιση των «κυριαρχικών δικαιωμάτων» της στό Αιγαίο. Δέν πρόκειται γιά ελληνική θάλασσα και δικαιούται όποτε θέλει νά στέλνει στόλο και άεροπορία γιά γυμνάσια. Αυτά συμβόλιζαν τά 20 τουρκικά πλοία και τά δύο άεροπλάνα στό Αιγαίο.

Τό δεύτερο ήταν ή σφυγμομέτρηση της ελληνικής κυβέρνησης. Οί καιρικές συνθήκες επιτρέπουν και πάλι τή μεταφορά

της κρίσης από τίς τράπεζες των διαπραγματεύσεων στό Αιγαίο. Ποιές είναι οί φετινές ελληνικές διαθέσεις, ή περσινή άνεκτικότητα εξακολουθεί νά υπάρχει;

Ο τρίτος στόχος της τουρκικής κυβέρνησης έχει σχέση μέ τά δικά της έσωτερικά προβλήματα. Οί έκλογές έπισπεύσθηκαν και θά διεξαχθούν στις αρχές Ιουνίου. Όποιος δέν δείξει «άποφασιστικότητα» στην αντιμετώπιση του έλληνοτουρκικού προβλήματος θά είναι ό χαμένος. Έτσι ό Ντεμιρέλ, πού δέν θέλει νά αφήνει τόν κύριο αντίπαλό του και «στρατηλάτη της Κύπρου» Έτσεβίτ γιά τόν ξεπερνά και από τά δεξιά, έδειξε γιά μία ακόμη φορά ότι διαθέτει τήν απαραίτητη «πυγμή»

Σοβαρές πολιτικές προεκτάσεις είχε όμως και ή ελληνική αντιμετώπιση των τουρκικών γυμνασίων. Κλήθηκε ό Τούρκος πρεσβευτής στό Πεντάγωνο, έπιδόθηκε «νότα» άπ' τό ύπουργείο Έξωτερικών, έγινε άσυνήθιστος θόρυβος στις έφημερίδες. Γιατί όμως; Η διεξαγωγή των τουρκικών ασκήσεων στό Αιγαίο ήταν από καιρό γνωστή και σέ τελευταία άνάλυση δέν είναι κάτι τό άσυνήθιστο. Στίς περιοχές αυτές έχουν πραγματοποιήσει κατ' επανάληψη γυμνάσια σκάφη του σοβιετικού, του άμερικανικού, του βρετανικού και του γαλλικού στόλου. Γιατί λοιπόν όχι και τουρκικά;

Τά έρωτήματα πού γεννά ή ελληνική στάση έχουν δύο άπαντήσεις:

Η πρώτη είναι ότι τά ελληνικά έντονα και άποφασιστικά διαδήματα άνάγκασαν τους Τούρκους νά περιορίσουν τήν έκταση των γυμνασίων τους και νά άποφύγουν κάθε πρόκληση.

Η δεύτερη ότι ή κυβέρνηση γνώριζε ότι τά τουρκικά γυμνάσια θά είχαν συμβολικό και μόνο χαρακτήρα, ώστόσο έδωσε διαστάσεις στην όλη υπόθεση γιά νά στρέψει τήν προσοχή της κοινής γνώμης από άμεσα και πιεστικά έσωτερικά προβλήματα, πού φυσικά δέν μπορεί όχι μόνο νά επιλύσει αλλά ούτε καν νά έξέτασει, «έφ' όσον ό Άννίβας εύρίσκεται πρό των πυλών».

Ο άναγνώστης άς έπιλέξει όποια από τίς δύο έκδοχές προτιμά. Ένα μόνο πράγμα νά έχει ύπ' όψη του: Ότι οί ελληνικές ύπηρεσίες είναι πάντα καλά ένημερωμένες γιά τίς τουρκικές κινήσεις και οί πληροφορίες τους άπαράκλινονται συνήθως σωστές. Η έλληνοτουρκική κρίση είναι πιά μία νόσος ένδημική, μία μόνιμη κατάσταση, μέ τήν όποία έχουμε ήδη συνηθίσει νά ζούμε και θά ζήσουμε γιά άρκετά ίσως χρόνια ακόμη. Οί συνομιλίες άρχίζουν και ναναγούν. Ξαναρχίζουν και ξανααναγούν, χωρίς νά οδηγούν πουθενά έκτός από τό άδιέξοδο. Είναι λοιπόν δυνατό νά μείνουν τά πάντα στάσιμα σ' αυτό τόν τόπο, έπειδή ό έ τακτικά χρονικά διαστήματα οί τουρκικές προκλήσεις προσλαμβάνουν μία όξύτερη μορφή;

Τήν άπάντηση στό έρώτημα αυτό δέν τήν περιμένουμε δέβαια από τήν κυβέρνηση. Τήν περιμένουμε από τήν αντιπολίτευση – από όλα τά κόμματα της αντιπολίτευσης. πού και αυτά σηκώνουν, μαζί μέ τό λαό, τά βάρη και τίς επιπτώσεις μιās παρατεινόμενης και χωρίς τέλος κρίσης. Σέ άλλες χώρες – και τό Ισραήλ είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα – οί κοινωνικές έξελίξεις και οί διεκδικήσεις δικαιών αίτημάτων δέν σταμάτησαν ούτε από τόν ίδιο τόν πόλεμο, άμεσα και συνεχώς διεξαγόμενο. Θά σταματήσουν στην Έλλάδα έπειδή μέ τόν ένα ή τόν άλλον τρόπο δημιουργείται κάθε τόσο άπλως μία «πολεμική άτμόσφαιρα», πού, κατά πάσα πιθανότητα, δέν θά οδηγήσει ποτέ σέ πόλεμο;

Τίς μέρες αυτές μπήκαμε αίσίως δτή φετινή νέα φάση της κρίσης. Η Βουλή και πάλι δέν γνωρίζει τί άκριβώς συμβαίνει, τά κόμματα δέν γνωρίζουν, ό λαός δέν γνωρίζει. Και αυτοί πού γνωρίζουν δέν μιλούν. Μέ νεφελώδεις επικλήσεις κινδύνων συνιστούν μόνο πειθαρχία. Ποιός όμως βγαίνει τελικά κερδισμένος από όλη αυτή τήν υπόθεση;

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ

Ἡ κρίση στήν ΟΝΝΕΔ (διαγραφές καί ἀποχωρήσεις ἡγετικῶν συνδικαλιστῶν-φοιτητῶν) λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν προσυνεδριακὴ συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος (πού ἄρχισε σήμερα στὴ Χαλκιδικὴ) δείχνει – πέρα ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα – ὅτι ἡ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται. Ὁ προβληματισμός τῶν πρὶν «προσδευτικῶν» νέων τῆς ΟΝΝΕΔ, περίπου ταυτίζεται μὲ τίς ἀνησυχίες τῶν ἀνάλογων κύκλων τῆς ΕΡΕΝ τοῦ 1965-67: πόσο μπορεῖ ν' ἀντέξει κανένας στὸ σφιχταγκάλισμα ἐνός φασιστικοῦ παρακράτους, ὅταν μάλιστα εἶναι νέος – καί φοιτητής; Οἱ καταγγελίες δείχνουν – ὅσο κι' ἂν εἶναι προσεγγισμένες – ὅτι οἱ χουντοβασίλικοι κάνουν καλὴ δουλειά στήν ΟΝΝΕΔ, πού κατάντησε «ξέφραγο ἀμπέλι».

Καί ἡ μέν «Ν. Δημοκρατία» θά ξεπεράσει καί τὴ συνδιάσκεψη ἀνώδυνα. Ὁ Καραμανλῆς, ὁ ἀδελφός του, ὁ Παπακωνσταντίνου καί ὁ Λαμπριάς ἀπὸ τὴ μιά, καί οἱ τρεῖς «ἰσχυροὶ ἄνδρες» τοῦ κόμματος ἀπὸ τὴν ἄλλη (Ράλλης, Παπαληγούρας, Ἀθέρωφ) «μοίρασαν» τὴν παράσταση – γιὰ νὰ μὴν τὴν «κλέψει» κανένας... Ἡ ΟΝΝΕΔ ὅμως; Δέν θά εἶναι – ἀπὸ δῶ καί πέρα – τόσο εὐκολο ν' ἀντιμετωπίζει (σ' ἓνα χῶρο πού θρίσκειται, ἤδη, ἀπομονωμένη) τὴν κριτικὴ τῶν «δικῶν τῆς ἀνθρώπων», πού σάν «ἀνεξάρτητη παράταξη στὸν ἴδιο χῶρο» θά 'χουν πολλὰ νὰ ποῦν... Ἡ «οἰκογενειοκρατία» ὄχι μόνο δέν «ἐπίασε», μὰ συντέλεσε βασικά στήν κρίση τῆς ΟΝΝΕΔ. Καί τὸ πρόβλημα θά 'ναι σύντομα ἀπὸ αὐτὰ πού δύσκολα λύνονται χωρὶς ἀβαρίες.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ Η ΛΟΚΧΗΝΤ

Γιὰ μιά ἀκόμη φορά – καί μέ βάση τὸ ὑλικό πού ἀποκάλυψε τὸ «ΑΝΤΙ» – ἡ ὑπόθεση τοῦ «σκανδάλου Λόκχηντ» ἐφθασε στὴ Βουλὴ (22/3) ὕστερα ἀπὸ ἐρώτηση τῶν βουλευτῶν τῆς ΕΔΗΚ κ.κ. Ἀγγ. Ἀγγελούση, Ἀντῶνη Ντεντιδάκη καί Βασίλη Πεντάρη. Καί γιὰ μιά ἀκόμη φορά ὁ ὑπουργὸς Δικαιοσύνης ἀπέφυγε ν' ἀπαντήσει οὐσιαστικά καί συγκεκριμένα, ἐπαναλαμβάνοντας ὅτι «ἡ ἐρευνα ἡ ὁποία ἐγένετο ἦτο ἀπὸ τὰς πλέον ἐμπεριστατωμένας, τὰς πλέον ἐξονυχιστικὰς καί τὰς πλέον λεπτομερεῖς καί τὸ πῶρισμα εἶναι σαφές: ἐξ ὧν τῶν στοιχείων πού ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν καί τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων, δέν προέκυψαν στοιχεῖα εἰς βάρος οἰουδήποτε Ἑλλήνου, εἴτε ἀξιωματικοῦ, εἴτε οἰουδὴποτε ἄλλου».

Ἡ θέση τῶν τριῶν βουλευτῶν τῆς ΕΔΗΚ ἦταν ἐντελῶς ἀντίθετη: «τὸ σκάνδαλο ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει ἀνεξερεύνητο καί σκεπασμένο». Καί ἡ ἐπιμονή τους στηρίζονταν σὲ συγκεκριμένα ἀναπάντητα ἐρωτήματα, ἀλλὰ καί στὴ γενικὴ διαπίστωση ὅτι οἱ ἐρευνες πῆραν ἀπὸ τὴν ἀρχή «στραβὸ δρόμο»: περιορίστηκαν στὴν ὑπόθεση τῆς ἀγορᾶς ἀεροσκαφῶν, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1974... Φυσικά, δέν εἰσακούστηκαν. Ἡ πρόταση γιὰ «ἐπανεξέταση τῆς ὑπόθεσης», ἀφοῦ «ἐγίναν δωροδοκίες καί στὴν Ἑλλάδα», ἔπεσε στὸ κενό – ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ὑπάρχει ἡ συντριπτικὴ κυβερνητικὴ πλειοψηφία. Καί ἔμεινε ἡ ἔκφραση λύπης γιὰ τὸν ὑπουργὸ Δικαιοσύνης, πού «ὑποστηρίζει μιά ὑπόθεση πού ἡ δυσοσμία τῆς παγκοσμίως ἔχει γίνῃ κατάφωρη». Κι ὅσο κάτι θρώμικο θρίσκειται σκεπασμένο, τόσο μυρίζει περισσότερο...

ΤΕΧΝΗ ΠΑΛΙΑ ΚΑΙ ΔΟΚΙΜΑΣΜΕΝΗ

Οἱ ἀντισυγκεντρώσεις ἔχουν παλιὰ παράδοση: Πολιτικὴ «ομάδα» ἀντιμέτωπη μὲ ἄλλη πολιτικὴ ομάδα.

Τώρα ἀνασύρονται ἀπὸ τὸ ψυγεῖο. Ἀνακαινισμένες καί μέ νεωτερισμούς: Μιά κοινωνικὴ ομάδα ἀντιμέτωπη μὲ ἄλλη κοινωνικὴ ομάδα. Αὐτὴ ἡ μέθοδος ἐφαρμόστηκε ἀπὸ «ομάδες γονέων» γιὰ τὴν ἐπίθεση κατὰ τῆς ΟΛΜΕ καί τῶν ἀπεργιακῶν κινητοποιήσεων τῶν εκπαιδευτικῶν. Ἡ προσπάθεια βέβαια ἀπέτυχε· ἡ ἀπήχηση ἦταν ἀσήμαντη, τὸ ἐγχείρημα

ΑΝΤΙ·ΘΕΣΕΙΣ

ἀποδείχτηκε φτιαχτό, ἡ πιστότητα τῶν ὑπογραφῶν διαμαρτυρίας κατὰ τῆς ΟΛΜΕ δέν ἐξακριβώθηκε.

Ὅμως θρῑσκόμαστε ἀκόμα στὴν ἀρχή. Στὴ Χιλή, ὅταν πρωτολανσαρίστηκε ἡ μέθοδος, δέν εἶχε ἄμεση ἐπιτυχία. Ἀς περιμένουμε λοιπόν.

ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΗΜΙΑΣ

Τὸ παρακράτος ριζώνει καί ἀπλώνει. Ἡ ἐφημερίδα «Ἀναγέννηση» τοῦ Ἀργούς (16-3-77) καταγγέλλει τὴν παρουσία τοῦ χουντικοῦ Μίχαλου καί τοῦ παρακρατικοῦ Παγουλάτου τοῦ ΝΕΚ, μέ τὴν παράλληλη δραστηριοποίηση τῶν φασιστικῶν στοιχείων τῆς περιοχῆς: Ἐμπρηστικά συνθήματα στὸ Ἀργος καί τὸ Ναύπλιο, διακλάδωση τοῦ ΝΕΚ στὰ σχολεῖα καί χουντικὲς γιάφκες. Οἱ γνωστοὶ παρακρατικοὶ Μουσταῖρας, Χρηστάκης καί Τσιαπούρης – γέννημα, θρέμμα – ἔχουν δημιουργήσει παράδοση.

Ἡ «Ἀναγέννηση» ἀναρωτιέται γιὰ τὴν ἐνεργητικότητα τῆς Ἀστυνομίας. Ἐμεῖς σημειώνουμε ὅτι τὸ παρακράτος δέν ἀνθεῖ μόνο στὴν Ἀπικὴ γῆ ἢ στὴ νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ. Ἀπλώνει τὰ παρακλάδια του «ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον».

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ

Ἡ νομοθετικὴ δραστηριότητα τῆς Νέας μας Δημοκρατίας κορυφώθηκε μέ τὴν ψήφιση τοῦ νομοσχεδίου γιὰ τὴν «κατάσταση πολιορκίας». Στὰ πλαίσια ἐνός αὐταρχικοῦ συντάγματος ἔχουν καί ἄλλοι κατασταλτικοί, ἀνελεύθεροι νόμοι ψηφιστεῖ ὡς τώρα. Χτές ἦταν ὁ ἀντεργατικὸς νόμος τοῦ Λάσκαρη, σήμερα ὁ νόμος γιὰ τὴν «κατάσταση πολιορκίας», αὔριο θά ἀκολουθήσει ἡ Παιδεία καί ὁ Τύπος. Ἡ νομοθετικὴ κατοχύρωση τοῦ αὐταρχικοῦ κράτους ὁλοκληρώνεται. Ἡ διαδικασία κλιμακώνεται, προχωρεῖ μεθοδικά. Εἴμαστε κι ὅλας πολιορκημένοι.

ΕΙΡΗΝΙΚΟ ΠΑΣΧΑ ἀπὸ τὸν ΓΗΣΗ

ΤΟ «ΑΝΤΙ» φέρνει σήμερα στη δημοσιότητα τό «ντοκουμέντο του Μαυρίκιου», ένα κείμενο πολιτικής παραφιλολογίας, πού ἐντάσσεται στο πλαίσιο των γενικότερων προσπαθειών του χουντοβασιλικού πλέγματος για την πρόκληση «κατακλυσμιαίων γεγονότων». Από την αρχή, πρέπει να γίνουν μερικές διευκρινίσεις - παρατηρήσεις.

1. Τό κείμενο έχει όλα τα χαρακτηριστικά της φασιστικής φιλολογίας: γελοίο ύφος, χυδαία πολιτεολογία, σύγχυση έννοιων. Ή «ανάμιξη μηχανικών και οργανικών θεωριών», οι ψηφοφορίες μέσω τηλεφωνικών θαλάμων-υπολογιστών, ή έμμονη ιδέα του «συστήματος» με τό

δώς την στιγμήν θά αρχίσει ή 'Επανάστασις...

● Λατρεία της στρατοκρατίας: γίνεται έμμονη άναφορά στο «σύστημα» — δηλαδή σ' αυτή την άλλοπρόσκληση κατά τά άλλα σύλληψη για μία στρατοκρατική οργάνωση. Σημειώνουμε ακόμα την άναφορά στον ΙΔΕΑ και στις ιδέες του «πού δέν πρέπει νά εγκαταλειφθούν». Άλλού πάλι έναποθέτει την προστασία της πολιτικής έξουσίας «εις τό 'Ελληνικόν Άρχηγείον Στρατού». Τά σταγονίδια όπωσδήποτε θέλγονται από αυτές τίς ιδέες.

● Φασιστικοποίηση και κατάλυση των ελευθεριών: «Οίάδήποτε κατάχρησις των προνομίων (για την

νέας δικτατορίας, ή όποία «δέν θά επαναλάβει τά σφάλματα της προηγούμενης». Ή πρώτη του μορφή ήταν στα άγγλικά και διαμορφώθηκε δριστικά άρχές του 1977. Παράλληλα μεταφράστηκε στα ελληνικά και μοιράστηκε σέ δακτυλογραφημένα αντίτυπα σέ στενό κύκλο βασιλοχουντικών — στην Ελλάδα και τό Λονδίνο. Μετά την «έγκρισή του» πάρθηκε ή άπόφαση νά τυπωθεί σέ ειδικό φυλλάδιο μέ σκοπό νά μοιραστεί σέ στελέχη της άκρας δεξιάς και σέ «πολλούς πατριώτες άξιωματικούς!» Προτιμήθηκαν οί 'Ιωαννιδικοί, πού — στην πλειοψηφία τους — παραμένουν στο στράτευμα.

ΤΟ «ντοκουμέντο του Μαυρίκι-

ΣΧΕΔΙΟ «ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ»

κορύφωμα στην κατάληξη του κειμένου για «δαπάνες αί όποιαί απαιτούνται διά νά διατηρήση την άξιοπρέπειαν του γραφείου του» ό ύποψήφιος δικτάτορας, κι άλλα πολλά ακόμα, άποτελούν τό χαρμάνι της λεπτόλογης προνοητικότητας ενός Πατακού και της άσυγκράτητης παρανοϊκότητας ενός Παπαδόπουλου. Άλλά... γιατί όχι; Ή συνταγή δέν είναι... δοκιμασμένη;

2. Τό «πολιτικό μήνυμα» του κειμένου, δγαίνει μέσα από τίς βαρύγδουπες διακηρύξεις. Πρόκειται για συγκεκριμένους «πολιτικούς» στόχους, όπως:

● Κινδυνολογία και άνατρεπτική συνθηματολογία. («Ύπάρχει μία αύξανόμενη άστάθεια εις την χώραν» και άλλου: «Προτεινόμεν... διά την άνατροπήν της γελοίας πολιτικής διαρθρώσεως της Έλλάδος!»)

● Προφητείες για μεταβολές μετά από «κάποιο δυναμικό ή κατακλυσμιαίον γεγονός»... «έκείνην άκρι-

έλευθερία έκφρασης και κίνησης) θά άποτελή ποινικό και πολιτικό άδίκημα!» Όσο για τά κόμματα και τίς οργανώσεις, αυτά θά είναι άπαγορευμένα.

Τελικός στόχος: ένα συγκεκριμένο κοινό, πρós τό όποιο και άπευθύνεται — «Οί πολλοί πατριώτες άξιωματικοί...»

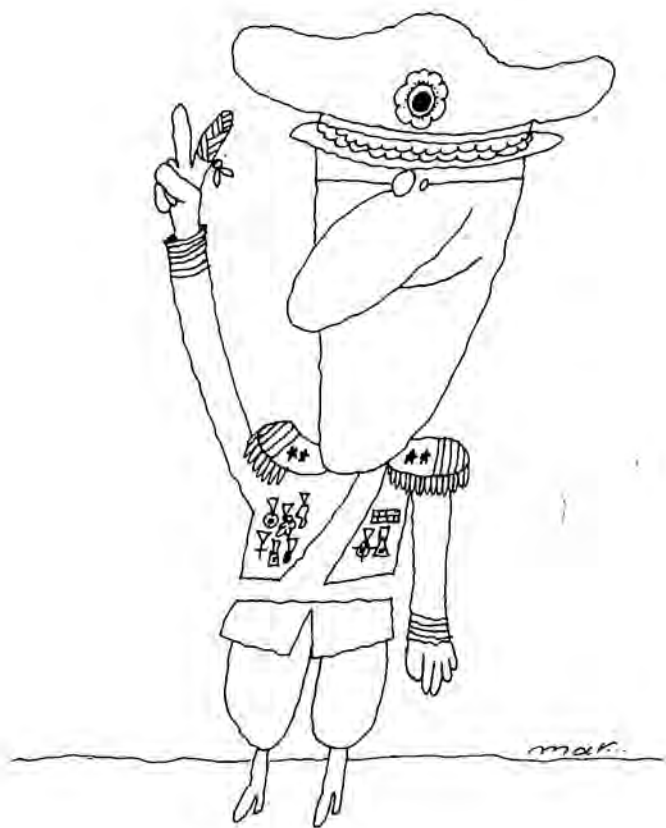
3. Συντάκτης του κειμένου είναι — σύμφωνα μέ έγκυρες πληροφορίες — καθηγητής Πανεπιστημίου, γνωστός για τίς συχνές χαοτικές δηλώσεις του, τόν στείρο αντικομμουνισμό του, τίς κρυφές πολιτικές φιλοδοξίες του και τίς παρασκηνιακές διασυνδέσεις του μέ νεοφασιστικά κυκλώματα — άγγλικά και ελληνικά. Έχει χαρακτηριστεί «έθνικοσοσιαλιστής μέ μαοϊκές τάσεις...» Έγραψε τό κείμενο μετά από διαβουλεύσεις μέ ήγετικούς βασιλοχουντικούς κύκλους (όπως αυτού της όδου Νοταρά) μέ φιλοδοξία νά άποτελέσει τό ιδεολογικό πολιτικό «Κοράνιο» της

ου», χωρίζεται σέ δέκα μέρη. Προηγείται ή εισαγωγή και ακολουθούν:

1. ΕΠΙΛΟΓΗ
2. ΙΔΕΑ
3. Η ΝΕΑ ΙΔΕΑ
4. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ
5. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ — Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ
6. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΚΑΔΗΜΙΑ
7. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ — ΥΠΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
8. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ — ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
9. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ — ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ την «άνάλυση του Μαυρίκιου», ίσως μερικοί απλώς γελάσουν. Μά, μήπως κάτι προδικτατορικά κείμενα «θεωρητικών» (ιδιωτών ή στρατιωτικών) ήταν λιγότερο γελοία;

τό «ιδεολογικό πρόγραμμα» κάποιων όραματιστών μιās νέας δικτατορίας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εάν νομίζεις ότι μπορείς να κάνεις την εργασία καλύτερα, τότε να την κάνεις. Εσύ.

Αυτό είναι το μήνυμα αυτού του εγγράφου, το οποίο αποτελεί μία έκφραση των σοβαρών προσπαθειών της Ελληνικής Επανάστασης, δια να καθορίσει εκ νέου τις απόψεις της. Εκείνοι οι οποίοι θα κληρονομήσουν την μελλοντική Ελληνική Κυβέρνηση μπορούν να προβαίνουν ανεπιφύλακτα και χωρίς ντροπή εις μίαν προκαταρκτικήν συζήτησιν.

Οι Έλληνες, οι οποίοι είναι ένας λαός με πολιτική οξύνοια, αναγνωρίζουν ότι υπάρχει μία αυξανόμενη αστάθεια εις την χώραν. Τοῦτο θά ἡδύνατο νά ὁδηγήσῃ εἰς τήν Ἐπανάστασιν ἡ ὁποία θά κληθῇ διὰ νά παρέξῃ ὑπηρεσίαν. Τότε θά πρέπει νά κινηθῇ μέ ταχύτητα καί σαφήνεια διὰ τήν εκπλήρωσιν τῆς πολιτικῆς της, διότι εἰς αὐτήν τήν περίπτωσιν – καί πρέπει νά λεχθῇ ὡμό – θά δοθῇ πολὺ λίγος χρόνος ἀπὸ τὸν λαό.

Προϋποθέτομεν, καί εἰλικρινῶς ἀναγνωρίζομεν τοὺς κινδύνους πράττοντες τοῦτο, διότι ἡ ἐμπειρία ἐδίδαξε τήν Ἐπανάστασιν, ὅτι τότε μόνον δύναται νά ἐπιτύχῃ, ὅταν μπορέσῃ νά ἐπινοήσῃ ἕνα σύστημα τὸ ὁποῖο θά δυνηθῇ νά ἱκανοποιήσῃ κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον τὸ λαό. Ὡς ἐκ τούτου, κατὰ τήν ἀποψίν μας, ὑπάρχει μόνον ἕνας πιθανὸς τρόπος διὰ νά κινηθούμε τήν στιγμὴν ταύτην. Γιά μία Καλύτερη Δημοκρατία.

Μαυρίκιος
Ἰανουάριος 1977

ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ

1. ΕΠΙΛΟΓΗ

Υπάρχει μία σοβαρά κρίσις ἐπιλογῆς ἀντιμετωπίζοντας τήν σημερινή Ἑλλάδα. Αὕτη συνίσταται εἰς τὸ ἂν θά ἐξακολουθώμε νά ταλαντευόμεθα ἐπὶ τοῦ κακοῦ ἐκκρεμοῦς τῶν ἰδεολογιῶν τοῦ παρελθόντος μέ τήν ἀναπόφευκτον συνέπειαν μιᾶς ἀλλοδαπῆς καταλήψεως καί ἑνὸς συστήματος ἐπιβληθέντος ἐκ τῶν ἔξω, ἢ θά χαράξωμε μέ τὴν μίαν νέαν καὶ ἀνεξάρτητον γραμμὴν.

Θά καταδικασθοῦν οἱ μελλοντικὲς γενεὲς νά μεγαλώσουν ἐντὸς τοῦ συστήματός μας καί τοῦ εἰδώλου μας; Βεβαίως ἂν ὑπάρξῃ μία οὐσιαστικὴ πρόοδος εἰς τὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, ἢ νεολαία

πρέπει νά ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τήν παρούσα πολιτικὴ στενότητα ἢ ὁποία καταπνίγει τὸ πνεῦμα τῆς καί τήν ἀφθονία τῶν ἰδεῶν καί ἢ ὁποία θά ἐξακολουθήσῃ νά μᾶς ὁδηγῇ εἰς τήν Οὐτοπία.

Ἐνῷ ἀνήκει εἰς τήν φύσιν τῶν πολιτισμῶν νά ἀνέρχωνται καί νά πέφτουν, δέν ὑπάρχει κανὼνας ὁ ὁποῖος νά καθορίσῃ ὅτι δέν θά ἀνανεώνονται. Αἰῶνες ἔχουν ἤδη περάσει ἐπαναπαυόμενοι ἐπὶ τῆς προόδου τῆς ἐξελίξεως καί νομίζομε ὅτι εἶναι ἀπίθανο νά πραγματοποιηθῇ οὐσιαστικὴ πρόοδος χωρὶς μίαν δυναμικὴν στροφὴν τοῦ τροχοῦ ἢ χωρὶς νά λάβῃ χώραν κάποιο δυναμικὸ ἢ κατακλυσμιαῖον γεγονός. Ἐκείνην ἀκριβῶς τήν στιγμὴν θά ἀρχίσῃ ἡ Ἐπανάστασις, κί' ἐνῷ κανεὶς δέν μπορεῖ νά προῖδῃ, ποῦ θά ὁδηγήσῃ τοῦτο, εἶναι πιθανόν νά εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος πρὸς τὰς ἐξελίξεις τῆς Πορτογαλίας.

Ἀτενίζοντας τήν νεολαίαν ὡς τήν δυναμικὴν ἰσχύϊν πίσω ἀπὸ τήν Ἐπανάστασιν, αὐτομάτως θγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ φοιτηταὶ τῶν Πανεπιστημίων θά παίξουν ἕναν ρόλο κλειδί, καί μπορεῖ νά ἰσχυρισθῇ κανεὶς ὅτι θά δώσουν βαρύτητα εἰς αὐτήν καί δέν θά ἡγηθοῦν μιᾶς ὀχλοκρατίας ἥτις θά ἡδύνατο νά καταλῇ εἰς μίαν ἀριστοκρατίαν τοῦ πνεύματος μᾶλλον παρά τῆς δημοκρατίας. Σχεδὸν πάντοτε κανεὶς παρασύρεται νά λέγῃ εἰς τοὺς σπουδαστάς: «Κάψτε τὰ βιβλία σας. Βγάλτε ἀπὸ τὸ μυαλό σας, ὅ,τιδήποτε συνέθετε εἰς τὸ παρελθόν. Ἐπιστρέψτε εἰς τὴν ἀρχὴν σας. Ξανασκεφθεῖτε!».

2. ΙΔΕΑ

Πολλοὶ ἀπὸ ἐσθὺς θά ἔχουν ἀκούσει περὶ τοῦ ΙΔΕΑ, τῆς στρατιωτικῆς ὁργανώσεως ἡ ὁποία ἱδρύθη κατὰ τήν δεκαετίαν τοῦ 1940, καί ἡ ὁποία ἔκτοτε διεύρυνε τὴν θάλασσαν τῆς, διὰ νά συμπεριλάβῃ πολιτικούς. Θά ἔχετε ἐπίσης ἀντιληφθῇ ὅτι ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ, ἀπέτυχε νά προβλέψῃ διὰ τήν ΝΕΑ ΓΕΝΙΑ διὰ τήν ὁποία φροντίζομε. Ὁ ΙΔΕΑ ἐγνώριζε ἐνστικτωδῶς ὅτι κάτι δέν πηγαινε καλά, ὅτι κάτι ἔπρεπε νά γίνῃ. Εἶχε τὸ θάρρος νά ἐνεργήσῃ, ἀλλὰ ἔκαμεν τὸ σφάλμα νά σκεφθῇ ὅτι ἡ καλύτερα ἀμυνα τῆς χώρας ἔγκειτο εἰς τήν διατήρησιν τοῦ καθεστώτος καί τήν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως. Ἐχρειάζετο τήν νεολαία διὰ νά προσαρμοσθῇ, καί ἐν καιρῷ ἐτίμησε τήν Ἑλληνικὴν παράδοσιν, ἐσεβάσθη τὸ πατριρχικὸ σύστημα. Ὑπῆρχε μία περίοδος σταθερότητας. Ἐνα γιγαντιαῖο χέρι ἔπρεπε καί ἐπάγωσε τὸ ἔθνος. Ὅλα αὐτὰ δέν ἐσήμαιναν ὅτι ἐπλησίαζε ἡ Ἐπανάστασις. Καί ὅταν μία ὁμάδα καθαρουσίωναν ἐντὸς τοῦ ΙΔΕΑ προσεπάθησε νά διορθώσῃ τήν κατάστασιν, ἤρθαν πολὺ ἄργα.

Θά ἦτο χρήσιμο νά ὑπογραμμισθῇ ἡ ρομαντικὴ διάθεσις τοῦ ΙΔΕΑ ἡ ὁποία ὅλοι αἰσθανόμεθα ὅτι δέν θά ἔπρεπε νά ἐγκαταλειφθῇ. Ἡ Μεγάλη τῆς Ἰδέας εἶναι ἡ ἀποκατάστασις καί ἡ ἐξάπλωσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, φιλολογίας, τέχνης, θρησκείας καί ἐπικυριαρχίας καί ὁ ἀποκλεισμός τῶν ἑξωτερικῶν παραγόντων, οἵτινες θά ἔθεταν ἐν κινδύνῳ τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς καί θά ἀπειλοῦσαν τήν Ἑλληνικὴν ἀνεξαρτησίαν. Αὕτη ἐπιθυμεῖ νά ἐνώσῃ τὸν λαόν εἰς μίαν κοινότητα ἀνωτέρων ἰδεῶν καί ἀλοσημάτων. Ὑπάρχουν ἐντιμίες, πράγματι ἡρώϊκὲς διαθέσεις τὶς ὁποῖες οἱ Ἕλληνες θά ἀντιληφθοῦν.

Ἀλλὰ ὁ ΙΔΕΑ ἀπέτυχε νά δώσῃ πρακτικὰς ἰδέας διὰ τήν κατάληπτον ἐφαρμογὴν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, ἑνὸς συστήματος τὸ ὁποῖο θά ταίριαζε εἰς τὴν φιλοδοξίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος, καί σύμφωνα μέ τὸ ὁποῖο καθένας θά ἔπρεπε νά ἔχῃ ἴσους εὐκαιρίας συμμετοχῆς εἰς τήν διακυβέρνησιν τῆς χώρας. Ἰσως ἔλειπε ἡ πίστις εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι τὸ πραγματικὸν τοῦ ὀνόματος εἰς τήν Ἑλληνικὴν, ΙΔΕΑ, δέν εἶναι (ἀρχικῶς) μία ἀφηρημένη ἔννοια. Εἶναι μία ὁρατὴ μορφή, μία διάρθρωσις, ἕνα σαφές σχέδιο. Μόνον ὅταν τοῦτο ἐφαρμοσθῇ καί κατὰ ἕνα τρόπον μέ τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες μποροῦν νά εἶναι ὑπερήφανοι, ὁ ΙΔΕΑ θά μπορέσῃ νά πῇ ὅπως ὁ Περικλῆς: «Ἡ Κυβέρνησις μας δέν ἔχει ἀντιγράψει τοὺς γείτονάς μας – ἐμεῖς εἴμαστε μᾶλλον ἕνα παράδειγμα δι' αὐτοὺς, παρά ἐκεῖνοι δι' ἡμᾶς». Μέχρι τότε τὸ «φιλότιμό» τῆς θά εἶναι ἀβέβαιον.

3. Η ΝΕΑ ΙΔΕΑ

Δέν εἶναι ἀδύνατον νά φαντασθῶμε τήν Ἑλλάδα σάν μία μεγάλη Ἐκκλησία περιλαμβανούσα 8,76 ἑκατομ. ὁπαδοὺς. Ἀλλὰ κατὰ τήν φάσιν αὐτήν, ὁ μόνος τρόπος θάσει τοῦ ὁποίου θά ἡδύνατο νά συζητήσουν καί νά ψηφίσουν θέματα θά ἦταν διὰ τῶν μέσων ἐνημερώσεως καί μέ μίαν κάρτα ψηφοφορίας τήν ὁποίαν θά μπορούσαν νά ρίξουν εἰς ἕναν ὑπολογιστὴ τύπου κουτιοῦ, πιθανῶς τοποθετημένον εἰς τηλεφωνικοὺς θαλάμους. Ἡ ἐπικοινωνία θά

πρέπει να βελτιωθεί περισσότερο διά να χειρισθεί ένα τέτοιο σύστημα.

Επιδιώκοντας να φθάσουμε εις την πλέον όρθην μέθοδον παρέχοντας εις τούς Έλληνας ένεργόν λόγον και συμμετοχήν εις τας υποθέσεις των, πρέπει να σκεφθούμε περί μιας ριζοσπαστικής απομακρύνσεως από αυτό τό οποίο κατά τό παρελθόν εφαινετο όμαλόν. Επιθεωρήσαμε τά διάφορα συστήματα, και σχημάτισαμε την αντίληψιν ότι θά πρέπει να αναμείξωμε τίς μηχανικές και οργανωτικές θεωρίες του κράτους, και ότι δέν θά μπορούσαμε να υποστηρίξωμε τίποτε άλλο έκτός του μηχανικού συστήματος, βάσει του οποίου θά κτίσωμε τό κράτος. Καταλήξαμε εις τό συμπέρασμα ότι είχαν γίνει λάθη κατά την ανάπτυξιν της παλαιότερης Έλληνικής δημοκρατίας και ότι είναι απαραίτητο να πάμε τόσο πίσω και να άρχισωμε από την άρχή.

Ρωτήσαμε εάν τά πολιτικά κόμματα επιθυμούν να υποστηρίξουν ένα σύστημα τό όποιο, άν και έχη ως στόχον του μία καλύτερη δημοκρατία, προσπαθεί να επιτύχη τούτο άπ' ευθείας μέσω άτόμων όλων των κλάσεων παρά μέσω ομάδων τάξεων, οι όποιες επιδιώκουν να κυριαρχήσ η μία της άλλης.

Νομίζουμε ότι είναι όρθόν να σκεφθούμε ότι ένα σύστημα Κυβερνήσεως θά πρέπει να αποτελή χωριστό θέμα από τίς ιδεολογίες εις ό,τι άφορα την κατανομή του πλούτου. Η ένυπάρχουσα σκέψις μας είναι ότι οι προσωρινές ομάδες πού άσκοούν έξουσίαν την χρησιμοποίησιν διά να εκμεταλλευθούν τόν λαό και επιτύχουν ώφέλη, μάλλον μέ πονηριά και ουχι μέ έξυπνάδα. Διά να απομακρυνθούν οι ομάδες αυτές και να έλθουν οι αντίπαλοί των, πρέπει άπλως να μεταβιβασθούν τά προνόμια εις μίαν άλλην ομάδα. Εις τούς καλούς ανθρώπους ποτέ δέν έπιτρέπεται να συμμετέχουν εις την διαμόρφωσιν της δημοσίας ευημερίας.

Η άπάντησίς μας φαίνεται πολύ άπλή. Οι Έλληνες θά πρέπει να είναι υπεύθυνοι όταν κληθούν να προσφέρουν έθνικην πολιτικήν υπηρεσίαν, κατά τόν ίδιο άκριβός τρόπο όταν καλούνται να εκπληρώσουν την στρατιωτικήν των θητείαν. Τούτο θά πρέπει να γίνεται μέ κλήρο μέ τυχαία έπιλογή, τη βοήθεια ενός έθνικού ύπολογιστού. Δέν πιστεύομεν ότι ό κατώτατος κοινός παρονομαστής θά τό επιδοκιμάσ η, δεδομένου ότι άρκετοι άνθρωποι αναμειγνύονται εις αυτό τό σύστημα. Αναμένουμε ότι θά επιτύχουμε καλύτερα άποτελέσματα και μία ευρύτεραν μείωσιν εις την οικονομικήν διαφθοράν και την τσιαούτην της έξουσίας. Προτεινομεν ότι αυτός είναι ό τρόπος παροχής μιας σταθεράς πολιτικής βάσεως διά την άνατροπήν της γελοίας πολιτικής διαρθρώσεως της Έλλάδος. Άργά, θά αναδυθή μία πυραμοειδής αξιόλογος διάρθρωσις η οποία συνεχώς θά ανανεούται.

Εάν αυτές οι σκέψεις άποτελούν αξιόλογους στόχους άς ριξωμε μία ματιά εις έν πιθανόν διαρθρωτικό πλαίσιο ως κάτωθι:

α) Ο Έλληνικός λαός άποτελείται από ανθρώπους οι όποιοι έχουν την ίδια γλώσσα, θρησκεία και μόρφωσι, έντός ώρισμένων έδαφικών συνόρων και εις τό έξωτερικό. Ούτοι θά υπερασπίζον τό ένας τά συμφέροντα του άλλου μέ κάθε τρόπο, εις μίαν οικογένεια, και θά προσπαθούν και να τό διεκρινούν, και καμμία ένέργεια δέν θά θεωρηται αιτιολογημένη διά να ανατρέψη αυτές τίς άρχές.

β) Κάθε Έλληνας είναι έλεύθερο άτομο και άπολαμβάνει έλευθερίας εκφράσεως και κινήσεως έντός της Έλλάδος. Ούτος θά ένθαρρύνεται προς αυτές τας κατευθύνσεις και οιαδήποτε κατάχρησις των προνομίων τούτων θά αποτελή ποινικό και πολιτικό άδίκημα.

γ) Θά ύπάρχη έλευθερία εις τά μέσα ένημερώσεως, υπό τούς ίδιους όρους ως εις τό (β).

δ) Κανένας Έλληνας δέν θά είναι έξουσιοδοτημένος να εισχωρή εις πολιτικόν σύνδεσμον διά να διεκρινή τίς άπόψεις του, άν και θά δύναται έλευθέρως να τίς εκφράζη και να τίς ψηφίση. Διά να εξασφαλισθή η άγνότης αυτής της σκέψεως, όλα τά κόμματα και οι οργανώσεις θά είναι άπηγορευμένα, θά ύπάρχη έλευθερία συγκέντρωσεως διά να διεκρινή τούς ανθρώπους να διασταυρώνουν τίς ιδέες των και θά καθορισθούν προς τόν σκοπόν αυτό κατάλληλοι χώροι, οι όποιοι θά είναι μονίμως άνοικτοί και έγγυημένες έλεύθερες περιοχές έντός του Συνταγματικού χάρτου. Είνα βασικήν διά τάς ιδέας μας ότι η ένότης του έθνους ύποτελεί τό κύριο κίνητρο διά την σύνταξιν ενός συστήματος, χαρακτηριστικών του οποίου θά είναι ότι όλοι οι Έλληνες άποτελούν ένα πολιτικόν σύνδεσμον μη διηρημένον εις φατρίες, όσον φυσικά είναι δυνατόν.

ε) Ο Έλληνικός δικαστικός κλάδος θά αποτελή τούς νομικούς και ήθικούς φύλακας του Συντάγματος. Οι Ένοπλες Δυνάμεις θά είναι οι φυσικοί του επιτηρηταί, και θά ένεργούν μόνον κατόπιν

των οδηγίων των δικαστικών, η οδηγίων έξ ενός συνδυασμού κρατικών σωμάτων.

Ζ) Τίποτε δέν θά είναι για πάντα, ούτω, ένψ τό Σύνταγμα θά είναι άπαραβίαστο, τό πνεύμα, βάσει του οποίου συνετάχθη, θά είναι άρκετά προσοδευτικό δι' ημάς να διακηρύξωμεν εις τά παιδιά μας ότι θά τό θεωρήσωμεν άποτυχία εάν αυτά δέν μπορέσουν να κάνουν βελτίώσεις. Νομίζουμε ότι είναι όρθόν να σκεπώμεθα ότι οι περιοδικές αναθεωρήσεις θά πρέπει να έχουν έγγυηθή από τό Σύνταγμα διά τίς δικές του πιθανές αλλαγές και να προτείνεται η 10ετία ως χρόνος τοπικών συνελεύσεων, η δέ Μεγάλη Συνέλευσις και η Άκαδημία (η οποία θά είναι μία Γερουσία Έκπληρώσεως Καθηκόντων) θά πρέπει να συμφωνούν μέ προτεινόμενας αλλαγές.

Προειδοποιήσεις

Πρίν άσχοληθούμε μέ τό προτεινόμενο σύστημα μας, θεωρούμε απαραίτητο να κάνωμε μία προειδοποίησι, εις ότι άφορά ώρισμένα άτομα, τά όποια δυνατόν να θέλουν να διεκρινούν κατά έναντρέψουν τό νέο σύστημα.

Υπάρχουν ώρισμένοι πράκτορες «άδρανεϊς» ξένων δυνάμεων εις την Έλλάδα σήμερα, οι όποιοι έχουν εκπαιδευθή διά να διεκρινούν εις τό πνεύμα του Έλληνικού πατριωτισμού, διακηρύσσοντες ότι υποστηρίζουν την Έπανάστασιν ως ένα φραγμό κατά του μέλλοντος. Οι άνθρωποι αυτοί δέν θά σταματήσουν μπροστά σε τίποτε, προσπαθώντας ακόμη και να συλληφθούν διά να έχουν να μας προσφέρουν στοιχεία. Τέτοιοι άνθρωποι έβλαψαν την Έλλάδα και την Έπανάστασιν κατά τό παρελθόν - όπως ό Kim Philby εις την Βρεταννίαν.

4. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑΙ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ

Η βάση της Έλληνικής πολιτικής ζωής θά είναι 10 περιφέρειαι οι όποιαί θά έχουν τας ίδιές των συνελεύσεις μέ ηύξημένας έξουσίας λαμβανομένας από τό παρόν Κράτος. Έκάστη περιφερειακή συνέλευσις θά έχ η 150 άντιπροσώπους οι όποιοι θά εκλέγωνται διά τυχαίας έπιλογής, μέσω ενός έθνικού ύπολογιστού, διά περίοδον μόνον δύο έτών. Έκάστη περιφερειακή συνέλευσις, πρό της διαλύσεως, θά ψηφίση 15 εκπροσώπους διά την Μεγάλην Συνέλευσιν. Αι Περιφερειακαί Συνελεύσεις θά συνεδριάζουν κατά έπιτροπάς έκάστην έβδομάδα από Τρίτης έως Πέμπτης, έκάστην Παρασκευήν θά συνεδριάζουν έν πλήρει όλομελεία διά να ψηφίζουν διάφορα θέματα και έκαστον Σάββατον έν πλήρει όλομελεία δι' όμίλιας και συζητήσεις μετά των εκπροσώπων της Μεγάλης Συνελεύσεως. Η πολιτική αυτή έθνική υπηρεσία, μέ όλας τας παρομοίας ύπηρεσίας εις όλόκληρον τό σύστημα, θά λαμβάνη μηνιαίως μία κατάλληλον άμοιβήν διά να ίσοσκελίση την άπώλεια των μισθών. Διά να μην ύπάρξη δυνατότης να κατηγορηθούν επί σοφιστί, προτεινομεν ως κατάλληλον ποσόν τας 20.000 δραχμάς μηνιαίως (επί του παρόντος) - μέ λογικές αύξήσεις εις όλόκληρον τό σύστημα.

5. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ: Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Αυτή θά περιλαμβάνη 450 εκπροσώπους οι όποιοι θά εκλέγωνται, άρχικώς, διά τυχαίας έπιλογής, μέσω του έθνικού ύπολογιστού, διά περίοδον δύο έτών. Μετά την πρώτην περίοδον, θά εκλέγωνται 300 εκπρόσωποι κατά τόν ίδιον τρόπον μέ 150 εκπροσώπους τοποθετούμενους από τας περιφερειακάς συνελεύσεις. Μετά την άκολουθούσαν περίοδον των δύο έτών, οι 150 εκπρόσωποι θά τοποθετούνται διά τυχαίας έπιλογής. Μετά την τρίτην περίοδον, ούδεϊς των εκπροσώπων θά τοποθετηθή διά τυχαίας έπιλογής εις αυτό τό σώμα. Θά προέρχωνται άπαντες από τας περιφερειακάς συνελεύσεις και θά είναι εις θέσιν να υπηρετήσουν επί έξαιτίας. Θά έχουν τό δικαίωμα να παραιτηθούν μετά την υπηρεσία εις την περιφερειακή συνέλευσιν η μετά από οποιαδήποτε περίοδον εις την Μεγάλην Συνέλευσιν (Γ.Α.).

Η Γ.Α. θά συνεδριάζη κατά έπιτροπάς, έκάστην έβδομάδα από Δευτέραν έως Πέμπτην. Άπασαι αι ψηφοφορίαι θά γίνωνται την μεσημβριαν της Παρασκευής και τούλάχιστον ένας εκπρόσωπος θά έπιστρέψη εις έκάστην περιφερειακήν συνέλευσιν τό Σάββατον διά να έπικοινωνήσ η κι' έξηγήσ η τας άποφάσεις. Η Γ.Α., η οποία θά συνεδριάζη συνεχώς, θά εγκρίνη διά ψήφου 10 εκπροσώπους διά την Άκαδημία κατά τό τέλος έκάστης περιόδου, όταν και η ίδια θά δέχεται νέους εκπροσώπους. Δύναται να άκυρώσ η άποφάσεις της Άκαδημίας, αλλά έχουσα την πλειοψηφίαν των τριών τετάρτων. Μία τιαυτή άπόφασις πρέπει να λαμβάνεται έντός μιας έβδομάδος. Θά ύπάρχη πρόνοια δι' Έκτακτον Συνεδρίασιν. Αι έξ-

ουσίες της G.A. θά είναι επί εθνικού επιπέδου και θ' απαιτούν καθορισμόν. Όπως αι περιφερειακάι συνελεύσεις πρίν από αυτήν και ή 'Ακαδημία μετά από αυτές, αι έξουσίες εκείναι θά προέρχωνται από τόν Λαόν και μόνον από αυτόν.

6. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ: Η ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Η 'Ακαδημία θά περιλαμβάνη 50 Γερουσιαστές εμπείρους και άξιους οι οποίοι αναποφεύκτως θά έχουν εργασθί με τόν ιδιόν των τρόπον εις τό σύστημα. Αύτη θά είναι τό κλειδί του σώματος κατάρτισεως της πολιτικής και αι τοποθετήσεις θά άφορουν περίοδον 2,4,6,8 και 10 ετών, άρχικώς, αλλά έκάστην περίοδον ή G.A. θά τοποθετή 10 νέα μέλη τά όποια δύνανται κατόπιν να υπηρετήσουν έξω νέτε περιόδους εις την 'Ακαδημίαν. Οι πρώτοι 50 Γερουσιασται θά τοποθετηθούν υπό του 'Ανωτάτου Συμβουλίου 'Επικρατείας. Θά είναι υπεύθυνοι διά την μελέτην, βασικώς, τροποποίησιν και ψηφοφορία επί πολιτικής ήτης έγκαινιάζεται υπό χαμηλοτέρων ιδρυμάτων ή υπό τών ιδίων. Έκάστη πολιτική πρέπει να συγκεντρώνη τά 2/3 τών ψήφων ίνα έγκριθή. Θά πρέπει να επινοηθή ένα σύστημα εκπροσώπησης δι' εκείνους οι οποίοι δεν είναι εις θέσιν να παρευρεθούν. Η G.A. θά έχη τό δικαίωμα του VETO εάν χρειασθί, αλλά ή 'Ακαδημία θά είναι εις θέσιν να συνεχίση να άποστέλλη και πάλιν την πολιτικήν της κατά κανονικά διαστήματα.

Η 'Ακαδημία θά εκλέγη τόν Πρόεδρον και 'Αντιπρόεδρον της οι οποίοι θά είναι, αυτομάτως, Πρωθυπουργός και 'Αντιπρόεδρος Κυβερνήσεως. Και θά προεδρεύουν του 'Υπουργικού Συμβουλίου, σχηματίζοντες μία γέφυρα μεταξύ τών δύο σωμάτων. Ουτοι δεν θά έχουν δικαιώματα ψήφου και θά παρακολουθούν άμερόληπτα. Ο Πρόεδρος και 'Αντιπρόεδρος δύνανται να υπηρετήσουν εις τό 'Υπουργικόν Συμβούλιον άφού άποχωρήσουν από την 'Ακαδημίαν.

Δύο γερουσιασται, θά επιμελούνται έκαστον είδος της πολιτικής της Κυβερνήσεως. Η 'Ακαδημία θά συνεδριάζη επί 6 ήμέρας και ό τύπος δύνανται να παρακολουθη όλας τας συσκέψεις, συζητήσεις, ψηφοφορίας αλλά ουχί επί έπιπέδου έπιτροπής εις περιπτώσιν κατά την όποιαν διατυπώνονται άποφάσεις τό άντικείμενον τών όποιων έχει σχέσιν με τό δημόσιον. Η 'Ακαδημία δύνανται ν' άποφασίση να μήν επιτρέψη την είσοδον εις τόν τύπον όταν συζητούνται υποθέσεις άμύνης ή έξωθενικών. Μία τοιαύτη άπόφασις θά τίθεται εις ψηφοφορία εις έκάστην περίπτωση και απαιτεί τά 2/3 της πλειοψηφίας. Θά επιβάλλωνται άυστηραί τιμωριαί διά την διαρροήν τών τοιούτων πληροφοριών. Η άποκάλυψις θά πρέπει να λάβη χώραν εντός δύο ετών. Η 'Ακαδημία θά ειδοποιή πάντοτε τό 'Ανώτατον Συμβούλιον 'Επικρατείας σχετικώς με τας συζητήσεις της, τας ψηφοφορίας και τας μυστικές συσκέψεις.

7. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ: ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Τό 'Υπουργικόν Συμβούλιον θ' άποτελῆται από 'Υπουργούς διορισθέντας υπό της Δημοσίας 'Υπηρεσίας. Έκάστος διορισμός θά έπικυροῦται δι' ιδιαίτερας ψηφοφορίας με τά 2/3 της πλειοψηφίας της 'Ακαδημίας. Θά πρέπει να παρέχουν εξηγήσεις εις την Δημοσία 'Υπηρεσία, 'Ακαδημία ή 'Ανώτατον Συμβούλιον 'Επικρατείας περί τών 'Υπουργείων των.

Θ' άποτελέσῃ κανονισμός Δημοσίας 'Υπηρεσίας να μήν υφίστανται μόνιμοι διορισμοί επί οίονδήποτε επιπέδου, έξευτελιστικός κανονισμός ό όποιος εφαρμόζεται εις αριθμόν χωρών.

8. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ: ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Έν ὤψει του παράγοντος ότι ή εφαρμογή ολοκλήρου αυτού του Συντάγματος, ως άνεφέρθη, είναι πιθανόν να πραγματοποιηθί υπό τών 'Ενόπλων Δυνάμεων και να συναντήσῃ την αντίδρασιν τών περισσοτέρων, εάν όχι όλων, τών προηγουμένων πολιτικών κομμάτων, τό σώμα αυτό θά πρέπει να άποτελεσθί άρχικώς υπό τών 'Ενόπλων Δυνάμεων.

Ός φυσικοί φρουροί του Συντάγματος, φαίνεται σωστό ότι έτσι πρέπει να γίνη τοῦτο, άν και θά πρέπει να υπάρχει κάποιον σύστημα έλέγχου και ίσορροπίας κατά την ταχύτερα, δυνατόν στιγμήν.

Θά ήταν λάθος να ένθαρρύνωμε την ιδέα ότι οι 'Ενοπλοι Δυνάμεις είναι μία ειδική όμάς. Κατά την τελικήν ανάλυσιν άποτελούνται από τόν λαόν και τοποθετούνται από τόν λαόν διά την άμυνα του λαού, τών περιφερειακών συνελεύσεών του, της Μεγάλης Συνελεύσεως και της 'Ακαδημίας.

Δεδομένου ότι υπάρχει κάποιον μέτρον ήγεσίας εις τας τάξεις,

συνοδεύόμενον από ένα μέτρον πείρας, τά μέλη του 'Ανωτάτου Συμβουλίου 'Επικρατείας (SCS) θά εκλέγωνται διά κλήρου από τούς 'Αρχηγούς 'Επιτελείων τών 'Ενόπλων Δυνάμεων και τών Διοικητών Μεραρχιών.

Είκοσι εκπρόσωποι του SCS θά διορισθούν υπό τών 'Ενόπλων Δυνάμεων (και ίσως περιλαμβάνουν πολίτας) κατά την πρώτην εφαρμογήν του Συντάγματος. Οι διορισμοί αυτοί θά είναι κατά τό ήμισι ισόθιοι και κατά τό έτερον ήμισι θ' άποσύρωνται μετά τέσσαρα έτη όταν θ' αντικαθίστανται υπό τών δικαστικών.

Αι 'Ενοπλοι Δυνάμεις και οι δικαστικοί θά διορίζουν τότε ίσον αριθμόν εκπροσώπων μετά από τόν χρόνον εκείνον. Μετά τά πρώτα δύο έτη, ή 'Ακαδημία θά διορίζη τρία άτομα από τας τάξεις της και δύο εκπρόσωποι θά διορίζωνται υπό έκάστης Δημοσίας 'Υπηρεσίας και της 'Εκκλησίας. Ο αριθμός τών μελών θ' άνέρχεται εις τά 27.

Τό SCS θά υποδεικνύη εις την GA, έτησίως ή εις έκάστην έπείγουσα ανάγκη, τας ΓΕΝΙΚΑΣ γραμμάς της πολιτικής την όποιαν επιθυμεί να επιβάλῃ. Εάν τό SCS αντίληφθί ότι ή GA δεν λαμβάνει υπ' ὄψιν της τας άπόψεις του, δύνανται να υποβάλῃ αυτές εις τας περιφερειακάς συνελεύσεις και/ή την 'Ακαδημίαν.

Τούτο δεν θά είναι εις θέσιν να επιβάλῃ τας άπόψεις του εάν συνεχίσουν να είναι άκαρποι, έκτός εάν υπάρχει Κατάστασις Πολέμου. Τό SCS δυνατόν να επιβάλῃ τας άπόψεις του εις Κατάστασιν 'Εκτάκτου 'Ανάγκης ή Στρατιωτικού Νόμου, μόνον όταν είναι αναγκαίον να διατηρήσῃ τόν Νόμον και την τάξιν και τοῦτο υπό ουδεμίαν περίπτωση θά έρμηνεύεται έλεύθερος. Τό SCS θά έχη κάτι παρισσότερον από την ευθύνην να προωθήσῃ τας γενικάς άπόψεις. Θά εξασφαλίζη ότι ή GA και ή 'Ακαδημία λαμβάνουν υπ' ὄψιν τας άπόψεις ή μία της άλλης. Η μη ύπακοή εις τό SCS υπό ενός τών μερών θ' αναφέρεται εις τόν 'Αρχηγόν του Κράτους ό όποιος δυνατόν ν' άπολύσῃ τόν πταιστήν ή τούς πταιστας.

Τό SCS διά λόγους σκοπιμότητος, θά λαμβάνη άποφάσεις σχετικώς με τόν Στρατιωτικόν Νόμον, Κατάστασιν 'Επείγουσης 'Ανάγκης, ή Διακηρύξεως Πολέμου. Εις τοιαύτας άποφάσεις, πρέπει να περιλαμβάνεται ό Πρόεδρος και 'Αντιπρόεδρος της 'Ακαδημίας, και ό Πρόεδρος και 'Αντιπρόεδρος της GA, άνερχομένου οῦτω προσωρινώς του αριθμού των, εις 31 άτομα. Εις τας άποφάσεις αυτές δυνατόν να λαμβάνῃ μέρος ό 'Αρχηγός του Κράτους.

Τό SCS έχει ως καθήκον να εξασφαλίζη τό ότι τό 'Υπουργικόν Συμβούλιον εφαρμόζει την πολιτικήν ή όποία έχει έγκριθί υπό της 'Ακαδημίας. Έν σχέσει προς τοῦτο θά πρέπει να σημειωθούν μερικοί κανονισμοί. ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΑΠΑΙΤΗ ΟΠΩΣ, ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΕΦΑΡΜΟΖΗ ΤΑΣ ΓΕΝΙΚΑΣ ΓΡΑΜΜΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΟΥ ΥΠΑΓΟΡΕΥΕΙ ΕΙΣ ΤΑ ΕΤΕΡΑ ΚΡΑΤΙΚΑ ΣΩΜΑΤΑ ΕΚΤΟΣ ΕΑΝ ΤΑ ΣΩΜΑΤΑ ΕΧΟΥΝ ΨΗΦΙΣΕΙ ΥΠΕΡ ΑΥΤΩΝ ΚΙ ΕΧΟΥΝ ΕΓΚΡΙΝΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ. Τό SCS παίζει έναν ιδιαίτερον ρόλον εις την άμυνα του έθνους. Δύνανται να τοποθετήσῃ ή άπολύσῃ οίονδήποτε 'Αρχηγόν 'Επιτελείου τών 'Ενόπλων Δυνάμεων άφού συνεννοηθί με τόν 'Αρχηγόν του Κράτους. Σύσκεψις δεν δύνανται εκ της φύσεώς της να καθορισθί αλλά θά ήταν ὀρθόν διά τόν 'Αρχηγόν του Κράτους να υπολογίζῃ τό μέγεθος και τας περιστάσεις της ψηφοφορίας του SCS πρίν θέσῃ ή όχι την σφραγίδα της έγκρίσεώς του επ' αυτής.

Τό SCS δυνατόν να ζητήσῃ, άπ' ευθείας, από την 'Ακαδημία, χωρίς ν' άποτανηθί εις την GA, να μελετήσῃ τας άπόψεις του σχετικώς με δαπάνας περί τών 'Ενόπλων Δυνάμεων. Αι τοιαῦται συσκέψεις θά πρέπει άπαραιτήτως να τηρούνται μυστικά μεταξύ του SCS, του Προέδρου και 'Αντιπροέδρου της 'Ακαδημίας και δύο Γερουσιαστών υπευθύνων διά την άμυνα. Ο έλεγχος της τοιαύτης δαπάνης είναι ένα λεπτόν σημείον τό όποιον θά πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά εάν πρόκειται να ικανοποιησῃ τά κρατικά σώματα.

Τό SCS δεν θά είναι υπεύθυνον διά την έσωτερικήν ασφάλεια εις όμαλάς περιόδους. Αλλά κατά την διάρκεια μή όμαλών περιόδων θά μεταφέρεται εις τό 'Ελληνικόν 'Αρχηγείον Στρατού ή έτέρους καταλλήλους τόπους υπό την προστασίαν τών 'Ενόπλων Δυνάμεων διά την γενική διεξαγωγή τών εργασιών τους. Οιαδήποτε κατάχρησις τών έξουσιών του υπό τών 'Ενόπλων Δυνάμεων θά έχῃ άργότερον ως άποτέλεσμα την διώξιν υπό τών δικαστικών οι όποιοι θά παραμείνουν καθ' ὅλον τόν χρόνον οι φρουροί τών άρχών και επιδιώξεων του Συντάγματος.

9. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ: Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Επιβάλλεται διά την 'Επανάστασιν ὅπως ό τρόπος εκλογής του Προέδρου του Κράτους παραμείνῃ αδέσμευτος εις αυτό τό στά-

διον. Δέν δυνάμεθα νά προδικάσωμεν εάν τούτο θά γίνεται κατό-
πιν προσκλήσεως, ισχύος, εκλογής ή άλλου μέσου. Ή εργασία
αυτή θεωρείται ότι είναι κυρίως Συνταγματικής φύσεως. Αυτός (ή
αυτή) θά ενεργή ως Πρόεδρος του SCS αλλά χωρίς ψηφοφορίαν.
Αυτός (ή αυτή) δυνατόν νά καλή τούς δικαστικούς νά ερμηνεύουν
τό Σύνταγμα καί θά είναι υπεύθυνος διά τήν εφαρμογήν του.

Αυτός (ή αυτή) θά υπογράφη έγγραφα έχοντα σχέσιν μέ μία Δια-
κήρυξιν Πολέμου καί δυνατόν ν' άρνηθ ή νά υπογράψη εις μία μό-
νον περίπτωσιν καί διά 24 ώρες. Αυτός (ή αυτή) θά υπογράφη αύ-
τομάτως όλα τ' άλλα έγγραφα άν καί υπό τόν Στρατιωτικόν Νόμον
καί εις Κατάστασιν Έκτάκτου 'Ανάγκης, (αυτός (ή αυτή) δυνατόν νά
προβάλ η θέτο εις τās αποφάσεις, εξασφαλίζοντας ύποστήριξιν
πλειοψηφίας από δύο εκ τριών κατωτέρων σωμάτων, ούδέν τών
οποίων δύναται νά άναστείλ η τās εργασίας του όποτεδήποτε χω-
ρίς τήν ιδιικήν τών έκουσία διάλυσιν ή όποία θά γίνη δι' άπλης
πλειοψηφίας τών 3/4 τών σωμάτων αυτών. Εις αυτήν τήν περίπτω-
σιν τό θέτο του (της) θά εξαρτάται εκ της επιβεβαιώσεως του ένός
εκ τών τριών αυτών σωμάτων καί μόνον.

Αυτός (ή αυτή) θά είναι υπεύθυνος διά τά Κρατικά καθήκοντα
καί θά λαμβάν η όλας τās δαπάνας αι όποιαι απαιτούνται διά νά
διατηρήσ η τήν αξιοπρέπεια του γραφείου αυτού.

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατέστη έμφανές ότι τό σύστημα έχει ως σκοπόν νά εκπροσωπή
πλήρως τόν λαόν, νά περιορίσ η τās δυνατότητας οικονομικής δια-
φοράς καί τās τοιαύτας εξουσίας, ενώ θά διατηρή ήνα έπαρκές
καί γρήγορον σύστημα διά τήν λήψιν αποφάσεως.

Γιατί Μαυρίκιος;

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ αυτό διακρίνε-
ται από ένα βαθύ μιλιταρισμό,
αντιλαϊκό άριστοκρατισμό καί
έναν ψευτοαρχαιότροπο έθνικο-
σοσιαλισμό, πού χαρακτηρίζει
καί τίς απόψεις του συντάκτη.
'Αποκαλυπτική γιά τήν όλη κο-
σμοθεωρία καί τήν πολιτική το-
ποθέτηση του συντάκτη είναι καί
τό ψευδώνυμο «ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ».

ΣΥΜΦΩΝΑ μέ πληροφορίες
μας από τούς κύκλους του περι-
βάλλοντος του «Μαυρίκιου», τό
ψευδώνυμο αυτό διαλέχθηκε γι-
ατί κατά τόν τέως καθηγητή ή
έποχή του θυζαντινού αυτοκρά-
τορα Μαυρίκιου (582-602) πα-
ρουσιάζει «εκπληκτικές αναλο-
γίες μέ τά σημερινα έσωτερικά
καί έξωτερικά προβλήματα της
πατρίδος μας».

ΦΥΣΙΚΑ, ή ιστορία έχει τή
δική της αξιολόγηση. 'Ο στρατη-
γός Μαυρίκιος ήταν αυτοκράτο-
ρας του Βυζαντίου μέ νικηφό-
ρους αγώνες προς τούς άνατο-
λικά ευρισκόμενους (Πέρσες) καί
δάρεια ('Αβαρους καί Σλαύους)
έχθρους. Καί οι σημερινές άνα-
λογίες: Τουρκία καί «ό εκ βορ-
ρά» κίνδυνος. Παράλληλα μέ
τούς πολέμους έναντίον τών δύο
επικίνδυνων σημείων του όρίζον-
τα, ο Μαυρίκιος σύσφιγξε τούς
δεσμούς μέ τή Δύση καί πραγμα-
τοποίησε κοινωνικές μεταρρυ-
θμίσεις στο έσωτερικό (τά ίδια
πού προτείνει καί ο σημερινός

πνευματικός του επίγονος).

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥΜΕ πρόχειρα
από τήν Ιστορία του Γιάννη Κορ-
δάτου (7ος τόμος σελ. 175, 176)
μερικές πληροφορίες γιά τό
Μαυρίκιο καί τή δράση του:

'Από τίς πηγές πού έχουμε, ξέ-
ρουμε πώς, ενώ ο Μαυρίκιος
αντίκρινε τόσες δυσκολίες, έσω-
τερικές καί έξωτερικές, έφάρμοσε
πέρα γιά πέρα αντιλαϊκή πολιτι-
κή. 'Από τή μία μεριά, γιά νά φέ-
ρει κάποιο ίσοζύγιο στο έλλειμμα
του προϋπολογισμού, έκοψε τά
σιτηρέσια πού δίνονταν στή πτω-
χολογία, καί σταμάτησε τήν επι-
δότηση τών θεαμάτων καί από
τήν άλλη περιορίσε τή μισθοτρο-
φοδοσία τών στρατιωτών.

Ποτισμένος μέ στρατοκρατικό
πνεύμα είχε τίς δικές του αντιλή-
ψεις καί γι' αυτό εγκαινίασε νέα
έσωτερική καί έξωτερική πολιτι-
κή. Κοίταξε νά κολακεύσει τόν
Πατριάρχη, μία πού έβλεπε πώς
δέν είχε γερό λαϊκό στήριγμα.

Γι' αυτό, παρ' όλες τίς στρατι-
ωτικές του επιτυχίες, σημειώθη-
καν πολλές στάσεις καί άνταρσίες
λαϊκές καί στρατιωτικές έναντίον
του καί στο τέλος πλήρωσε μέ τή
ζωή του τήν αντιλαϊκή καί αυ-
ταρχική πολιτική του.

ΑΥΤΟ τό τελευταίο, τό...
άγνωστ ή «Μαυρίκιος» του '77.
Είναι λεπτομέρεια...

'Ο στρατιώτης καί τό μάθημα...

ΤΟ «ΑΝΤΙ» φέρνει στή δημοσιότητα τό άγνωστο μέχρι
σήμερα περιστατικό του τραυματισμού ένός φαντάρου στο
558 Τάγμα Πεζικού, πού έχει έδρα τήν 'Ελευθερούπολη.
Συνέβη πριν ένα μήνα άκριδώς - στις 1 του Μάρτη.

● Θύμα, ο στρατιώτης Χρήστος Βερούτης.

● Δράστης, ο λοχαγός Μιχάλης Κουμπής, πρώην ΕΣΑ-
τζής (στήν 'Αλεξανδρούπολη).

ΑΙΤΙΑ: ο στρατιώτης δέν άποστήθισε καλά τό μάθημα
στρατιωτικής ιεραρχίας πού δίδασκε ο λοχαγός. Κι ο τελευ-
ταίος θύμωσε, του επιτέθηκε, του έσκισε τό δέρμα κάτω από
τό μάτι μέ γροθιές καί τόν έριξε λιπόθυμο στο πάτωμα.

Ο ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΣ παρέμεινε τρεις μέρες στή Μονάδα του
καί μόλις στις 4 του Μάρτη μεταφέρθηκε στο στρατιωτικό
νοσοκομείο Δράμας, όπου νοσηλεύτηκε αρκετές μέρες.

ΤΕΛΙΚΑ, έγινε αναφορά γιά τό περιστατικό στο 'Αρχη-
γειο καί διατάχθηκε διοικητική προανάκριση, πού τήν ανά-
λαβε ο ταγματάρχης 'Αναστάσιος Ρούκης.

● Ποιός είναι ο Ρούκης; Ένας από τούς πολλούς 'Ιωαν-
νιδικούς αξιωματικούς πού παραμένουνε στο στράτευμα!

ΣΕ προηγούμενο τεύχος του «ΑΝΤΙ» (τ. 60, 11/12/76) ο
Νίκος Κακαουνάκης αποκάλυψε ότι ο Ρούκης άν ηκε στήν
πολυμελή ομάδα τών αξιωματικών (ο ίδιος μνημονεύει 65
όνόματα) πού πήραν ενεργά μέρος στο «πραξικόπημα» της
25ης Νοεμβρίου, μέ τό όποιο ο 'Ιωαννίδης άνάτρεψε τόν
Παπαδόπουλο. Καί στο διελίο του «2650 μερόνυχτα συν-
ωμοσίας» γράφει χαρακτηριστικά ότι ο Ρούκης μαζί μέ τούς
Χ. Παλαΐνη, Χρ. Μανιόπουλο, Λ. Οικονόμου, Μ. Κουτελι-
δάκη (όλοι «πρωτοπαλικάρα του 'Ιωαννίδη») ήταν οι άν-
θρωποι του σκοτεινού δικτάτορα (τό «μάτι του») στο γρα-
φείο του αρχηγού Στρατού, Μαστρογιάννη...

ΤΟ περιστατικό ίσως δέν είναι μοναδικό. Τά «σταγονί-
δια» κάνουν καλά τή δουλειά τους - στή Β. Έλλάδα, κυρί-
ως... Καί, φυσικά, δέν περιμένουμε απάντηση από τόν
ύπουργό 'Εθνικής 'Αμύνης: έχουμε πρόσφατο παράδειγμα
του τρόπου πού αντιμετωπίζει κάτι σχεδόν ανάλογα κρού-
σματα στο στράτευμα, μέ τίς απαντήσεις πού έδωσε στή
Βουλή (12/2) στο βουλευτή του ΠΑΣΟΚ Γιάννη Χαλαμ-
πόπουλο, γιά δύο απόπειρες αυτοκτονίας στρατιωτών στή
Νέα Σάντα (805 Α.Ε.Μ., πού έδρεύει στο 617 Τάγμα Πεζι-
κού) του Κιλκίς:

● του Κώστα Γαλιγάλη

● του Γιώργου Κωσταράκη

ΑΛΛΑ αυτές οι δύο ιστορίες δέν «κλείσανε». Καί οι εκ-
πληξεις πού επιφυλάσσουνε στον κ. ύπουργό δέν είναι ίσως
μικρές. Λίγη ύπομονή...

ΘΟΥΡΙΟΣ

●
κεντρικό όργανο του
'ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ'

Ἐπιτέλους! Βρέθηκε ἕνας ἀρμόδιος νά ἀπαντήσει στό «ΑΝΤΙ» γιά τό σκάνδαλο τῶν συνθετικῶν οἶνοπνευμάτων: ὁ ὑπουργός Δημ. Τάξεως κ. Γ. Σταμάτης, τόν ὁποῖο ρωτοῦσαμε στό προηγούμενο (ἀρ. 67) τεῦχος τί ἐνέργειες ἔγιναν γιά τήν ἐκτέλεση δύο ἐνταλμάτων συλλήψεως κατά τοῦ ιδιοκτήτη τῆς TRANSTEKOM Σ. Σασών καί τοῦ διευθυντή τους Κ. Μамελετζή. Καί ἂν κινήθηκε ἡ διαδικασία ἔκδοσής τους, μιά καί ἔχουν διαφύγει στό ἔξωτερικό.

Ὁ κ. ὑπουργός μᾶς ἔστειλε τό παρακάτω γράμμα:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Ἀθῆναι 23-3-1977

Κύριε Διευθυντά,

Σχετικῶς μέ τό δημοσίευσά σας πού ἀναφέρεται εἰς τούς διωκομένους Σ. Σασών καί Κ. Μамελετζή ιδιοκτήτην καί διευθυντήν ἀντιστοίχως τῆς «Α.Ε. ΤΡΑΝΣΤΕΚΟΜ» ἐπιθυμῶ νά σᾶς γνωρίσω τά ἑξῆς:

Εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τό Ὑπουργεῖον Δημοσίας Τάξεως ὡς προϊσταμένης ἀρχῆς τῆς Ὑποδιευθύνσεως Γενικῆς Ἀσφαλείας ἀρμοδίας καί ὑπευθύνου διά τήν ἐκτέλεσιν ἐνταλμάτων συλλήψεως ὁμοίων μέ αὐτά τῶν Σ. Σασών καί Μ. Μамελετζή δύναμαι νά σᾶς διαβεβαιώσω κατηγορηματικά ὅτι ἐνηργήθησαν ἀπολύτως τά νόμιμα καί μάλιστα μέ ταχύτατον ρυθμόν.

Συγκεκριμένως δάσει τῶν ὑπ' ἀριθ. 1 καί 2 ἐνταλμάτων φυλακίσεως τοῦ Ἀνακριτοῦ Πλημμελειοδικῶν Σάμου, ἐπί ἀπάτη εἰς δάρος τοῦ δημοσίου ἰδιαιτέρως μεγάλης ἀξίας, ἡ Ὑποδιεύθυνσις Γενικῆς Ἀσφαλείας εἰς τήν ὅποian περιήλθον τὰ ἐντάλματα τήν 12-1-77 συνένταξεν ὡς εἶχεν ὑποχρέωσιν καταδικαστικά σημεῖα τήν 14-1-77, εἰς χρόνον δηλαδή μικρότερον τῶν δύο ἡμερῶν, δάσει τοῦ βαθμοῦ τοῦ διωκομένου ἀδικήματος καί παρά τό γεγονός ὅτι καθημερινῶς καταφθάνουν εἰς τήν ΥΓΑ ἑκατοντάδες ἐντάλματα πρὸς ἐκτέλεσιν. Τά ἀνωτέρω καταδικαστικά σημεῖα ἀπεστάλησαν πρὸς ἐκτέλεσιν εἰς τὰ Α' καί Γ' Παραρτήματα Ἀσφαλείας, ὅπου ὁ τόπος διαμονῆς καί ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος τῶν διωκομένων, τά ὁποῖα ἐτέθησαν ἀμέσως εἰς τήν καταδίωξιν τῶν Σ. Σασών καί Κ. Μамελετζή. Τήν 20-1-77 ἐλήφθη εἰς τήν ΥΓΑ τό ὑπ' ἀριθ. 86 τηλεγράφημα τοῦ Εἰσαγγελέως Πλημμελειοδικῶν Σάμου καί τήν 9-3-77 τό ὑπ' ἀριθ. 1043 τοῦ ἰδίου Εἰσαγγελέως πρὸς ἐκτέλεσιν ἢ μή τῶν ἀνωτέρω ἐνταλμάτων. Διά τοῦ ὑπ' ἀριθ. 36/20-1-77 τηλετυπικοῦ σήματος ἡ ΥΓΑ ἐγγνώρισε εἰς τόν κ. Εἰσαγγελέα Σάμου ὅτι οἱ δύο διωκόμενοι ἀνεζητήθησαν ἐπιμόνως ἀλλά δέν ἀνευρέθησαν καί ὅτι κατά πληροφορίας ἐκ τῆς ΥΠΕΑ οὗτοι ἀνεχώρησαν τήν 15-1-77 διά Λονδίνον, χωρίς ἔκτοτε νά προκύπτῃ ὅτι ἐπανήλθον.

Ἡδὴ ἡ ΥΓΑ ἐκίνησε τήν νόμιμον διαδικασίαν διά τήν ἀναζήτησιν τῶν διωκομένων εἰς ὁλόκληρον τήν χώραν. Ὅσον ἀφορᾷ τήν «κίνησιν» τῆς διαδικασίας διά τήν ἔκδοσιν τῶν διωκομένων εἶναι θέμα Δικαστικῆς καί μόνον Ἀρχῆς.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω καθίσταται σαφές ὅτι οὐδέν νόμιμον παρελήφθη ἐκ μέρους τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, ὥστε νά ἐπιτρέπῃ εἰς οἱ-

Οἱ πρῶτες ἐπιβεβαιώσεις γιά τό σκάνδαλο τῶν συνθετικῶν οἶνοπνευμάτων

ονδῆποτε ἔστω καί ἀπλήν σκέψιν περί κωλυσιεργείας, ἀμελείας ἢ βραδύτητος τῶν καταδικαστικῶν ἀρχῶν εἰς τήν ἐκτέλεσιν τοῦ καθηκόντος των.

Μετά τιμῆς

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ

● Τόν εὐχαριστοῦμε καί γιά τήν ἀπάντησιν καί γιά τήν ἐπιβεβαίωσιν τῶν πληροφοριῶν μας ὡς πρὸς τά ἐρωτήματα πού τοῦ ἀπευθύναμε καί στά ὁποῖα φαίνεται ὅτι διακρίνει μιά «σκέψιν περί κωλυσιεργείας, ἀμελείας ἢ βραδύτητος τῶν καταδικαστικῶν ἀρχῶν εἰς τήν ἐκτέλεσιν τοῦ καθηκόντος των». Ὅπως γράψαμε, ὀφείλονταν στό γεγονός ὅτι «οἱ ὑπηρεσίες τοῦ κ. Γ. ΣΤΑΜΑΤΗ ἔχουν ἐπανειλημμένα διακριθεῖ γιά τήν προθυμία τους στή δίωξιν τῶν νεοφασιστῶν (π.χ. Καλέτζης) καθὼς καί γιά τήν ταχύτητα μέ τήν ὁποῖα χορηγοῦν διαβατήρια σέ κατὰδικους, βασανιστές κ.λπ.». Μακάρι στή συγκεκριμένη περίπτωσιν τὰ ἐρωτήματα νά ἦταν ἀβάσιμα.

● Ἀλλά στό δημοσίευσμα τοῦ «ΑΝΤΙ» ὑπῆρξε καί μιά ἄλλη ἐπιβεβαίωσιν – ἔμμεσα: ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, κ. Κ. Παπακωνσταντίνου, ἔστειλε τό παρακάτω γράμμα στήν «Ἐλευθεροτυπία», μ' ἀφορμή ἕνα σχόλιον τοῦ Γ. Βότση στή

στήλη «ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ», πού ἔγινε στίς 22/3, στηριγμένο στίς πληροφορίες τοῦ «ΑΝΤΙ» – πράγμα πού, ἄλλωστε, μνημόνευε:

«Κύριε Διευθυντά,

Ἐλαβον γνῶσιν τοῦ εἰς ἐμέ ἀναφερομένου σχολίου τῆς «Ἐλευθεροτυπίας», εἰς τό φύλλον τοῦ παρελθόντος Σαββάτου. Καίτοι ἡ ἀπάντησις παρέχεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ κειμένου τοῦ δημοσιεύματος, θά ἱκανοποιήσω τήν περιέργειαν ἔστω Ὑμῶν καί τοῦ περιοδικοῦ «Ἀντί», ἀποφεύγων, ὅμως, νά λάβω ὅπωςδήποτε θέσιν ἐπὶ θέματος τελούντος ὑπὸ τήν κρίσιν τῆς Δικαιοσύνης.

Εἶναι δεδομένον καί ἐκ τοῦ περὶ οὗ πρόκειται σχολίου ὅτι δέν ὑπῆρξε διευθυντής ἢ τεχνικός ἐπὶ τέλους σύμβουλος τῆς εἰς τό σχόλιον Ὑμῶν ἐπιχειρήσεως. Εἰς ταῦτα πρέπει νά προστεθῇ ἀκόμη ὅτι δέν μετέσχον ποτέ εἰς τήν διοίκησιν οἰασδήποτε ἐπιχειρήσεως. Εἶναι ἐπίσης γνωστόν ὅτι, κατά τήν περίοδον τῆς δικτατορίας καί τῆς διακοπῆς τῆς λειτουργίας τοῦ Κοινοβουλίου, διετέλεσα νομικός σύμβουλος δύο ἐπιχειρήσεων, μία τῶν ὁποίων ἡ εἰς τό σχόλιον τῆς Ἐφημερίδος μνημονευομένη, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν κατ' ἔτος ὑποβαλλομένων δηλώσεων φορολογίας εἰσοδήματος κ.λπ. Οἱ διακονοῦντες εἰς τήν Δικαιοσύνην γνωρίζουν ἀκόμη ὅτι, κατά τοὺς χρόνους ἐκείνους, ἀπέφυγα, διά λόγους ἀρχῆς, προσωπικὴν ἐμφάνισιν, πρὸ οἰουδήποτε δικαστηρίου. Τό ἔργον τοῦτο ἐξεπλήρου ἄλλοι δικηγόροι τῶν ἐπιχειρήσεων.

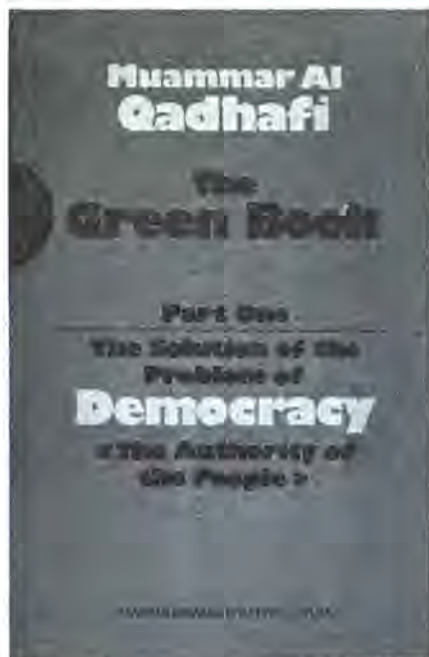
Ἡ κατέχουσά με πικρία δέν θά μέ παρασύρῃ εἰς τήν ἐκδήλωσιν οἰασδήποτε κρίσεως ἐξ ἀφορμῆς τοῦ δημοσιεύματος, πλην δέν εἶναι δυνατόν νά ἀποκρύψω τήν ἀπορίαν μου διά τήν δι' αὐτοῦ ὑπηρετουμένην σκοπιμότητα. Θέλω δέ νά πιστεύω ὅτι τήν ἰδίαν ἀπορίαν θά ἔχουν καί ὅλοι, οἱ χωρίς προκαταλήψεις, ἀναγινώσται του, ἐκείνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ γνώσις τοῦ μέχρι σήμερον, ἀρκετά μακροῦ, δημοσίου βίου μου, παρέχει τήν δυνατότητα ἐκτιμήσεως τοῦ τρόπου τῆς ἀσκήσεως τῆς κατὰ καιροῦς ἀποστολῆς μου καί τῆς ἀντιδράσεώς μου ἂν τυχόν ἐζητεῖτο ὁθενδήποτε ἡ γνώμη μου δι' οἰανδήποτε ἀθέμιτον, ἐνδεχομένως ἐνέργειαν. Τήν αὐτὴν ἀντίδρασιν πιστεύω ὅτι θά ἐξεδήλωνε καί κάθε ἄλλος νομικός εἰς παρομοίαν περίπτωσιν.

Μετά τῆς προσηκούσης τιμῆς.

ΚΩΝ. ΕΥΣΤ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ»

● Σημειώνουμε, ἀπλά, ὅτι «ἡ εταιρία» πού ἀνώνυμα μνημονεύει ὁ κ. πρόεδρος εἶναι ἡ TRANSTEKOM... Καί ξαναθυμίζουμε ὅτι στοιχεῖα γιά τό σκάνδαλο τῶν συνθετικῶν οἶνοπνευμάτων δημοσιεύσαμε καί στά τεύχη 51–52, 63, 64, 67.

στὶς ἐπάλξεις τῆς Δημοκρατίας
ἢ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
ἢ ἀπογευματινὴ σου ἑφημερίδα

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ:

Τό «πράσινο βιβλίο» του Καντάφι

ΤΟ ΟΡΓΑΝΟ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Τό όργανο διακυβέρνησης είναι τό πρωταρχικό πολιτικό πρόβλημα πού αντιμετώπιζον οί άνθρωπινες κοινότητες.

Άκόμα καί ή διαμάχη στους κόλπους μιάς οικογένειας είναι, συχνά, τό αποτέλεσμα αυτού του προβλήματος.

Αυτό τό πρόβλημα έγινε όξύ, μετά τή δημιουργία των σύγχρονων κοινωνιών.

Οί λαοί, στίς μέρες μας, αντιμετωπίζουν τό κρίσιμο αυτό πρόβλημα καί οί κοινότητες υποφέρουν από τίς σοβαρές συνέπειές του. Τό «ΠΡΑΣΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ» παρουσιάζει τή θεωρητική λύση στο πρόβλημα του όργανου διακυβέρνησης.

“Όλα τά πολιτικά συστήματα, πού ισχύουν σήμερα στόν κόσμο, είναι προϊόντα τής πάλης γιά τήν έξουσία ανάμεσα σέ όργανα διακυβέρνησης. Ή πάλη μπορεί νά είναι ειρηνική ή ένοπλη, όπως ή πάλη των τάξεων, των φυλών, των φυλών, των κομμάτων ή των ατόμων. Τό αποτέλεσμα είναι πάντα ή νίκη ενός όργανου διακυβέρνησης – είτε αυτό τό όργανο είναι ένα άτομο, μία ομάδα, ένα κόμμα ή μία τάξη – καί ή ήττα του λαού, δηλαδή ή ήττα τής γνήσιας δημοκρατίας.

Ή πολιτική διαμάχη πού καταλήγει στή νίκη ενός υποψηφίου μέ τό 51% των ψήφων, οδηγεί σ’ ένα δικτατορικό κυβερνητικό σώμα, μεταμφιεσμένο σέ ψευδοδημοκρατία, έφ’ όσον τό 49% του εκλογικού σώματος κυβερνάνται από ένα όργανο διακυβέρνησης πού δέν τό ψήφισε, αλλά του επιβλήθηκε. Αυτό είναι δικτατορία.

Έκτός από αυτό, ή πολιτική αυτή διαμάχη μπορεί νά φέρει στήν έξουσία ένα κυβερνητικό σώμα πού αντιπροσωπεύει μόνο μία μειοψηφία, γιατί όταν οί ψηφοί κατανέμονται ανάμεσα σέ αρκετούς υποψηφίους, ένας από αυτούς συγκεντρώνει περισσότερες από όποιονδήποτε άλλο υποψήφιο. Άλλά, άν προστεθούν καί οί ψηφοί των υποψηφίων εκείνων πού συγκέντρωσαν λιγότερες, τότε είναι δυνατόν νά αποτελέσουν μία συντριπτική πλειοψηφία. Ο υποψήφιος πού έλαβε λιγότερες ψήφους κερδίζει καί ή επιτυχία του θεωρείται νόμιμη καί δημοκρατική. Στήν ουσία, εγκαθιδρύεται δικτατορία, κάτω από τό κάλυμμα τής ψευδοδημοκρατίας. Αυτή είναι ή πραγματικότητα των πολιτικών συστημάτων πού ισχύουν σήμερα στόν κόσμο. Είναι δικτατορικά συστήματα καί είναι όλοφάνερο ότι νοθεύουν τή γνήσια δημοκρατία.

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΑ

Τά κοινοβούλια είναι ή σπονδυλική στήλη τής παραδοσιακής δημοκρατίας, όπως ισχύει σήμερα. Τό κοινοβούλιο αποτελεί μία άπατηλή αντιπροσωπεία του λαού καί οί κοινοβουλευτικές κυβερνήσεις μία παραπλανητική λύση στο πρόβλημα τής δημοκρατίας. Τό κοινοβούλιο σχηματίστηκε άρχικά γιά νά αντιπροσωπεύει τό λαό, αλλά αυτό καθ’ έαυτό είναι αντιδημοκρατικό, γιατί δημοκρατία σημαίνει τή λαϊκή έξουσία καί όχι μία έξουσία πού ένεργεί στή θέση του λαού. Καί ή ύπαρξη καί μόνο του κοινοβουλίου σημαίνει τήν άπουσία του λαού. Άλλά ή άληθινή δημοκρατία λειτουργεί μέ τή συμμετοχή του λαού καί όχι μέ τή δραστηριότητα των αντιπροσώπων του. Τά κοι-

“Ένα από τά πιό πολυσυζητημένα πρόσωπα τής έποχής μας, ό συνταγματάρχης Μουαμάρ Άλ Καντάφι, ήγέτης τής Λιβύης από τό 1969 (όταν ανέτρεψε τό βασιλιά Ίντρίς), άκολουθώντας τό παράδειγμα του Μάο Τσέ-τούνγκ, κυκλοφόρησε ένα μικρό βιβλίο μέ τίς «σκέψεις» του: τό «Πράσινο Βιβλίο»...

Πρόκειται γιά τό ιδεολογικο-πολιτικο-κοινωνικο-θρησκευτικό πιστεύω ενός συνταγματάρχη, πού – όπως λέει – κατάφερε νά «παντρέψει» τό σοσιαλισμό μέ τό Κοράνι.

Τό «Πράσινο Βιβλίο» του Καντάφι κυκλοφόρησε γιά πρώτη φορά έξω από τή Λιβύη τό 1976, στό Λονδίνο, από τόν έκδοτικό οίκο «Martin Brian & O’ Keefie». Τιμή: μία λίρα καί 25 σελλίνια. Σελίδες 68 – σχήμα τσέπης.

Στό έξωφυλλο τής έκδοσης αυτής υπάρχει ό υπότιτλος: «Ή λύση στο πρόβλημα τής ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ». Καί από κάτω: «Ή έξουσία του λαού».

Άναφέρεται, άκόμα, ότι πρόκειται γιά τόν πρώτο τόμο καί ότι θά άκολουθήσει καί δεύτερος μέ θέμα: «Ή λύση στο οικονομικό πρόβλημα».

Τό βιβλίο είναι γραμμένο σέ δύο γλώσσες, άγγλικά καί άραβικά, καί χωρίζεται σέ όκτώ επιμέρους κεφάλαια. (Ή μετάφραση στα έλληνικά γίνεται – άπ’ ό,τι ξέρουμε – γιά πρώτη φορά).

Τά επιμέρους θέματα είναι:

- Τό όργανο διακυβέρνησης
- Κοινοβούλιο
- Τό κόμμα
- Τάξη
- Δημοψηφίσματα
- Λαϊκές συνελεύσεις καί έπιτροπές του λαού
- Ο νόμος τής κοινωνίας
- Ο Τύπος

Άκολουθούν άτόφια τά τρία πρώτα – καί βασικά καί κατά τίς υποσημειώσεις του συγγραφέα – θέματα:

“Άλλωστε, ό Καντάφι ύλοποίησε πρίν ένα μήνα τή βασική άρχή του «Πράσινου Βιβλίου», καταργώντας όλες τίς πολιτικές όργανώσεις καί τά κόμματα. Δέν υπάρχουν πιά ύπουργεία, ύπουργοί, αλλά γραμματείες καί γραμματείς. Μία Έθνοσυνέλευση 1.000 προσώπων (Γενική Συνέλευση του Λαού, τή λέει ό ίδιος) κυβερνά, μέ έπικεφαλή, φυσικά, πάντα τόν Καντάφι. Ή Λιβύη λέγεται Λαϊκή Σοσιαλιστική Άραβική Δημοκρατία.

Τό βιβλίο πρωτοπαρουσιάζεται – άπ’ ό,τι ξέρουμε – στήν Έλλάδα. Ή μετάφρασή του έγινε από τό άγγλικό κείμενο, πού προσπάθησε – όπως φαίνεται – νά αποδώσει όσο πιό πιστά γίνεται από τήν άραβική τίς κανταφικές θεωρίες, πράγμα όχι καί τόσο εύκολο.

Ή ανάγνωση του κειμένου θά λύσει τίς τυχόν άπορίες γιά έλλειψη σχολιασμού...

νοβουλία υπήρξαν ο νόμιμος φραγμός ανάμεσα στους λαούς και στην άσκηση της εξουσίας, γιατί αποκλείουν τις μάζες από την εξουσία και σφετερίζονται την κυριαρχία τους. Στο λαό δεν απομένουν παρά τα εξωτερικά γνωρίσματα της δημοκρατίας, που εκδηλώνονται με τις μακριές ουρές που σχηματίζει μπροστά στις κάλπες.

Για να απογυμνώσουμε το χαρακτήρα του κοινοβουλίου, πρέπει να εξετάσουμε την προέλευση ενός τέτοιου κοινοβουλίου. Το κοινοβούλιο εκλέγεται ή από τις εκλογικές περιφέρειες, ή από ένα κόμμα, ή από ένα συνασπισμό κομμάτων, ή σχηματίζεται με κάποια μέθοδο διορισμού. Αλλά όλες αυτές οι διαδικασίες είναι αντιδημοκρατικές, γιατί η διαίρεση του πληθυσμού σε εκλογικές περιφέρειες σημαίνει ότι ένα μέλος του κοινοβουλίου αντιπροσωπεύει χιλιάδες, εκατοντάδες χιλιάδες άτομα, ανάλογα με την έκταση του πληθυσμού. Σημαίνει ακόμα ότι το μέλος δεν διατηρεί λαϊκό οργανωτικό δεσμό με τους εκλογείς, εφ' όσον, όπως και τα άλλα μέλη, θεωρείται σαν εκπρόσωπος όλου του λαού. Έτσι, οι μάζες είναι απόλυτα αποξενωμένες από τον εκπρόσωπο, που με τη σειρά του είναι έντελώς αποκομμένος από τις μάζες. Γιατί, μόλις πάρει την ψήφο τους, σφετερίζεται την εξουσία τους και ενεργεί στη θέση τους. Η ισχύουσα παραδοσιακή δημοκρατία περιβάλλει το μέλος του κοινοβουλίου με μία ιερότητα και άσulia, που αρνείται στον υπόλοιπο λαό. Με άλλα λόγια, τα κοινοβούλια κατάντησαν το μέσο για την άρπαγή και το σφετερισμό της λαϊκής εξουσίας. Επομένως, ο λαός έχει το δικαίωμα, με τη λαϊκή επανάσταση, να παλαίψει για να καταστρέψει τα όργανα εκείνα που σφετερίζονται τη δημοκρατία και τη κυριαρχία του. Έχει ακόμα το δικαίωμα να θεμελιώσει τη νέα άρχη ΟΧΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

Αν, πάλι, το κοινοβούλιο προέλθει από ένα κόμμα, σαν αποτέλεσμα της εκλογικής νίκης του, είναι τότε κοινοβούλιο του κόμματος και όχι του λαού. Αντιπροσωπεύει το κόμμα και όχι το λαό και η εκτελεστική εξουσία που προκύπτει από τη βουλή είναι η εκτελεστική εξουσία του κόμματος και όχι του λαού. Το ίδιο ισχύει και για τη βουλή, όπου κάθε κόμμα κατέχει έναν αριθμό έδρων. Γιατί, τα μέλη του κοινοβουλίου αντιπροσωπεύουν το κόμμα τους και όχι το λαό και η εξουσία που προέρχεται από μία τέτοια διαδικασία είναι η εξουσία των διαφόρων κομμάτων και όχι του λαού. Με αυτά τα συστήματα, τα πολιτικά κόμματα εκμεταλλεύονται, εξαπατούν και κοροϊδεύουν το λαό. Ο λαός σχηματίζει σιωπηλώς μακριές ουρές για να ριξεί την ψήφο του στις κάλπες, σαν οποιοδήποτε άλλο χαρτί. Αυτή είναι η παραδοσιακή δημοκρατία, που ισχύει σ' ολόκληρο τον κόσμο, είτε το σύστημα είναι μονοκομματικό, είτε δικομματικό, είτε πολυκομματικό.

Είναι, λοιπόν, ολοφάνερο ότι η ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΤΗ. Κοινοβούλια που σχηματίζονται με τη μέθοδο του διορισμού ή της κληρονομικής διαδοχής δεν έχουν σχέση με καμιά μορφή δημοκρατίας. Αλλά, εφ' όσον το σύστημα των εκλεγμένων κοινοβουλίων βασίζεται στην προπαγάνδα, είναι ένα δημαγωγικό σύστημα με την αληθινή έννοια της λέξης και οι ψήφοι μπορούν να εξαγοραστούν. Οι φτωχοί δεν έχουν τα μέσα να πάρουν μέρος στην

προεκλογική εκστρατεία και έτσι οι πλούσιοι - και μόνο οι πλούσιοι - βγαίνουν νικητές.

Οι φιλόσοφοι, οι διανοούμενοι και οι συγγραφείς συνηγορούσαν υπέρ της θεωρίας της αντιπροσωπευτικής διακυβέρνησης, σε μία εποχή, όπου οι λαοί, χωρίς να το αντιλαμβάνονται, όδηγούνταν σαν πρόβατα από βασιλιάδες, σουλτάνους ή κατάρχτες. Εκείνη την εποχή, οι λαοί ποθούσαν να τους αντιπροσωπεύει κάποιος, απέναντι σε τέτοιους κυβερνήτες. Οι λαοί παλαίψαν σκληρά για να πραγματοποιήσουν αυτό που ποθούσαν. Τώρα που ήρθε η ώρα του λαού, είναι παράλογο δημοκρατία να σημαίνει την εκλογή μερικών μόνο αντιπροσώπων, που ενεργούν για λογαριασμό των μεγάλων μαζών. Είναι μία απαρχαιωμένη θεωρία και μία ξεπερασμένη εμπειρία. Όλη η εξουσία πρέπει να ανήκει στο λαό.

Οι πιο τυραννικές δικτατορίες που γνώρισε ποτέ ο κόσμος, κρύβονταν πίσω από τη σκιά των κοινοβουλίων.

ΤΟ ΚΟΜΜΑ

Το κόμμα είναι η σύγχρονη δικτατορία.

Το κόμμα αποτελεί το σύγχρονο δικτατορικό όργανο διακυβέρνησης.

Το κόμμα είναι η εξουσία ενός μέρους πάνω στο σύνολο. Είναι το τελευταίο δικτατορικό όργανο. Καθώς το κόμμα δεν είναι άτομο, άσκει μία πλαστή δημοκρατία μέσω του κοινοβουλίου και επιτροπών και μέσω της προπαγάνδας των μελών του. Το κόμμα δεν είναι ένα δημοκρατικό όργανο, γιατί απαρτίζεται από άτομα που έχουν κοινά συμφέροντα, κοινές απόψεις, κοινή κουλτούρα. Η από άτομα που προέρχονται από την ίδια περιοχή, ή έχουν την ίδια πίστη.

Σχηματίζουν ένα κόμμα, για να πετύχουν στους στόχους τους, να επιβάλουν τις απόψεις τους και τις πεποιθήσεις τους πάνω στο κοινωνικό σύνολο. Σκοπός ενός κόμματος είναι να ανέβει στην εξουσία με το πρόσχημα ότι θα εφαρμόσει το πρόγραμμά του. Καί από δημοκρατική άποψη, κανένα από αυτά τα κόμματα δεν πρέπει να κυβερνούν το σύνολο του λαού, λόγω της ποικιλίας των συμφερόντων, ιδεών, νοοτροπιών και πεποιθήσεων που αποτελούν την ταυτότητα του λαού. Το κόμμα είναι ένα δικτατορικό όργανο διακυβέρνησης, που επιτρέπει σ' εκείνους που έχουν μία άποψη και ένα κοινό συμφέρον να κυβερνούν το σύνολο του λαού. Σε σύγκριση με το λαό, το κόμμα είναι μία μειοψηφία.

Σκοπός της ίδρυσης ενός κόμματος είναι η δημιουργία ενός οργάνου για τη διακυβέρνηση του λαού. Δηλαδή για τη διακυβέρνηση των μη μελών του κόμματος. Γιατί το κόμμα βασίζεται σε μία αυθαίρετη αυταρχική θεωρία, δηλαδή στην κυριαρχία των μελών του κόμματος πάνω στα υπόλοιπα άτομα. Το κόμμα, για να πάρει την εξουσία και να πετύχει τους σκοπούς του, παρουσιάζει τους στόχους του σαν στόχους του λαού. Αυτή είναι η θεωρία που διακαίολογεί τη δικτατορία του κόμματος και άποτελεί τη βάση κάθε δικτατορίας. Ανεξάρτητα από το πόσα κόμματα υπάρχουν, ή θεωρία παραμένει μία και μοναδική. Αλλά η ύπαρξη πολλών κομμάτων κλιμακώνει την πάλη για την εξουσία, πράγμα που καταλήγει στην καταστροφή όλων των επιτευγμάτων του λαού και όλων των κοινωνικών προγραμμάτων. Αυτή την καταστροφή εκ-

μεταλλεύεται η αντιπολίτευση για να δικαιολογήσει την υπονόμηση της θέσης του κυβερνώντος κόμματος να αναλάβει αυτή την εξουσία. Τα κόμματα στη διαμάχη τους για την εξουσία καταφεύγουν όχι στα όπλα - πράγμα που σπάνια συμβαίνει - αλλά στην καταγγελία και γελοιοποίηση των επιτευγμάτων του ενός από το άλλο. Αυτή η μάχη γίνεται αναπόφευκτα σε βάρος των πιο ζωτικών συμφερόντων της κοινωνίας. Μερικά, αν όχι όλα, από αυτά τα συμφέροντα θα θυσιαστούν στην πάλη για εξουσία των οργάνων της εξουσίας. Γιατί, τη διακύβευση αυτών των συμφερόντων υποστηρίζει το αντιπολιτευόμενο κόμμα (ή τα κόμματα) σαν επιχείρημα εναντίον του κυβερνώντος κόμματος. Το αντιπολιτευόμενο κόμμα, σαν όργανο διακυβέρνησης, πρέπει να ανατρέψει το κυβερνών κόμμα για να ανέβει στην εξουσία. Για να αποδείξει την ανικανότητα του οργάνου εξουσίας, το κόμμα της αντιπολίτευσης πρέπει να «καταστρέψει» τα επιτεύγματά του και να αμφισβητήσει τα προγράμματά του, ακόμα κι αν αυτά τα προγράμματα είναι ωφέλημα για την κοινωνία. Κατά συνέπεια, τα συμφέροντα της κοινωνίας και τα έπιωφελή κοινωνικά προγράμματα θυσιάζονται στην πάλη των κομμάτων για την εξουσία.

Μία τέτοια πάλη, λοιπόν, είναι πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά καταστρεπτική για την κοινωνία, παρά το γεγονός ότι προκαλεί μία πολιτική δραστηριότητα. Επιπλέον, η μάχη αυτή καταλήγει στη νίκη ενός άλλου οργάνου διακυβέρνησης, δηλαδή στην πτώση ενός κόμματος και στην άνοδο ενός άλλου. Αλλά στην ουσία είναι μία ήττα του λαού, μία ήττα της δημοκρατίας. Ακόμα, τα κόμματα είναι δυνατόν να δωροδοκούνται και να εξαγοράζονται είτε από το έσωτερικό είτε από το εξωτερικό. Βασικά, το κόμμα ιδρύεται για να αντιπροσωπεύει το λαό. Στην πραγματικότητα, η ηγετική ομάδα του κόμματος αντιπροσωπεύει τα μέλη της και ο άρχηγός του κόμματος αντιπροσωπεύει την ηγετική ομάδα. Είναι ολοφάνερο ότι το παγινίδι του κόμματος είναι μία φάρσα, που βασίζεται σε μία πλαστή μορφή δημοκρατίας που έχει ένα εγωιστικό περιεχόμενο, βασισμένο στα κόλπα και στην πολιτική συμπαγνία. Όλα αυτά τονίζουν το γεγονός ότι το κομματικό σύστημα είναι ένα δικτατορικό, αν και σύγχρονο, όργανο διακυβέρνησης. Το κομματικό σύστημα είναι μία απροκάλυπτη και όχι καλυμμένη δικτατορία. Ο κόσμος δεν την ξεπέρασε ακόμα και σωστά αποκαλείται «η δικτατορία της σύγχρονης εποχής».

Η βουλή που βγαίνει από τις εκλογές, είναι στην πραγματικότητα η βουλή ενός κόμματος, όπως και η εκτελεστική εξουσία που προέρχεται από αυτή τη βουλή είναι η εξουσία ενός κόμματος πάνω στο λαό. Έτσι το κυβερνών κόμμα, που υποτίθεται ότι φροντίζει για το καλό όλου του λαού, είναι στην ουσία ο χειρότερος εχθρός του ή των κομμάτων της αντιπολίτευσης και των οπαδών τους. Επομένως, η αντιπολίτευση δεν άσκει ένα λαϊκό έλεγχο στο κυβερνών κόμμα, αλλά αναζητά μία ευκαιρία για να αντικαταστήσει το κυβερνών κόμμα. Σύμφωνα με τη σύγχρονη δημοκρατία, το νόμιμο έλεγχο στο κυβερνών κόμμα άσκει η βουλή, που η πλειοψηφία των μελών της προέρχεται από το κυβερνών κόμμα. Με άλλα λόγια, ο έλεγχος βρίσκεται στα χέρια του κυβερνώντος κόμματος και η διακυ-

βέρνηση στά χέρια του κόμματος που ελέγχει. Από αυτό φαίνεται καθαρά η άπάτη και η νοθεία των πολιτικών θεωριών που κυριαρχούν σήμερα στον κόσμο, και από τις οποίες προέρχεται η σύγχρονη παραδοσιακή δημοκρατία.

Τό κόμμα είναι μόνο ένα τμήμα του λαού, αλλά η κυριαρχία του λαού είναι αδιαίρετη. Τό κόμμα κυβερνά για τό λαό, αλλά η άρχή είναι: ΟΧΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

Τό κομματικό σύστημα είναι τό σύγχρονο φυλετικό ή φατριακό σύστημα. Η κοινωνία που κυβερνάται από ένα κόμμα είναι άκριθώς ίδια μέ εκείνη που κυβερνιόταν από μία φυλή ή μία φατρία. Τό κόμμα, όπως εί- πώθηκε παραπάνω, άπηχεί τις άπόψεις μιάς όρισμένης ομάδας ανθρώπων, ή αντιπροσωπεύει τά συμφέροντα μιάς μερίδας της κοινωνίας. Ένα τέτοιο κόμμα πρέπει νά εί- ναι μία μειοψηφία σέ σύγκριση μέ τό σύν- ολο του λαού, όπως άκριθώς ήταν ή φυλή ή ή φατρία. Η μειοψηφία έχει κοινά συμφέ- ροντα. Μόνο ή συγγένεια του αίματος δια- χωρίζει μία φυλή από ένα κόμμα, άν και μερικές φορές στην ίδρυση ενός κόμματος μπορεί νά υπάρξει και συγγένεια αίματος. Δέν υπάρχει καμία διαφορά ανάμεσα στην πάλη του κόμματος και στην πάλη της φυ- λής για την έξουσία. Καί άν ή διακυβέρ- νηση από μία φυλή είναι πολιτικά άπορρι- πτέα, τότε και τό κομματικό σύστημα πρέ- πει επίσης νά είναι άπορριπτέο. Γιατί και τό δύο άκολουθούν τόν ίδιο δρόμο και όδη- γούν στό ίδιο τέρμα. Η άρνητική και κατα- στρεπτική συνέπεια που είχαν για την κοι- νωνία οι φυλετικοί άγώνες, είναι άκριθώς ίδια μέ την άρνητική και καταστρεπτική συνέπεια της πάλης των κομμάτων.

- Στά θέματα «τάξη» και «δημοψη- φίσματα» που άκολουθούν, έπανα- λαμβάνονται, βασικά, οι ίδιες από-

ψεις που άναπτύσσονται στά δύο πρώτα κεφάλαια.

ΛΑΪΚΕΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

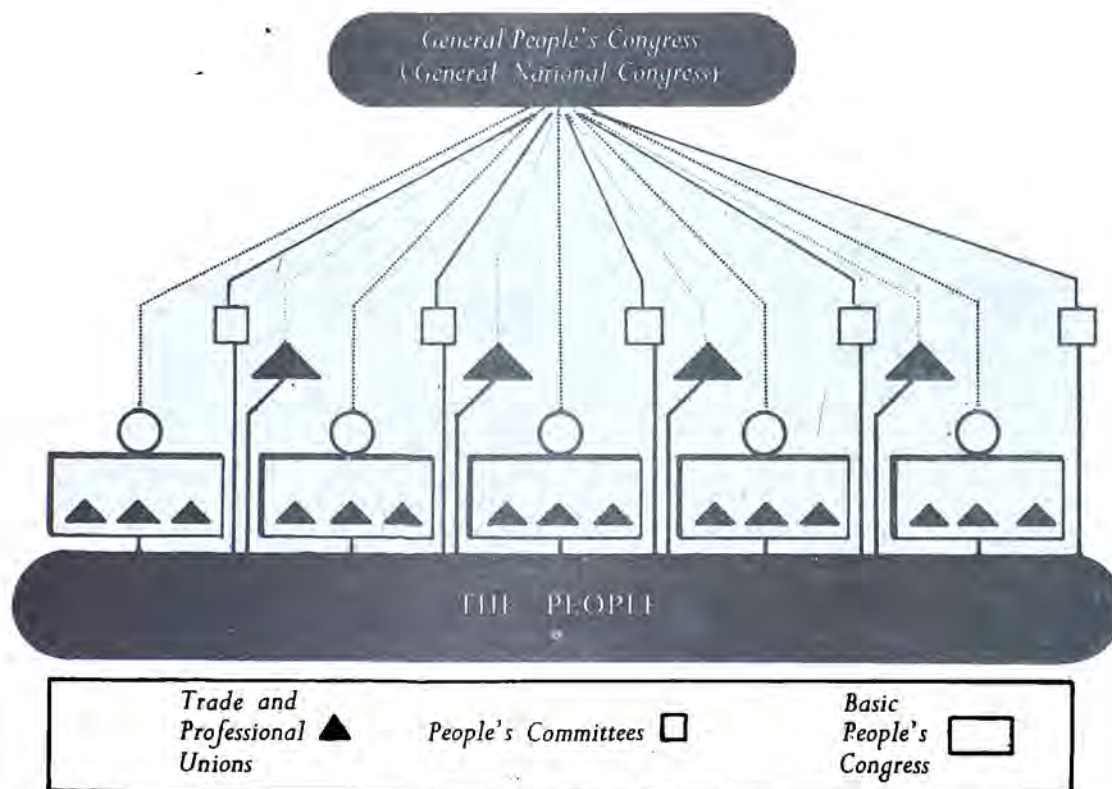
Οι λαϊκές συνελεύσεις είναι τό μοναδικό μέσο για την πραγματοποίηση της λαϊκής δημοκρατίας. Όποιοδήποτε άλλο σύστημα διακυβέρνησης είναι αντιδημοκρατικό. Όλα τά συστήματα διακυβέρνησης που ισχύουν σήμερα στον κόσμο είναι αντιδη- μοκρατικά, εκτός άν υιοθετήσουν αυτή τη μέθοδο. Οι λαϊκές συνελεύσεις άποτελούν τό τέλος του ταξιδιού του κινήματος των μαζών στην άναζήτηση της δημοκρατίας. Οι λαϊκές συνελεύσεις και οι επιτροπές του λαού είναι ό τελικός καρπός της πάλης του λαού για δημοκρατία. Οι λαϊκές συνελεύ- σεις και οι επιτροπές του λαού δέν είναι δημιουργήματα της φαντασίας, αλλά τό προϊόν της ανθρώπινης σκέψης, που άφο- μίωσε όλες τις ανθρώπινες έμπειρίες, για νά πραγματοποιήσει τη δημοκρατία. Η άμεση δημοκρατία είναι ή ιδανική μέθοδος, που άν εφαρμοστεί στην πράξη, είναι άδια- φιλονίκητη και άναμφισβήτητη. Τά έθνη άπομακρύνθηκαν από την άμεση δημοκρα- τία, γιατί, όσο μικρός κι άν είναι ό πληθυ- σμός τους, είναι άδύνατο νά συγκεντρώ- σουν όλο τό λαό συγχρόνως για νά συζη- τήσουν, μελετήσουν και άποφασίσουν την πολιτική τους. Η άμεση δημοκρατία παρα- μένει μία ουτοπιστική ιδέα, που απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Αντικατα- στάθηκε από ποικίλα συστήματα διακυβέρ- νησης, όπως τά κοινοβούλια, τά κόμματα, τους συνασπισμούς και τά δημοψηφίσματα. Όλα όδηγούν στην άπομάκρυνση του λαού από την πολιτική δραστηριότητα και στό σφετερισμό της έξουσίας και της κυριαρ- χίας του από διαδοχικά και άντιμαχόμενα όργανα διακυβέρνησης.

Τό «ΠΡΑΣΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ» άναγγέλλει στό λαό την άνακάλυψη του τρόπου για την πραγματοποίηση της άμεσης δημοκρατίας, μέ μία πρακτική μορφή. Έφ' όσον κανείς έξυπνος άνθρωπος δέν μπορεί νά άμφι- στήσει τό γεγονός ότι ή άμεση δημοκρα- τία είναι τό ιδανικό – αλλά ήταν άδύνατο νά εφαρμοστεί – και έφ' όσον αυτή ή Τρίτη Διεθνής Θεωρία μας παρέχει ένα πραγμα- τοποίησιμο πείραμα άμεσης δημοκρατίας, τό πρόβλημα της δημοκρατίας στον κόσμο επιτέλους λύθηκε. Αυτό που πρέπει νά κά- νουν τώρα οι μάζες είναι νά άγωνιστούν για νά θέσουν ένα τέρμα σέ κάθε μορφή δικτα- τορικής διακυβέρνησης, σέ κάθε μορφή ψευτοδημοκρατίας – από τά κοινοβούλια στη φυλή, στό κόμμα, στην τάξη και στό μονοκομματικό, δικομματικό και πολυκομ- ματικό σύστημα.

Η δημοκρατία δέν έχει παρά μία μέθοδο και μία θεωρία.

Η διαφορά και ή άνομιότητα των συ- στημάτων που έμφανίζονται σαν δημοκρα- τικά, άποτελούν την άπόδειξη ότι, στην ού- σια, δέν είναι δημοκρατικά. Η έξουσία του λαού έχει μόνο μία μορφή και μπορεί νά πραγματοποιηθεί μόνο μέ μία μέθοδο, δη- λαδή τις λαϊκές συνελεύσεις και τις επι- τροπές του λαού. ΠΟΥΘΕΝΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΧΩΡΙΣ ΛΑΪΚΕΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟ- ΠΕΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

Άρχικά, ό λαός διαιρείται σέ λαϊκές συν- ελεύσεις θάσης. Κάθε λαϊκή συνέλευση θάσης εκλέγει την έργατική της επιτροπή. Όλες μαζί οι έργατικές επιτροπές σχηματί- ζουν λαϊκές συνελεύσεις για κάθε περιφε- ρεια, που είναι διαφορετικές από τις λαϊκές συνελεύσεις θάσης. Μετά, οι μάζες των λαϊκών συνελεύσεων θάσης εκλέγουν διοι- κητικές επιτροπές του λαού, που αντικαθί- στούν την κυβέρνηση. Έτσι, όλες οι δημό- σιες υπηρεσίες διοικούνται από τις επιτρο- πές του λαού, που είναι υπεύθυνες άπέ-

Τό «πράσινο βιβλίο» περιλαμβάνει και ένα σχεδιάγραμμα – τό παραπάνω. Από τρίγωνο, μαύρο, 2) οι επιτροπές του λαού (σχήμα: τετράγωνο) και 3) οι λαϊκές που δείχνει τό σχεδιάγραμμα, κατ'άλληλ'ενα, στην Γενική Συνέλευση του λαού τό λαό – λέει – ξεκινάει: 1) οι έργατικές και επαγγελματικές ενώσεις (σχήμα: συνελεύσεις θάσεων (σχήμα: παραλληλόγραμμο). Όλα αυτά, μέ τόν τρόπο (Γενική Έθνική Συνέλευση).

ναντι στις λαϊκές συνελεύσεις βάσης, και πού υπαγορεύουν την πολιτική που θα ακολουθήσουν οι επιτροπές του λαού και επιβλέπουν την εκτέλεσή της. Έτσι, και η διοίκηση και η επίβλεψη βρίσκονται στα χέρια του λαού και ο ξεπερασμένος όρισμός της δημοκρατίας – δημοκρατία είναι η επίβλεψη της κυβέρνησης από το λαό – παύει να ισχύει. Θα αντικατασταθεί από το σωστό όρισμό: ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΛΑΟ.

Όλοι οι πολίτες που είναι μέλη αυτών των λαϊκών συνελεύσεων ανήκουν, επαγγελματικά και λειτουργικά, σε διαφορετικές κατηγορίες και τομείς, όπως εργάτες, αγρότες, φοιτητές, έμποροι, βιοτέχνες και επαγγελματίες. Πρέπει, επομένως, να σχηματίσουν τις ενώσεις και τα συνδικάτα τους, παρά το γεγονός ότι, σαν πολίτες, είναι μέλη των λαϊκών συνελεύσεων βάσης ή των επιτροπών του λαού. Τα θέματα που συζητούνται από τις λαϊκές συνελεύσεις βάσης ή τις επιτροπές του λαού, τα συνδικάτα και τις ενώσεις, θα πάρουν την τελική μορφή τους στη Γενική Συνέλευση του Λαού, όπου συνέρχονται οι ομάδες εργασίας των λαϊκών συνελεύσεων, των επιτροπών του λαού, των συνδικάτων και των ενώσεων.

Όσα αποφασίζονται στη Γενική Συνέλευση του Λαού, που συνέρχεται κάθε χρόνο, υποβάλλονται στις λαϊκές συνελεύσεις, στις επιτροπές του λαού, στα συνδικάτα και στις ενώσεις. Οι επιτροπές του λαού, υπεύθυνες στις λαϊκές συνελεύσεις βάσης, θα άρχισουν την εκτελεστική εργασία.

Η Γενική Συνέλευση του Λαού δεν είναι μία συνάθροιση μελών ή κοινών ατόμων, όπως στην περίπτωση του κοινοβουλίου. Είναι μία συνάθροιση των λαϊκών συνελεύσεων βάσης, των επιτροπών του λαού, των

ενώσεων, των συνδικάτων και όλων των επαγγελματικών συνεταιρισμών.

Μ' αυτό τον τρόπο, λύνεται το πρόβλημα του όργανου διακυβέρνησης και εξαφανίζονται τα δικτατορικά όργανα. Ο λαός είναι το όργανο διακυβέρνησης και λύνεται μία για πάντα το πρόβλημα της δημοκρατίας στον κόσμο.

Το «Πράσινο Βιβλίο» κλείνει με δύο ακόμα κεφάλαια:

1) Ο νόμος της κοινωνίας.

Ο Καντάφι θεωρεί ότι ο γνήσιος νόμος κάθε κοινωνίας είναι είτε η παράδοση, είτε η θρησκεία, και χαρακτηρίζει παράλογη και αντιδημοκρατική κάθε προσπάθεια νομοθέτησης πέρα από τις δύο αυτές πηγές. Θεωρεί ακόμα αντιδημοκρατικά τα συντάγματα και «φάρσα» τα δημοψηφίσματα. Και συνεχίζει:

«Τίθεται το ακόλουθο ερώτημα: ποιός προφυλάσσει την κοινωνία από κάθε παρέκκλιση από το νόμο; Από δημοκρατική άποψη, δεν υπάρχει καμιά ομάδα που να μπορεί να διεκδικήσει το δικαίωμα της αντιπροσωπευτικής επίβλεψης της κοινωνίας. Αν κάποιο άτομο ή κάποια ομάδα ισχυρίζεται ότι έχει αναλάβει την ευθύνη για την τήρηση του νόμου, τότε αυτό είναι δικτατορία. Δημοκρατία σημαίνει την υπευθυνότητα του συνόλου της κοινωνίας και η επίβλεψη για την τήρηση του νόμου πρέπει να αναλαμβάνεται από ολόκληρη την κοινωνία.

Αυτό σημαίνει δημοκρατία και η πραγματοποίησή της γίνεται μόνο μέσα από το δημοκρατικό όργανο διακυβέρνησης. Προέρχεται από την οργάνωση της ίδιας της κοινωνίας σε λαϊκές συνελεύσεις βάσης και από την εξουσία του λαού μέσα από τις

επιτροπές του λαού και τη Γενική Συνέλευση του Λαού, όπου συνέρχονται οι λαϊκές συνελεύσεις, οι διοικητικές επιτροπές του λαού, τα συνδικάτα, οι ενώσεις και όλες οι άλλες επαγγελματικές οργανώσεις. Σύμφωνα μ' αυτή τη θεωρία, ο λαός είναι το όργανο διακυβέρνησης και σ' αυτή την περίπτωση επιβλέπει τον ίδιο του τον εαυτό. Μ' αυτό τον τρόπο πραγματοποιείται η αυτοεπίβλεψη της κοινωνίας ως προς την τήρηση του νόμου της.

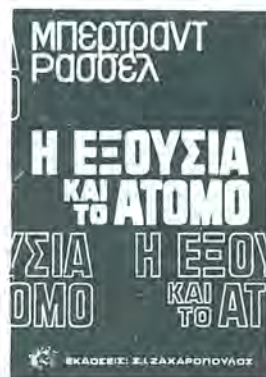
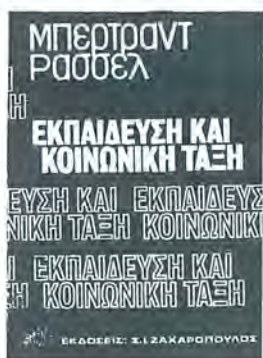
Πώς επανέρχεται στο σωστό δρόμο η κοινωνία που παρεκκλίνει από το νόμο της;

Αν το όργανο διακυβέρνησης είναι δικτατορικό, όπως συμβαίνει μ' όλα τα πολιτικά συστήματα στον κόσμο, η κοινωνία δεν έχει παρά ένα μόνο τρόπο για να επανέλθει στο σωστό δρόμο, στην περίπτωση που παρέκκλινε από το νόμο της. Και αυτός ο τρόπος είναι η θία, δηλαδή η επανάσταση εναντίον του οργάνου διακυβέρνησης. Αυτή η θία ή επανάσταση, ακόμα κι αν αποτελεί έκφραση του αίσθήματος της κοινωνίας απέναντι στην παρέκκλιση, δεν πραγματοποιείται από το σύνολο του λαού. Αναλαμβάνεται από εκείνους που έχουν την πρωτοβουλία ή την τόλμη να διακηρύξουν τη θέληση της κοινωνίας. Πάντως, η τακτική αυτή ανοίγει το δρόμο στη δικτατορία, γιατί αυτή η επαναστατική πρωτοβουλία δίνει την ευκαιρία σ' ένα νέο όργανο διακυβέρνησης, του αντιπροσωπεύει το λαό, να ανέβει στην εξουσία.

Αυτό σημαίνει ότι το όργανο διακυβέρνησης εξακολουθεί να είναι δικτατορικό. Και ακόμα, η θία και η βίαιη αλλαγή είναι αντιδημοκρατικές, αν και είναι το αποτέλεσμα της ύπαρξης μιας προηγούμενης αντιδημοκρατικής κατάστασης. Η κοινωνία που καταλήγει σ' αυτή τη λύση είναι μία οπι-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σ.Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7, τηλ. 605501, ΑΘΗΝΑ
ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥΣ 141, τηλ. 4116530, ΠΕΙΡΑΙΑΣ

σθοδρομική κοινωνία. Ποιά, λοιπόν, είναι η λύση;

Η λύση είναι να γίνει ο λαός το όργανο διακυβέρνησης - από τις λαϊκές συνελεύσεις θάσης, στη Γενική Συνέλευση του λαού. Η κυβέρνηση καταργείται και αντικαθίσταται από τις επιτροπές του λαού. Η Γενική Συνέλευση του λαού είναι μία εθνοσυνέλευση, όπου συνέρχονται οι λαϊκές συνελεύσεις θάσης, οι διοικητικές επιτροπές του λαού, οι ενώσεις, τα συνδικάτα και όλες οι επαγγελματικές οργανώσεις. Αν και κάτω από αυτό το σύστημα υπάρχει παρέκκλιση της κοινωνίας από το νόμο της, έχουμε μία ολοκληρωτική απομάκρυνση από το νόμο, που πρέπει να αντιμετωπιστεί με μία δημοκρατική αναθεώρηση και όχι με τη θία. Αυτό δεν αποτελεί μία διαδικασία θεληματικής εκλογής της μεθόδου αλλαγής. Είναι μάλλον ένα αναπόφευκτο αποτέλεσμα της φύσης ενός τέτοιου δημοκρατικού συστήματος. Σε τέτοια περίπτωση, δεν υπάρχει κάποια ομάδα εναντίον της οποίας κατευθύνεται μία θίαη πράξη, ούτε μία ομάδα που θεωρείται υπεύθυνη για την παρέκκλιση από το νόμο».

2) Ο Τύπος.

(...) «Ο Τύπος είναι ένα όργανο έκφρασης της κοινωνίας και δεν είναι όργανο έκφρασης ενός ατόμου ή μιας κοινωνικής ομάδας. Λογικά και δημοκρατικά, λοιπόν, ο Τύπος δεν μπορεί να ανήκει ούτε στο πρώτο, ούτε στη δεύτερη.

Κάθε εφημερίδα που ανήκει σ' ένα άτομο, είναι δικιά του και εκφράζει μόνο τη δικιά του άποψη. Κάθε ισχυρισμός ότι μία εφημερίδα εκφράζει την κοινή γνώμη, είναι ασημένιος, γιατί, στην πραγματικότητα, εκφράζει τις απόψεις του ιδιοκτήτη της. Από δημοκρατική άποψη, δεν πρέπει να

επιτρέπεται σ' ένα άτομο να κατέχει τα μέσα πληροφόρησης. Κάθε εφημερίδα που εκδίδεται από μία επαγγελματική ένωση ή έναν εμπορικό οίκο είναι αποκλειστικά και μόνο όργανο έκφρασης αυτής της συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας. Παρουσιάζει τις δικές της απόψεις και όχι τις απόψεις της κοινής γνώμης. Αυτό ισχύει και για όλα τα άτομα και τις κοινωνικές ομάδες μιας κοινωνίας. Ο δημοκρατικός Τύπος είναι εκείνος που εκδίδεται από μία λαϊκή επιτροπή, που συμπεριλαμβάνει τις διάφορες κατηγορίες της κοινωνίας, τις ενώσεις εργατών, γυναικών, φοιτητών, αγροτών, επαγγελματιών, βιοτεχνών, δημοσίων υπαλλήλων κ.τ.λ. Σ' αυτή την περίπτωση μόνο, ο Τύπος και οιοδήποτε άλλο μέσο ενημέρωσης θα εκφράζει ολόκληρη την κοινωνία. Έτσι, ο Τύπος ή το μέσο ενημέρωσης θα είναι πραγματικά δημοκρατικά όργανα.

Αν ο Ιατρικός Σύλλογος εκδώσει μία εφημερίδα, τότε θα πρέπει να περιέχει καθαρά ιατρικά θέματα, για να αντιπροσωπεύει το συγκεκριμένο σώμα που την εκδίδει. Και αν η Ένωση Δικηγόρων εκδώσει μία εφημερίδα, θα πρέπει να περιέχει μόνο νομικά θέματα, για να αντιπροσωπεύει τις απόψεις του σώματος που την εκδίδει. Το ίδιο ισχύει και για όλες τις άλλες κατηγορίες. Το άτομο έχει το δικαίωμα να εκφράζει μόνο τον εαυτό του και κανέναν άλλο. Μ' αυτό τον τρόπο, το λεγόμενο πρόβλημα της ελευθερίας του Τύπου θα λυθεί ριζικά και δημοκρατικά. Το πρόβλημα της ελευθερίας του Τύπου, που υπάρχει σήμερα στον κόσμο, πηγάζει από το πρόβλημα της δημοκρατίας. Δεν θα λυθεί, αν δεν λυθεί το πρόβλημα της δημοκρατίας σ' ολόκληρη την κοινωνία. Μόνο η Τρίτη Διεθνής Θεωρία μπορεί να λύσει το πολύπλοκο πρόβλημα της δημοκρατίας».

Τό πρώτο βιβλίο που τέμνει την ιστορία και τους μακραίωνες αγώνες του κι νεζικού λαού από την αρχαιότητα ως τη σημερινή εποχή.

Βασικά κεφάλαια:

- Ένας πανάρχαιος πολιτισμός
- Η εποχή της γεουδαρχίας
- Τό πέραςμα των ιμπεριαλιστών
- Η αστική επανάσταση του 1911
- Η περίοδος του Κουομιντάνγκ
- Θεωρία και πράξη
- Πορεία προς την ανοικοδόμηση
- Αντιθέσεις της Κίνας με τον άλλο κόσμο
- Αδιάκοπη επανάσταση
- Ο θάνατος του Μάο
- Μετά τό Μάο

κυκλοφορεί

πληοιτή σέρβα

παλπα
και
νερ κιν

διαλόγος.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ

Του Γιάννη Καραϊτζή

ΕΧΟΥΜΕ ΕΝΑΝ ΠΟΛΥ ΚΑΛΟ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟ ΕΚΕΙ

ΕΝΤΟΥΤΟΙΣ

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΠΑΡΑΣΥΡΕΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΑΣ ΠΡΩΤΟΓΟΝΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΑΣ
ΤΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΟ ΤΟΠΟ
ΝΑ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΘΕΙ ΛΟΙΠΟΝ
ΜΕ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΘΑΝΑΤΟ

ΕΧΟΥΜΕ ΕΝΑΝ ΠΟΛΥ ΚΑΛΟ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟ ΕΚΕΙ
ΑΥΤΟΣ ΘΑ ΦΡΟΝΤΙΣΕΙ

ΚΑΡΑΪΤΖΗ

Μετά τη δολοφονία του προέδρου Νγκουαμπί

18 Μαρτίου 1977. 'Ο πρόεδρος της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κογκό και πρόεδρος του Κογκολέζικου Κόμματος της 'Εργασίας ταγματάρχης Μαριέν Νγκουαμπί περιμένει νά δεχτεί, στο Γενικό 'Επιτελείο, έναν ανώτερο κογκολέζο στρατιωτικό πού μόλις είχε επιστρέψει από τό έξωτερικό. Τήν όρισμένη ώρα, ο άπότακτος λοχαγός Βαρθολομαίος Κικαντιντί, συνοδευμένος από τρείς στρατιώτες, διασχίζει χωρίς δυσκολία δλους τούς έλέγχους: δηλώνει στους φρουρούς πώς είναι ο άξιωματικός πού περιμένει ο πρόεδρος. Μόλις τούς αντίκριζει ο Νγκουαμπί, πού προχωράει νά συναντήσει τόν επισκέπτη τον, καταλαβαίνει τήν παγίδα. Τήν ίδια στιγμή τόν πυροβολούν και τόν τραυματίζουν θανάσιμα. Στη συμπλοκή πού ακολούθησε σκοτώθηκαν δύο στρατιώτες της προεδρικής φρουράς και δύο από τά μέλη της ομάδας των τεσσάρων. 'Ο Κικαντιντί και άλλος ένας από τήν ομάδα του διέφυγαν. Λίγες ώρες αργότερα, ο Μαριέν Νγκουαμπί πέθανε στο νοσοκομείο της Μπραζαβίλ. Μία νέα περίοδος δοκιμασίας αρχίζει για τό Κογκό.

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ ΑΡΧΙΖΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΓΚΟ

της Μαρίας 'Ηλιού

Η δολοφονία αυτή, πού ήταν, όπως φαίνεται, τμήμα ενός σχεδίου πραξικοπήματος για τήν κατάληψη της εξουσίας και τήν αλλαγή του καθεστώτος στο Κογκό, πραγματοποιήθηκε μία στιγμή πού στήν κάτω από τόν Ισημερινό 'Αφρική οι έντάσεις συσσωρεύονται και διεθνοποιούνται. 'Αλλά, όπως οι διεκδικήσεις των καταπιεσμένων λαών της Νοτίου 'Αφρικής, της Ναμίμπιας, της Ροδεσίας, όπως ή δυσανασχέτηση των προδομένων πληθυσμών του Ζάιρ, όπως οι ξένες επεμβάσεις στήν 'Αγκόλα και στή Μοζαμβίκη, και μαζί τό γνωστό ύπονομευτικό έργο των ξένων μυστικών υπηρεσιών, οι οικονομικές πιέσεις, ή κυνική χρησιμοποίηση πολιτικών συμφωνιών και στρατιωτικής βοήθειας έγγραφονται μέσα σέ μία ιστορική διάρκεια πού εκφράζει τήν εξέλιξη στο συσχετισμό των δυνάμεων, έτσι και τό πρόσφατο τραγικό γεγονός στο Κογκό δέν είναι «στιγμιαίο».

Οί καταβολές

'Από τότε πού ο τριαντάχρονος ταγματάρχης Νγκουαμπί προκάλεσε τήν παραίτηση του συντηρητικού προέδρου του Κογκό Μασαμπά - Ντεμπά και ανέλαβε τήν άρχηγία του κράτους (1968), αλλά κυρίως από τότε πού, συγ-

χρόνως μέ τήν ίδρυση του Κογκολέζικου Κόμματος της 'Εργασίας, ανακήρυξε τό Κογκό Λαϊκή Δημοκρατία (1969), καθιέρωσε τήν κόκκινη σημαία και διακήρυξε τίς κατευθυντήριες γραμμές μιάς πολιτικής πού αποσκοπούσε στήν προετοιμασία του δρόμου προς ένα σοσιαλιστικό μετασχηματισμό, τό καθεστώς του Κογκό και ο νέος πρόεδρος έγιναν στόχος μιάς συστηματικής ύπονόμευσης.

Τά προβλήματα πού έχει νά αντιμετωπίσει ή νεαρή Λαϊκή Δημοκρατία ήταν και μένουν πελώρια: καθυστερημένη και εξαρτημένη οικονομία, κρατική μηχανή μή ελεγχόμενη από τήν πολιτική εξουσία, άνισότητες στο επίπεδο ανάπτυξης ανάμεσα στις γεωγραφικές περιφέρειες και τίς εθνότητες πού τίς κατοικούν, έλλειψη κατάλληλων στελεχών, κληρονομημένα από τούς άποικιστές προνόμια της διαμορφωμένης άστικής - δημοσιούπαλληλικής τάξης.

Οί αντιδράσεις, προερχόμενες και από τά δεξιά και από τά άριστερά, σκοπεύουν στήν άνατροπή της εύθραυστης ισορροπίας μιάς πολιτικής κατάστασης πού άνοίγει φασαλιστικές προοπτικές (θέτοντας σέ κίνδυνο τά συμφέροντα της δεξιάς), αλλά εμπλέκεται σέ άδιέξοδα (πού οι άνυπόμονες, άριστερά της κυβέρνησης, δυνάμεις θεωρούν πώς είναι δυνατό νά ξεπεραστούν δυναμικά).

'Ετσι, αν οι μακρόχρονοι στόχοι των δύο «άντιπολιτεύσεων» είναι εκ διαμέτρου αντίθετοι, ή άμεση επιδίωξη είναι κοινή. Και είναι συγγενείς οι μέθοδοι και ίδιο, σέ μεγάλο βαθμό, τό λεξιλόγιο. 'Από τή μία μεριά ή δεξιά, για νά βρει άπήχηση στον κογκολέζικο λαό, παρουσιάζεται μέ σοσιαλιστικό λεξιλόγιο. 'Από τήν άλλη, ή ύπερ - άριστερά ύποστηρίζει, μέ τό ίδιο λεξιλόγιο, κινητοποιήσεις πού αποσκοπούν στή διατήρηση των προνομίων όρισμένων στρωμάτων κάθε φορά πού τό κόμμα και ή κυβέρνηση επιχειρούν νά τά θίξουν, συντελώντας έτσι στή διαιώνιση των άδιεξόδων.

Γιά νά γίνει κατανοητή π.χ. ή σημασία των άπεργιών των φοιτητών και των δημοσίων υπαλλήλων πού δόγησαν συχνά σέ πολιτική κρίση, χρειάζεται νά αναλύσει κανείς τόσο τίς κοινωνικές δυνάμεις πού εκφράζουν οι άπεργοί, όσο και τό περιεχόμενο - πέρα από μία προοδευτική ή και επαναστατική φρασολογία - των συγκεκριμένων τους διεκδικήσεων. Στίς συνθήκες του Κογκό, όπου τό ιδιωματικό κεφάλαιο είναι ξένο, κυρίως γαλλικό, τά προνομιούχα στρώματα, ή άρχουσα τάξη, είναι οι κρατικοί υπάλληλοι και έφεδρεία της οι φοιτητές, «ύπαλληλοποιημένοι» στο σύνολό τους².

'Από τό 1968, ή άνατροπή του καθεστώτος άποτελεί τό σταθερό στόχο των

αντιδραστικών δυνάμεων που δρουν απ' έξω και μέσα στο Κογκό. Πιέσεις πάνω στην εξαρτημένη κατά μεγάλο μέρος οικονομία του νεαρού κράτους, αδράνεια της κρατικής μηχανής, που δεν ελέγχεται ακόμα από την εξουσία, προσπάθεια να χρησιμοποιηθούν οι φυλετικές αντιθέσεις, ακόμα και η επαναστατική ιδεολογική ένταξη ενός τμήματος της νεολαίας. Και παράλληλα με την αντίδραση της δεξιάς και τις συνέπειες της εξάρτησης, ο μαξιμλισμός των άριστεριστικών ομάδων υποχρέωνε κάθε φορά την κυβέρνηση απέναντι, την απόκοβε από τους φονικούς της συμμάχους, την έσπερχνε να πάρει αντιλαϊκά μέτρα, την καθήλωνε σε ακινησία. Ανάμεσα σε δύο πραξικοπήματα, παράλληλα με τις πρώτες εθνικοποιήσεις, συνεχιζόταν και συνεχίζεται, με διάφορα μέσα, η διπολική προσπάθεια άποσταθεροποίησης του καθεστώτος.

- Τό 1970 ένοπλη απόπειρα πραξικοπήματος της δεξιάς.
- Τό 1971 μεγάλες απεργίες των μαθητών και των φοιτητών.
- Στις 22-2-1972 χινημα που έγινε από την άριστερή πτέρυγα του Πολιτικού Γραφείου του Κογκολέζικου

Κόμματος της Έργασίας με τη συμμετοχή δύο στρατιωτικών ταγμάτων. Οι κινηματίες συνέλαβαν μέλη της κυβέρνησης και κατέλαβαν τα δημόσια κτίρια της πρωτεύουσας του Κογκό³.

• Μετά την καταστολή αυτού του κινήματος, δημιουργία από τα στελέχη που διέφυγαν τη σύλληψη αντάρτικης ομάδας στην περιοχή της Μπραζαβίλ. Η ομάδα εξουδετερώθηκε τον Απρίλη του 1973.

• Τό Δεκέμβρη του 1975 κυβερνητική κρίση⁴.

• Τό καλοκαίρι του 1976 δυναμική αναμέτρηση της Κογκολέζικης Συνδικαλιστικής Συνομοσπονδίας με την κυβέρνηση.

Ο ίδιος ο πρόεδρος Μαριέν Νγκουαμπί είχε διαφύγει από πολλές απόπειρες δολοφονίας.

Οι προσπάθειες του προέδρου

Ο Μαριέν Νγκουαμπί έκανε πολλές προσπάθειες για να κλιμακώσει θεσμικές αλλαγές και να πετύχει τό πέρασμα του έλέγχου της κρατικής μηχανής στο κόμμα και στην κυβέρνηση. Για τό σκοπό

αυτό θέλησε να στηριχτεί στις μαζικές και κομματικές οργανώσεις και να καθιερώσει ένα είδος λαϊκού έλέγχου σε όλα τα επίπεδα. Άλλά τά προνόμια που έπιδίωξε να καταργήσει ήταν σύμφυτα με τις νεοαποικιακές δομές που τόν θραυκύκλωναν. Έτσι, πολλές από τις προσπάθειές του άπότυχαν και έξαναγκάστηκε σε ύποχωρήσεις.

Ο ίδιος έδειχνε πώς είχε συνείδηση των αντιθέσεων της κογκολέζικης κοινωνίας και ζητούσε να βρει κάθε φορά τό κοινό σημείο άναφοράς που θά συσπειρωνε πλατιά λαϊκά στρώματα στα πλαίσια μιάς σοσιαλιστικής προοπτικής. Οι πιέσεις που δεχόταν τόν άνάγκαζαν συχνά να μετατοπίζει αυτό τό σημείο άναφοράς, προκειμένου να διαφυλάξει την ενότητα των προοδευτικών δυνάμεων, βασική προϋπόθεση για την πορεία προς ένα σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. «Είναι πολύ επικίνδυνο να έχουμε μιά έμπροσθοφυλακή άποκομμένη από τό υπόλοιπο στράτευμα. Μιά πρωτοπορία που θά προχωρούσε πολύ, χωρίς να διατηρεί γερό δεσμό με όλο τό στρατό της εργασίας, δηλαδή την πλειοψηφία των εργαζομένων, των εργατικών και άγροτικών μαζών, θά ήταν μιά άπομονωμένη

ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΜΑΡΙΕΝ ΝΓΚΟΥΑΜΠΙ

«... δέν αλλάξαμε τόν άνθρωπο και τη νοοτροπία του...»

Τό 1970 είδε να άνεμίζει στην Άφρική, σε ένα νεαρό κράτος, η κόκκινη σημαία του προλεταριάτου και των συμμάχων του. Τό 1970 ήταν και μένει μιά πρόκληση του Κογκό στον ιμπεριαλισμό και στην αντίδραση. Βέβαια, θά μάς πουν πώς αν οι θεομοί μας μπορούν να δώσουν μιά νέα ώθηση και μιά νέα κατεύθυνση στην εξωτερική μας πολιτική, η πραγματικότητα δείχνει κάτι άλλο, ότι τό Κογκό μένει μιά χώρα ύποανάπτυκτη και ότι οι μηχανισμοί της εθνικής οικονομίας έλέγχονται σχεδόν τελείως από τόν ξένο καπιταλισμό. Και θά κρίνουν άωστηρά τις μεθόδους μας και θά πουν πώς τό κράτος μας είναι νεοαποικιακό, με αρχαϊκές, μισοφεουδαρχικές και προκαπιταλιστικές δομές.

Άλλά έμεις δέν αλλάξαμε τόν άνθρωπο και τη νοοτροπία του και ποτέ δέν ίσχυριστήκαμε πώς μπορούμε να τό πραγματοποιήσουμε στο διάστημα ενός χρόνου. Ξέρουμε πώς οι μάζες κάνουν την ιστορία και η ιστορία του Κογκό, η ιστορία της Έπανάστασης, θά γίνει από αυτές. Αυτές πρέπει να αλλάξουμε, δηλαδή να οργανώσουμε, να εκπαιδεύσουμε, να κινητοποιήσουμε. Για να πετύχουμε αυτό τό σκοπό, ιδρύσαμε τό Κόμμα. Βέβαια, τό Κόμμα είναι νέο και νέα τό στελέχη του... Πρέπει να συσπειρώσουμε όλες τις ζωντανές δυνάμεις του έθνους γύρω από τό Κογκολέζικο Κόμμα της Έργασίας, τους συνειδητούς πατριώτες, καθυσπερημένους ίσως σε σχέση με τις αλλαγές και καμιά φορά φοβισμένους και διστακτικούς, για να υπηρετήσουν τό γενικό συμφέρον.

(Από τό πρωτοχρονικό διαγγέλμα του 1971)

«... να μήν έπωφεληθούν από αυτά τά γεγονότα δυνάμεις ξένες...»

«Εάν η επαναστατική αλήθεια θρύσεται προς τό μέρος αυτόν των συντρόφων - να έκαναν, αλήθεια, άνάλυση της κατάστασης, αλήθεια, την ώρα της άποτυχίας μου; -, εάν αυτοί οι σύντροφοι μιλάνε από άποψη της Έπανάστασης και αν είναι μαρξιστές, νομίζω πως για τό συμφέρον του λαού, για τό συμφέρον της εργατικής

τάξης, για τό συμφέρον των μαζών, είναι επείγουσα άνάγκη να μήν προχωρήσουν σε μέτρα που θά προκαλέσουν σύγκρουση και τό χύσιμο του αίματος των συντρόφων μαχητών του Λαϊκού Έθνικού Στρατού, σε μέτρα που θά προκαλέσουν μιά κατάσταση για την οποία οι συνειδητοί επαναστάτες δέν θά είχαν άρκετά στοιχεία άνάλυσης, μιά κατάσταση που θά κινδύνευε να ξεφύγει από τόν έλεγχο αυτών των ίδιων που θά ήθελαν να δώσουν μιά νέα ώθηση στην Έπανάσταση...»

...Ζητάμε από αυτούς τους συντρόφους, εάν είναι επαναστάτες, να σκεφτούν τό λαό. Και αν θεωρούν ότι η Έπανάσταση παρεξέκλινε και ότι αυτοί έχουν τη σωστή θέση, ως ξέρουν ότι όταν η εξουσία θά είναι στα χέρια άλλων επαναστατών δέ θά τούς πολεμήσω, γιατί θά έχουμε να υπερασπίσουμε την ίδια ιδέα και δέ θά έχει νόημα μιά ένοπλη σύγκρουση άνάμεσά μας. Ο σκοπός όλων μας θά είναι να σώσουμε την Έπανάσταση...

...Καλώ τό λαό του Κογκό να μείνει ήρεμος και να επαγρυπνει. Καλώ τους συντρόφους του Στρατού να μήν άλληλοπυροβολούνται, να μή δημιουργήσουν κλίμα διαίρεσης μέσα στο στρατό και μέσα στο λαό. Καλώ τους συντρόφους της Κεντρικής Έπιτροπής, τους συντρόφους του Κογκολέζικου Κόμματος της Έργασίας, τις μαζικές οργανώσεις, να συγκεντρωθούν στις γεπονιές τους, να αναλύσουν την τωρινή κατάσταση, να θρουν μιά σωστή λύση. Γυρνάω τώρα στην Μπραζαβίλ για να δώ και να καταλάβω την κατάσταση από κοντά.

Άλλά σε καμιά περίπτωση, δέν επιτρέπεται σε κανένα, μαρξιστή ή όχι, με καμιά πρόφαση, να πυροβολήσει οιονδήποτε... Δέν πρέπει αύριο να κατακρίνονται οι κομμουνιστές ότι έφτασαν άνώφελους μάρτυρες... Να μείνουν ζωντανοί όσοι συνεληφθηκαν, να μή βρεθούν μπροστά σε άπαγογές συλληφθέντων. Να μή μάς πούνε πώς ο κομμουνισμός είναι τρομοκρατία, να μή μάς πούνε πώς ο σοσιαλισμός οδηγεί σε τέτοιες μεθόδους...

...Να μήν πέσει ούτε μιά σφαίρα. Παίρνουμε τό μέτρα μας για να φτάσουμε γρήγορα στην Μπραζαβίλ. Οι επαναστατικές μάζες ως διατηρήσουν με έμπιστοσύνη την ήρεμία τους για να αναλύσουν την κατάσταση, για να βρεθεί μιά σωστή λύση, για να μήν έπωφεληθούν από αυτά τά γεγονότα δυνάμεις ξένες προς την επανάστασή μας, αντιδραστικές ή ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, για να δημιουργήσουν άλλες καταστάσεις...

(Από τό μήνυμα της 22.2.1972)

πρωτοπορία», έλεγε τό Μάρτη τοῦ 1973.

Ὁ Μαριέν Νγκουαμπί γεννήθηκε τό 1938 σέ μιά ἀπό τίς πιό φτωχές καί καθυστερημένες περιοχές τοῦ Κογκό. Ἐκανε στρατιωτικές σπουδές στή Μπραζαβίλ καί στή Γαλλία. Πρόεδρος τοῦ Κογκό ἀπό τό 1968, ἡγέτης τοῦ Κογκολέζικου Κόμματος τῆς Ἑργασίας ἀπό τό 1969, ἀφιέρωνε μεγάλο μέρος τοῦ χρόνου τοῦ στή μελέτη. Χάρη σ' αὐτή τήν ἐπίμονη προσπάθεια κατόρθωσε νά ἀποχτήσῃ μιά θεωρητική κατάρτιση πού τόν βοήθησε νά συλλάβῃ πολύπλευρα τά πολιτικά προβλήματα τῆς χώρας του. Στά πολιτικά του κείμενα πού ἐκδόθηκαν τό 1975 μέ τόν τίτλο «Γιά τήν οἰκοδόμησι μιᾶς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας στήν Ἀφρική» εἶναι φανερό ἡ ἐξελικτική πορεία του ἀπό τό 1968. Ἐνῶ ἄλλοι ἀρχηγοί κρατῶν ἀπονέμουν στούς ἑαυτούς τους ὑψηλοῦς τίτλους καί παράσημα (στή γειτονική Κεντροαφρικανική Δημοκρατία ὁ διχτάτορας Μποκασά αὐτονομάστηκε «αὐτοκράτορας»), ἡ φιλοδοξία τοῦ Μαριέν Νγκουαμπί ἦταν νά σπουδάσῃ κάποτε φυσικές ἐπιστήμες. Γράφτηκε στό Πανεπιστήμιο τῆς Μπραζαβίλ τό 1972 καί περνοῦσε κανονικά τίς ἐξετάσεις του. Ὁ φοιτητής Μαριέν Νγκουαμπί, πρόεδρος τοῦ Κογκό, πήρε τό δίπλωμά του τρίτου κύκλου πρὶν λίγες ἑβδομάδες.

Τόν χαρακτήριζε ἡ ἐπιμονή νά ἀκολουθήσῃ τό δρόμο πού χάραξε. Ἀν, πολλές φορές, κάγοντας ἀνοιχτά σκληρή αὐτοκριτική καί γενικότερα κριτική τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, ἄφηνε ἀκάλυπτους στενοὺς του συνεργάτες χωρίς ὁ ἴδιος νά

θελήσῃ ποτέ νά παραιτηθεῖ, ἦταν γιὰ θεωροῦσε πῶς ἔτσι θά διατηροῦσε, πέρα ἀπὸ τά πρόσωπα, τίς βασικές προϋποθέσεις γιά ἓνα μελλοντικό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό τοῦ Κογκό. Τό ἂν ὑπερεκτιμοῦσε τό ρόλο του, θά φανεῖ ἀπὸ τίς μελλοντικές ἐξελίξεις.

Ἡ σημερινή κατάσταση

Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο πραγματοποιήθηκε ἡ ἐπιχείρηση τῆς δολοφονίας τοῦ προέδρου τῆς Λ.Δ. τοῦ Κογκό δείχνει πῶς ἡ ὁμάδα τῶν τεσσάρων εἶχε λόγους νά πιστεύει πῶς θά ἐβρίσκε ὑποστηρίξη μέσα στό Ἐπιτελεῖο. Ἡ προσωπικότητα καί ἡ πολιτική τοποθέτηση τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ὑποδηλώνουν τήν προέλευση τοῦ χτυπήματος: ὁ Βαρθολομαῖος Κικαντιντί ἦταν ἀρχηγός τῆς ὑπηρεσίας πληροφοριῶν τοῦ στρατοῦ τήν ἐποχὴ τῆς προεδρίας τοῦ Μασσαμπά-Ντεμπά καί εἶχε ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τό στράτευμα γιά συμμετοχὴ στό δεξιό πραξικόπημα τοῦ 1970.

Ὅλα δείχνουν πῶς, στήν πρώτη φάση τουλάχιστο, τό προετοιμαζόμενο πραξικόπημα δέν πέτυχε. Ἡ ἑνδεκαμελής Στρατιωτικὴ Ἐπιτροπὴ πού ἀνάλαβε ἀμέσως τόν ἔλεγχο τοῦ κράτους (χωρὶς νά παραμερίσῃ τήν κυβέρνηση καί τήν Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ πού λειτουργοῦσε ἀπὸ Δεκέμβρη τοῦ 1975) ἀποτελεῖται ἀπὸ συνεργάτες τοῦ δολοφονημένου προέδρου.

Ἀλλὰ τό Κογκό περνáει αὐτὴ τήν ὥρα μιά δοκιμασία. Ἐγιναν συλλήψεις πολλές καί πρὸς πολλὰς κατευθύνσεις. Ὁ

Μασσαμπά-Ντεμπά δικάστηκε γιά συμμετοχὴ στή συνωμοσίᾳ πού κατάρλιξε στή δολοφονία τοῦ Μαριέν Νγκουαμπί, καταδικάστηκε σέ θάνατο καί ἐκτελέστηκε. Ὁ καθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος τῆς Μπραζαβίλ, καρδινάλιος Μπαγιέντα, δολοφονήθηκε ἀπὸ συγγενεῖς, ὅπως ἀνακοινώθηκε τήν πρώτη μέρα, τοῦ σκοτωμένου Νγκουαμπί. Ἡ Στρατιωτικὴ Ἐπιτροπὴ, προσπαθώντας νά προλάβει φαῦλο κύκλο ἐκδικήσεων, ἀνακοίνωσε τήν ἐκτέλεση τεσσάρων ὑπεύθυνων γιά τό φόνο τοῦ καρδινάλιου καί δύο ἐνόχων γιά τὴ δολοφονία τοῦ προέδρου. Ἡ σημερινὴ κατάσταση ἐμπεριέχει στοιχεῖα πού μπορεῖ νά ὀδηγήσουν σέ ἐμφύλια σύρραξη.

Μέ τό θάνατο τοῦ Μαριέν Νγκουαμπί, οἱ δυνάμεις πού μέ ὅλα τά μέσα θέλησαν ἀπὸ τό 1969 νά καταλύσουν τὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία τοῦ Κογκό πέτυχαν ἓνα μεγάλο βήμα στήν προσπάθειά τους ἀποσταθεροποίησης τοῦ καθεστώτος καί ἓνα σοβαρὸ χτύπημα στήν ἐνότητα τοῦ κογκολέζικου λαοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

(¹) Βλ. Μ. Ἡλιού, Ἡ Λ.Δ. τοῦ Κογκό. Ἐξάρτηση καί προσπάθεια ἀποδέσμευσης, «Ἀντί», τ. 41, 20 Μάρτη 1976.

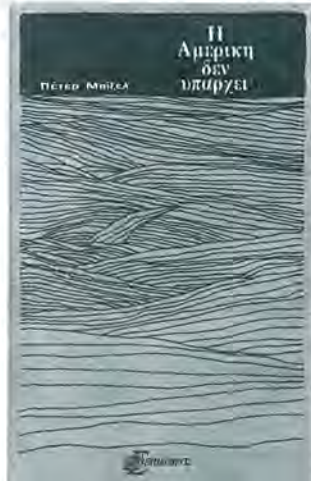
(²) Ὅλοι οἱ κάτοχοι ἀπολυτηρίου γυμνασίου παίρνουν ὑποτροφία ὕψους ἐνός καλοῦ μισθοῦ καί διάφορα ἐπιδόματα γιά νά κάνουν σπονδές στό Κογκό ἢ στό ἐξωτερικὸ χωρὶς περιορισμὸ διάρκειας. Ἡ ὑποτροφία καταβάλλεται μέχρι τὴν πρόσληψή τους σέ δημόσια θέση.

(³) Βλ. ἀποσπάσματα ἀπὸ τό μήνυμα πού ἀπήντησε ὁ Μαριέν Νγκουαμπί στό λαό καί τό στρατό κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ κινήματος.

(⁴) Βλ. ἄρθρο τῆς Μ.Η. στό «ΑΝΤΙ», τ.40, 6 Μάρτη 1976.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

νέα βιβλία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΛΕΘΡΟΝ

Κυκλοφορεῖ σύντομα

ΤΑΣΟΥ ΣΧΟΡΕΛΗ

Ρεμπέτικη Ἀνθολογία

τόμος 1ος

Τοσίτσα 1 τηλ. 8834692

‘Η πρόσφατη κρίση στό ΠΑΣΟΚ

του Θόδωρου Μυτιληναίου

ΗΤΑΝ πραγματικά συνταρακτικά τὰ ὅσα συνέβησαν μέσα στό Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα τό τελευταῖο δεκαήμερο τοῦ Δεκεμβριοῦ τοῦ χρόνου πού μᾶς πέρασε.

Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. διέγραψε ἀπό τίς τάξεις του δεκαπέντε μέλη τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου (Κ.Σ.) τῆς ΠΑΣΠ (κλαδική ὁργάνωση τοῦ ΠΑΣΟΚ μέσα στή σπουδάζουσα νεολαία) καταγγέλλοντάς τα σάν ὁργανωμένη ὑπερarisτερή φράξια μέσα στίς ἴδιες τὸν τίς τάξεις. Πρὶν ἀπὸ τὸ τσάκισμα «τῆς ὁργανωμένης ομάδας τῶν ἐγκαθέτων», ὅπως χαρακτηρίστηκαν ἀπὸ τὸ κόμμα οἱ δεκαπέντε διαγραφμένοι, εἶχαν προηγηθεῖ διαγραφές κάμποσων μελῶν καὶ στελεχῶν Τ.Ο. (τοπικῶν ὁργανώσεων) πού κατηγορήθηκαν γιὰ ὑπερarisτερισμό, φραξιορισμό καὶ γιὰ συμμετοχή στή δραστηριότητα μιᾶς τροτσικιστικῆς ὁργάνωσης πού ἀποτελεῖται ἀπὸ διαγραφμένα μέλη τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. Οἱ δεκαπέντε τῆς ΠΑΣΠ ἀντέδρασαν βίαια μέ ἀνακοινώσεις στὸν τύπο καὶ συνεντεύξεις, ἐκτοξεύοντας βρισιές ἐνάντια στοὺς «γραιοφειοκράτες» τοῦ κόμματος καὶ καταγγέλλοντάς, τους γιὰ κατάφωρη παραβίαση τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν.

Πάλι λοιπὸν ὁ Σύλλας καὶ ὁ Μάριος μαῖνονται μέσα στίς τάξεις τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. Καὶ δὲν εἶναι οὔτε ἡ πρώτη, οὔτε ἡ δεύτερη φορά πού ξεσπᾶ τέτοιου εἶδους ἐσωκομματικὴ κρίση.

Στὰ δύο χρόνια τῆς ὑπαρξῆς τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. ὑπῆρξαν ἐπίσημα μέσα σ’ αὐτὸ τέσσερα κύματα διαγραφῶν:

α) Ἡ διαγραφὴ προερχομένων ἀπὸ τὴ Δημοκρατικὴ Ἀμυνα καὶ τὸ ΠΑΚ (πρόκειται γι’ αὐτοὺς ἀκριδῶς πού ὁργάνωσαν μετὰ τὴ διαγραφὴ τους τὴν ὁργάνωση «Σοσιαλιστικὴ Πορεία») μέ τὴν κατηγορία τοῦ ἐλιτισμοῦ καὶ τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς παρέκκλισης.

β) Ἡ διαγραφὴ τῶν 70 τροτσικιστῶν πού συνέβησαν τὸν «Πολιτικὸ Σύνδεσμο τῆς 3ης τοῦ Σεπτεμβρίου».

γ) Ἡ διαγραφὴ μιᾶς ἄλλης τροτσικιστικῆς σχέτας (φράξια τῆς ὀριζόντιας διασύνδεσης), ὅπου 300 μέλη καὶ στελέχη διαγράφηκαν καὶ 4 τοπικὲς ὁργανώσεις σύρθηκαν στὰ δικαστήρια γιὰ τὴν ἀπόδοση τῶν γραφείων τους στὸ κόμμα.

δ) Ἡ πρόσφατη κρίση τῆς νεολαίας, πού ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὸ κόμμα κάθε λογῆς ὑπερarisτεροῦς.

Ὅλοι τοῦτοι οἱ διαγραφμένοι ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσή τους δὲν παρέλειψαν νὰ καταγγεῖλουν δημόσια, χρησιμοποιώντας τίς βαρύτερες ἐκφράσεις τοῦ πολιτικοῦ λεξιλογίου, τὴν ἡγεσία τοῦ κόμματος καὶ ἰδιαίτερα τὸν προεδρὸ τοῦ. Ὅλοι, χωρὶς ἐξαίρεση, οἱ διαγραφμένοι ὑποστηρίζουν – μόνιμη ἐπωδὸς τῶν καταγγελιῶν τους – ὅτι τὸ κόμμα καταπάτησε βάνανσα τίς δημοκρατικὲς διαδικασίες καὶ ὅτι οἱ ἀποφάσεις τῆς διαγραφῆς τους εἶναι παράνομες καὶ ὀφείλονται στή γραιοφειοκρατικὴ κακοήθεια τῶν «δεξιῶν» κεντρικῶν ὁργάνων τοῦ κόμματος.

Οἱ ἐνᾶντοι ὅμως τοῦτοι δημοκράτες ξεχνοῦν δύο σημαντικὰ πράγματα:

α) Ὅτι γιὰ πολὺ καιρὸ κατεῖχαν ψηλά πόστα μέσα στὸ κόμμα καὶ αὐτὰ ἀκριδῶς τὰ πόστα χρησιμοποίησαν, παραβαίνοντας κάθε ἐννοια νομιμότητας, γιὰ νὰ διαγράψουν, ἢ ν’ ἀποκλείσουν ὁργανικά, τοὺς ἀντιπάλους τους, καὶ

β) ὅτι σταθερὰ καὶ μόνιμα θάβεται τὸ ὀγκωδέστερο κύμα διαγραφῶν πού ἐπλήξε τὸ κόμμα (στὴν περίοδο Γενάρη – Ἀπρίλη τοῦ 1975), ὅταν χιλιάδες μέλη καὶ στελέχη τοῦ κόμματος ἀπομακρύνθηκαν μέ τίς γελοῖες κατηγορίες γιὰ δεξιές καὶ σοσιαλδημοκρατικὲς παρεκκλί-

ρίζεται ὅτι μέσα στὸ κίνημα ὑπῆρξαν πραγματικὰ διάφορα ρεύματα ἀναζητήσεως, προβληματισμοῦ καὶ ἀποδοχῆς σοσιαλιστικῶν ἰδεῶν καὶ προτύπων, καθὼς καὶ τάσεων πού ἀρνοῦνται τὸ σοσιαλισμὸ σάν καθοδηγητικὴ ἰδεολογία τοῦ κόμματος. (Οἱ ἀναφορὲς τοῦ συντάκτη τῆς ἀνάλυσης σὲ μικροαστικὲς ἐπιδράσεις καὶ στὸ ὅτι ἡ καθοδήγηση τοῦ κινήματος περνᾷ σὲ χεῖρα μικροαστῶν, πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ ὑπονοεῖ ἄτομα μέ μικροαστικὴ ἰδεολογία, δηλαδή μὴ σοσιαλιστικὴ, καὶ ὄχι τὴν κοινωνικὴ προέλευση τῶν ἰδίων ἀτόμων). Ἡ τήρηση τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν θὰ εἶχε, κατὰ τὸ συντάκτη, σάν ἀποτέλεσμα τὴ συντριβὴ τῶν φορέων τούτων τοῦ μικροαστισμοῦ καὶ ἀποφυγὴ τοῦ νὰ καταλάβουν, ὅπως καὶ κατάλαβαν οἱ παραπάνω μικροαστοί, καίριες θέσεις μέσα στὸ κίνημα. Τὰ ἴδια mutatis mutandis κανοναρχοῦν καὶ ὅλες οἱ φράξιες τῶν μετέπειτα διαγραφμένων.

Οἱ παραπάνω ἀπόψεις εἶναι τουλάχιστον παράξενες. Σ’ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ χειμῶνα καὶ τῆς ἀνοιξῆς τοῦ 1975 ὁργανωνόνταν, σὲ πανελλήνια κλίμακα, προγραφές, διαγραφές καὶ ἔμμεσες ἀποδολές, ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς σήμερα διαγραφμένους, μελῶν Τ.Ο. καὶ Κ.Ο. μέ τὴν κατηγορία τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης καὶ, ἀκόμη χειρότερα, μέ τὴν ἀποτελεσματικὴ καὶ πλήρη συνεργασία τῶν σημερινῶν κύκλων τῆς Σοσιαλιστικῆς Πορείας. (Ἡ Τ.Ο. Νέας Σμύρνης θὰ ‘χε κάμποσα νὰ πεῖ πάνω σ’ αὐτὸ τὸ θέμα). Εἶναι ζήτημα ἂν παρέμεινε καὶ στὴν πιὸ ἀδύνατη Τ.Ο. ἢ Κ.Ο. ἔστω καὶ ἓνα μέλος πού δὲν θὰ εἶχε ἀνοιχτὰ δηλώσει ὑποταγὴ στίς

Τὸ θέμα τῶν πρόσφατων ἐξελίξεων στὸ ΠΑΣΟΚ θίγουν – ἀπὸ διαφορετικὴ σκοπιά – δύο φίλοι τοῦ «ΑΝΤΙ» στὰ κείμενα πού ἀκολουθοῦν καὶ πού στάλθηκαν ἀμέσως μετὰ τὴν κρίση:

● Ὁ δικηγόρος Θεόδωρος Μυτιληναῖος

● Ὁ φοιτητὴς Γιάννης Λύτρας, ἀπὸ τοὺς διαγραφέντες τῆς ΠΑΣΠ.

Παράλληλα δημοσιεύουμε ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀνακοίνωση τῆς Ἐπιτροπῆς Νεολαίας τοῦ ΠΑΣΟΚ γιὰ τὰ γεγονότα («Ἐξόρμηση», 30-12-76).

σεις, γιὰ παλαιοκομματικὴ νοοτροπία κ.λπ.

Ἡ «Σοσιαλιστικὴ Πορεία», ὁ προμαχὼνας τῶν ἐραστῶν τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν, στὸ ὑπ’ ἀριθ. 75 φύλλο τῆς (14.1.77), κάνοντας μιὰν ἀνάλυση τῆς πρόσφατης κρίσης τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. μέ τὸν τίτλο «Ἡ διαρκὴς κρίση τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ.», χαρακτηρίζει σάν γενεσιουργὸ αἷτιο τῶν κρίσεων τὴν ἔλλειψη δημοκρατικῶν διαδικασιῶν μέσα στὸ κόμμα, τὴν ἔλλειψη ἐλεύθερης ἐπιλογῆς, πρότασης καὶ ἀποδοχῆς ἰδεῶν καὶ μεθόδων ἀπὸ τὴ βάση πρὸς τὴν κορυφὴ καὶ ἀντίστροφα, καθὼς καὶ στὸ γραιοφειοκρατικὸ ἐκφυλισμὸ τῶν διευθυντικῶν ὁργάνων τῶν κόμματος, ἀκριδῶς λόγῳ τῶν παραπάνω ἐλλείψεων. Παράλληλα, στὴν ἴδια ἀνάλυση ὑποστη-

ὑπερarisτερέες σχέτες. Πού λοιπὸν κρύβονταν αὐτὰ τὰ δύο χρόνια οἱ δεξιοὶ αὐτοὶ μικροαστοί πού σήμερα κατέχουν βασικὰ πόστα καὶ διαγράφουν τοὺς ἀρিসτεροὺς; Ὅλα αὐτὰ ὅμως εἶναι ἀστεῖα κακῆς ἐπιλογῆς. Ποτέ, καὶ ὅλοι τὸ γνωρίζουν πολὺ καλά, ποτέ δὲν ὑπῆρξε μέσα στὸ κόμμα ὁμάδα ἀριθμητικὰ ἱκανὴ νὰ δημιουργήσει ἀντισοσιαλιστικὴ πτέρυγα. Δὲν ὑπῆρξε ποτέ διάσταση ἀνάμεσα σὲ σοσιαλιστικὴ καὶ μὴ σοσιαλιστικὴ πτέρυγα. Ὑπῆρξε μόνον διάσταση ἀνάμεσα στὴν πλειοψηφία τῆς βάσης καὶ στὴν καθοδήγηση σχετικὰ μέ τὴ μορφή τοῦ ἐπιδιωκόμενου σοσιαλισμοῦ, καὶ πιὸ ἐντονα σχετικὰ μέ τίς μεθόδους κατάρχτησης τοῦ ὅποιου σοσιαλισμοῦ. Τὴ διάσταση τούτη τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ. τὴν ἀναγνώρισε ἔμμεσα

καί πολύ πρόσφατα, όταν δηλώθηκε («Εξόρμηση» ἀριθ. 113) πώς τό κόμμα ἀρχικά ἀντιμετώπισε ἔντονες ἀμφισβήτησεις τῆς δάσης πάνω στό θέμα τῆς μορφῆς καί τῶν σκοπῶν τοῦ κινήματος. Αὐτή ἦταν ἡ πραγματική καί οὐσιώδης κρίση. Καί δέν ἦταν μιά κρίση ἀνάμεσα σέ μιά «ἐπαναστατική» ἡγεσία καί σέ μιά συντηρητική δάση, ἀλλά διάσταση ἀνάμεσα σέ μιά μικροαστική ἐλιτική θεωρία καί πρακτική τῆς ἡγεσίας καί σέ μιά πληθειακή ταχτική καί στρατηγική, ἀπόρροια τῶν ἀναγκῶν καί ἐμπειριῶν τῶν ἐργαζομένων πού διαβρῶνταν τή δάση τοῦ κόμματος. Εἶναι γεγονός ὅτι μέσα στή δάση, μικροαστικής κοινωνικῆς προέλευσης στήν πλειοψηφία της, εἶχαν διαμορφωθεῖ, ὄχι ὀργανικά, ὄχι φραξιο-νιστικά, δύο τάσεις. Μιά, καί ἄς τήν πούμε καταχρηστικά «δεξιά», καί μιά ἄλλη, πού ἄς τήν ὀνομάσουμε «κεν-τρώα». Αὐτές οἱ δύο τάσεις ἔθεταν δύο καθοριστικά ἐρωτήματα σχετικά μέ τή μορφή καί τήν πορεία τοῦ κινήματος:

α) τί εἶδους σοσιαλισμό ἐπιδιώκουμε μέσω τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ.;

β) πώς θά καταχτηθεῖ ὁ ὅποιος σοσιαλισμός;

Ἡ «δεξιά» τάση ἔβλεπε τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. σάν ὄργανο ἐθνικοδημοκρατικῆς ἀλλαγῆς. Σάν ὄργανο υπεράσπισης τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας. Σάν δυνατότητα περιορισμοῦ ἢ καί ἀπαλλαγῆς τῆς χώρας ἀπό τή δράση τῶν πολυεθνικῶν μονοπωλίων. Σάν δύναμη ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας καί συντριβῆς τῶν παραδοσιακῶν «φεουδαρχικῶν» πολιτικῶν σχέσεων. Δέν θά μπορούσε κανεῖς νά προσάψει στούς ἀνθρώπους αὐτούς καμιά ἀντισοσιαλιστική περέκκληση. Τό μόνο πού θά μπορούσε κανεῖς νά πει ἐναντίον τους ἦταν οἱ στενές πολιτικές προοπτικές τους καί ἡ πληθειακή τους δυσπιστία ἀπέναντι στό περίπλοκο τῆς μαρξιστικῆς πολιτικῆς φρασεολογίας (τήν ἴδια δυσπιστία ἄλλωστε δείχνουν οἱ ἄπλοι ἄνθρωποι σέ κάθε εἶδους ἀφηρημένη ἔννοια). Τοῦτα ὅμως δέν ἔβλαπταν, τοῦλάχιστο βραχυπρόθεσμα. Δέν ὑπῆρχε ὁ παραμικρός κίνδυνος ἀλλοίωσης τῆς ἰδεολογικῆς δάσης τοῦ κόμματος ἀπό τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς. Ἀλλωστε, ἡ θέση τους μέσα στό κίνημα δικαιώνονταν πλήρως καί ἀπό τό ὅτι οἱ πολιτικές τους ἀπόψεις χωροῦσαν πολύ καλά μέσα στό πλαίσιο τῆς συνθηματοποιημένης ἰδεολογίας τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. καί ἀπό τήν ἂποψη ὅτι τό κόμμα ποτέ, καί μέχρι σήμερα, δέν ἔχει υἱοθετήσει τήν ἀρχή τῆς κατάργησης τῶν ἀδικῶν σχέσεων στό δημόσιο καί ἰδιωτικό τομέα, πράγμα πού συνιστᾷ τήν εἰδοποιό διαφορά ἀνάμεσα στή σοσιαλδημοκρατία καί τό σοσιαλισμό. Ἀκόμα περισσότερο, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί δέν ὑπῆρξαν φορεῖς μιάς ὁποιασδήποτε συγκροτημένης ἀντισοσιαλιστικῆς ἢ μή σοσιαλιστικῆς θεωρίας, ὥστε νά μήν ὑπόκεινται σέ βαθμιαία διαφοροποίηση.

Ἀντίθετα ἀπό τή «δεξιά» τάση, ἡ «κεντρώα» πτέρυγα τῆς δάσης εἶχε εὐρύ-τερους πολιτικούς ὀρίζοντες καί πίστευε συνειδητά στήν ἀνάγκη τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς χώρας. Τή δυνατότητα ὅμως κατάκτησης τοῦ σοσιαλισμοῦ τήν ἔβλεπε σάν ἀπόρροια τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν τῆς χώρας καί τοῦ συσχετισμοῦ τῶν ταξικῶν δυνάμεων. Βασικά οἱ «κεντρώοι» πίστευαν ὅτι ἡ κατάκτηση τοῦ σοσιαλισμοῦ δέν εἶναι παρὰ μιά οὐτοπία, ἐάν δέν ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἐθνική ἀνεξαρτησία. Τά πολυεθνικά μονοπώλια, τά πλέγματα τῶν συμμαχιῶν καί διμερῶν συμφωνιῶν μεταβάλλουν τόν ταξικό συσχετισμό δυνάμεων σέ βάρος τῶν ἐλλήνων ἐργαζομένων καί καταδικάζουν σέ ἀποτυχία ὅποια προσπάθεια πρός τήν πλευρά τοῦ ἐκσοσιαλισμοῦ. Ἀντίθετα, κάτω ἀπό τή σημαία τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας καί ἀνεξαρτησίας μπορούσαν νά στρατευθοῦν οἱ πῶς πλατιές δυνάμεις τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας καί μέσω τῆς στράτευσης καί μαζικῆς ὀργάνωσης νά χαράχθῃ ὁ δρόμος πρός τό σοσιαλισμό καί ν' ἀποκρουσθεῖ ὁποιαδήποτε φασιστική ὑποτροπή σέ περίπτωση πού τό ἐλληνικό κατεστημένο διαβλέψει ὅτι δέν μπορεί νά λειτουργήσει μέσα στό ἀστικοφιλελεύθερο κοινοβουλευτικό πλαίσιο, χωρίς ὅμως νά ξεχνιέται οὔτε γιά μιά στιγμή ὅτι ὁ ἐλεύθερος κοινοβουλευτικός στίβος ἀποτελεῖ θεμελιώδη προϋπόθεση γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς πάλης.

Στή μορφή τῶν ἐνδιάμεσων στόχων καί στό μέσα κατάκτησής τους, ὅπως φαίνεται ἀπ' τά παραπάνω, δέν ὑπῆρξαν οὐσιώδεις διαφορές ἀνάμεσα στήν «κεντρώα» καί «δεξιά» τάση, πράγμα πού ἐπέφερε κάποιες μορφῆς συμμαχία μεταξύ τους. Ὡς εἰπωθεῖ πώς οἱ παραπάνω φορεῖς τῶν ἀντιλήψεων αὐτῶν εἶχαν μέ τό μέρος τους τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν μελῶν τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων.

Στ' ἀριστερά ὅμως τοῦ κόμματος καί στό καθοδηγητικό του ὄργανο ἐπικρατοῦσαν υπεραριστερές τάσεις πού ἀρχικά συνενώθηκαν γιά ν' ἀντιμετωπίσουν τή δάση τοῦ κινήματος. Σ' αὐτή τήν ἀριστερά ἀνήκαν ὁμάδες σάν ἐκείνες τῶν τροτσικιστῶν, ἀρχεγομαρξιστῶν, μοϊκῶν κ.ἄ., καθώς καί ἄτομα χωρίς συγκροτημένη πολιτική θεωρία ἀλλά πάσχοντα ἀπό ἐπαναστατικές ἰδεοληψίες. Ὅλοι τοῦτοι οἱ λαθρέμποροι τοῦ μαρξισμοῦ, μετά τήν ἀποδιοργάνωση τοῦ κινήματος, ἐπιδόθηκαν σ' ἕνα λυσσασμένο ἀγῶνα μεταξύ τους, μεταβάλλοντας τό κόμμα σέ στίβο ὅπου ὁ ἀνταγωνίζονταν ὁ μαρξισμός τους μέ τήν ἀμάθειά τους καί τό βυζαντινισμό.

Στό φύλλο ὑπ' ἀριθμόν 114/9.1.77 τῆς «Εξόρμησης» ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. δίνει μερικούς ἐξαιρετικά πετυχημένους χαρακτηρισμούς αὐτῶν τῶν νευρωσικῶν μικροαστῶν. Τίς φράσεις τους τίς ὀνομάζει «ὁμάδες πού ἐπιδι-ώκουν, μιά καί δέν ἔχουν οἱ ἴδιες ἀπήχη-

ση, νά καταλάβουν, μεθοδεύοντας τίς διαδικασίες καί καταργώντας τήν ἀνοιχτή ἀντιπαράθεση, αἰρίες θέσεις μέσα στό κόμμα». τοὺς ἀπαρτίζουν αὐτές τίς ὁμάδες τοὺς χαρακτηρίζει σάν «ἄτομα προβληματιζόμενα πάνω στήν ἐπιλογή τοῦ ἐνοπλοῦ ἀγῶνα», «ἀρνητές τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν», «ἄτομα ἔξω ἀπό τήν παραγωγική διαδικασία», «ἄτομα πού παραβλέπουν τήν ὑπαρξή τῶν μικροαστικῶν στρωμάτων», «ἄτομα πού ἀμφισβητοῦν τήν προτεραιότητα τοῦ θέματος τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας». Θά μπορούσε νά πει κανεῖς ὅτι οἱ παραπάνω πρόσφατες ἀπόψεις τοῦ προέδρου τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. ἀντανακλοῦν ἔστω καί ἀποσπασματικά πλήρως τίς ἰδεολογικές θέσεις τῆς κεντρώας τάσης. Γιά τίς ἀπόψεις καί θέσεις τῆς ἀριστερᾶς τάσης τοῦ κινήματος παρὰθέτω («Εξόρμηση» 114/9.1.77) τήν παρακάτω ἀποστοργή τῆς ἀνακοίνωσης τοῦ συλλογικοῦ θεωρητικοῦ ὀργάνου τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., πού συνιστᾷ μιά τέλεια περιγραφή τῆς ἀριστερᾶς. «Καί ποιοί εἶναι αὐτοί – οἱ ἀριστεροί – πού θά καθορίσουν μόνοι τους τήν πορεία πρός τό Σοσιαλισμό; Ἀτομα πού ἀκόμη δέν συμμετέχουν στήν παραγωγική διαδικασία. Ποιός τοὺς ἔδωσε τό δικαίωμα νά καθοδηγήσουν τό λαό στήν ἀλλαγὴ τῆς κοινωνίας; Οἱ πραγματικοί σοσιαλιστές ἀπορρίπτουν τήν ἀντίληψη τῶν μικρῶν ὁμάδων πού μέ τίς παραδειγματικές τους πράξεις θά μπορούσαν νά σπρώξουν τό λαό στήν ἐπανάσταση. Ἦταν ἡ χαρισματική πεφωτισμένη ὁμάδα πού διαφύλαξε γιά τόν ἑαυτό της τό ρόλο «πρωτοπορίας». Αὐτοί λοιπόν οἱ πολιτικοί ἀρλεκίνοι μέσα στίς σημερινές συνθήκες θά ἐσπρωχναν τό λαό μας στήν ἐπανάσταση! Ἀξίος ὁ μισθός τους, πραγματικά ἄξιος!»

Οὔτε ἕνα γιώτα, οὔτε κεραία δέν θά προσθέσω.

Ἡ αἰτία ὅμως τῆς κρίσης δέν ξεπεράστηκε ἀκόμη. Οἱ ἀθρόες διαγραφές καί ἀπομακρύνσεις τῶν «δεξιῶν» καί τῶν «κεντρώων» δημιούργησαν τεράστια κενά στίς κομματικές ὀργανώσεις. Δύο χρόνια τώρα ἡ σχεταστική πολιτική, τά υπαρχιακά ἄγχα καί τά περσοναλιστικά διώματα τῶν χαοτικῶν δάθυναν τό χάσμα ἀνάμεσα σέ ὀργανώσεις καί μάζες.

Ἡ κατάσταση δέν διορθώθηκε ἀπό τίς διάγραφές τῶν ἀριστερῶν φραξιονιστῶν. Ὅπως ὁμολογεῖ ὁ Ἀνδρέας Παππᾶς, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Διεθνῶν Σχέσεων τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., ἡ ἀριθμητική ἐξάρθρωση τοῦ κόμματος ἔφτασε στό σημεῖο ὥστε ἀπό 15.000 – 17.000 μέλη πού ἀριθμοῦσαν οἱ ὀργανώσεις – δέν γράφει ποιά ἡμερομηνία εἶχε ἐπιτευχθεῖ αὐτός ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. – ἀριθμοῦν σήμερα 1.500 – 2.000 μέλη (ἐφ. Σοσιαλιστική Πορεία, ἀρ. φ. 76/22.1.77).

Ἡ ὀργανωτική κρίση εἶναι φυσική καί ἄμεση ἀπόρροια τῆς ἰδεολογικῆς κρίσης. Αὐτό φαίνεται καθαρά ἀπό τίς ἐπίσημες

ανακοινώσεις του κόμματος. «Όποιος αίσθάνεται ότι θέλει μιά κλειστή οργάνωση που θ' ασχολείται με καθαρά θέματα και δεν θέλει τίποτε να κάνει δίπλα στον εργάτη και τον αγρότη ας πάει να βρει κάτι άλλο δικό του. Και θέλω να πω ότι βασικά ή κρίση που έχουμε σήμερα στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι μιά ταξική σύγκρουση. Είναι ή σύγκρουση ανάμεσα σε νέους άστούς επαναστατημένους και την εργατική τάξη». Αυτά λέει ο ίδιος ο πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Έτσι καθαρά πιά προκύπτει ότι ή ιδεολογική επικράτηση των υπεραριστερών μέσα στο κίνημα είχε σαν αποτέλεσμα την αποδιοργάνωση του κινήματος. Ή καθοδήγηση ας θγάλει, λοιπόν, τά συμπεράσματά της.

Από τά παραπάνω γίνεται έναργές ότι ή ιστορία είναι ένα μάθημα που αν δεν τό μάθεις πρέπει να τό επαναλάβεις για τιμωρία σου. Ό λαός, οί εργαζόμενοι, οί άπλοι όπαδοί και ψηφοφόροι του ΠΑ.ΣΟ.Κ., που γέμιζαν τά γραφεία των οργανώσεων, όταν αυτές δροούσαν σαν επιτροπές πρωτοβουλίας και στον πρώτο πρό των προγραφών καιρό, που διεξήγαγαν μέ δική τους πρωτοβουλία και δικά τους μέσα ένα τεράστιο κομματικό έργο, έπαψαν να περνούν τά κατώφλια των Τ.Ο., όταν αυτές, κάτω από την καθοδήγηση των ULTRA, μεταβλήθηκαν σε ιδεολογικούς και πολιτικούς ντεκέδες των δερβίσηδων της υπεραριστεράς. Ό λαός ξεκοψε από τίς οργανώσεις του και ή βάση αποκολλήθηκε από την ήγηση. Οί σχεταριστές είχαν νικήσει μιά πύρρειο νίκη, είχαν εκτελέσει ήρωστράτειο έργο. Έκτός όμως της αριθμητικής συγκένωσης των κομματικών οργανώσεων, και ή ίδια ή λειτουργία των Τ.Ο. και Κ.Ο. εμφάνιζε σημεία αποδυνάμωσης, μέχρι σημείου να κυριαρχήσουν σ' όλο τον κομματικό μηχανισμό τά συμπτώματα της πολιτικής άφασίας. Χαρακτηριστικά, ή κομματική οργάνωση ενός από τούς μεγαλύτερους δήμους της Β' περιοχής Άθηνών, επί δύο ολόκληρα χρόνια που καθοδηγείται από τούς ULTRA, δεν επέτυχε ούτε μιά (αριθ. 1) εκδήλωση οποιασδήποτε μορφής (καλλιτεχνικής, πολιτικής, μορφωτικής), ενώ παράλληλα είναι υπεύθυνη για την έκλογική συντριβή του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στις δημο-

τικές εκλογές, όπου δεν πέτυχε να εκλέξει ούτε ένα (1) δημοτικό σύμβουλο, ενώ γνώριζε τίς ίδιες ήττες σ' εκλογές επαγγελματικών κλάδων και οργανώσεων. Όλα τούτα εξανάγκασαν την καθοδήγηση του κόμματος να πάρει όρισμένα μέτρα, σαν την εκδίωξη των τροτσκιστικών ομάδων (Μάρτης - Σεπτέμβρης 1976). Όμως ή ύποτονικότητα και ή αδυναμία των οργανώσεων εξακολουθούσε έφ' όσον τό κίνημα δεν αποφάσιζε την πλήρη εκκαθάριση των αριστεριστών. Ή νόρμα που επέβαλε τό κίνημα στις οργανώσεις του για αύξηση του αριθμού των μελών τους μέσα σ' όρισμένα χρονικά περιθώρια όχι μόνο δεν ξεπεράστηκε αλλά σαμποταρίστηκε από τούς νεόκοπους υπερεπαναστάτες με παλαιοκομματική πανουργία και μέ την εξαποστολή μελών προς έγγραφη από τή μιά π.χ. Τ.Ο. σε άλλη, πετυχαίνοντας έτσι μιά πλασματική αύξηση μελών. Ή καθοδήγηση αντίληφθηκε την κουτοπονηρία τούτη όταν είδε πώς ενώ τά μέλη των Τ.Ο. αυξαναν, ό όλος αριθμός των μελών του κινήματος είτε παρέμενε ό ίδιος είτε ελαττώνονταν.

Μέσα στις πιεστικές αυτές συνθήκες ό πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. άπεύθυνε («Εξόρμηση» 21.1.77) άυστηρή δημόσια προειδοποίηση στά μέλη των Π.Ν.Ε., Τ.Ο. και Κ.Ο. για την άμεση αύξηση του αριθμού των μελών αποδίδοντας ταυτόχρονα την απομαζικοποίηση του κινήματος στη φραξιονιστική δουλειά των πρόσφατα διαγραμμένων από την ΠΑΣΠ υπεραριστερών, καθώς και των προκατόχων τους.

Στό πλαίσιο των σκοτεινών τούτων για τό κίνημα προοπτικών παρεμβαίνει και φαίνεται αποφασιστικά πλέον ή προσωπικότητα του προέδρου του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Μέ την άμεση έπαφή που είχε αποκαταστήσει ό πρόεδρος μέ τίς μάζες, μέσω της τηλεόρασης και των έφημερίδων, έδειχνε μιάν άνεξήγητη, από πρώτη ματιά τουλάχιστον, έμμονή στις αρχικές θέσεις και διακηρύξεις του. Ή προτεραιότητα που έδωσε ό πρόεδρος στο θέμα της εθνικής άνεξαρτησίας, αρχή που ήδη έχει στηριχτεί έπιστημονικά στο βιβλίο του «Πατερναλιστικός Καπιταλισμός»,

προβάλλονταν σε κάθε εύκαιρία, πράγμα που προκαλούσε άφρους λύσσας στους υπεραριστερούς και αναπάντητα έρωτήματα και άπορίες σ' εκείνους που έβλεπαν ότι τό κίνημα ρυμουλκείται «κακήν κακώς» από τούς φραξιονιστές.

Έτσι, εμφανίστηκε μιά αντίφαση ανάμεσα στη γρήγορη φθορά των κομματικών οργανώσεων του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και στη διατήρηση μιās κάποιας ζωτικότητας του κινήματος μέσα στις άνοργάνωτες μάζες. Αυτή άκριβώς ή αντίφαση επέτρεψε στον πρόεδρο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. να καταφέρει ένα συντριπτικό χτύπημα ενάντια στους αριστεριστές μέ τή διαγραφή της παντοδύναμης φράξιας τους που είχε σαν σημείο εκκίνησης την ΠΑΣΠ και έλεγχε σχεδόν όλο τον κομματικό μηχανισμό μέ την εξαποστολή «εργθοφροφρών» σε κάθε σημείο πίεσης. Ή διαγραφή της τελευταίας τούτης φράξιας, τό ισχυρότερο όδόφραγμα των ULTRA, θά παίξει καθοριστικό ρόλο στην τελική διαμόρφωση του κινήματος. Αυτά όμως για τό μέλλον. Σήμερα οί κομματικοί μηχανισμοί του κόμματος είναι επανδρωμένοι με άτομα που δεν έπесαν θύματα καμιάς εκκαθάρισης.

Αν τούς ρωτήσει κανείς τί έκαναν μέσα σ' αυτά τά δύο τελευταία χρόνια θά πάρει την κλασική απάντηση «επέζησα». Τό να επιζήσει όμως κανείς δεν συνιστά και πολιτική θέση. Οί άπροδλημάτιστοι λοιπόν που διοικούν τώρα τό κόμμα, πολιτικά άμετατόπιστοι και λειτουργικά άκίνητοι, δεν δίνουν κανένα έχέγγυο ότι θά μπορέσουν να συνεφέρουν τούς λιποθυμισμένους κομματικούς οργανισμούς. Πάντως, μ' αυτούς πρέπει να δουλέψει τώρα τό κόμμα. Μ' αυτούς πρέπει να περάσει τή νέα κομματική γραμμή μέσα στις μάζες. Μ' αυτούς πρέπει να διεξαγάγει κάθε λογής έκλογικό άγώνα. Αυτούς πρέπει να βλέπει σαν πόλους κομματικής έλξης.

Είναι δυνατό να συμβεί κάτι τέτοιο; Έξαρτάται. Εάν τό ΠΑ.ΣΟ.Κ., πράγμα πολύ άμφίβολο, μεταβληθεί σε κόμμα παραδοσιακού άστικού τύπου, οί σημερινοί κομματικοί υπεύθυνοι φτάνουν και περισσεύουν. Εάν όμως τό κίνημα θέλει να διατηρήσει τό ρόλο του οργανωτή, καθοδηγητή και έμπνευστή των μαζών, τότε πρέπει να παρθούν άμεσα οί πιό ριζοσπαστικές αποφάσεις για ολόκληρο τό οργανωτικό πλέγμα. Ή νέα, τουλάχιστον, γραμμή του κόμματος δείχνει προς αυτή την κατεύθυνση. Από δώ και πέρα όμως είναι χρέος όλων όσων πίστεψαν κι έφτιαξαν τό κόμμα, να βοηθήσουν, παρατώντας τίς τυχόν μνησικαχίες, μέ τή δύναμη που τούς δίνει ή ιστορική τους δικαίωση, να σπρώξουν τά πράγματα προς τον όρθό δρόμο. Να βοηθήσουν ώστε ή αναγκαιότητα να μήν παρασυρθεί από τό τυχαίο. Να μεταβάλλουν τίς λιμνάζουσες κάθε φορά ποσοτικές διαφοροποιήσεις σε ένα ποιοτικό ύλμα.

ΕΜΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ, ΑΛΥΤΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΤΗΡΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΕΞΟΡΜΗΣΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΟΡΓΑΝΟ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΟΦΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Έβδομαδιαίο
όργανο αρχών του ΠΑΣΟΚ

‘Η πρόσφατη κρίση στό ΠΑΣΟΚ

του Γιάννη Λύτρα

ΟΤΑΝ, δύο και κάτι χρόνια πριν, το ΠΑΣΟΚ εμφανίστηκε στην πολιτική ζωή και εντάχθηκε στην ελληνική αριστερά, με το πρόγραμμα και τις αρχές που διακήρυξε, θρέθηκε να είναι το μόνο κόμμα της αριστεράς χωρίς παλιούς λογαριασμούς με την αστική τάξη και τον κρατικό μηχανισμό, και πιο συνοπτικά με το κράτος της δεξιάς· η μόνη δύναμη της αριστεράς με ανοιχτούς ορίζοντες στο λαό και ακόμη, ιδιαίτερα μέσ’ στην ευνοική για τις μεταβολές ψυχολογία των ημερών, μακριά από το σημείο ρήξης με το σύστημα.

Σήμερα, μπορούμε να εκτιμήσουμε καλύτερα τί πρόσφερε το ΠΑΣΟΚ στην ελληνική αριστερά. Οι αποφασιστικές εξελίξεις δύο χρόνων πολιτικής πάλης φανερώνουν τούτη έδω την αλήθεια: Τίποτα. Πέρα θέβαια απ’ τα χρήσιμα διδάγματα που δίνει πάντα η διάψευση των φροūdων ελπίδων. Τα βαθιά διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής αριστεράς – ιστορικά γεννημένα – και κατά συνέπεια η θέση της μέσα στην ελληνική κοινωνία, όχι απλά δεν προωθήθηκαν, αλλά δεν αντιμετωπίστηκαν ποτέ από το ΠΑΣΟΚ. Από την άλλη μεριά, το ΠΑΣΟΚ υπήρξε το μοναδικό κόμμα της αντιπολίτευσης, κι ακόμα της αριστεράς, που στάθηκε αποφασιστικά μπρός στο χαρακτήρα της αλλαγής, μπρός στα μαγειρέματα για την ανασυγκρότηση του κράτους της δεξιάς, το χτύσιμο της κοινοβουλευτικής δικτατορίας του Καραμανλή. Εκτίμησε, σωστά, έξ’ ισου επικίνδυνη τη φασιστικοποίηση του κράτους με το ένδεχομένο επιβολής δικτατορίας. Στάθηκε αποφασιστικά μπρός στην ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ. Ακόμα το ΠΑΣΟΚ ήταν το μόνο κόμμα της αριστεράς που πέρασε μαζικά στο λαό τον ξενόδοιλο χαρακτήρα της μεγαλοαστικής τάξης, που στάθηκε με συνέπεια πάνω στα ζητήματα της εθνικής ανεξαρτησίας.

‘Η πιο σημαντική όμως προσφορά του ΠΑΣΟΚ στην ιστορική του πορεία είναι ότι διακήρυξε και πέρασε μαζικά τα συνθήματα και τα ιδανικά της ελληνικής αριστεράς, σέ μια εποχή που η ίδια ήταν αδύνατο να το πετύχει.

Οι παραπάνω, από πρώτη άποψη, αντιφατικές παρατηρήσεις είναι ωστόσο και ιστορικά αутаπόδειχτες, αλλά και λογικά εύκολο να επαληθευτούν, αν σκεφτεί κανείς ότι το ΠΑΣΟΚ δεν είναι μονάχα το κόμμα του Α. Παπανδρέου αλλά ταυτόχρονα ένα ρεύμα της ελληνικής κοινωνίας πέρα για πέρα ριζοσπαστικό, που ήδη από τη δεκαετία του ‘60 ενεργά πρωταγωνιστεί στην πολιτική ζωή του τόπου. Το ρεύμα αυτό των ριζοσπαστών, που εκφράζει, σέ μεγάλο βαθμό, ανταγωνιστικές αντιθέσεις και μέσα στους κόλπους της αστικής τάξης, κάτω από τις ιδιόμορφες συνθήκες της υπανάπτυξης και της ξένης εξάρτησης, είναι αναμφίβολα προοδευτικό, σύμμαχος πραγματικά της εργατικής τάξης, ιδιότυπος ωστόσο, μιάς και αυτός είναι σήμερα που διατηρεί την πρωτοβουλία των κινήσεων και όχι η ελληνική αριστερά. Πρόκειται για ένα σύμμαχο που δεν καθοδηγείται αλλά τουναντίον καθοδηγεί.

‘Ο ριζοσπαστισμός

Το κίνημα των ριζοσπαστών είναι πάνω απ’ όλα ρεύμα, κινητικότητα των μαζών αυθόρμητη και μέχρι τέλους ανολοκλήρωτη στίς

προοπτικές της και ακαθοδήγητη. Σάν κίνημα διαμαρτυρίας ο ριζοσπαστισμός εκφράζει το αδιέξοδο των καταπιεσμένων τάξεων και στρωμάτων της ίδιας της ελληνικής κοινωνίας και άπηχτεί την απομόνωση της ελληνικής αριστεράς. Έμφανίζεται με άμορφη τις συγκρούσεις για την ήγemonία μέσα στην αστική τάξη – δεκαετία του ‘60 – και παρουσιάζει τάσεις να αποκτήσει πολιτική αυτότέλεια, ενώ ήδη απειλεί να γίνει ο αστάθμιτος παράγοντας της ελληνικής πολιτικής ζωής.

‘Ο έλεγχος που ασκεί επάνω στο ριζοσπαστισμό η Ε.Κ. είναι ελάχιστος ενώ η ΕΔΑ φύσει και θέσει αδυνατεί να τον προσανατολίσει.

Οι ριζοσπάστες κατεβαίνουν στο δρόμο με το 114 και η Ε.Κ. υποχωρεί, χάνοντας εντελώς τον έλεγχο της κατάστασης των ιδιών δυνάμεων που είχε κινητοποιήσει.

‘Ωστόσο θά ήταν λάθος εάν υποθέταμε ότι οι ριζοσπάστες ταυτίζονταν με την Ε.Κ. πολιτικά ή ότι η πολιτική τους οντότητα ταυτίζονταν ή ταυτίζεται με μία ήθική αντίληψη για την πολιτική.

Το ριζοσπαστικό κίνημα εκφράζει και εκδηλώνει, πρώτα απ’ όλα κοινωνικά και πολιτικά βιώματα του λαού μας και προσκρούει, στή βάση τους, θάναυσα στο αδιέξοδο της πολιτικής ζωής του τόπου. Τα βιώματα αυτά, πολιτικά και κοινωνικά, προκαλούν ακόμα και σήμερα την ελληνική αριστερά αναζητώντας την προοπτική τους.

Αυτό το ρεύμα της ελληνικής κοινωνίας προσπάθησε να εκφράσει το ΠΑΣΟΚ, με τη δημιουργία του. ‘Όμως σέ μικρό βαθμό τα κατάφερε.

Το ΠΑΣΟΚ κατόρθωσε να πιάσει τον παλμό του εργαζόμενου λαού, κι ακόμα του ριζοσπαστικού κινήματος. Στην προσπάθειά του όμως να το εκφράσει, να δεθεί μαζί του οργανωτικά, να το καθοδηγήσει, όλα έμοιαζαν ψευτιά και θύμιζαν απομίμηση. ‘Η φθαρμένη έμπιστοσύνη του Α. Παπανδρέου στα λαϊκά στρώματα, η εφτάχρονη καταπίεση, η έντεινόμενη έπιρροή της ελληνικής αριστεράς στο λαό και οι μέθοδες που το ΠΑΣΟΚ στήθηκε σάν ένα προσωποπαγές παλαιοκομματικό κόμμα, πράγμα που έγινε μαζικά αντίληπτο σύντομα, διαχώρισαν τη ριζοσπαστικοποίηση πλατιών λαϊκών μαζών από την πραγματικότητα (ΠΑΣΟΚ).

Καί για να ξεκαθαρίσουμε το ζήτημα που και πώς καθοδηγείται η ελληνική αριστερά από το ριζοσπαστισμό και να ξεφύγουμε από την άσπλη φιλολογία που πολύ επαναλαμβάνεται στο κίνημα, πρέπει να πούμε ότι η καθοδήγηση αυτή γίνεται ακριβώς πάνω στο χαρακτήρα του αγώνα σήμερα στην ‘Ελλάδα, που είναι πρώτα και κύρια το χτύπημα όλων των παρασιτικών δομών, πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών, και πρώτα απ’ όλα της μεγαλοαστικής τάξης καίτης φασιστικοποίησης του κράτους.

‘Η γραμμή αυτή, που είναι η μόνη που χτυπάει την ξένη εξάρτηση και τον ιμπεριαλισμό στα κανάλια ακριβώς που περνάει στον τόπο μας και η μόνη που μπορεί να βγάλεει την ελληνική κοινωνία από τη διαρθρωτική κρίση της υπανάπτυξης, είναι από εύσεβεις πόθους και αутаπάτες αποδεκτή από την τεράστια πλειοψηφία του λαού, χωρίς αυτό να σημαίνει και την ώριμηση των συνθηκών για την πράγμάτσή της. Το ίδιο το κίνημα των ριζοσπαστών αποτελεί άδιαφιλονίκητη απόδειξη για την αλήθεια των παραπάνω διαπιστώσεων.

Λάθος θά ήταν επίσης να πιστέψουμε ότι το ΠΑΣΟΚ υπήρξε έντιμο στην προσπάθειά του να εκφράσει τις επαναστατημένες δυνάμεις της ελληνικής κοινωνίας. Διακήρυξε τον αντιιμπεριαλιστικό αγώνα του λαού και υιοθέτησε την προοπτική του σοσιαλισμού. Χαρακτηριστικό είναι ωστόσο ότι το ΠΑΣΟΚ ποτέ δεν δέχτηκε, ποτέ δεν υιοθέτησε την άποψη ότι ο χαρακτήρας του καπιταλισμού στην ‘Ελλάδα είναι κρατικομονοπωλιακός, με την πρόφαση ότι δεν έχει κανένας αναλύσεις.

Σήμερα το κίνημα του ριζοσπαστισμού βρίσκεται όπωσδήποτε σέ ύφεση κάτω απ’ την επίδραση της προσπάθειας για την αναμόρφωση της δεξιάς απ’ τη μιά, απ’ την άλλη δένοντας όλα και στερεώτερα τους δεσμούς του με την ελληνική αριστερά.

Μέσα από την εξέλιξη της άποτυχίας του το ΠΑΣΟΚ συγκροτήθηκε σάν μηχανισμός έξω απ’ το λαό (κι απ’ το ίδιο το ριζοσπαστικό κίνημα), σάν παρασιτικός, σέ τελευταία ανάλυση, παλαιοκομματικός μηχανισμός.

Γιά την αξιολόγηση ενός κόμματος σάν πολιτικής δύναμης πρώτα απ’ όλα ψάχνουμε την ταξική του φύση. ‘Όχι απλά για να διαπιστώσουμε ποιανής τάξης κόμμα είναι, αλλά κύρια για να δούμε εάν έχει σταθερό ταξικό χαρακτήρα. ‘Αν, δηλαδή, είναι συνδεδεμένο και εκφράζει στή βάση και στο εοικοδόμημα τα συμφέροντα και άπηχτεί τη συμπεριφορά μιάς τάξης ή και μιάς ταξικής κατηγορίας, ενός στρώματος.

‘Εάν διαπιστώσουμε ότι υπάρχει τέτοιου είδους σύνδεση, τότε

ανακαλύπτουμε έναν ταξικό παράγοντα της κοινωνικής και πολιτικής εξέλιξης. Εάν, αντίθετα, δεν διαπιστώσουμε μία τέτοιου είδους σύνδεση, τότε βρισκόμαστε μπρός σε ένα κόμμα που είναι γενικός πολιτικός άθανταδόρος, άπροσδιόριστο και παρασιτικό, τόσο επικίνδυνο όσο άσταθές είναι κάθε φορά. Ένα τέτοιου είδους κόμμα είναι, νομίζω, καί το ΠΑΣΟΚ.

Η έσωτερική κατάσταση

Η έσωτερική κατάσταση του ΠΑΣΟΚ είναι τό πρώτο πράγμα που έρχεται σε άξέπεραστη αντίθεση με την ιδεολογία που διακηρύσσει.

Δύο μεγέθη υπάρχουν άποκρυσταλλωμένα ήδη στο ΠΑΣΟΚ. Ο μηχανισμός του Α. Παπανδρέου και ο χώρος. Καμιά φιλολογία για δύναμεις, για τάσεις, για άπόψεις, που μπορούν να μετεξελιχθούν ίσως την πραγματικότητα ΠΑΣΟΚ, μέσα άπ' την έσωκομματική πάλη, δεν μπορεί να παρέμβει, να αλλάξει τη σχέση που ήδη έχουν αυτά τα δύο μεγέθη μεταξύ τους. Τό ΠΑΣΟΚ, μέσα άπό την δξυνση αυτής της πέρα για πέρα άνταγωνιστικής αντίθεσης άνάμεσα στη βάση και τό μηχανισμό, έχει ξεπεράσει τά προσχήματά του.

Τό ΠΑΣΟΚ δεν δημιουργήθηκε τό 1974. Ο μηχανισμός έχει παλιότερη προέλευση και κυρίως άπό την παλιά Ε.Κ. Όπου η ιστορική σύνδεση δεν υπάρχει πρόκειται άπλά για την άναπαραγωγή της. Ένας έκλογικός μηχανισμός, γνώριμος σε όλα, και ιδιαίτερα αισθητός στην έπαρξία. Ο κομματάρχης, ο βουλευτής και οι φίλοι τους. Γι' αυτόν τό μηχανισμό η ιδεολογία είναι, θάλεγε, μία κοινή, χρήση άλλά και επικίνδυνη όφθαλμαπάτη που οι ίδιοι θέβαια άπλώνουν έκμεταλλεύονται.

Τό ΠΑΣΟΚ όμως δεν είναι μόνο ένας έκλογικός μηχανισμός, είναι τουναντίον ένα παλαιοκομματικό κόμμα, μασκαρεμένο έπίδεξια σε σοσιαλιστικό κίνημα. Έτσι βρισκόμαστε μπρός στο άλλο κομμάτι του μηχανισμού, τόν όπορτουνισμό. Μιλάμε εδώ για τόν κεντρικό μηχανισμό, για τούς ανθρώπους που πλαισιώνουν τά όργανα και τις έπιτροπές, που διορίζονται και παύονται, που υπηρετούν πιστά ή λιγότερο πιστά την έπιτελική δουλειά. Μιλάμε για τις κλίκες πίο συγκεκριμένα που κατά καιρούς είτε ύπηρετικά σ' όν Α. Παπανδρέου είτε άντιπολιτευτικά σ' αυτόν συμμετέχουν στη νόθα πραγματικότητα του μηχανισμού και μάλιστα του έπιτελικού του ΠΑΣΟΚ. Για να μη λέμε πολλά, πρόκειται για τούς παράγοντες που διατηρούν τά πασοκικά προσχήματα. Τό δεύτερο αυτό κομμάτι του μηχανισμού, οι όπορτουνιστές, προσπαθούν καθένας για λογαριασμό του να έλέγξουν την κατάσταση, δηλαδή να έλέγξουν τις κι-

νήσεις της βάσης, να συμμαχήσουν με τη βάση στην κοινή αντίθεση ενάντια στους παλαιοκομματικούς και κυρίως να άποκτήσουν την εύνοια του Α. Παπανδρέου, προδίδοντας άν χρειαστεί όλα τά ύπόλοιπα.

Κοινή διαπίστωση έχθρών και φίλων του ΠΑΣΟΚ είναι η παντελής άδυναμία να λειτουργήσουν όργανα μέσα του. Η άλήθεια είναι ότι ούδέποτε λειτουργήσε όργανο στο ΠΑΣΟΚ. Αυτό δεν είναι τυχαίο. Όλόκληρο τό οργανωτικό του εντάσσεται στην κατηγορία των προσχημάτων του. Υπάρχει μόνο για να καλύπτει τη λειτουργία των κυκλωμάτων των παραγόντων και των μηχανισμών. Ένα είναι ουσιαστικά τό κέντρο λήψης άποφάσεων στο ΠΑΣΟΚ. Η αύλη γύρω άπ' τόν Άνδρέα Παπανδρέου. Η αύλη δεν είναι όργανο λήψης πολιτικών άποφάσεων, δεν εκφράζονται εκεί τάσεις και άπόψεις. Είναι άπλά χώρος όπου άποκρυσταλλώνονται οι συσχετισμοί δύναμης άνάμεσα κύρια στους δύο μηχανισμούς, τούς παλαιοκομματικούς και τούς έπιτελικούς, κατά κανόνα για τόν έσωτερικό έλεγχο του ΠΑΣΟΚ.

Η βάση και οι δυνατότητές της

Η αυτοοργάνωση ύπηρε ένα γεγονός που έπηρέασε βαθιά όλες τις μετέπειτα εξέλιξεις στο ΠΑΣΟΚ, άλλά και ταυτόχρονα άποκαλύπτει την πρακτική που άκολουθήθηκε για τό στήσιμο του «κινήματος» άπ' άρχής, άπό τό 1974.

Άρχικά η αυτοοργάνωση έπισημαίνει την άδυναμία του ΠΑΣΟΚ να σηκώσει τό θάρος μιάς στρατολόγησης, άλλά και ταυτόχρονα τη μικρή σημασία που δόθηκε άπ' άρχής στην οργάνωση, στο στήσιμο του «κινήματος» μέσα στο λαό.

Η αυτοοργάνωση ήταν η προειδοποίηση ότι η οργάνωση και η οργανωμένη βάση δεν έπρόκειτο να είναι ζωτικός, σημαντικός χώρος στο νεοδημιουργημένο «κίνημα». Η ίδια προσπάθεια για την έξουδετέρωση του ρόλου της βάσης στη διαμόρφωση του ΠΑΣΟΚ άκολουθήθηκε με συνέπεια μέχρι και σήμερα άπό την «ήγεσία».

Η άσάφεια που έπρόκειτο να είναι διακήρυξη της 3ης του Σεπτέμβρη, τό όρατό άδιέξοδο στα όχήματα της έλληνικής άριστεράς, η προσωπική άκτινοβολία του Α. Παπανδρέου και η πρόσφατη παράδοση του ριζοσπαστισμού, ύπηρεσαν οι βασικότεροι άπό τούς λόγους που συσπειρώσαν τη βάση του ΠΑΣΟΚ. Τό σαμποτάρισμα κάθε διαδικασίας άπό τόν κεντρικό μηχανισμό της «ήγεσίας», η όριστική άντικατάσταση της καθοδήγησης με την έντριγκα, η πραγματικά χυδαία εισοδιστική πρακτική των τροτσικιστών, τό γενικότερο ιδεολογικό και πολιτικό άδιέξοδο και η δοσμένη άνομοιογένεια, όδήγησαν τη βάση του ΠΑΣΟΚ σε έναν πραγματικά όλοκληρωτικό έκφυλισμό.

2. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΙΡΙΟ ΖΗΤΗΜΑ.

Πώς βλέπουμε να προωθείται η άνάπτυξη του κινήματος.

— Οι τροτσικιστές θέλουν τόν πολιτικό φορέα άθροισμα ομάδων, με διαφορετική κοινωνική συνείδηση που άναπτύσσεται μέσα άπό την πάλη τους.

— Η τελευταία φράζια τόν θέλει άθροισμα ομάδων με διαφορετική πολιτική συνείδηση.

— Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ τί άντιπαραθέτει:

Έντιπαραθέτει τόν πολιτικό φορέα σάν ενιαία πολιτική όντότητα, που άναπτύσσεται διαλεκτικά, μέσα άπό την έφαρμογή του μαρξισμού, που λέει όχι μόνο ένότητα — όχι μόνο πάλη, άλλά ένότητα και πάλη, πάλη και ένότητα άνοιχτά πάνω σε άρχές, όχι πολυκεντρισμός άλλά ενιαία καθοδήγηση.

Ποιά πρέπει να είναι η έσωκομματική λειτουργία:

— Οι ομάδες μιλούν για δημοκρατικές διαδικασίες στα λόγια και έννοούν στην πράξη μηχανισμούς ξεχωριστούς, συνωμοτικές λειτουργίες, διαλυτικές πολιτικές διαδικασίες (εδώ ταυτίζονται μεταξύ τους).

— Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. άντιπαραθέτει.

Έσωκομματική δημοκρατία — άντιπαράθεση πολιτική — καθοδηγητική πειστικότητα — πολιτική και καταστατική κατοχύρωση των δικαιωμάτων και των ύποχρεώσεων των μελών — κριτική — άυτοκριτική — περιοδικός έλεγχος

— έναλλαγή και άνάκληση.

Άρα εκεί που πρέπει να τοποθετηθούμε πρώτα είναι άν νομιμοποιούμε ομάδα και φράξιες θέμα άρχής για μās βασικώς άποτελεί τό χτύπημά τους.

3. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΓΕΝΕΣΙΟΥΡΓΙΚΑ ΑΙΤΙΑ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΣΙΩΝ.

Αυτά δρίσκονται και πηγάζουν άπό δύο μεριές, που κι οι δύο άνάγονται στις άδυναμίες που ύπάρχουν στην πορεία μορφοποίησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

— Πρώτα πρώτα σάν κίνημα περιέχει διάφορες ταξικές ομάδες με συγκροτημένη ή συγκροτούμενη συνείδηση και ιδεολογία που είναι φανερό ότι όταν λείπουν οι λειτουργίες όπως η όλοπλευρη ενιαία καθοδήγηση και η διαπαιδαγώγηση γίνονται έπιρρεπείς στην όμαδοποίηση και τό φραξιονισμό.

— Η δεύτερη, λοιπόν, πηγή είναι η έλλειψη σωστής καθοδήγησης των άντιθέσεων, η έλλειψη προγράμματος δράσης και γραμ-

μης και τό χαμηλό επίπεδο λειτουργίας της οργάνωσης.

Εδώ στέκεται άυτόκριτικά τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. και πιστεύει πως έξω άπό τις άναμφισβήτητες παιδικές του άδυναμίες, δεν αξιοποίησε σωστά τις δυνατότητες που ύπάρχουν με άποτέλεσμα μία σειρά άπό λάθη.

Στην πράξη η έλλειψη έπαφής κέντρου καθοδήγησης και οργανωμένης βάσης που προδληματίζεται και κριτικάρει τις άδυναμίες δίνει πρόσφορο έδαφος για την μη καθοδηγούμενη λύση άντιθέσεων, που μεταπίπτουν σε ομάδες και φράξεις λειτουργικά.

Νά ένας όρατός στόχος για όλόκληρη την οργάνωση στο άμεσο μέλλον.

Η ίδια η άντιμετώπιση των άντιθέσεων και των ομάδων ήταν όλες σχεδόν τις φορές λαθεμένη, γιατί πηγαζε άπό την άναγκαιότητα για άμεση λύση σε συνδυασμό με την έλλειψη εκείνων των έσωτερικών λειτουργιών που είπαμε πίο πάνω και που όλοι πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι είναι για κατάκτηση.

Τό βασικότερο χαρακτηριστικό όλων των διασπάσεων και των αποχωρήσεων από τό ΠΑΣΟΚ, κι ακόμα όλων των έσωκομματικών συγκρούσεων, υπήρξαν φανερά οι προσπάθειες γιά τό ξεκαθάρισμα και τήν κατάχτηση τής ιδεολογίας από μεριάς τής θάσης και ή βίαιη καταστολή τους από μεριάς τής ήγέσιας.

Μέ τις πολυάριθμες σταυροφορίες ένάντια στίς φράξεις, πού άλλωστε οι περισσότερες απ' αυτές έχουν φτιαχτεί μέσα στόν ίδιο τό μηχανισμό τού ΠΑΣΟΚ, πολύ κοντά στόν πρόεδρό του, χτυπήθηκε κάθε πολιτικός και ιδεολογικός προβληματισμός, απογυμνώθηκε ό χώρος από τά πρωτοπόρα στοιχεία του. Οι διαδικασίες πήραν τό χαρακτήρα τού πραξικοπήματος και σύντομα έπαψαν νά λειτουργούν.

Ταυτόχρονα ή διαρκής έσωκομματική διαμάχη, στό επίπεδο πού γίνονταν, έδωσε τή δυνατότητα, σάν αποκορύφωμα τού έκφυλισμού, νά δημιουργηθούν ομάδες, πέρα γιά πέρα απολιτικές, συσπειρωμένες σέ καθαρά φιλοπαπανδρική θάση, μόνιμο έμπόδιο γιά κάθε πολιτική διαδικασία προβληματισμού μέσα στό ΠΑΣΟΚ.

Οι ομάδες αυτές ολοκλήρωσαν τό ρόλο τους καταλαμβάνοντας μέ ρόπαλα τά γραφεία τής ΠΑΣΠ τόν περασμένο Δεκέμβρη. Σήμερα ή θάση τού ΠΑΣΟΚ είναι νεκρή. Οι έξαγγελίες γιά διαδικασίες θάσης είναι πραγματικά άστειες και σάν δυνατότητα αλλά κυρίως σάν περιεχόμενο.

Ο εισοδισμός

Οι μόνες δυνάμεις πού έδρασαν οργανωμένα στό ΠΑΣΟΚ και συνεχίζουν νά δρουν είναι οι διάφορες τρότσκιτικές ομάδες. Γιά μεγάλο μάλιστα διάστημα στά δυό χρόνια πού πέρασαν τρότσκιστές συμμετείχαν επίσημα, «μέ διορισμό», σέ όλα τά «όργανα» τού ΠΑΣΟΚ. Οι τρότσκιστές δέν συμμετείχαν στόν κεντρικό μηχανισμό κι έτσι σύντομα ό Α. Παπανδρέου διαπίστωσε ότι δέν μπορούσαν νά τού είναι χρήσιμοι, δούλεψαν όμως στή θάση τόσο διαβρωτικά ώστε σέ μεγάλο βαθμό συνέβαλαν στόν γρήγορο έκφυλισμό της. Μέ τή χυδαία αντίληψη ότι τό ΠΑΣΟΚ είναι κόμμα κεντρίστικο, τό είδαν μόνον σάν μαζικό χώρο γιά τήν ατομική τους στρατόληψη. Δούλεψαν στό χώρο τού ΠΑΣΟΚ μέ τήν πιό σεχταριστική λογική τής ομάδας, ένω ποτέ δέν δούλεψαν γιά τό χώρο τού ΠΑΣΟΚ.

Η πρακτική τους μοιάζει σάν τό ψάρεμα μέ δυναμίτη. Πραγματικά ή τελευταία «ορίζοντια διασύνδεση» έγινε άφορμή νά διαγραφούν, νά απογυμνωθεί ό χώρος από δεκάδες προβληματισμένα μέλη τού ΠΑΣΟΚ, κι αυτό ένώ ή άποτυχία τής ορίζοντιας διασύνδεσης ήταν πέρα γιά πέρα σίγουρη.

4. Ο ΠΑΛΑΙΟΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ

Ένα από τά κύρια έπιχειρήματα τής ομάδας είναι γιατί δέ χτυπιέται αλλά αντίθετα συντηρείται και αναπτύσσεται ό παλαιοκομματισμός. Καί σ' αυτό φταίει ό Παπανδρέου. Πρέπει νάχουν υπ' όψη τους οι σύντροφοι, άν είναι έστω και έλάχιστοι μαρξιστές, ότι ή άριστερή ιδεολογία δέν έρχεται ποτέ σέ αντιπαράθεση και ανταγωνισμό μέ τόν παλαιοκομματισμό γιατί είναι δύο διαφορετικά ποιοτικά πράγματα. Άν αντιπαρεθεθούν ανταγωνιστικά, ή μόνη λύση είναι νά διώξεις τό μεγαλύτερο μέρος τής δάσης σου γιά νά μετατραπείς σέ ομάδα διανοομένων άνήμπορη νά καθοδηγήσει τό λαό.

Αντίθετα, μόνο μέσα από τήν όργάνωση, μακριά από παιδικούς έπαναστατικούς σεχταρισμούς, πρέπει και μπορείς νά καθοδηγήσεις τούς παλαιοκομματικούς και νά τούς διαπαιδαγωγήσεις άν γίνεται αυτό.

Αυτή είναι ή μοναδική μαρξισ-

τική αντίληψη και δέν πρέπει νά φανόμαστε «έγγυητές» τής εργατικής τάξης μέσα από δημαγωγία γιά νά καλύψουμε τήν έλλειψη σωστής άποψης.

5. ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΠΑΕΙ ΔΕΞΙΑ

«Έμπρός λοιπόν, σύντροφοι, νά σώσουμε τό κίνημα από τό δεξιό κατήφορο πού τό οδηγεί ό παπανδρεϊκός μηχανισμός». Μεγάλο έπιχείρημα πού στηρίζεται στή... δημοκρατική συνεργασία.

Αυτό πιά καταντά γελοίο. Γιατί ή Λαϊκή Δημοκρατική Ένότητα και ή Πολιτική Δημοκρατική Δράση άποτελούν τή γνήσια, τή συγκεκριμένη και τή μοναδική ταχτική και στρατηγική γιά τήν ανάπτυξη και τήν καθοδήγηση τού λαϊκού κινήματος, γνήσια έπαναστατική και άριστερή.

Τήν ίδια στιγμή πού ό Μαρξισμός κι ό Έπαναστατικός Σοσιαλισμός κατοχυρώνονται και κατακτώνται μέσα από δίχρονη συνεχή προσπάθεια γιά τή νεολαία μας, τήν ίδια στιγμή πού ό άριστερισμός και οι γενικόλογες διακηρύξεις συγκεκριμενοποι-

Η ΠΑΣΠ

Ο διοικητικός έλεγχος όλων των διαδικασιών τού χώρου τής θάσης από τό μηχανισμό και τό στόμωμα, τό βίαιο μπλοκάρισμα κάθε δημιουργικού προβληματισμού κύρια γύρω από τήν ιδεολογία, ανάγκασε τή θάση τής σπουδάζουσας μέ άξονα τήν Άθήνα νά στραφεί, σέ τελευταία άνάλυση νά καταφύγει, στήν ΠΑΣΠ. Η συνδικαλιστική παράταξη, όντας χώρος οργανωτικά αυτόνομος, πράγμα πού σημαίνει στή συγκεκριμένη περίπτωση ότι ό μηχανισμός δέν μπορούσε νά επέμβει εκεί άμεσα και διοικητικά, αλλά και ταυτόχρονα όργανικό κομμάτι τού ΠΑΣΟΚ, έδινε τις δυνατότητες γιά τήν ανάπτυξη διαδικασιών. Χώρος προφυλαγμένος από τό μηχανισμό, ήταν ό καταλληλότερος γιά τήν ανάπτυξη τής σπουδάζουσας. Η τάση αυτή υπήρξε πραγματικά μαζικά άποδεχτή και έκφράστηκε άποφασιστικά μέ τήν Α' Συνδιάσκεψη τής ΠΑΣΠ, τό Σεπτέμβρη τού '75.

Έτσι γιά πρώτη φορά στό χώρο τού ΠΑΣΟΚ άρχισε πολιτική δουλειά σέ επίπεδο θάσης, λειτουργήσαν διαδικασίες, αναδεικνύεται δημοκρατικά ή καθοδήγηση, ό χώρος άρχισε νά αναπνέει γιά πρώτη φορά.

Είναι άλήθεια ότι ή λογική πού έπικράτησε τό πρώτο διάστημα γιά τήν προοπτική τής πολιτικής και ιδεολογικής δουλειάς πού γίνονταν στήν ΠΑΣΠ, ήταν ή μεταφορά της στό ίδιο τό ΠΑΣΟΚ, κύρια μέσω ενός στελεχικού δυναμικού, αλλά και ή χρησιμοποίηση της σάν συσχετισμού δύναμης μέσα στό ΠΑΣΟΚ. Αυτή ή λογική τής ομάδας πίεσης άποδείχτηκε πράγματι άνεπαρκής και ξεπεράστηκε στήν πορεία, μέ σταθμό τό Α' Συνέδριο (Άπριλης τού 1976.) Τό ζήτημα στό ΠΑΣΟΚ δέν ήταν νά πειστεί ή νά έξαναγκαστεί ό Α. Παπανδρέου σ' ένα άλλο μοντέλο ανάπτυξης και συγκρότησης τού «κινήματος». Αντίθετα τό ζήτημα ήταν νά κατορθώσει νά αντιπαράθεσει ή θάση, μέσα από τήν πολιτική της χειραφέτηση, μία πολιτική πρακτική και μία ιδεολογία, νά συγκροτηθεί «αυτή καθ' έαυτή» στή πραγματική προοπτική τής σύγκρουσης μέ τόν παριστικό μηχανισμό, στήν προοπτική τής όριοθέτησης τής άριστεράς μέσα στό ΠΑΣΟΚ.

Η λογική τής ομάδας πίεσης, πέρα απ' τό γεγονός ότι άποπροσανατολίζει τή θάση, στήν ήθικη προσπάθεια νά πείσει ή νά έξαναγκάσει τόν Α. Παπανδρέου, βρίσκεται και έξω απ' τά δεδομένα τού ΠΑΣΟΚ, μιάς και άγνοεί ή θέλει νά άγνοεί πώς τό τί είναι και τί μπορεί νά γίνει σήμερα τό ΠΑΣΟΚ έχει ήδη κριθεί. Έτσι ή ΠΑΣΠ μπήκε άποφασιστικά στήν προσπάθεια γιά τήν ανάπτυξη των φυσικών δυνάμεων τού χώρου τής σπουδάζουσας τού ΠΑΣΟΚ. Δούλεψε μέσα στό χώρο τού ΠΑΣΟΚ σέ άπόλυτη συνέπεια μέ τις άρχές και τήν ιδεολογία του, μέ στόχο τήν ένίσχυση των διαδικα-

σούνται σέ μία ρεαλιστική γραμμή, ή ομάδα λοχυρίζεται ότι πάμε δεξιά. Δέ ξέρουμε πώς είναι δυνατό και πού μπορεί νά γίνει αντιπαράθεση.

Στό ντοκουμέντο τής περιόδητης «πανταλικής» (πού μάλλον είναι ένα είδος μιάς κάποιας πλατόφρμας γι' αυτούς) πού κηρύσσειται μαζί μέ τήν ίδρυση τού ΠΑΣΟΚ ή κοινωνική έπανάσταση και μάλιστα από... «λενινιστές», μπορούν όλοι άνεξαίρετα οι σύντροφοι νά αντιπαράθεσουν τις άποφάσεις τής Α' Συνόδου τής έπιτροπής νεολαίας. Έμεις, πάντως, αυτά τά κείμενα θά τά κατεβάσουμε στή θάση γιά νά φανεί ή γύμνια και ό τυχοδιωκτισμός των έγγυητών αυτόκλητα τής άριστερης πορείας τού ΠΑ.ΣΟ.Κ.

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αυτά είναι λίγα από τά ζητήματα σύντροφοι. Υπάρχουν μία άτελείωτη σειρά από στοιχεία άν θέλουμε άστυνομικό δελτίο περιγραφής παιδικών, τυχοδιωκτικών και μικροαστικών λειτουργιών.

Στό μέτρο πού επέτρεπαν οι δυνατότητές τους προσπάθησαμε παραπάνω νά αντιμετωπίσουμε πολιτικά τό πρόβλημα.

Η έκταση πού τού δίνουμε είναι γιά νά ξεπερδεύουμε μία κι έξω μέ τή φράξη. Δέ θά έξαναασχοληθούμε. Άλλά θέλαμε νά πληροφορήσουμε τόν ελληνικό λαό γι' αυτά πού συμβαίνουν στό ΠΑΣΟΚ.

Γιά άλλη μία φορά τό Κίνημά μας δέν πρόκειται νά προδώσει τις άρχές και τήν ποιότητά του σάν ένα γνήσιο άριστερό λαϊκό κίνημα.

Άπέναντι στίς θεωρητικοπολιτικά έκφυλισμένες και πρακτικά καταδικασμένες επιλογές και ομάδες θέτουμε ξεκάθαρα τήν κεντρική θέση τού Κινήματος.

Αυτή γεννιέται από τή συμπύκνωση των δικών μας γνώσεων και τή συγκρότηση τής πείρας μας και τής εξέλιξης τής θάσης πού προσδιορίζει συλλογικά τό άλλα και ή καινούργια ποιότητα τής όργάνωσης, προδιαγράφουν και έγγυώνται τήν προοπτική μας.

σιών, τό ανέθασμα της βάσης, πολιτικό, οργανωτικό, ιδεολογικό, συνδικαλιστικό. Παράλληλα άρχισε νά αναπτύσσεται μία κοινή πολιτική πρακτική στη συνδικαλιστική καί την πολιτική δουλειά.

Σημαντικά, γιά νά αναφερθεί παραδειγματικά, είναι ότι γιά την έκδοση των οδηγών σχολών πού έκδωσε ή ΠΑΣΠ γιά τούς νέους πρωτοετείς έφέτος, δούλεψαν στη διάρκεια ενός μήνα 200 περίπου μέλη της παράταξης, σέ μία έποχή πού ό κεντρικός μηχανισμός του ΠΑΣΟΚ ήταν τελειώς άκίνητοποιημένος. Ή καθημερινή άνοδος της ΠΑΣΠ σ' όλα τά επίπεδα ήταν άληθινή πρόκληση γιά τό μηχανισμό. Έτσι άποφασίστηκε ή επέμβαση. Στην ουσία ή διάλυση του χώρου.

Ή άριστερή άντιπολίτευση

Ή φραξιονιστική πάλη χωρίς άρχές μέσα στό ΠΑΣΟΚ γίνεται σέ άναφορά μέ την εύνοια του Α. Παπανδρέου, όποτε καί θρίσκειται μέσα στη νομιμότητα, άδιάφορο άν καί τί έκφράζει πολιτικά, ενώ εκείνος πού θά ξεπεράσει αυτά τά όρια, πού θά βάλει άνοικτά στη βάση τό ζήτημα του ιδεολογικο-πολιτικού άδιεξόδου του ΠΑΣΟΚ, ή απλά θά άρχίσει νά προβληματίζεται, θρίσκειται αυτόματα έκτός της νομιμότητας καί διαγράφεται ή άποχωρεί.

Αυτή ή βασική άρχή είναι μέσα στό ΠΑΣΟΚ ένα κοινό γιά τούς μηχανισμούς *modus vivendi*, μιάς καί οι ίδιες οι δυνατότητές τους είναι όριακές καί ή ύπαρξή τους έτερόφωτη. Ή πάλη ανάμεσα σέ μηχανισμούς χωρίς ιδεολογία πού λειτουργούν σάν ομάδες πίεσης πάνω στό ρυθμιστικό παράγοντα, τόν Α. Παπανδρέου, άντικαθιστά την έσωκομματική πάλη μέσα στό ΠΑΣΟΚ.

Στίς περιπτώσεις πού ένας χώρος, πράγμα πού γίνεται μόνο στη βάση, άρχίζει νά ξεκαθαρίζει μία ιδεολογικοπολιτική ταυτότητα καί νά την παλεύει, όλοι οι μηχανισμοί, καί πρώτα απ' όλα ή άριστερή άντιπολίτευση, στρέφονται έναντίον του καί ή τανάλια άρχίζει νά σφίγγει. Έτσι ή άριστερή άντιπολίτευση είναι ό καλύτερος χωροφύλακας του ΠΑΣΟΚ.

Ή έσωκομματική πάλη

Ή άνειρήνευτη πάλη της βάσης καί του μηχανισμού στό ΠΑΣΟΚ είναι έκφραση της ιδεολογικής πάλης, της πάλης έναντια στόν όπορτουνισμό πού δίνει σήμερα όλόκληρη ή έλληνική άριστερά. Πάλη έναντια στους παρασιτικούς μηχανισμούς, πάλη γιά τό ξεκαθάρισμα καί τό ξαναστήσιμο στα πόδια της της ιδεολογίας της εργατικής τάξης.

Ή πάλη αυτή γιά την ανανέωση, μολονότι δέν κατάφερε, λόγω των ιδιόμορφων συνθηκών, νά όλόκληρώσει τό χαρακτήρα της στό χώρο του ΠΑΣΟΚ, κατόρθωσε ώστόσο νά προσανατολιστεί σταθερά στην κατεύθυνση της άνασυγκρότησης της έλληνικής άριστεράς.

ΕΔΗΚ καί ΠΑΣΟΚ

Τό ΠΑΣΟΚ ήταν πάνω απ' όλα μία προσπάθεια της άστικής πολι-

τικής νά διατηρήσει κάτω απ' τόν έλεγχο της τά όλο καί ριζοσπαστικοποιούμενα στρώματα της έλληνικής κοινωνίας. Δέν μπορεί νά πει κανείς ότι τό ΠΑΣΟΚ έκφράζει τό ευρωπαϊόδουλο κεφάλαιο ή στατικά νά τό δει σάν έκφραση της μεσαίας άστικής τάξης. Σάν κόμμα τό ΠΑΣΟΚ δέν έχει τέτοια χαρακτηριστικά. Οι ίδιες οι διασυνδέσεις του μέ κύκλους οικονομικών συμφερόντων είναι μικρές καί άνενεργές. Τό σημαντικό είναι νά κατανοήσουμε ότι τό ΠΑΣΟΚ είναι καθαρά ένα συγκυριακό φαινόμενο της πολιτικής σκηνής, γι' αυτό τό λόγο πέρα γιά πέρα παρασιτικό, χωρίς πραγματικά δεσμούς μέ την έλληνική κοινωνία.

Τό ΠΑΣΟΚ είναι πάνω απ' όλα ένα φαινόμενο του έποικοδομηματος, πού, όπως είδαμε άλλωστε, σέ πολύ μικρό βαθμό κατάφερε νά συνδεθεί καί νά έπηρεάσει ακόμα κι αυτό τό ριζοσπαστικό κίνημα.

Από την άλλη μεριά ή ΕΔΗΚ, παρ' όλες τις προσπάθειές της γιά νά φανεί τό αντίθετο, περνάει σέ βαριά μορφή την κρίση του κέντρου, πού έκφράζεται σάν κρίση της ήγείας, σάν κρίση ιδεολογικοπολιτικής όντότητας κι ακόμα σάν κρίση μαζικής άπήχησης. Ή κρίση αυτή της ΕΔΗΚ δέν είναι παρ' ό τρόπο πού έμφανίζεται ή άντίστοιχη κρίση του μικρομεσαίου ντόπιου κεφάλαιου κι άκόμη ή άδυναμία της μεσαίας άστικής τάξης νά συσπειρώνει συμμάχους στις λαϊκές τάξεις. Καί τό ΠΑΣΟΚ καί ή ΕΔΗΚ δέν είναι παρ' όι δύο δρόμοι πού άνοιχτηκαν στό άδιέξοδο του έλληνικού καπιταλισμού.

Τό κοινό άδιέξοδο, ή κοινή καταγωγή, τά κοινά, σημείο πρός σημείο, συμπτώματα της κρίσης τους, άλλα καί ή έκλογική πίεση γιά έναλλακτική λύση στα πλαίσια του συστήματος, πού άσκείται, μετά την ξαναεπιβεβαίωση του κράτους της δεξιάς, θά οδηγήσουν την ΕΔΗΚ καί τό ΠΑΣΟΚ σέ μία κοινή άναπροσαρμογή. Ήδη οι μεθοδεύσεις έχουν προχωρήσει καί από τις δύο μεριές ενώ ή πιθανή έκλογική σύμπραξη έχει ήδη έξαγγελθεί. Ή Δημοκρατική Ένότητα είναι βέβαια ή καλύτερη φόρμουλα γι' αυτά τό ουσιαστικά άποκλειστικά μαγειρέματα της ΕΔΗΚ καί του ΠΑΣΟΚ.

Έπίλογος

Κάτω απ' αυτή τη λογική τό ΠΑΣΟΚ θρίσκειται σήμερα σέ μία μεταβατική φάση κατά την όποία πρέπει πρώτα απ' όλα νά επιχειρήσει μερικές άναγκαίες μεταμορφώσεις. Καί πρώτα απ' όλα νά διακηρύξει ότι τό ΠΑΚ, οι ένοπλες ομάδες κ.λπ. άνήκουν όριστικά στό παρελθόν, νά διακηρύξει όσο πιά δυνατό μπορεί ότι άναγνωρίζει τη νομιμότητα. Προσπάθησε λοιπόν ό Α. Παπανδρέου νά παραιοήσει (μέσα από τόν έλεγχο έφημερίδων κ.λπ.) τό περιεχόμενο της τελευταίας κρίσης της ΠΑΣΠ καί νά την ταυτίσει μέ τούς νοσταλγούς του ΠΑΚ. Ή κρίση καί ή διάσπαση της ΠΑΣΠ καί του ΠΑΣΟΚ, πού τό συγκλόνισε στην κυριολεξία, μιάς καί άποχώρησαν περίπου τό μισό από τά μέλη του, συμπεριλαμβανομένων καί όλόκληρων οργανώσεων, δέν είχε παρ' ένα καί μόνο χαρακτήρα: Ήταν ή άπεγνωσμένη πάλη της βάσης γιά την κατάκτηση της ιδεολογίας της, γιά ουσιαστικές διαδικασίες, καί ή άπόφασή της νά διαχωρίσει τη θέση της μπρός στόν κατήφορο του ΠΑΣΟΚ σέ έναν από τούς πιά άπαράδεκτους κομματικούς μηχανισμούς.

Λαϊκά έπιπλα δουλεμένα μέ τό χέρι Παραδοσιακά - Προσαρμοσμένα

Στό μαγαζί τους στην Πλάκα, προέκταση της όδου Βουλής, ό Κώστας καί ή Ρένα Καιτατζή δουλεύουν τό παραδοσιακό ΛΑΪΚΟ ΕΠΙΠΛΟ, μ' ένα τρόπο άύθεντικό καί μοναδικό σ' όλόκληρη την Άθήνα.

Καναπέδες, κασέλες, τραπεζαρίες, κρεβατοκάμαρες, μπάσια, μιντέρια σέ έκπληκτικές ποικιλίες λαϊκών σχεδίων (σκυριανά, μετσοβίτικα, Πηλίου, Ύδρας κλπ.)

Έπιπλα καί διακοσμητικά (φωτιστικά, κεραμικά, ύφαντά), πού δίνουν νέα αίσθηση στό σπίτι καί σέ τιμές προσιτές γιά τά νέα ζευγάρια.

ΑΜΟΡΓΟΣ: ΚΟΔΡΟΥ 3 (ΠΛΑΚΑ).

Σας περιμένουμε

ΑΜΟΡΓΟΣ: ΚΟΔΡΟΥ 3 (ΠΛΑΚΑ) τηλ.
3243836

• • •

ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΠΕΛΟΓΙΑΝΝΗ

«Ανακοινούμεν ότι σήμερον (χθές) 30ήν Μαρτίου καί ὥραν 4.15 πρω-
ινήν ἐξετελέσθησαν οἱ καταδικασθέντες εἰς θάνατον ἐπὶ κατασκοπεῖα
ὑπὸ τοῦ Τακτικοῦ Στρατοδικείου Ἀθηνῶν Μπελογιάννης, Ἀργυρι-
άδης, Καλούμενος καί Μπάτσης εἰς τὸν συνήθη τόπον ἐκτελέσεων.
Γουδί, τηρηθεῖσων ὅλων τῶν νομίμων διατυπώσεων». («Νέα», 31-3-
52).

Μ' αὐτὴ τὴ λακωνικὴ ἀνακοίνωση ἔγινε ἀπὸ ἐπίσημης πλευρᾶς γνωστὴ ἡ ἐκτέλεση τοῦ Μπελογιάννη καὶ τῶν τριῶν ἄλλων συντρόφων του, ἀπὸ τίς ἐφημερίδες, στίς 31 τοῦ Μάρτη, πρὶν 25 ἀκριβῶς χρόνια... Θυμηθήκαμε καὶ φέτος τὸν Μπελογιάννη. Τιμήσαμε τὴ μνήμη τοῦ ἥρωα. Μερικοὶ θυμῆθησαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐκτελεσμένους πού πληρῶσαν τὸ ἴδιο τίμημα (τὴ ζωὴ τους!), ἀνεξάρτητα μὲ τὸ πῶς στάθηκε ὁ καθένας στὴ δίκη. Καί τίποτα παραπάνω....

● Σέ μιὰ ἐποχὴ, ὅμως, πού μερικά πράγματα ἀρχίζουν νά λέγονται μὲ τὸ ἀληθινὸ τους ὄνομα ΚΑΙ ἀπὸ τοὺς φορεῖς τῆς ἐξουσίας, μήπως θά-
πρεπε καὶ ἡ «ὑπόθεση Μπελογιάννη» νά τοποθετηθεῖ στὰ σωστά της πλαίσια, νά ἀποκαλυφθεῖ ὅλο τὸ «πολιτικὸ παρασκήνιο» ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ «ἐπίσημα πρόσωπα» τῆς ὑπόθεσης;

Ἦδη, μιὰ «συγγενὴς ὑπόθεση», ἀναγνωρίστηκε, σχεδὸν ἐπίσημα, σὰν σκευωρία: ἡ «ὑπόθεση τῶν ἀεροπόρων». Ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος ἔγραψε ὅτὸ «ΒΗΜΑ» ὅτι «θεωρεῖ καὶ τίς δύο ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων πεπλανημένες» καὶ μαζί μὲ τὸν Γεώργιο Μαῦρο συμφωνοῦν ὅτι ὅλοι οἱ ἀεροπόροι ἦταν ἄθωοι καὶ πρέπει νά ἀποκατασταθοῦν... Βέβαια, μεταξὺ τῶν δυὸ ὑποθέσεων ὑπάρχει μιὰ οὐσιαστικὴ διαφορὰ: στὴν «ὑπόθεση τῶν ἀεροπόρων» δὲν ὑπῆρχε κανένας κομμουνιστής. Καὶ εἶναι πιὸ ἐύκολο νὰ ζητᾶς – ἔστω μετὰ 25 χρόνια! – ἀποκατάσταση τῶν μὴ κομμουνιστῶν ἀεροπόρων, παρὰ τὴ μετὰ θάνατο δικαίωση μερικῶν γνωστῶν κομμουνιστῶν. Αὐτὴ, ὅμως, ἡ ... «ἐλλειψη», στάθηκε ἀφορμὴ νά συνδεθοῦν οἱ δυὸ ὑποθέσεις – πέρα ἀπὸ τὸν κοινὸ στόχο πού γενικότερα εἶχαν: ἔχει ἀποδειχθεῖ, πιά, ὅτι ὁ Μπάτσης ἐκτελέστηκε, ὅχι μόνο γιὰ παραδειγματισμὸ (νά τρομοκρατηθεῖ ἡ ἀστικὴ τάξη, καὶ εἰδικότερα οἱ νέοι ἐπιστήμονες), ἀλλὰ καὶ γιατί ἀρνήθηκε νά γίνει ὁ συνδυετικὸς κρίκος ἀνάμεσα στίς δυὸ ὑποθέσεις, ὅπως τοῦ ζητοῦσαν οἱ ἀρχές – ἀκόμα καὶ τὴ μέρα τῆς ἐκτέλεσης!

● Πότε, λοιπόν, θά μάθουμε ὅλη τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴν «ὑπόθεση Μπελογιάννη».

Σέ τελευταία ἀνάλυση, πέρα ἀπὸ τὴ «στημένη» διαδικασίᾳ καὶ τὸ γενικὸ πολιτικὸ κλίμα, ἐκεῖνο τὸ πρωὶ τοῦ Μάρτη, τὸ ἐπίσημο κράτος δὲν τήρησε οὔτε τοὺς τύπους: ἐκτέλεσε τοὺς 4 κομμουνιστὲς «κρυφά». Ἦταν μιὰ «ἀπαγωγή» ἀπὸ τίς φυλακὲς Καλλιθέας (πού ἔγινε ὕστερα ἀπὸ μιὰ «μυστικὴ» στρατιωτικὴ «ἐπιχείρηση») καὶ μιὰ πᾶράνομη ἐκτέλεση, ἀφοῦ ἔγινε πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου – μὲ τὸ φῶς τῶν προδολέων τῶν στρατιωτικῶν αὐτοκινήτων!...

● Λίγο μετὰ τίς ἐκτελέσεις, δημοσιογράφοι, ὕστερα ἀπὸ ἐπίμονες ἀναζητήσεις, δρῆκαν κάπου στὴν Πάρνηθα τὴ χήρα τοῦ Μπάτση. Καὶ τὴν ἔπεισαν νά ὑποβάλει μήνυση «κατ' ἀνθρώπων» γιὰ «ἀνθρωποκτονία ἐκ προθέσεως», μιὰ καὶ οἱ ἐκτελέσεις ἔγιναν ΤΕΛΕΙΩΣ ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι ἔλεγε ἡ ἐπίσημη ἀνακοίνωση: «ΜΗ τηρηθεῖσων ὅλων τῶν νομίμων διατυπώσεων»... Ἐκεῖνη πείστηκε, πῆγε σέ δικηγόρους, ἀλλὰ ξαφνικὰ χάθηκε, γιὰ νά βρεθεῖ μετὰ ἀπὸ καιρὸ ὁ μακρινὸ Ναιρόμπι! Τὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς δὲν σήκωνε τέτοια... Μήπως σηκώνει σήμερα;

ΣΗΜΕΡΑ τουλάχιστο, εἶναι ξεκαθαρισμένο ὅτι ὁ Μπελογιάννης καὶ οἱ σύντροφοί του ἐκτελέστηκαν στὰ πλαίσια τῆς διαμάχης πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἡγεσίας. Στὸ στράτευμα κυριαρχοῦσε ὁ ΙΔΕΑ. Στὴν πολιτικὴ ζωὴ, τὸ «κέντρο». Πιὸ πάνω βρισκόταν τὸ Παλάτι καὶ ὅλο τὸ πλέγμα τοῦ μεγάλου ὀργανωμένου κεφαλαίου. Καὶ ἀκόμα πιὸ πάνω οἱ Ἀμερικανοὶ – τὰ μεγάλα ἀφεντικά. Ὁ στρατὸς ἐξέδισε, τὸ «κέντρο» ἔχασε – καὶ τὴν ἐξουσία, γιὰ νά τὴν ξαναπαίρει μετὰ 11 χρόνια γιὰ λίγο, μ' ὅλα τὰ γνωστά ἐπακόλουθα...

Οἱ ἐκλογές τῆς 5 τοῦ Μάρτη 1950 – οἱ πρώτες μετὰ τὸν ἐμφύλιο, μὲ συμμετοχὴ 29 κομμάτων καὶ 3.000 ὑποψηφίων, ἀπὸ τὸ Μανιμάκη καὶ τὸν Κοτζιά μέχρι τὸν... Πάγκαλο – στάθηκαν ἀποφασιστικὸς παράγοντας: ὁ λαὸς ἔδωσε μόνο 38,4% στὴ δεξιὰ, 9,7% στὴν ἀριστερά καὶ 44,3% στὸ κέντρο, πού μέχρι τὸ Νοέμβριον τοῦ '52 κράτησε – μὲ διάφορα σχήματα – τὴν ἐξουσία. Κι εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι λίγες μέρες μετὰ τὴν προκήρυξη τῶν πρώτων αὐτῶν ἐκλογῶν ἀπὸ τὸν Τζῶν Θεοτόκη (Γενάρης), ὁ ΙΔΕΑ ἀποφασίζει καὶ ΕΠΙΣΗΜΑ – σέ σύσκεψη «25 περίπου δρώντων μελῶν του» – νά «ἀναλάβῃ δράσιν»: «ἔπρεπε νά καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν του καὶ ἀποκατάστασιν τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ μηχανισμοῦ του, ὅστις εἶχε διαταραχθῇ ἐπαισθητῶς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου κατὰ τῶν κομμουνιστοσυμμοριτῶν», ὅπως ἀποκαλύπτει στὸ πολῦτιμο καὶ δυσεύρετο σήμερα διδρίλιον τοῦ «Τό δράμα τῆς Ἑλλάδος» ὁ ΙΔΕΑτῆς στρατηγὸς Καραγιάννης. Ἀκόμα, δυὸ μέρες πρὶν ἀπὸ τίς ἐκλογές, ἀποφασίζεται ὅτι ὁ Παπάγος θά φέρει τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ σέ καιρὸ εἰρήνης, θά ἔχει τὸ προβάδισμα σέ τελετές, θά διατηρεῖ ἰσόβια «στρατιωτικὸ οἶκο» τριμελὴ κ.λπ.

ΑΠΟ αὐτὲς τίς ἐκλογές τοῦ Μάρτη, φάνηκε καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο θά ρυθμίζονταν ἀπὸ δῶ καὶ πέρα τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς χώρας: ὁ βασιλιάς ἔδωσε στὸ Βενιζέλο (23/3) τὴν ἐντολὴ σχηματισμοῦ κυβερνήσεως, παρ' ὅλο πού τὴ «δεδηλωμένη» εἶχαν (μὲ 80 βουλευτές) ὁ Πλαστήρας καὶ ὁ Παπανδρέου. Μιὰ βδομάδα μετὰ (31/3) ὁ Βενιζέλος πληροφωρήθηκε ἀπὸ τὸ δελτίον τύπου τῆς ἀμερικάνικης πρεσβείας τὴν παραίτησιν

Ένα μοναδικό ντοκουμέντο: η τελευταία φωτογραφία του Νίκου Μπελογιάννη στο δουνό. Στην πρώτη σειρά (δεύτερος από αριστερά) ο Ήλιος Παπαδημητρίου (Λιάκος), επιτελάρχης της Δέκατης Μεραρχίας, πλάι ο Νίκος Θεοχαρόπουλος (Σκοτίδας), διοικητής της μεραρχίας, και δίπλα, με σταυρωμένα χέρια, ο Νίκος Μπελογιάννης, πολιτικός επίτροπος της μεραρχίας. Τη φωτογραφία μάς την έστειλε ο Αχιλλέας Παπαϊωάννου (διοικητής της 103ης Έπιλαρχίας του ΔΣΕ), από τα Σκόπια της Γιουγκοσλαβίας, όπου ζει σήμερα σάν πολιτικός πρόσφυγας.

του, και ο Πλαστήρας έγινε πρωθυπουργός!...

Σ' ΑΥΤΟ τό κλίμα, τόν Ιούνιο, ο Νίκος Μπελογιάννης, ξεκινά από τό Βουκουρέστι και μέσω Παρισιού-Ρώμης φτάνει, με ψεύτικα χαρτιά, στην Αθήνα, με σκοπό νά ανασυντάξει τίς κομματικές οργανώσεις, νά βάλει μία τάξη καί δασικά νά ανακαλύψει πού οφείλονταν τά άπανωτά χτυπήματα πού δέχονταν από την ασφάλεια τό κόμμα – άν «κάπου ψηλά» υπήρχε χαφιάς, όπως έλεγε ο Ζαχαριάδης. Ήταν μία αντιφατική άποστολή, μέσα στο άνάλογο κλίμα πού είχε δημιουργηθεί άμέσως μετά τόν εμφύλιο, όταν ο Ζαχαριάδης δεβαίωσε ότι ο ΔΣΕ «δέν κατάθεσε τά όπλα, παρά μονάχα τά έθεσε παρά πόδα» (16-10-49), ενώ ταυτόχρονα δίνονταν στο έσωτερικό ή μάχη γιά τή νομιμότητα καί τήν έκπροσώπηση στίς εκλογές.

● Είναι ο μήνας πού ένα γεγονός συγκλονίζει τόν κόσμο καί εγκαινιάζει μία «έποχή» – του «ψυχρού πολέμου»: ο πόλεμος τής Κορέας.

ΣΤΗΝ Αθήνα, οί Άμερικανοί στρέφονται πρós τόν Παπάγο: τόν Ιούλιο, φεύγοντας ο Βάν Φλήτ, «συμβουλευεί» τά Άνάκτορα: «μόνο μία κυβέρνηση υπό τόν Παπάγο θά σώσει τήν κατάσταση...»

ΕΝΑ έξάμηνο μετά τόν έρχομό του, ο Μπελογιάννης πιάνεται (20-12-50) καθώς μπαίνει σέ μία «γιάφκα» τής όδου

Πλαπούτα (πάροδος Λεωφόρου Ήλεξάνδρας) άνυποψίαστος. Έκεί τόν περίμενε ή Ασφάλεια... Μέχρι σήμερα δέν ξεκαθαρίστηκε τελείως άν περίμενε εκείνον ή «κάποιον κομμουνιστή», γενικά.

ΣΤΟ διάστημα πού μεσολάδησε μέχρι τή δίκη του, έγιναν μερικά σημαδιακά γεγονότα:

● Δημιουργήθηκε τόν Ιούνιο ο πρώτος «ίσχυρός» σταθμός τής ΣΙΑ στην Ελλάδα, με επικεφαλής τόν «Τόμ» Καραμπεσίνη (πού διαπρέπει ακόμα) καί συνδέθηκε στενά με τήν ΚΥΠ – δημιουργία του Παπάγου (1949).

● Παραιτήθηκε (17-8-50) ο Πλαστήρας καταγγέλλοντας άσυμφωνία με τούς Βενιζέλο – Παπανδρέου γιά τά «μέτρα ειρηνεύσεως» καί προλαβαίνοντας «φάγωμα» από τούς Άμερικανούς/ Πρωθυπουργός ξανάγινε ο Βενιζέλος (21/8).

● Έρχεται ο Τζών Πιουριφόν – από τίς πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις πρεσβευτή «προστάτιδος δυνάμεως» – πού μόλις πάτησε τό πόδι του δήλωσε ξεκάθαρα: «Πρίν από τόν πόλεμο τής Κορέας καλή ήταν μία κυβέρνηση τής κεντροαριστεράς. Τώρα χρειάζεται μία κυβέρνηση τής κεντροδεξιάς σάν τή σημερινή (ΣΣ: του Βενιζέλου). Έλπίζω νά μή χρειασθεί μία κυβέρνηση τής δεξιάς!»

● Μπαίνουν οί βάσεις γιά τήν είσοδό μας στο ΝΑΤΟ.

● Παραιτείται ο Παπάγος από τήν άρχιστρατηγία (28/3/51) καί «προκαλεί» τό πρώτο μεταπολεμικό «πραξικόπημα» – τό γνωστό κίνημα του ΙΔΕΑ – πού «πνίγεται» από τόν ίδιο τό στρατηγό (καί κουκουλώνεται από τήν κυβέρνηση), αλλά δίνει τήν ευχέρεια στους στρατιωτικούς νά δραστηριοποιηθούν «πολιτικά» καί στόν Παπάγο νά πολιτευτεί στίς εκλογές πού ανακοινώνουν οί... Άμερικανοί (30/7/51) γιά τίς 9/9!

● Δημιουργείται ή ΕΔΑ (2-8-51) σάν πολιτικός συνασπισμός 4 άρχικά κομμάτων: του Σοσιαλιστικού (Ι. Πασσαλίδης), του Δημοκρατικού (Ν. Αγαγερόπουλος (Δ. Μαργιόλης), των Άριστερών Φιλελευθέρων (Ε. Μάντακας) καί του Δημοκρατικού Ριζοσπαστικού Κόμματος (Μ. Κύρκος). Λίγο μετά προστίθεται καί ή Ένωση Δημοκρατικών Άριστερών (Άλκ. Λούλης – ο Σοφιανόπουλος είχε εκείνες τίς μέρες πεθάνει). Οί έντονος πιέσεις του Ζαχαριάδη νά περιληφθούν στους συνδυασμούς οί Μπελογιάννης καί Πλουμπίδης (παράνομος ακόμα) δέν καρποφορούν.

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ του Σεπτέμβρη κρύβουν μία έκπληξη: ο «Έλληνικός Συναγερμός» του Παπάγου έρχεται δεύτερος (36,53%). Τό «κέντρο» (ΕΠΕΚ – Φιλελεύθεροι) συγκεντρώνει 42,4% καί ή ΕΔΑ 10,57%. Ο Πλαστήρας γίνεται πάλι πρωθυπουργός (27/10), αλλά

«ισχυρός άνηρ» είναι ο Βενιζέλος (άντι-πρόεδρος και ύπουργός Έξωτερικών).

● Δέκα μέρες μετά τις εκλογές, κι ενώ συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις για το σχηματισμό κυβέρνησης, αρχίζει στο Έκτακτο Στρατοδικείο Αθηνών η δίκη του Μπελογιάννη και άλλων 92 προσώπων! Κατηγορία: παράβαση του Α.Ν. 509/47. Ο εκδισμός του ΙΔΕΑ είναι φανερός. (Στή σύνθεση του δικαστηρίου μετέχει και ο Γ. Παπαδόπουλος, πού από τις έρωτήσεις πού κάνει δείχνει ότι «ξεχωρίζει» – από τότε! Η κυβέρνηση αποφασίζει να διακόψει τη δίκη. Η ιδέα είναι του ύπουργού Δικαιοσύνης Δ. Παπασπύρου. Ο ύπουργός Έθν. Αμύνης, ναύαρχος Άλ. Σακελλαρίου, καλεί τόν πρόεδρο του στρατοδικείου Α. Σταυρόπουλο, αντισυνταγματάρχη, στό γραφείο του. Εκείνος παίρνει μαζί του και τούς άλλους στρατοδίκες(!), και άρνείται να ύπακούσει στην κυβέρνηση. «Είμαι πρόθυμος να αυτοκτονήσω διά να σάς δώσω την λύση πού θέλετε», λέει μέ μελοδραματικό ύφος (αργότερα τόν μιμήθηκε ό... Βαρδουλάκης – δυό φορές!) και σπεύδει – μόλις φεύγει από τό ύπουργικό γραφείο – να άναφέρει τά συμβάντα σέ συντάκτη του «Έθνικου Κήρυκα»! Δημοσιεύονται όλα! Τίποτα δέν μπορεί να σταματήσει τη δίκη...

● Στίς 13 του Νοέμβρη, ή Άσφάλεια άνακοινώνει μία είδηση-δόμβα: πιάστηκαν δυό άσύρματοι κομμουνιστών – ένας στή Γλυφάδα κι ένας στή Καλλιθέα. Ο χειριστής του δευτέρου Ν. Βαβούδης αυτοκτόνησε, όπως κι ή γυναίκα του λίγο μετά...

ΟΙ συλλήψεις είχαν άρχισει νωρίτερα (23/10 πιάστηκε ό Μπάτσος) και όλοκληρώθηκαν μέχρι τό Γενάρη. Έτσι, ή άπόφαση του στρατοδικείου θγαίνει στίς 16/11, κάτω από τό «κλίμα τών άσυρμάτων». Και στέλνει στό άπόσπασμα τόν Μπελογιάννη κι άλλα 11 πρόσωπα! Ο ΙΔΕΑ έχει κερδίσει. Άλλά ή κυβέρνηση παίρνει τη ρεβάνς: ό Πλαστήρας, την επομένη της άπόφασης, δεβαιώνει ότι «ό Μπελογιάννης και οι μετ' αυτού καταδικασθέντες σέ θάνατο δέν πρόκειται να εκτελεσθούν». Ξεχνά, όμως, την έκκρεμότητα της «ύπόθεσης τών άσυρμάτων». Και άγνοεί ότι είχαν έντοπισθεί από τό 1950, αλλά βγήκαν την κατάλληλη στιγμή. Όπως άγνοεί ότι μία άσήμαντη και κατασκευασμένη ιστορία, στην Άεροπορία, εξέλισσεται σέ «τεράστια ύπόθεση»: ένας άνακριτής μέ περίσσιες ικανότητες και άνάλογη έθνικοφροσύνη έχει αναλάβει τις άνακρίσεις από τό Γενάρη του 1952. Λέγεται Μητσάκος...

Ο ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ χρόνος άρχίζει μέ την ύπογραφή του νέου Συντάγματος από τό βασιλιά (ψηφίστηκε 21-22/12), και ενώ τό κλίμα συνεχώς γίνεται πιο βαρύ, οι Άμερικάνοι έπεμβαίνουν άνοιχτά για να ματαιώσουν π.χ. μία πολιτική συζήτηση στή Βουλή (27/1) γιατί... «δέν συμφέρει τόν τόπο!» Ο ΙΔΕΑ ζητάει να

σταματήσουν οι άνακρίσεις για τό «πραξικόπημα». Ο Παπάγος περιοδεύει στην έπαρχία. Η νίκη του στίς έπόμενες εκλογές είναι σίγουρη – οι Άμερικανοί τό λένε φανερά. Μόνο πού χρειάζονται λίγο ακόμα τόν Πλαστήρα – να αναλάβει αυτός, ό δημοκράτης, τις εκτελέσεις!

ΣΤΙΣ 16/1 μεταφέρεται από την Κέρκυρα, όπου είχε σταλεί μετά την κατάδίκη του σέ θάνατο, ό Μπελογιάννης και άνακρίνεται για τούς άσυρμούς. Στόχος είναι ή ΕΔΑ. Ο άμερικανός έπιτετραμένος Γιόστ ζητά (7/2) πληροφορίες από τόν Ρέντη για τις σχέσεις ΕΔΑ και συλληφθέντων, ενώ ό δεξιός, αλλά και ό κεντρώος, τύπος συνιστά ή προβλέπει διάλυση της ΕΔΑ. («Νά τεθεί εκτός νόμου!»). Μά και ό ίδιος ό Άτσεσον, στή συζήτηση της έπιτροπής έξωτερικών ύποθέσεων της άμερικάνικης Γερουσίας, για την είσοδο της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ, εκφράζει δυσφορία για την ύπαρξη της ΕΔΑ! Άκόμα, δυσαρέσκεια εκδηλώνεται και από στελέχη τών Φιλελευθέρων μέσα στην κυβέρνηση, ενώ κυκλοφορούν φήμες ή γράφονται «πληροφορίες» για σχέση ΕΠΕΚ-κομμουνιστών πού δήθεν «βγήκε» από τις άνακρίσεις. Χαρακτηριστικό: στίς 7/1 άναγγέλλεται ή άντικατάσταση του ταξίαρχου Νικολόπουλου από τη διεύθυνση της Ειδικής Υπηρεσίας Πληροφοριών Στρατού. Οι Άμερικανοί διαφωνούν – τόν «θεωρούν άναντικατάστατο». Η άντικατάσταση ματαιώνεται – ό Νικολόπουλος θά είναι ό βασικός μάρτυρας στή νέα δίκη του Μπελογιάννη...

ΚΑΙ όταν ή κυβέρνηση έπιμένει στα μέτρα είρηνεύσεως, ή Ουάσιγκτον άναγγέλλει την περικοπή της βοήθειας κατά τό 1/3!

ΜΕΣΑ σ' αυτό τό κλίμα άρχίζει στίς 15/2 ή δεύτερη δίκη του Μπελογιάννη και 28 συντρόφων του. Η κατηγορία, ταύτη τη φορά, είναι παράβαση του Ν. 375 «περί κατασκοπείας» (ένas νόμος πού στέλνει πιο... εύκολα στό άπόσπασμα από τόν Α.Ν. 509 – και πού διατηρήθηκε από τότε) και δικαστήριο τό Α' Διακρές Στρατοδικείο Αθηνών. Η ποινή του θανάτου πλανιέται πάνω από τό δικαστήριο. Και στίς 1 του Μάρτη βγαίνει ή άπόφαση: 8 σέ θάνατο, μέ πρώτο τόν Μπελογιάννη.

● Τις μέρες της δίκης ό Βενιζέλος πήγε στή Λισαβόνα να συζητήσει για τό ΝΑΤΟ...

ΜΙΑ ύδομάδα μετά (8/3) ό Πλαστήρας δεβαιώνει τούς πολιτικούς συντάκτες πώς «όσο είναι πρωθυπουργός εκτελέσεις δέν γίνονται», αλλά την άλλη μέρα παθαίνει ήμιπληγία και άντικαθίσταται από τό Βενιζέλο. Την ίδια εποχή έχει άρχισει μία παρέλαση άμερικανών έπισήμων, μέ άποκορύφωμα την έπίσκεψη του στρατηγού Άιζενχάουερ στίς 6/3. Οι παρομοιάσεις μέ τόν Παπάγο δέν λείπουν. Και μία φιλελεύθερη έφημερίδα γράφει χαρακτηριστικότατα ότι «ή άμε-

Στην κυβέρνηση Πλαστήρα, τις μέρες της εκτέλεσης, μετείχαν και οι Σ. Βενιζέλος (άντιπρόεδρος και ύπ. Έξωτερικών), Γ. Καρανιός (Συντονισμός), Δ. Παπασπύρου (Άεροπορίας), Κ. Ρέντης (Έσωτερικών), Ι. Μιχαήλ (Παιδείας), Χρ. Ευελπίδης (Οικονομικών), Σ. Παπαπολίτης (Έμπορίου), Γ. Άθανασιάδης-Νόβας (Βιομηχανίας), Γ. Μπουρδάρης (Συγκοινωνιών), Σ. Άλαμανής (Γεωργίας), Φ. Ζαΐμης (Κοιν. Προνοίας), Ν. Κρασαδάκης (Έμπ. Ναυτιλίας), Γρ. Κασσιμάτης (Έργασίας), Α. Σπαής (Γεν. Διοικητής Β. Ελλάδος), Ι. Ζιγδής, Γ. Βαρθούτης (άνευ χαρτοφυλακίου) και σάν ύφυπουργοί οι Α. Ίωσηφ (παρά τω πρωθυπουργώ), Ε. Άβέρωφ (Έξωτερικών), Π. Πολυχρονίδης (Έμπορίου), Γ. Γρηγορίου (Οικονομικών) και Ι. Παπαδάκης (Συγκοινωνιών). Ο Θ. Χαδίνης (Δ. Έργων) είχε παραιτηθεί στίς 19/3 και ό κ. Α. Σακελλαρίου (Έθν. Αμύνης) την παραμονή τών εκτελέσεων.

● Στρατοδίκες στην πρώτη δίκη (19/10/51 μέχρι 16/11) ήταν οι Άνδρ. Σταυρόπουλος, αντισυνταγματάρχης Στρατιωτικής Δικαιοσύνης (πρόεδρος), οι ταγματάρχες Γ. Παπαδόπουλος, Ν. Κομιανός, Γ. Κοράκης και ό λοχαγός Θ. Κυριακόπουλος (μέλη). Βασιλικός Έπίτροπος ήταν ό ταγματάρχης Άπ. Καρκατζής και γραμματέας ό ύπολοχαγός Δ. Τσούμας.

● Στρατοδίκες στή δεύτερη δίκη (15/2/52 μέχρι 1-3) ήταν οι Ι. Σίμος, συνταγματάρχης Στρ. Δικαιοσύνης (πρόεδρος), συνταγματάρχης Β. Καμαράς, ταγματάρχες Π. Ζαχαρόπουλος, Χ. Κότσαρης και λοχαγοί Ι. Μώρος, Ι. Στυλιανόπουλος (μέλη). Βασιλικός Έπίτροπος ήταν ό συνταγματάρχης Κ. Άθανασούλης.

● Στην εκτέλεση παραδεδεχάμε: 4 αξιωματικοί της ΑΣΔΑΝ-και μεταξύ τους ό ταξίαρχος Οικονομικής. Ο διοικητής ΕΣΑ ταγματάρχης Κούρτης και ό ύποδιοικητής Γλυμής, ύπολοχαγός. Ο διοικητής του Τμήματος Μεταγωγών ταγματάρχης Μπαχτσής και ό ύπασπιστής του. Ο ύποδιοικητής του Φρουραρχείου Χωροφυλακής. Ο αξιωματικός Στρατονομίας Β. Ίωαννίδης (;). Ο άντεπίτροπος ταγματάρχης Μπεκιάρης. Ο γραμματέας του στρατοδικείου άνθ/σής Τζουμάκας (ή Τσούμας;) Ο άνθυπίατρος Εύαγγελίδης. Ο συνταγματάρχης της ΑΣΔΑΝ (δικαστικού) Τζαδέλας. Ο εφημέριος της Μητροπόλεως Γαβριήλ Ρεθύθης. Έπικεφαλής τών άνδρων του εκτελεστικού άποσπάσματος ήταν άνθυπολοχαγός της ΕΣΑ.

ρικανική κοινή γνώμη δέν επιθυμεί πλέον πολιτικούς»!!

ΣΤΙΣ 14/3 φτάνει στίς ἐφημερίδες (καί στά χέρια τών ἀρχών) ἡ γνωστή ἐπιστολή τοῦ Νίκου Πλουμπίδη, παράνομου (πού εἶχε πολλές φορές συναντηθεῖ μέ τόν Μπελογιάννη στήν παρανομία – μερικές φορές ἔμειναν καί στό ἴδιο σπίτι), πού ἀναλάμβανε τήν εὐθύνη τῆς καθοδήγησης τοῦ ΚΚΕ στήν Ἑλλάδα καί ὑπόσχε-ται νά παρουσιασθεῖ καί νά δικαστεῖ ἂν μετατραποῦν οἱ θανατικές ποινές τών 8. Ὁ Ζαχαριάδης καταγγέλλει σάν πλαστό τό γράμμα – ἀργότερα θά χαρακτηρίσει τόν Πλουμπίδη χαφιέ. Τό γράμμα ἔπεσε στό κενό – ἀπό πλευρᾶς οὐσίας. Μένει ἡ διαδικασία τοῦ Συμβουλίου Χαρίτων – ὁ Βενιζέλος δηλώνει (23/2) πώς «ἡ ἀπόφαση τοῦ Σ.Χ. θά ἐκτελεστεῖ» καί πώς «εἶναι σ' αὐτό σύμφωνος καί ὁ (ἄρρω-στος) Πλαστήρας».

ΣΤΙΣ 25 Μαρτίου, ὁ βασιλιάς ζητάει ἀπό τόν ὑπουργό Δικαιοσύνης Δ. Πα-πασπύρου νά συγληθεῖ τό Συμβούλιο Χαρίτων – «ἡ ὑπόθεσις νά φθάσῃ εἰς ἕνα τέρας».

ΣΤΙΣ 28/2 δημιουργεῖται μιᾶ «τεχνητή κρίση» στή Βουλὴ ἀπό μιᾶ ἐπιστολή καί ὁ «Ἑλληνικός Συναγερμός» ἀποχωρεῖ. Γιατί; Ὁ δουλευτής του Κ. Παπαγεωρ-γίου δημοσίευσε σέ ἐφημερίδα μιᾶ ἐπι-στολή στήν ὁποία ἀποκαλοῦσε τόν ὑπουργό Ἐθν. Ἀμύνης «ἐξωμότη», ἐπειδή σέ μιᾶ διαταγή του «συκοφαν-τοῦσε τόν στρατάρχη Παπάγο». Ὁ Σα-κελλαρίου δέχτηκε τήν ὑπαρξή αὐτῆς τῆς ἐμπιστευτικῆς διαταγῆς καί τή διάβασε στή Βουλὴ. Ἐλεγε:

«Ἡ ἀπό τετραμήνου ἀρξαμένη συκο-φαντική ἀπό τοῦ τύπου ἐστρατεία κατά τοῦ στρατεύματος, ἐπιταθεῖσα ἀπό τοῦ δῆματος τῆς Βουλῆς ἀπό στόματος τοῦ στρατάρχου Παπάγου, ἐπηρέασε τμήμα τῆς Κοινῆς Γνώμης. Κατά τήν αὐριανήν παρέλασιν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐθνικῆς Ἑορτῆς, εἶναι ἐπ' ἀνάγκης ὅπως πᾶς φο-ρολογούμενος πολίτης διαπιστώσῃ ἐκ τῶν πραγμάτων τό μέγεθος καί τό ἀντε-θνικόν τῆς ἐπιχειρηθείσης συκοφαντίας. Τῆς παρουσίας νά λάβον ἡ γνώσιν ἅπαν-τες οἱ ἡγήτορες καί νά γίνῃ ἐπιμελής ἀνάπτυξις μέχρι καί τοῦ τελευταίου ὀπλίτου».

Οἱ βουλευτές τοῦ Ε.Σ. ἀρνοῦνται – παρά τίς ἐξηγήσεις – νά παραμείνουν. Ἀμέσως μετά γίνεται ὑπουργικό συμ-βούλιο, ὁ Σακελλαρίου ὑποβάλλει παραίτηση καί τό «ὄλον θέμα» μένει γιά τή Δευτέρα 31/3.

● Ἐχει προηγηθεῖ ἐπίσκεψη τοῦ Βε-νιζέλου στόν Πιουριφύου καί στά Ἀνά-κτορα...

ΕΝ ΤΩ ΜΕΤΑΞΥ ἡ παγκόσμια κινη-τοποίηση γιά τή σωτηρία τοῦ Μπελο-γιάννη καί τών συντρόφων του ἔχει ἀπο-κορυφωθεῖ: οἱ προοδευτικοί ἄνθρωποι σ' ὅλο τόν κόσμο ζητᾶνε νά μή χυθεῖ ἄλλο αἷμα. Στήν Ἀθήνα ὁμως οἱ Ἀμερι-

κανοί πιέζουν: νά γίνουν ὅπωςδήποτε οἱ ἐκτελέσεις.

ΣΤΙΣ 29, Σάββατο, τό πρῶτό τῶ Συμ-βούλιο Χαρίτων ἀπόρριψε 4 αἰτήσεις (Μπελογιάννης, Μπάτσης, Ἀργυριάδης, Καλούμενος) καί ἔκανε δεκτές ἄλλες 4 («Ἑλλη Ἰωαννίδου, Τάκης Λαζαρίδης, Μιλτ. Μπισμπιάνος, Χαρ. Τουλιᾶτος»). Ἀμέσως μετά, στίς 10 π.μ., συγκαλεῖται στό σπίτι τοῦ Πλαστήρα «μίνι» ὑπουρ-γικό συμβούλιο μέ πρωτοβουλία τοῦ ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης. Παίρνουν μέρος οἱ Πλαστήρας, Βενιζέλος, Παπασπύρου, Γ. Καρτάλης (ὑπουργός Συντονισμοῦ), Σ. Παπαπολίτης (Ἐμπορίου) καί Κ. Ρέν-της (Δημ. Τάξεως). Ἀποφασίστηκε νά πάει ὁ Παπασπύρου στό Ἀνάκτορα καί ἐκτός ἀπό τή γραπτή πρόταση γιά χάρη νά ἐξαντλήσῃ κάθε προσπάθεια γιά νά πείσῃ τόν Παῦλο. Ἐτοιμάστηκε, μάλι-στα, καί χωριστή πρωθυπουργική ἐκκλη-ση.

● Πρόταση πού ἔγινε νά συνοδεύεται ἡ αἴτηση μέ παραίτηση τῆς κυβέρνησης (σέ περίπτωση ἀπόρριψης) ἀπορρίφτηκε, τελικά, παμψηφεί: δέν ἤθελαν νά παρα-δεχτοῦν ὅτι ἔτσι κι ἄλλῶς ἡ κυβέρνηση δέν στέκονταν...

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ δέχτηκε διαστικά, τό μεσημέρι, τόν ὑπουργό, γιατί θά πήγαινε δόλτα μέ τή Φρειδερίκη στή Χαλκίδα! Γύρισαν στίς 7 καί στίς 8 ἔφτασε στό ὑπουργεῖο ἡ δικογραφία μέ ἀπορριπτική ἀπόφαση. Ὁ Παῦλος προσυπόγραψε τή θανατική καταδίκη...

ΑΠΟ τό σημεῖο αὐτό πολλά περιέργα – καί μερικά παράνομα – συμβαίνουν:

● Στά ὑπουργεῖα Ἀμύνης καί Δικαι-οσύνης οἱ ὑπουργοί περιμένουν – 8 ἡ ὥρα τό θράδυ!... Ἡ δικογραφία ἀπό τό Δικαιοσύνης πάει στό Ἀμύνης καί ἀπό κεῖ στόν Βασιλικό Ἐπίτροπο Κ. Ἀθα-νασοῦλη. Αὐτός κινητοποιεῖ τούς πάν-τες. Στίς 9.20 στήν ΑΣΔΑΝ δρῖσκονται: ὁ στρατιωτικός διοικητής ἀντιστράτηγος Ἰωάννου, ὁ πρόεδρος τοῦ στρατοδικείου συνταγματάρχης Σίμος, ὁ διοικητής τοῦ Τμήματος Μεταγωγῶν ταγματάρχης Μπαχτοῆς, ὁ διευθυντής Δικαστικοῦ τῆς ΑΣΔΑΝ συνταγματάρχης Τζαβέλας, ὁ... τ. διευθυντής συνταγματάρχης Περαδί-λιας, ὁ ἄντεπρόεδρος ταγματάρχης Μπε-κιάρης καί... «πολλοί ἀξιωματικοί» – ὅπως γράφτηκε τότε. Ἡ κινητοποίηση ἀρχίζει.

Ἡ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ἀγνοοῦσε + ἔτσι τουλάχιστο λένε ὅλοι – τή στρατιωτική αὐτή «ἐπιχείρηση». Οἱ ἐφημερίδες ἔγρα-φαν ὅτι «ἀποκλείεται νά γίνουν πρό τῆς Δευτέρας οἱ ἐκτελέσεις», καί αὐτό προ-έρχονταν ἀπό κυβερνητική πηγή. Ἡ πιό κοντινὴ πρὸς τήν κυβέρνηση ἐφημερίδα, πού διευθύνονταν ἀπὸ τόν ἀδελφὸ τοῦ Σ. Παπαπολίτη, καθηγητὴ Νίκο Παπα-πολίτη (βουλευτὴ τῆς ΕΔΗΚ σήμερα), ἀγνοοῦσε τήν κινητοποίηση, πού γνώρι-ζαν ὅμως ἄλλες ἐφημερίδες, ὅπως π.χ. ἡ «Καθημερινή» καί ἡ «Ἀκρόπολη»! Ὁ

Δ. Παπασπύρου κοιμόταν σέ ξενοδοχεῖο τῆς Κηφισιάς καί σὸ μοναδικό δημοσι-ογράφο πού τὸν ἐπισκέφτηκε – μετά τὰ μεσάνυχτα – τοῦ εἶπε ἀπορημένος: «Θά ἦμουν ἐδῶ, μέ τίς πιτήσεις, ἂν ἐπρό-κειτο νά γίνουν ἀπόψε ἐκτελέσεις;» Οἱ φυλακές Καλλιθέας ἦταν ἥσυχες – τό ἴδιο καί τό τοπικὸ ἀστυνομικὸ τμήμα. Καί ΔΕΝ θά ὑπῆρχαν αὐτόπτες μάρτυρες-δημοσιογράφοι, ἂν τυχαῖα τό αὐτοκίνητο δύο συντακτῶν, διαφορετι-κῶν ἐφημερίδων, καθώς ἐφευγε, δέν ἔπεφτε πάνω στή φάλαγγα τῶν στρατι-ωτικῶν αὐτοκινήτων πού κατευθύνονταν πρὸς τίς φυλακές! Ἦταν 2.15. Σέ μιὰ ὥρα περίπου ἡ φάλαγγα διέσχισε τοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας – κατευθύνονταν πρὸς τὴ «Σωτηρία». Μπροστά, πήγαινε τό αὐτοκίνητο μέ τὰ μέλη τοῦ ἐκτελεστι-κοῦ ἀποσπάσματος. Πίσω ἡ κλῶδα μέ τοὺς μελλοθάνατους. Μετά, τρία τζίπ, ὕστερα τρία φορτηγά (μέ στρατιῶτες, ΕΣΑτζήδες καί χωροφύλακες) καί τέλος ἕνα ἀστυνομικὸ αὐτοκίνητο.

Ἡ ἐκτέλεση ἔγινε στίς 4.11 μέ μοναδι-κούς «μάρτυρες» τοὺς πολιτικούς κρα-τούμενους πού νοσηλεύονταν στή «Σω-τηρία» καί ξύπνησαν ἀπὸ τό θόρυβο.

(ΕΦΤΑ μῆνες μετά οἱ Ἀμερικάνοι ἐξ-ανάγκασαν τὸν Πλαστήρα σ' ἐκλογές πού ἔφεραν τόν Παπάγο στήν ἐξουσία – καί τὴ δεξιὰ μέχρι τό 1963).

ΣΤΙΣ ἐφημερίδες τῆς 31/3, μαζί μέ τό ρεπορτάζ τῆς ἐκτέλεσης δημοσιεύθηκε καί ἡ ἐξῆς «εἰδήση», μέ τίτλο «ΣΕΙΡΑ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΔΟΥΡΥΦΟ-ΡΟΥΣ ΧΩΡΑΣ»:

«Εἰς ἀπάντησιν τῶν συνεχιζομένων ὑπὸ τῶν ραδιοφωνικῶν σταθμῶν τοῦ σι-δηροῦ παραπετάσματος σχολίων διὰ τὰς γενομένας ἐκτελέσεις, ἀνεκοινοῦτο ἀρ-μοδίως ὅτι κατὰ τό τελευταῖον τριήμερον ἐξετελέσθησαν εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὁ Κότσι Τζότζε, εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ὁ Ν. Ράιτς, εἰς τὴν Βουλγαρίαν οἱ Βλαδίμηρος Ἰβάν-ωφ, Κ. Τσέκοβιτς, ἡ Μ. Κρίσιτς, ὁ Νά-τσε Ρούσεφ, ὁ Ἰβάν Κυριλῶφ, ὁ Β. Κυ-ρηνῶφ καί ὁ Χρῖστος Χρῖστωφ, εἰς τὴν Σ. Ἑνωσην ὁ Ν. Διλάκωφ καί ὁ Π. Σερά-τσεφ. Ἐπίσης, ὑπὸ τοῦ Στρατοδικείου Βουκουρεστίου κατεδικάσθησαν καί ἐξ-ετελέσθησαν πρό μηνός οἱ Μ. Ρουμανέ-σκο, Μ. Μπογιάνκο, Γιώργο Μπισκονί-ετς καί Α. Λίτσο, τῶν ὁποίων ἐδημεύθη-σαν αἱ περιουσίαι».

ΣΗΜ: Τό σημεῖωμα αὐτό:

1) Στρεφίτηκε σέ δημοσιεύματα τῆς ἐποχῆς, στήν ἀφήγηση ἑνὸς δημοσι-ογράφου πού ἔζησε ἀπὸ πολὺ κοντὰ τὰ γεγονότα καί σὸ διβλίο τοῦ Πότη Παρασκευάπουλου «Ποῖός σκότωσε τόν Μπελογιάννη», ἐκδ. «Ἱστορία καί Πολιτική», Ἀθήνα 1976.

2) Γράφτηκε τὴν περασμένη Κυρια-κή – πρίν, δηλαδή, δημοσιεῖν τὰ ἀφιερῶματα σὸ «Ριζοσπάστη» (Τρί-τη) καί στήν «Αὔγη» (Τετάρτη), πού ἀναγγέλληκαν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Πανεπιστημίου 44 τηλ. 3248346

Νέες εκδόσεις

ΠΟΙΗΣΗ

ΝΙΚΟΣ ΡΕΓΚΑΣ
Ποιήματα

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ
'Ο Νότιος

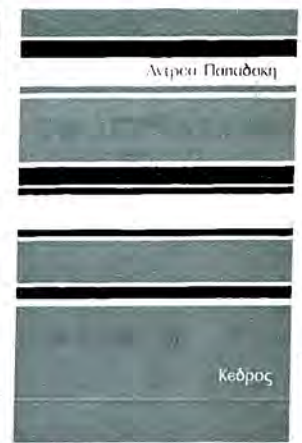
ΛΟΥΛΑ ΒΑΛΒΗ-ΜΥΛΩΝΑ
"Ανδρας, Γυναίκα, Ξένος

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Τό Γιοτάπατο

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΛΥΚΟΦΡΥΔΗ
– ΤΣΑΤΣΟΥΛΑ
Τά κλεμένα χειρόγραφα

ΑΝΤΡΕΑΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
Τό άερόστατο

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ

ΛΙΛΗ ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΥ
"Αγίς
Ίστορικό μυθιστόρημα

ΒΟΥΛΑ ΜΑΣΤΟΡΗ
'Η χώρα μέ τις δύο πολιτείες
καί τις μυγδαλένιες κούνιες
Ποίημα γιά τή γέννηση
του παιδιού
Εικονογράφηση:
Σοφία Ζαραμπούκα

ΠΙΠΙΝΑ ΤΣΙΜΙΚΑΛΗ
Ψηλά στη στήν
της Γαρυφαλλιάς
Μυθιστόρημα της Κατοχής

Ἀγαμία καί γάμος τῶν κληρικῶν ἢ γιατί ταιριάζει στόν ἐπίσκοπο νᾶναι «μιάς γυναικός ἄνδρας»

ΠΟΙΟΙ παρουσιάζονται τελευταῖα ἐνθερμοὶ συμπαραστάτες σέ ὅσους εἶχαν πῆν ἀτυχία νά δοῦν διαλυμένο τό γάμο τους καί νά ὑπερασπίζονται μέ ἀσίγαστο πάθος τό δίκιο τους ἐναντίον τοῦ ἄνδρα ἢ τῆς γυναίκας πού ἐγκατέλειψαν τό σπίτι καί πού ζητοῦν νά μὴν ἐπιτραπεῖ νά τοὺς δοθεῖ διαζύγιο; Οἱ ἄγαμοι ἱερωμένοι!

ΚΑΙ ὅσοι μὲν θεωροῦνται ἀδικημένοι, ἐξηγεῖται νά χρησιμοποιοῦν ὅλα τὰ μέσα. Ἀλλά οἱ ἱερωμένοι συμπαραστάτες ἐπιτρέπεται νά φθάνουν, ὄχι μόνο σέ ὑπερβολές, ἀλλά σέ φανατισμούς καί ἀντιδικίες, μέ ἀναληθῆ ἐπιχειρήματα, ἐκθιαστικές ἀπειλές, καί μάλιστα νά μιλοῦν αὐτοὶ γιά κινδύνους ἀπό τὴν ἐφαρμογὴ «αὐτομάτου» χωρισμοῦ ἀνδρογύνων (πού ὅμως δὲ διδεται διαζύγιο αὐτόματα, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ δίκη, ὅπως καί στίς ἄλλες περιπτώσεις πού ὀρίζουν οἱ νόμοι καί πού τοὺς ἔχουν παραδεχθεῖ οἱ ἐκκλησιαστικοί)· ἐνῶ οἱ ἴδιοι ἐφαρμόζουν καί παραδέχονται ἀδιαμαρτύρητα τό κυριολεκτικά αὐτόματο διαζύγιο γιά τοὺς ἑαυτοὺς τους;

ΠΩΣ αὐτό; Ἰδοῦ:

ΤΟ βυζαντινὸ κράτος διέταξε: ὅταν ἔγγαμοι κληρικοὶ ἀναδειχθοῦν σέ ἐπισκόπους, νά χωρίσουν τὴ σύζυγό τους καί νά τὴ στείλουν μάλιστα σέ μοναστήρι ἄλλης ἐπισκοπῆς! Μιά συνοδικὴ διάταξη ἐπικύρωσε τό Νόμο. Μά ἡ Ἐκκλησία ἢ παλιὰ ἀντέδρασε, καί ὥς τὸν 11 αἰῶνα ἔχομε τίμιους ἄνδρες ἐπισκόπους, πού δὲν ἔπραξαν αὐτό τό ἀνοσιούργημα. Στό ἐλληνικὸ κράτος, γιά νά συνεχιστεῖ ἀνεμπόδιστα ἡ Ἰουστίνεια διάταξη, ἔγιναν ἐισηγήσεις, πού ἐξακολουθεῖ νά γίνονται πρόθυμα δεκτές ἀπὸ τοὺς πολιτικούς, καί ἀποκλείονται ἐντελῶς ἀπὸ τὴν ἀρχιεροσύνη οἱ ἔγγαμοι. Μὲ τίς διατάξεις νόμων του (τώρα τό ἴδιο θά περιέχει καί ὁ Καταστατικὸς Χάρτης πού ἐτοιμάζεται νά ψηφιστεῖ) γιά νά ἐκλέγονται μόνο ἀπὸ κατάλογο ἀγάμων!

ΧΩΡΙΣ νά ἀναφερθοῦμε στὴν ἄλλη περίπτωση, τῆς παραδοχῆς μέ προθυμία τοῦ «μεταθετοῦ» ἀπὸ μητρόπολη σέ μητρόπολη, πού ἰσχυρίζονται οἱ μητροπολίτες ὅτι τὴν «νυμφεύονται! Στὴ μικρὴ μελέτη πού ἀκολουθεῖ (ἀνωνύμου, πού γιά προσωπικούς του λόγους δὲ θέλει νά παρουσιαστεῖ, ἀλλὰ πού υἱοθετοῦμε τίς ἀπόψεις του καί ἀγαλαθαίνουμε τὴν πᾶσαν εὐθύνη), ἀναλύονται τὰ πράγματα καί γίνεται ἐξιτόρηση τοῦ πῶς ἐπιβλήθηκαν τὰ παράλογα καί ἀνίερα. Ὁ κόσμος ὁ πολὺς δὲν τὰ ξέρει. Πρέπει νά τὰ μάθει. Καί καλοῦνται οἱ ἀρμόδιοι τῆς Πολιτείας νά διορθώσουν ἀπὸ τὴν πλευρά τους τό κακό: νά διαγράψουν τὴ διάταξη γιά ἐκλογίμους ἀγάμους. Αὐτό φτάνει (ὁ τρώσας καί ἰάσεται) πρὸς τό παρόν.

ΜΑ καί οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νά προσέξουν, νά κατανοήσουν, καί ὅσο γίνεται πιὸ γρήγορα νά ἀλλάξουν τακτικὴ. Νά ἀρχίσουν νά ἐκλέγουν καί ἐγγάμους καί μάλιστα μέ προσόντα τυπικά ὅμοια μέ τοὺς ἀγάμους, καί οὐσιαστικά, ὅπως λένε τὰ ἱερά μας κείμενα καί ἡ ἀρχαία Ἱερὴ μας Παράδοση. Ἡ ἠθικότητα καί κοινωνικότητα!

Ο ΛΑΟΣ διαφωτισμένος καί ξυπνὸς πρέπει νά ἐπιβάλει τίς σωστὲς λύσεις

Ὁ πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος ΠΥΡΟΥΝΑΚΗΣ

ΠΟΛΥΣ ὁ θόρυβος καὶ μεγάλη ἡ ἀναστάτωση ἀνάμεσα στὴν ὑπεύθυνα Βουλευόμενη Πολιτεία καὶ στὴν ἐπίσημα ἀντιστρατευόμενη Διοικοῦσα Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας. Ἀφορμὴ τῆς διαμάχης; Τὸ κατατεθειμένο γιὰ νὰ ψηφιστεῖ στὴ Βουλὴ σχέδιο νόμου, ποῦ «βαφτίστηκε» ὡς «αὐτόματο διαζύγιο»... Ἡ Πολιτεία τὸ μεθοδεύει χωρὶς νὰ ἀγνοεῖ καὶ τὴ γνώμη τῆς Ἱ. Συνόδου. Γράφω ἀφορμὴ γιατί ἡ θαυότερη αἰτία τῆς διαμάχης φρονῶ πῶς εἶναι καὶ προέρχεται ἀπὸ μιὰ θεμελιακὴ ἀντίθεση. Τὴν ἀντίθεση τοῦ «καλογερικοῦ» πνεύματος κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ... Ὁ καλὸς γερὸς στὸν κόσμον, ὡς ἐξαίρεση τοῦ κοινωνικοῦ οργανισμοῦ, ἐκφράζει, ἔστω καὶ θεωρητικά, ἕναν ἰδιόρρυθμον τρόπο ζωῆς. Αὐτὴ τὴ μονοδιάστατη νοοτροπία, ποῦ ἐπιχειροῦν ἐπὶ αἰῶνες νὰ τὴν ἐπιβάλλουν στὸ κοινωνικὸ σύνολο...

Παίρνοντας ἀφορμὴ κι ἐγὼ ἀπ' τὴν ἐπικαίρῃ διαμάχῃ θὰ ζητήσω ἀπὸ σὰς, φίλοι ἀναγνώστες, προκαταβολικὰ τὴν ἀνοχὴ σας... Θὰ σὰς παρουσιάσω μὲ συντομία: Γιατί εἶναι ΑΦΥΣΙΚΟ καὶ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΟ στὴ ζωὴ αὐτὴ νὰ παραμένει ἸΣΟΒΙΑ ΧΩΡΙΣΜΕΝΟΣ ἀπ' τὴ ζωὴ καὶ τὸ γάμο ὁ ἐπίσκοπος. Ὅλα, ὅσα θὰ ἀκολουθήσουν, θὰ ἐκφραστοῦν χωρὶς φόβο ἢ πάθος καὶ χωρὶς τὰ κίνητρά μου νὰ ὑποκρύπτουν ἰδιοτελεῖς σκοποὺς. Εἶναι ἀπόψεις ἑνὸς Χριστιανοῦ – Ὁρθόδοξου, ποῦ μαζί μὲ πολλοὺς ἄλλους προσμένουν κάποιο ξυμπνημα στοὺς διοικοῦντας τὰ τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτὴ ἡ ἀσέληνη καὶ παγερὴ νύχτα, ποῦ ἔχει ἀπλωθεῖ στὰ τῆς Ἐκκλησίας, καιρὸς εἶναι νὰ πάρει τέλος.

Ἡ Δημιουργία

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπ' τὴν πλάση τοῦ Ἀνθρώπου: Ὁ Ἀνθρώπος, κατὰ τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἕνα ὄν ἀκέραιον, ἀνδρόγυνον (φυσιολογία – ψυχολογία), λογικὸν καὶ ἀπὸ στοιχεῖα κατασκευασμένο. Καὶ μονάχα ὡς ὑπάρξη σ' ὅλο τὸ πλῆρωμα (ἀνδρόγυνον) εἶναι ἀγνὸ καὶ παραμένει συνετὸ καὶ νορμάλ. Ὡς ὑπάρξη σεξουαλικά διασπασμένη (ἀρσενικό – θηλυκό), ποῦ νὰ περιέχεται στὸ μισό του μόνο, εἶναι καταδικασμένη στὴ δυσαρμονία, στὴν παθολογικὴ ἔλξη, καὶ σὲ τάση ἀνικανολήτης.

Μετά τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα ἡ σεξουαλικὴ ἐνέργεια, ὡς ὑποσυνειδητὴ κατάσταση, ἀσκεῖ στὸν ἄνθρωπον προσανατολιστικὴ ἔλξη καὶ ἀπώθηση. Πιεζόμενη στὸν ἄνθρωπον προσανατολιστικὴ ἔλξη καὶ ἀπώθηση. Πιεζόμενη στὸν ἄνθρωπον γίνεται ἐπικίνδυνη, παρὰ τὸν θρησκευτικὸ ἐξευγενισμό σὲ σκοποὺς προσφοράς καὶ θυσίας. Ἡ πρώτη μας προσπάθεια εἶναι νὰ τὴν ἐξυψώσουμε (γάμος), χωρὶς νὰ τὴν καταστρέψουμε. Εἶναι θεβαιωμένο ἀπ' τὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμῃ (ψυχχανάλυση) καὶ τὴν ψυχολογία τοῦ βάθους (Γιούγκ), ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ φύλου ἀπωθούμενη στὸ ὑποσυνειδητὸ ἀνενέργητη προπαρασκευάζεται τὴν ἐκδίκησὴ τῆς. Μὲ ἕνα σταθερὸ βρασμὸ ψυχῆς, ἐξαπολύει τὶς νευρώσεις. Σ' αὐτὸ ὁ Freud ἔχει δικίον, ἂν καὶ δὲν συλλαμβάνει τὸ μεταφυσικὸ καὶ θρησκευτικὸ βάθος τοῦ προβλήματος.

Ὁ ναρκισσισμός

Ὁ ἄνδρας – νάρκισσος δὲν ἀγαπᾷ παρὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ εἶναι ἀνίκανος νὰ ἐξέλθει ἀπὸ τὸ ἐγὼ του καὶ νὰ φαντασθεῖ ἢ ἀκόμη νὰ διακρίνει τὸν ἄλλο (λ.χ. ὁ ἀγάμος ἐπίσκοπος συνήθως ναρκισσεύεται τὸ ἐγὼ του, ἐκφραζόμενο μὲ τὸ ἀξίωμα). Κατανοῦν πολλοὶ φορές συναισθηματικά καὶ γενικά στὸ θυμικὸ τους ΑΝΩΡΜΟΙ... Στὴν ἀκραία μορφή, ὁ ναρκισσισμός εἶναι δυνατό νὰ ὀδηγήσει στὴ μόνωση, σὲ μιὰ μόνωση κάποτε νοσηρὴ. Πνίγεται μέσα σὲ μιὰ μόνωση, ποῦ δὲ γεμίζει παρὰ μὲ τὴν ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ (Joseph Folliet).

Σημασία τῆς σεξουαλικότητας

Γιὰ νὰ ὁλοκληρώσει τὸν Ἀνθρώπον ὁ Θεὸς «ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἐποίησεν αὐτούς»... Ἐπομένως τὸ sexus δὲν εἶναι κάτι ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ δεχθεῖ ἢ νὰ ἀρνηθεῖ. Πέραν τοῦ ὅτι εἶναι ὄργανο ἀναπαραγωγῆς, εἶναι ἀκόμη μιὰ ἰσχυρὴ, δημιουργικὴ δύναμη. Ἐπηρεάζει ζωτικὰ σχεδὸν ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς στὴν ἀτομικὴ καὶ διαπροσωπικὴ ἀνάπτυξη («Sex and Religion today», ἔ.ἂ. Ἀρ. Ἀσιπῶτη – «Η ΣΕΞ. ΣΦΑΙΡΑ καὶ ΝΕΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»).

Ἡ γυναῖκα ἐγίνε γιὰ νὰ συμπληρῶνι τὸν ἄνδρα, ὁ ἄνδρας γιὰ νὰ συμπληρῶνι τὴν γυναῖκα (ἀνατομικά, βιολογικά, συναισθηματικά, ψυχικά καὶ πνευματικά). Κάθε φορὰ ποῦ δὲν ἐπιτυγχάνεται ἡ ΕΝΟΤΗΤΑ, ἡ πλήρης ἐνότητα τῶν δύο φύλων (ἀρσενικοῦ – θηλυκοῦ) γιὰ ὁλόκληρη τὴ ζωὴ αὐτὴ, τὸ sexus εὐρίσκεται ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ...

Ἐχει περάσει ὁ καιρὸς ποῦ οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι (ἀκόμη καὶ οἱ καλλιεργημένοι), ἐσύγχυζαν τὸ σεξουαλισμὸ μὲ τὴ σεξουαλικὴ

δραστηριότητα. Ἐτοῖς ὑποβίβαζαν τὸ ρόλο καὶ τὴ σημασία τοῦ γενετήσιου ἐνστικτοῦ στὶς λειτουργίες τῆς ἀναπαραγωγῆς. Ὅλοι γνωρίζουν σήμερον πῶς τὸ γενετήσιο ἐνστικτο καὶ ὅλες οἱ συναισθηματικὲς δυνάμεις ποῦ συνδέονται μ' αὐτὸ, ἀποτελοῦν θεμελιακὴ ὕψη τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας. Ἡ γνώση ἄλλωστε τοῦ ἀνθρώπου δὲ γίνεται δυνατὴ χωρὶς νὰ λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψη τὴ σεξουαλικὴ του ἐξέλιξη καὶ διαφοροποίηση (docteur Etienne de Greef – «Medecine et Sexualité», Editions Spes, Paris 1948).

Σὲ μιὰ σκηνὴ ἐνὸς φιλμ, ποῦ ἀπεικονίζεται ἡ Δημιουργία, ἐμφανίζεται ὁ Ἀδάμ, πρὶν ἀκόμη γίνε ἡ Εὐα, ΝΑ ΚΑΘΕΡΠΙΖΕΤΑΙ στὴ λίμνη. Τὸ πρόσωπό του μένει χωρὶς σύσπαση, χωρὶς καμιά ψυχολογικὴ ἀντίδραση, ΠΕΤΡΙΝΟ. Ἡ σκηνὴ εἶναι πολὺ μελετημένη. Ὁ Ἀδάμ μόνος ΕΙΝΑΙ ΤΙΠΟΤΑ. Μόνος κανεὶς δὲν βρίσκει τὸν ἑαυτὸ του. Τὸ «οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον», εἶναι μιὰ θαυμάσια πρότασις!...

Τὸ sexus, λοιπόν, εἶναι ἕνα θέμα ποῦ ἔχει συνάφεια μὲ τὰ θαυότερα στρώματα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Μὲ τίς ρίζες τῆς ζωῆς καὶ κανεὶς νὰ ἀφουπνίζεται καὶ ἡ συνειδήσις! Ἀπὸ τὸ φύλο στὴ συνειδήσις, νὰ ἡ ἀνθρωπολογικὴ πορεία τοῦ sexus!... Αὐτὸ εἶναι ἡ σεξουαλικότητα: Μία δύναμη ποῦ ἀγκαλιάζει ὁλόκληρη τὴν ἀνθρώπινη ὑπάρξη καὶ ποῦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ΑΠΟΜΟΝΩΣΟΥΜΕ ἀπὸ τὴ ζωὴ.

Ἡ ἀποτυχία ἢ ἰσόθια ἀρνηση συμμετοχῆς στὸ γενετήσιο κύκλο δὲ μεταφράζεται μὲ μιὰ ἀποψη ἀπλῶς δυσάρεστη ἢ ἀρνητικὴ. Τεῖνε ἡ ἐκδίωξη, κατὰ τρόπο περισσότερο ἢ λιγότερο πλήρη καὶ διαρκή, ὅλες ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ (ἀκόμη καὶ τὸ ΑΓΙΟΥ), καὶ κάθε τι ποῦ μοιάζει μὲ ἀξία. Μὲ αὐτὸ ἐννοοῦμε τὰ πράγματα καὶ τὰ ὅποια ὑποτασσόμαστε χωρὶς ὠφελιμιστικὸ ὑπολογισμό!... Πράγματι, οἱ συναισθηματικὲς ἀξίες, οἱ αἰσθητικὲς ἀξίες, οἱ κοινωνικὲς ἀξίες ἀκόμη, γίνονται πραγματικὲς, αὐθεντικὲς, χάρις στὴν προσωπικὴ ἐμπειρία. Τὸ άτομο ξαναβρίσκει τότε στὸν ἑαυτὸ του ψυχικὲς καταστάσεις, ποῦ ἀναγνωρίζει, τέλος, ὅτι ἔχουν τὸ νόημα τῆς αὐθεντικότητας, τὸ νόημα τοῦ ἀληθινοῦ καί, πολὺ συχνά, Η ΠΙΣΤΗ ΤΟΥ, ἡ μέχρι τότε θεωρητικὴ, στὸ Ἀληθινὸ, στὸ Ὁραῖο, καὶ στὶς Ἀξίες, ΓΙΝΕΤΑΙ ΖΩΤΑΝΗ, ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ, ΑΔΙΑΦΙΛΟΝΙΚΗΤΗ.

Μιὰ διάθεση ἀφιέρωσης, ποῦ δὲν ἀφορᾷ τὸ ἀγαπώμενο πρόσωπο, ἀλλὰ προκαλεῖ ἕνα εἶδος ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ, ἀκτινοβολεῖ πρὸς τὸ σύνπαν. Ὅλα συμβαίνουν σὰν κάποια καλοσύνη, κάποια ἐμπιστοσύνη στὰ πράγματα, νὰ παραμένει γύρω ἀπ' τὸ άτομο. Σὰν νὰ ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτὸ Η ΔΙΑΧΥΤΗ ΕΧΘΡΟΤΗΤΑ, ὅλα γίνονται καὶ παραμένουν εὐνοϊκά...

Ἀλλὰ καὶ ὁ Μπερντιάγεφ ὑπογραμμίζει: «Τὸ νόημα καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐνωσης ἀνάμεσα στὸν ἄνδρα καὶ τὴ γυναῖκα δὲν πρέπει νὰ ἀναζητᾶται στὴ διαιώνισή τοῦ εἶδους, οὔτε στὴν κοινωνικὴ σημασία, ἀλλὰ στὴ φύση τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας, στὴν προσπάθεια ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ, στὸν ΠΟΘΟ τῆς ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΑΣ» (Μπερντιάγεφ – «Ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου»).

Ἡ σάρκα ὑπόκειται στοὺς θεῖους νόμους ὅπως καὶ τὸ πνεῦμα. Ἐχει τίς ἀνάγκες καὶ τὰ δικαιώματά της. Εἶναι καθγιασμένη, ὅπως καὶ τὸ πνεῦμα. «Ἡ ἀντίθεση πνεῦμα – σάρκα εἶναι σφάλμα», γράφει ὁ Ν. Berdiaeff. «Τὸ σῶμα εἶναι ἀνυπόστατον μέρος τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας». Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς, ὅταν ἀναφέρεται στὴν ἐνωση δύο ἀνθρωπίνων ὄντων, ὁμιλεῖ περὶ αὐτῶν ὅτι γίνονται «μία σὰρξ». Δὲν λέγει ὅτι γίνονται ἕνα πνεῦμα...

Ἐξ ἄλλου ὁ Joseph Folliet τονίζει: «Ἡ ἀνθρωπότης θὰ ζήσει μὲ τὰ ἑνστικτα καὶ μὲ τὸ σῶμα. Νὰ ἐλέγχει κανεὶς τὸ ἐνστικτο, εἶναι ἀξίον τοῦ ἀνθρώπου. Νὰ θέλει νὰ τὸ ΑΓΝΟΕΙ εἶναι ΑΠΑΝΘΡΩΠΟΝ» («Adam καὶ Eva» – Lyon 1965). Ὁ Πασκάλ μᾶς μαθαίνει τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας: Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι «οὔτε ΑΓΓΕΛΟΣ οὔτε ΚΤΗΝΟΣ». Καὶ «ΟΠΟΙΟΣ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΤΟΝ ΑΓΓΕΛΟ... ΚΑΝΕΙ ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ!»... (ὁπερ, ἔδει, δεῖξαι).

Ἡ V. Firth φρονεῖ ὅτι πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζουμε τὸ sexus, ὅχι ἀπὸ τὴν ἀποψη πῶς εἶναι κακὸ, οὔτε πῶς εἶναι κοινὸ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς ἱερότητάς του. Ὡς ἐκφραση τῆς θείας δυνάμεως διὰ μέσον τοῦ σώματός μας. Αὐτὴ ἡ σεξουαλικὴ δύναμη, ὅταν χρησιμοποιεῖται ὀρθά, ἔχει πνευματικὴ σημασία. Ὅταν χρησιμοποιεῖται κακῶς, γίνεται διαφθορά καὶ ὅταν ΠΑΡΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ἢ ΠΕΡΙΦΡΟΝΕΙΤΑΙ φέρνει ψυχοπνευματικὴ ἀναστάτωση καὶ ἐμπλοκὲς βιαιῶν ψυχολογικῶν ἀναστολῶν – ἐκτονώσεων...

Ὁ ἀγάμος ἐπίσκοπος

Ὁ ἀγάμος ἐπίσκοπος ἀπὸ τὸ κύκλωμα «sexus-ἔρως-ἀγάπη» ἔχει τὴν αὐταπάτην – ψευδαίσθησιν ὅτι χειρίζεται τοῦτο καὶ ἐλέγχει μὲ μιὰ ἀφρημένην, ἀπρόσωπη, δῆθεν ἀνιδιοτελεῖ ἐκφραση προσφοράς – ἀφιερώσεώς του στὸ...βωμὸ τῆς Ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Καὶ αὐτὴ ἡ δῆθεν προσφορά, χωρὶς ἀντίκρουσμα ἔργων... Ἡ μονα-

χικο - ασκητική συμπεριφορά του αγάμου επίσκοπου, έναντι των ανθρώπων και των δυνάμεών του, μάς δείχνει συχνά μία ξηρότητα των ήθικων πηγών της ζωής, μία ανεξήγητη σκληρότητα της καρδιάς... Έτσι ο δῆθεν άσκητισμός μέσα στον κόσμο, σέ όσο μέτρο μπορεί νά θιωθεῖ (;) γίνεται ένας επικίνδυνος δρόμος, ένα δίκιο πο μαχαίρι. Μπορεῖ νά φονεύσει εκείνο πού ονομάζουμε ψυχική καί ανθρωπιστική συμπάθεια... Έτσι ἡ ξηρή σάν πέτρα ψυχῆ του παραμένει μέ τήν ΑΥΤΟΚΑΤΑΔΙΚΗ της, χωρίς νά γνωρίσει ποτέ τή γλυκύτητα τῆς συμπόνιας καί τῆς αγάπης. Καταντά νά βρίσκει - καί συνηθίζει σ' αὐτό - ὅτι εἶναι τακτικό πράγμα τό νά πάσχουν οἱ άμαρτωλοί. Ὅτι εἶναι άξιοι τῶν παθημάτων των, καί πῶς τό πάθημα γι' αὐτούς εἶναι ένα αγαθό. Τούτος ὅμως ὁ συλλογισμός εἶναι ένα ήθικό σόφισμα, πού μέ τή συνδρομή του ὁ φαρισαϊκός χριστιανισμός ὑπολογίζει νά δικαιωθεῖ...

Ὁ ψευδοασκητισμός τοῦ αγάμου επίσκοπου, άντί νά θεωρεῖται ὡς μέσον, αναστηλώνεται ὡς αὐτοσκοπός τῆς ζωῆς του. Προκαλεῖ αναπόφευκτα ἐπανάσταση στό ὑποσυνείδητο καί αντίφάσεις στό συνείδητό, καί τελικά καταντά νά μεταμορφώνεται σέ φαρισαϊσμό καί νομιμότητα. Ἡ μεταφυσική του διαλαλεῖ τό άπρόσιτο καί μάλιστα τόν ΚΙΝΔΥΝΟ τῆς ΑΓΑΠΗΣ. Μέ άλλα λόγια ἐρχεται σέ ρήξη μέ τίς πηγές τῆς χριστιανικῆς πίστεως...

Γιά νά κατακτήσουμε τή βαθύτερη αλήθεια τῆς ζωῆς ὀφείλουμε νά ἐννοήσουμε ὅτι ΜΟΝΟ ΕΚΕΙΝΟΣ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ΚΑΙ ΘΥΣΙΑΖΕΤΑΙ, καί ὅχι ἐκεῖνος πού απαιτεῖ καί λαμβάνει, εἶναι προορισμένος νά γνωρίσει μία ικανοποίηση. Τό θετικό μυστήριο κρύβεται στήν αγάπη, ικανή νά θυσιάζεται, νά δίδει, νά δημιουργεῖ (άνδρόγυνο - τέκνα)... Ἡ ήθική τῆς δημιουργίας στήν πληρότητά της εἶναι ήθική τῆς αἰώνιας νεότητος!... Ἀντιπροσπεύει τήν ανώτερη καί τήν ὀριμότερη μορφή τῆς ήθικῆς συνείδησης. Ἡ ὕψηλή δύναμη τῆς δημιουργίας συνδέεται μέ τήν παρθενία τῆς ψυχῆς: Σκοποῖ - στόχοι ὕψηλοί, ἰδανικά, εἶναι ἐκεῖνα πού ἐξαγνίζουν καί ανεβάζουν τήν ποιότητα τῆς ψυχῆς. Ἀνεβάζουν δέ τήν ποιότητα κατὰ τήν πορεία μιάς συνεποῦς καί εὐλικρινῆς κατακτήσεώς των. Ἀλλά καί μετά τήν κατάκτηση, ὅταν κρατιέται άγνή ἀπό ήθικούς καί ὕλικούς συμβιβασμούς...

Ἡ οἰκογένεια

Σχετικά ἔγραψε ὁ Κομφούκιος: «Ἐάν τά οἰκογενειακά καθήκοντα εὐ καί καλῶς ἐκπληροῦνται, δέν εἶναι ανάγκη νά πορεύεται κάποιος μακρινήν ὁδόν γιά νά προσφέρει τήν θυσίαν του». Μέ αὐτή τήν ἀποψη πρέπει κάθε οἰκογένεια νά γίνει μία «κατ' οἶκον ἐκκλησία». Γι' αὐτό ὁ άπ. Παῦλος ὁμιλεῖ περὶ «κατ' οἶκον ἐκκλησιῶν». Ὑπάρχει ἐκκλησία στήν οἰκογένεια, γιατί ἐδῶ «τρεις εἰσίν οἱ μαρτυροῦντες», ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, καί τό παιδί. Ἀλλωστε ὅλη ἡ ΘΕΟΛΟΓΙΑ τοῦ Χριστοῦ παίρνει τόν τύπο τῆς οἰκογενείας: ὁ Θεός - Πατήρ, οἱ ἄνθρωποι τά τέκνα Του, ἡ Ἐκκλησία εἶναι στοργή, ἡ μετάνοια, νοσταλγία τοῦ πατρικοῦ οἴκου (ἄσματος υἱός). Ἡ ἁμαρτία ὡς ἀπομάκρυνση ἀπ' τόν πατρικό οἶκο. Σ' αὐτά πρέπει νά προστεθεῖ καί ἡ αγάπη τοῦ ἱ. Χριστοῦ στήν οἰκογενειακή ζωή!...

Εἶναι ἀκόμη γνωστό πῶς ἡ οἰκογένεια ὡς θεσμός ὑπῆρξε ἀρχαιοτέρα καί τῆς πολιτείας καί τῆς θρησκευτικῆς κοινότητας. Ἀπό τόν «οἶκον» πηγάζει τό γένος, ἡ γενιά, ἡ πατρίδα - πατρίδα κ.ά. Ἀπό τόν «οἶκον» πηγάζουν τά οἰκονομικά καί ὅ, τι ἄλλο ἔχει σχέση μέ τίς κοινωνικές ἢ διανθρωπίνες ἐπικοινωνίες. Ἀπό τόν «οἶκον», ὡς κύτταρο τῆς κοινωνίας καί ὡς πυρήνας, βλασταίνουν καί ανεβαίνουν ποιοτικά καί πολιτιστικά τά προικισμένα μέ ἐσωτερικά χαρίσματα πρόσωπα γιά νά ΑΝΕΒΑΣΟΥΝ καί ἐπηρεάσουν εὐεργετικά τό περιβάλλον τους!... Καί ἡ Θεότης δέν εἶναι μονοπρόσωπος. Ὁ Θεός - δημιουργός μας μέ τήν «κοινωνία» τῶν τριῶν προσώπων (Πατήρ - Υἱός - Ἅγιον Πνεῦμα) εἶναι ἡ πηγή τῆς Κοινωνίας - Ἀγάπης γιά τούς ἄνθρώπους. Καί ὁ ἄνθρωπος ὡς δημιουργημά Του εἶναι πλάσμενος νά εἶναι καί ζεῖ κοινωνικά.

Ὁ ἐπίσκοπος ἀνά τούς αἰῶνες

Ἀνατρέχοντας ἱστορικά βρίσκόμε στήν Π.Δ. ὅλους τούς ἀρχιερεῖς νά εἶναι ἑγγάμοι. Κατά τούς χρόνους τοῦ Κυρίου ὡς ἀποστολολοι, πού εἶναι οἱ πρῶτοι τῶν ἐπισκόπων, ἐδιαλέχτηκαν ἀπό τόν ἱ. Χριστό κυρίως ἑγγάμοι (Πέτρος, Φίλιππος κ.λπ.) ἀλλά καί ἄγαμοι ὅπως ὁ Ἰωάννης. Ὁ άπ. Παῦλος καθαρά μιλάει γιά ἐγγάμους ἐπισκόπους (Α' Τιμ. γ, 2), καί ὁ «Διαταγῆς τῶν Ἀποστόλων». Μέχρι τόν 4ο καί 5ο αἰῶνα στήν ἐνιαία Ἐκκλησία μας οὐδεμία διάκριση ἐγένετο μεταξύ ἐγγάμου ἢ αγάμου κατὰ τήν ἐκλογή τῶν ἐπισκόπων. Ὁ 5ος μάλιστα «Ἀποστολικός Κανών» (3ος ἢ 4ος αἰῶνας) φανερά ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΙ τήν ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ τῆς ΣΥΖΥΓΟΥ τοῦ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, τιμωρεῖ δέ τήν ἀπομάκρυνση μέ ΠΟΙΝΗ ΚΑΘΑΙΡΕΣΗΣ...

Ἀπ' τούς ἐγγάμους ἐπισκόπους τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἀναφέρω μόνο τέσσαρες φωστῆρες θεολογίας: Τόν ἅγιο Γρηγόριο, ἐπίσκοπο Ναντζιανζού, τοῦ ὁποῖου γιός εἶναι ὁ περίφημος ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, τόν Γρηγόριο, ἐπίσκοπο Νύσσης, ἀδελφό τοῦ Μ. Βασιλείου, τόν ἅγιο καί θαυματουργό Σπυρίδωνα, ἐπίσκοπο Τρυμηθοῦντος Κύπρου, καί τόν Συνέσιο, ἐπίσκοπο Πτολεμαίδος.

Προσπάθεια γιά νά ἐπιβληθεῖ ἡ αγμία στούς ἐπισκόπους ἔδειξε συστηματικά καί ἐπίμονα ἡ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΡΧΗ. Ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός Α' (6ος αἰών μ.Χ.). Μετά ἀπό 150 περίπου χρόνια μετά τόν Ἰουστινιανό ἢ ἐν Τρούλλω Σύνοδος θεσπίζει κανόνα καί ἐπιβάλλει τήν ἀπομάκρυνση τῆς συζύγου τοῦ ἐπισκόπου. Ἡ αἰτιολογία τῆς ἀπόφασης δέν ἦτο ἀπό λόγους δογματικούς ἢ ήθικούς ἀλλά καθαρά πρακτικούς. Μετά τήν Πενθέκτη Σύνοδο καί τόν Λέοντα τόν Ἰσαυρο ἀναφέρονται ἑγγάμοι ἐπίσκοποι μέχρι τόν 12ο αἰῶνα, δηλ. μέχρι τῆς Φραγκοκρατίας. Μετά τῆς Φραγκοκρατίας μέχρι καί σήμερα διειτηρήθη ἡ συνήθεια νά ἐκλέγονται καί ἑγγάμοι, πού ἡ σύζυγος δέν συγκατοικεῖ, ἡ κληρικοί πού εὐρίσκονται σέ χρεῖα μέ ἡ χωρίς τέκνα. Χωρίς ἐπιτυχία προσπάθησαν (μέσα 19ου αἰῶνα) ἄγαμοι ἐπίσκοποι νά ἐκδώσουν συνοδική ἀπόφαση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πού νά ἀπαγορεύεται ἡ ἐκλογή ὡς ἐπισκόπων, ὅλων ἐκείνων πού κατὰ τό παρελθόν ἐχρημάτισαν ὑπό νόμιμο καί εὐλογημένο γάμο. Κατά τό Πανορθόδοξο Συνέδριο (Κων/πολη 1923), πρότεινε ὡς ένα ἀπό τά πρὸς συζήτησι θέματα: «Τό ἐπισκοπικόν ἀξίωμα καί ὁ γάμος». Ἡ Ἐπιτροπή, πού ἐμελέτησε τό ζήτημα τοῦτο ΠΡΟΤΕΙΝΕ τά ΑΚΟΛΟΥΘΑ: «Τό Πανορθόδοξον Συνέδριον δύναται θίγον κατ' ἀρχήν τό ζήτημα τοῦτο, νά ἀποφανθεῖ ὅτι ΔΕΝ ΚΩΛΥΕΤΑΙ ΔΟΓΜΑΤΙΚΩΣ καί ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΩΣ, οὔτε ἀντιβαίνει εἰς τό πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου καί τήν ἀρχαίαν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ΜΕΤΑ τήν ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ ΓΑΜΟΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ...».

Ἡ διάχυτη σκέψη, ὅτι δηλαδή ἡ κατάσταση τῆς αγμίας εἶναι «ΑΜΩΜΟΣ» ἐνῶ ἡ κατάσταση τοῦ γάμου «ΕΝΕΧΕΙ ΜΟΝΟΝ», ΔΕΝ ΕἶΝΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΗ, γιατί ἐκτός τῶν ἀνωτέρω καί ὁ άπ. Παῦλος (Α' Τιμ. δ,3) καί ἡ Σύνοδος τῆς Γάγγρας ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΑΝ ὩΣ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΑΡΟΜΟΙΑ φρονούντες. Ἡ Ἐκκλησία μας δέ πολλούς άπ' τούς ἐγγάμους λαϊκούς ἢ κληρικούς (καί ἐπισκόπους) ἐχαράκτηρισεν ὡς ἁγίους...

Οἱ σημερινοί ἄγαμοι ἐπίσκοποι-μητροπολίτες

Ἀλήθεια εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωή, πού δέν μπορεῖ ποτέ νά μετατραπεῖ σέ γνώση. Ἔτσι τό μοναχικό ἰδανικό, πού ἐπιχειροῦν οἱ φορεῖς του νά ἐφαρμόσουν μέσα στήν κοινωνία, μοιάζουν μέ ἐκείνους πού «ΔΕΡΝΟΥΝ ΤΟΝ ΑΕΡΑ» χωρίς ἀποτέλεσμα. Ἔχουν γίνει... ΦΑΙΔΡΟΙ καί ΚΑΤΑΓΕΛΑΣΤΟΙ ἐξ αἰτίας τῆς κραυγαλέας ἀντίφασης πού προδίδει ἡ θεωρία ἐπίσημα καί ἐπισκόπου - μητροπολίτου καί ὁ ΤΡΟΠΟΣ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς τους. Ζοῦν καί πολιτεύονται κατὰ τρόπο σκανδαλιστικό καί προκλητικό «εὐφραινόμενοι καθ' ἡμέραν λαμπρῶς», μέ ἄνεση καί πολυτέλεια Σουλτάνου (μέγαρο - ἐπαύλει, χλιδή ἐσωτερικά ἀσυνήθιστη καί σέ ἐφοπλιστῆ ἡ μεγαλοδιομήχανο, λιμουζίνες διπλές κ.ά.) καί τά πάντα δωρεάν καί ἀφορολόγητα. Δέν ὁμιλῶ γιά τή σκανδαλιστική μηνιαία ἀποζημίωση τῶν (45 - 50.000) δρχ. φανερά καθώς καί γιά τήν προκλητική ἀρχιερατική ἀμφίεση, τύπου βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα. Ἡ μέτρα μόνο ἡ αὐτοκρατορική κοστίει 45.000 δρχ. Ὅλη ἡ ματαιοδοξία πᾶρνει τό κάλυμμα μιάς ἱεροπρεποῦς ἐμφάνισέως (σταυροί καί ἐγκόλπια χρυσά καί ἀδαμαντοκόλλητα κ.ά.). Τήν ἀποστολική ΑΠΛΟΤΗΤΑ καί ΠΕΝΙΑ ἀντικατέστησε ἡ προκλητική συζαντινὴ χλιδή καί ὁ τούρκικος ΔΕ-ΣΠΟΤΙΣΜΟΣ (νοοτροπία καί υπερφιλοφροσύνη φεουδάρχου ἡ τούρκου μπέη - τσιφλικῆ). Ἔτσι οἱ φορεῖς τοῦ μοναχικοῦ ἰδανικοῦ στή θεωρία ἐρχονται μέ τή ζωή τους σέ ΑΝΤΙΦΑΣΗ. Ἀλλοιώνουν, φθείρουν καί τελικά παραμορφώνουν ἐκεῖνο πού θεωρητικά δέχονται... Οὔτε μοναχικά ζοῦν, οὔτε καί κοινωνικά μέ τήν πληρότητα ἐκείνη μιάς ἰδιαίτερα ὑπεύθυνης οἰκογενείας...

Ἐφ' ὅσον ὁ ἐπίσκοπος εὐρίσκεται καί ἐργάζεται πνευματικά ἀνάμεσα σέ κοινωνία ἀνθρώπων, ὀφείλει νά συμπορεύεται μέ τά ποικίλα προβλήματα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, χωρίς νά χάνει τή συνείδηση τοῦ πνευματικοῦ ἡγέτη. Γιά νά ἔχει ὅμως αἴσθησι τῶν προβλημάτων τοῦ λαοῦ θά πρέπει ἀπαραίτητα νά ἔχει προσλαμβάνουσες καθημερινά παραστάσεις. Νά γνωρίζει λ.χ. πῶς ἀρρωσταίνει σωματικά ἢ ψυχικά τό παιδί σ' ὅλα τά στάδια τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Νά γνωρίζει πῶς γίνεται ἐφηβος μέχρι νά ὀριμᾷσει συναισθηματικά καί νοητικά.

Ὁ ἴδιος ὁ ἄγαμος ἐπίσκοπος, ἐπειδή στερεῖται τή σύντροφο τῆς ζωῆς καί τήν οἰκογενειακή ἀτμόσφαιρα, εὐκόλα μπορεῖ νά μεταπέσει ἀπ' τή θεωρητική ἐνασχόληση τῶν «πνευματικῶν» στά «δαίμο-

νικά» πράγματα. Έφ' ὅσον τοῦ λείπει ἡ νόμιμη γυναίκα, πού στό πρόσωπό της θάχε τήν... αἴσθηση τῆς ζωῆς μέ τήν καθημερινή ψυχική ἐπικοινωνία, σιγά – σιγά ἀπογειώνεται ἀπ' τήν πραγματικότητα αὐτῆς τῆς ζωῆς. Πλάθει μέσα του μιά πλασματική εἰκόνα τῶν ἀπαιτήσεων, ὑποχρεώσεων καί δικαιωμάτων αὐτῆς τῆς ζωῆς. Τοῦ λείπει τό ὑφάδι τῆς ζωῆς καί μένει μετέωρος, ἐξωγήινος μονάχα μέ τό στημόνι τοῦ χρόνου. Ἐτσι παραμένει ἀπροσάρμοστος σέ κάθε ἐποχή καί δραματικός στήν ἀντίφασχ, πού βιώνει ἡ ὑπαρξή του...

Γιά νά πραγματοποιεῖται στ' ἀλήθεια ἡ μοναχική ζωή χρειάζεται κατάλληλο τόπο καί ἀτμόσφαιρα (μοναστήρι). Χρειάζεται καθ' ὅλα ζωή ἀσκητική (τροφική, ποτοῦ, ὕπνου, ἐργασίας, ἀκατάπαυστης ἀγρύπνιας ψυχῆς μέ τή μυστική ἤ φανερή προσευχή)...

Ἀνθρωπολογικοί, φυσιολογικοί, κοινωνιολογικοί καί πρακτικοί λόγοι συνηγοροῦν (μέ τά σημερινά δεδομένα) ὑπέρ τοῦ ἐγγάμου ἐπισκόπου – μητροπολίτου χωρὶς νά ἀποκλειστούν καί οἱ ἐλάττωστοι «χωροῦντες» στήν ἀγαμία («οἱ δυνάμενοι χωρεῖν... χωρεῖτω»)... Εἶναι πάντως ἀπαράδεκτο γιά τήν ἐποχή μας ἡ «ἐξαίρεση» νάχει ἀπλωθεῖ καί νά ἐπικρατεῖ ὡς ἀπόλυτος κανόνας στόν τρίτο βαθμό τῆς ἱερωσύνης. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀνέκαθεν καί στή βάση της καί στήν κορυφή ἦταν δημοκρατική σ' ὅλες τίς διοικητικές καί κανονικές πράξεις Της πλὴν τῶν δογματικῶν («κρατεῖτω ἡ ψήφος τῶν πλειόνων»).

Ἐνας ἄγαμος κληρικός καί μάλιστα ἐπίσκοπος, πού ἐλιποτάκτησε καί ἐπρόδωσε μέσα του τό πνευματικό ἀσκητήριο τοῦ μοναστηρίου, δέν μπορεί οὐσιαστικά... νά κρατήσῃ παρθενία, ἀκτημοσύνη, ὑπακοή σέ ὅλο καί ἀτμόσφαιρα κοσμική. Χάριν παραδείγματος, ἕνας «καλοθρεμμένος» ἄγαμος ἐπίσκοπος, πού ἀσκεῖ καθήκοντα μητροπολίτη, φυσιολογικός σέ ὅλα του, μέσα σέ κλίμα καί ἀτμόσφαιρα μῆδς κοινωνίας ἀνθρώπων ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΝΤΕΞΕΙ... Καθημερινά εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἐρεθίζεται ἀπό τή φυσική πρόκληση τοῦ «sex» σ' ὅλες τίς αἰσθητικές παραλλαγές του. Ἀναρωτιέται, πῶς μπορεί στ' ἀλήθεια νά παραμένει ἀτρωτός ἡ ἀνεπηρέαστος χωρὶς δυσμενέεις ἐπιπτώσεις στήν ψυχασωματική ἰσορροπία; Ἐφ' ὅσον (θάσει τοῦ μοναχικοῦ ὅρκου ὑπόσχεσης) κάθε ΕΚΤΟΝΩΣΗ συναισθηματική ἢ φυσιολογική λογαριάζεται ὡς «θανάσιμο ἁμάρτημα», τότε γιατί ἐμπασαν τήν ὑπαρξή τους σ' ἕνα καθημερινό καί ἀνελέητο μαρτύριο; Πῶς μπορεί νά ἐφαρμοσθεῖ στήν πληρότητά της ἡ «παρθενία», «ἀκτημοσύνη» καί «ταπεινώση» σ' ἕνα κοινωνικό σύνολο σχεδόν ἀντίθετο στή μοναστική ὑπόσχεση – εὐχή τους; Τρία πράγματα μποροῦν νά συμβοῦν: 1) Ἡ ἐπιστροφή ὅλων τῶν ἀγάμων ἀπό τόν «κόσμον» (πού τόσο εὐκολα στά λόγια κατακρίνουν ἐνῶ στήν πράξη γεύονται), στίς μάντρες καί τὰ κελιά τους καί εὐρύτερα στή μοναστική πολιτεία τους. Τότε δς ὀνομάζονται ἀρχιμανδρίτες ἢ πρωτοσύγκελλοι, γιατί ἡ ὀνομασία θά ἀνταποκρίνεται στά πράγματα... 2) Ὅσοι θά παραμείνουν καί θά γεύονται ὅσα... θεωρητικά καταδικάζουν ὡς «μάταια», ΝΑ ΝΥΜΦΩΝΟΝΤΑΙ... 3) Νά ἀναλάβουν ἱεραποστολή Ὁρθόδοξη (ἐσωτερική ἢ ἐξωτερική), ὡς περιοδεύοντες συνεχῶς καί ἐντός καί ἐκτός Ἑλλάδος. Τότε πράγματι θά μιμηθοῦν καί στήν ἀγαμία τόν ἀπ. Παῦλο, πού ὑπογραμμίζει πῶς εἶναι «μέγα μυστήριον». Πῶς, λοιπόν, οἱ ΛΙΠΟΤΑΚΤΕΣ τῶν οἰκογενειακῶν εὐθυνῶν καί ὑποχρεώσεων μεταμορφώνονται σέ ἀπολογητές καί ἀμύντορες τοῦ δῆθεν κλονιζομένου θεσμοῦ τοῦ γάμου; Ὅσα «ὑπέρτακτα καθήκοντα» καί ἄν ἀραδιάσουν, ὡς δικαιολογία γιά τόν δῆθεν ἰσθμίο «εὐνουχισμό» τους, δέν θά μπορέσουν νά πείσουν σήμερα γιά τήν εἰλικρίνεια τῶν ἰσχυρισμῶν τους οὔτε ἕνα (15)χρονο ἔφηβο. (Γιά τό ἄλογο μας, μέ τή θυμόσοφη διάθεσή του, σχετικά θυμίζει: «Χίλιες πατερίτσες δέν κάνουν... μία παπαδίτσα»...)

Ὁ γάμος, λοιπόν, «μυστήριον μέγα», ἡ παρθενία «εὐχή ἀπλή», πού τή μετατρέπουν μόνοι τους σέ ὄρκο ἰσθμίο. Μιά «ἀπλή εὐχή» δέ μπορεί νά ὑποκαθιστᾷ ἢ καταργεῖ τό «μέγα μυστήριον» τοῦ γάμου. Ὁ Παῦλος ἄλλωστε στήν ἐπιστολή του πρὸς Τιμόθεον καθαρῶτα τονίζει: «δεῖ οὖν τόν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μῆδς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν... τοῦ ἹΔΙΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΛΩΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΝ, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος» (Τιμ. Α' γ', 2-4). Καί καταλήγει: «εἰ δέ τις τοῦ Ἱδίου οἴκου προστῆναι ΟΥΚ ΟΙΔΕ, ΠΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΘΕΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΣΕΤΑΙ»; (γ, 5). Πῶς μπορεί ἰδιαίτερα στοὺς καιρούς μας ὁ ἄγαμος ἐπίσκοπος νά παραμείνῃ «ἀνεπίληπτος», ὅταν δέν εἶναι καμιάς γυναίκας ἄνδρας; Πῶς μπορεί νά παραμείνῃ «νηφάλιος», «σώφρων», «κόσμιος», «φιλόξενος», «διδακτικός», ὅταν ΑΡΝΕΙΤΑΙ νάχει «ἴδιον οἶκον» καί νά «προϊσταται καλῶς»; Πῶς μπορεί νά ὀμιλεῖ περὶ τῆς σωστῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, ὅταν οὔτε... ΕΝΑ δικό του δέν μεγάλωσε, γιά νά ἔχει ἐμπειρίες στό πόσο εἶναι κατορθωτό τό «...ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος» τοῦ ἀπ. Παύλου; Εὐκόλα παρασύρονται σέ... «ἀφορισμούς» καί

«κασσάνδρες» γιά τόν «ἐκτραχηλισμόν» δῆθεν τῆς σημερινῆς οἰκογενείας... Ἐτσι ὀμιλοῦν φανατισμένα καί μέ ἐμπάθεια περὶ τοῦ δῆθεν θανασίμου κινδύνου, πού διατρέχει ὁ θεσμός τῆς οἰκογενείας ἐξ... αἰτίας τοῦ μέλλοντος νά ψηφισθεῖ νομοσχεδίου στή Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων. Καί γεννᾶται τό εὐλογο ἐρώτημα: Ἐφ' ὅσον, οἱ... κοπτόμενοι γιά τήν περιφρούρηση τῆς τιμῆς καί τῆς ἀκεραιότητος τοῦ γάμου ὡς θεσμοῦ, δέν ἔχουν «θεμελίωσει» δική τους οἰκογένεια, πῶς τολμοῦν νά ὀμιλοῦν γιά «ἐκθεμελίωσιν» τῆς οἰκογενείας ἐξ αἰτίας... τοῦ «αὐτομάτου»; Στήν καλύτερη περίπτωση στεροῦνται ἀναλόγου πείρας καί οὐσιαστικῆς γνώσεως, στό πῶς π.χ. συμφωνοῦν ἢ διαφωνοῦν τά ἀντρώγυνα καί ποιά ἀπ' αὐτά μποροῦν νά βροῦν τή λύση τους ἢ ποιά παραμένουν ἰσόθια ἄλυτα.

Ὁ ἀσκητικώτατος καί σέ ὅλα ἅγιος «ἐν ἱερομονάχοις» Παφνούτιος σέ Σύνοδο: «μακρὰν ἐβόα τήν φωνήν. Δεινόν ἡ ἀγαμία... Μὴ βαρύν ζυγόν ἐπιτίθῃσι τοῖς ἱερωμένοις ἀνδράσι... Τίμιος γάρ, φησί, ὁ γάμος ἐν πᾶσι καί ἡ κοίτη ἁμίαντος». Καί καταλήγει, ὅταν (κανένας δέν μπορεί νά διατηρήσῃ τήν ἡθική του ἀκεραιότητα, ἐάν στερηθεῖ τῆς συζύγου του)...

Τόν σταυρόν τοῦ μοναχικοῦ ἱδανικοῦ, πού ὑπόσχεται ὁ μοναχός νά κρατήσῃ ἰσόθια, δέν εἶναι ὑποχρεωτικός, οὔτε ἐπιβάλλεται ἀπ' τή ζωὴ γιά νά τόν κρατήσῃ... Εἶναι ἕνας σπάνιος καί ἰδιόρρυθμος τρόπος ζωῆς, πού «χωροῦν» πραγματικά ἐλάχιστα... Οἱ πολλοὶ «χωροῦν» στό δυαδικό τρόπο ζωῆς (ἀρσενικό – θηλυκό) μέ τό νά ἀλληλοσυμπληρῶνται καί βοηθεῖ ὁ ἕνας τόν ἄλλο νά ἀνεβαίνουν τό θουνό τῆς ζωῆς... Αὐτός δέ πού ἀποφασίζει «μοναχικῶς» νά ζεῖ ἢ ἐξαγιάζει τήν ὑπαρξή του ἢ μέσα στόν κόσμο γίνεται ἐπικίνδυνος... θηρία: «αὐτός πού ζεῖ μόνος ἢ Θεός εἶναι ἡ θηρία» λέγει μία παροιμία τοῦ λαοῦ μας...

Ἡ ἱδανική εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου ἀνταποκρίνεται στήν ἀνθρώπινη σ' αὐτόν τῆς θείας εἰκόνας. Καί ἡ εἰκόνα αὕτη εἶναι ἀκεραία καί δέν ἔχει τίποτε τό τεμαχισμένο μέσα του. Γιά νά συμβεῖ αὐτό χρειάζεται οἱ αἰώνιες ἀρχές τῆς ἀγιότητος καί τοῦ ἱπποτισμοῦ νά συμπληρωθοῦν στό ὑποτιθέμενο πρόσωπο ἀπὸ ἕνα νέο στοιχεῖο, ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ. Ἐτσι καταφέρνει νά ξεφύγῃ ὁ ἄγαμος ἱερωμένος ἀπὸ τό στεῖρο καί ἀγονο κύκλωμα μῆδς... ἀγιοφανοῦς τυποποιημένης παραστάσεως ἀνάμεσα στό λαό τοῦ Θεοῦ. Μὲ πυρήνα τῆς δημιουργίας μῆδς ὑποδειγματικῆς οἰκογενείας, γιά τίς ἄλλες οἰκογένειες τῶν ἱερέων καί λαϊκῶν, θά μποροῦν οἱ μέλλοντες ἔγγαμοι ἐπίσκοποι νά ἀνταποκρίνονται στήν ἱδανική εἰκόνα τοῦ Ἀνθρώπου (ἀνδρός – γυναίκας).

Ἀγαπητοί μου φίλοι, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἰδρύθηκε καί θριάμβευσε στηριζόμενη στήν ΑΛΗΘΕΙΑ καί τὴ ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ, κάτω ἀπὸ τὴ θαλπωρὴ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου μας Ἰ. Χριστοῦ. Δέν στηρίχθηκε πάνω στήν ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ καί ΣΤΗΝ ΥΠΕΚΦΥΓΗ, ὅσες φορές χρειάστηκε νά ἀντιμετωπίσει τὰ ζωτικά προβλήματα. Καί ὁ Κύριος διακήρυξε τό «γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καί ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰω. η, 32).

Ἀς προσέξουμε, λοιπόν, τὴ μεγάλη ἀλήθεια, πού ΜΟΝΟΝ ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ βαθιάς πνευματικότητος εἶχε τὴν ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ καί τὴ ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΤΑ νά διατυπώσῃ. Ὁ μεγάλος ΑΣΚΗΤΗΣ καί ΑΓΙΟΣ ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ: «Μὴ βαρύνετε τὸν ζυγὸν τῶν ἱερωμένων. Μὴ τὴν ὑπερβολὴ τῆς ἀκριβείας τὴν Ἐκκλησίαν μᾶλλον προσβάψῃτε. Οὐ γὰρ ΠΑΝΤΑΣ ΦΕΡΕΙΝ ΤΗΣ ΑΠΑΘΕΙΑΣ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΙΝ»!!!

Ἐνας Χριστιανὸς Ὁρθόδοξος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ

ΣΥΜΑ

ΝΙΚΟΣ Ε. ΠΑΠΑΔΑΚΙΣ

● ΥΠΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΕΣ ΜΕΤΑΞΟΤΥΠΙΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

● ΠΟΛΛΑΠΛΑ ΕΡΓΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ

ΑΛΕΞΗΣ ΑΚΡΙΘΑΚΗΣ
ΕΛΕΝΗ ΒΕΡΝΑΔΑΚΙ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΪΤΗΣ
ΟΠΥ ΖΟΥΝΗ
ΜΑΚΗΣ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΡΑΣ
ΒΑΣΩ ΚΑΤΡΑΚΗ
ΓΑΒΡΙΕΛΑ ΣΙΜΩΣΙ
ΙΩΑΝΝΑ ΣΠΗΤΕΡΗ

● ΒΙΒΛΙΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΟΚΛΗΣ
«ΒΙΒΛΙΟ-ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ»

ΑΛΕΞΗΣ ΑΚΡΙΘΑΚΗΣ
«3 ΙΣΤΟΡΙΕΣ»

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΠΑΛΙ»
6 ΤΕΥΧΗ· ΑΝΑΤΥΠΟ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ
«Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΝΟΣ»
ΜΕ ΣΥΝΑΥΓΕΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ
ΝΙΚΗΣ ΚΑΝΑΓΚΙΝΗ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Τ. ΑΝΑΛΙΣ
«ΠΑΝΙΑ ΓΙΑ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ»
ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ
ΑΛΕΞΗΣ ΑΚΡΙΘΑΚΗΣ

ΝΑΤΑΣΑ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ
«ΑΚΡΥΛΙΚΑ»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΟΡΑΛΗΣ
«ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ»
ΝΙΚΟΣ Ε. ΠΑΠΑΔΑΚΙΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ 20 ΤΗΛ. 3629822

Πολιτική και ποδόσφαιρο:

Του Γιώργου
Αναστασιάδη

μιά πρώτη

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ φιλολογία γύρω από το ποδόσφαιρο και την κοινωνική λειτουργία του δεν είναι καθόλου αναπτυγμένη στον τόπο μας, κι αυτό παρά το γεγονός ότι το φοντιμπώλ είναι ένα πολύ άμεσο, πολύ καθημερινό και πολύ βασικό στοιχείο της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας.

● Βλέποντας το ποδόσφαιρο «αφ' ὕψους» και ἴσως με κάποιον άνομολόγητο «ἐλιτισμό», οἱ διανοούμενοί μας απόφυγαν νά προσεγγίσουν μέχρι σήμερα συστηματικά και σοβαρά τό θέμα.

● Ὑποτίμησαν ἔτσι τήν πολυσήμαντη λειτουργία του στό πολιτικοἰδεολογικό ἐπίπεδο. Θεωρητικές γενικότητες τοῦ τύπου «τό ποδόσφαιρο ἀλλοτριώνει και ἀποπροσανατολίζει τίς μάζες, χρησιμεύοντας σάν ἐκτόνωση τοῦ δυναμισμοῦ τους» δέν μποροῦν νά καλύψουν, κατά τήν ἀποψή μας, ὅλες τίς διαστάσεις τοῦ προβλήματος.

● Πίσω ἀπ' αὐτές τίς ἀναμφισβήτητες ἀρνητικές ἐπιπτώσεις, πρέπει νά διακρίνουμε και μερικά θετικά ἢ ἔστω διαφοροῦμενα σημεῖα. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι ὅπως ὅλα τά κοινωνικά φαινόμενα ἔτσι και τό ποδόσφαιρο ἔχει τή δυναμική «διαλεκτική» του.

Γιά παράδειγμα: ἐνῶ ἀπό τή μιά τό ποδόσφαιρο ἀποπροσανατολίζει, ἀπό τήν ἄλλη ἀποδεικνύεται ὁ ἰσχυρότερος πόλος ἑλξης γιά μιά μαζική κινητοποίηση πού συντελεῖται στά γήπεδα και πού ἀναπαράγεται σάν κοινή γλώσσα ἐπικοινωνίας σέ ὅλους τοὺς κοινωνικούς τομεῖς (γειτονιά, δουλειά κλπ).

● Σίγουρα ἔχουμε νά κάνουμε μέ ἓνα κλασικό πολιτικό ὑποκατάστατο. Μήπως ὅμως αὐτό τό ὑποκατάστατο περιέχει μέσα του τά σπέρματα γιά τή δημιουργία μιᾶς συνείδησης σέ τελευταία ἀνάλυση πολιτικῆς;

● Στό ποδόσφαιρο, ἀντίθετα μέ τίς πολιτικές διαδικασίες πού λαμβάνουν χώρα ἐρήμην τῆς εὐρύτερης δάσης, ὑπάρχει μιά λανθάνουσα «πολιτικοποίηση» πού ἐκδηλώνεται μέ τή μαζική συμμετοχή, τήν ἐλεύθερη ἔκφραση, τή συλλογική ἐνεργοποίηση κι αὐτό πού μποροῦμε νά ἀποκαλέσουμε ἑμμεση ἀμφισβήτηση τῆς νομιμότητας (λ.χ. ἀποδοκιμασίες γιά τό διαιτητή – «ἄρχοντα τοῦ ἀγῶνα», μόνιμη δυσπιστία και ἔμπρακτη ἐκδήλωση ἀντίθεσης πρὸς τά «ὄργανα τῆς τάξεως», χλευασμός τῶν προκλητικά εὐπόρων παραγόντων κ.ἄ.)

● Ὅλα αὐτά τά στοιχεῖα και μερικά ἄλλα (ἄς θυμηθοῦμε γιά παράδειγμα τοὺς ἑξαλλους πανηγυρισμούς πού συνεχίζονταν ἔξω ἀπό τό γήπεδο μέ τή μορφή «διαδήλωσης», ἀναταράσσοντας τό «τέλμα» μιᾶς ἐφησυχασμένης και τυποποιημένης καθημερινῆς ζωῆς) δημιουργοῦν ἓνα ὑπόστρωμα συνείδησης πού πρόσφορο γιά πολιτική ἐπεξεργασία ἀπό κατάλληλους φορεῖς μέ κατάλληλες διαδικασίες και σέ κατάλληλες συνθήκες.

● Αὐτά βέβαια δέν σημαίνουν μέ κανένα τρόπο ὅτι τό ποδόσφαιρο εἶναι καλός ἀγωγός τῆς πολιτικῆς ἐπικοινωνίας. Εἶναι λάθος ὅμως νά μὴ βλέπουμε ἢ νά ἀγνοοῦμε τοὺς δίκτυους πού μᾶς προσφέρει ἓνα τόσο ζωντανό κοινωνικό φαινόμενο πού χρησιμοποιεῖται συστηματικά ἀπό τήν κυρίαρχη τάξη γιά νά ἀλλοτριώνει τά πλήθη και νά ἐκτονώνει τά «πάθη».

● Τό ὅτι τά ποδοσφαιρικά σωματεῖα και οἱ ἀθλητικές ἐφημερίδες λειτουργοῦν στόν τόπο μας σάν ἰδεολογικοί κρατικοὶ μηχανισμοί πού ἐπιβάλλουν και ἀναπαράγουν τήν

προσέγγιση...

άποφασιστική «συγκατάθεση» των εξονσιαζόμενων, δέν σημαίνει ότι δέν αφήνουν κανένα περιθώριο γιά τήν αξιοποίηση τών λαϊκών στρωμάτων πού ἔχουν ἐμπλακεί στούς ποδοσφαιρικούς ἄξονες. Μιά τέτοια αξιοποίηση σκοντάφτει δέβαια σέ πολλά ἐμπόδια. Πρῶτα-πρῶτα αὐτοί πού ἀπασχολοῦνται σήμερα ἐπαγγελματικά μέ τό ποδόσφαιρο σάν παίχτες, προπονητές, παράγοντες κ.λπ. εἶναι στή μεγάλη τους πλειοψηφία ἄνθρωποι ἀπολιτικοί, ὅταν δέν εἶναι φανερά ἀντιδραστικοί.

● Στή μεγάλη μάζα ὅμως τών ἀνώνυμων φιλάθλων πού κατακλύζει κάθε Κυριακή τά γήπεδα, χειμῶνα καλοκαίρι, πού τάξιδενε στά 4 ἄκρα τῆς Ἑλλάδας γιά νά δεῖ τήν «ὀμάδα της», πού καθελώνεται μαγνητισμένη μπροστά στό κουτί τῆς τηλεόρασης, ἀρκεῖ μιά ἀπλή ματιά γιά νά ἀποδειχτεῖ πόσο μεγάλη ἔκταση καταλαμβάνουν τά καταπιεσμένα, ἐξαρτημένα λαϊκά στρώματα, πού θρῖσκουν στή «μαγεία» τῆς μπάλας ὅ,τι ἀκριβῶς τούς στερεῖ ἡ κοινωνική πραγματικότητα. Πρόκειται ἀραγε μόνο γιά ἕνα ἀκόμη φετίχ; Ἡ μήπως μέ τήν ποδοσφαιρική μέθεξη λειτουργεῖ ταυτόχρονα καί μιά μορφή ἄπελευθέρωσης;

● Τήν ἀπάντηση πρέπει νά τή δώσει μιά συστηματική ἀποτύπωση τοῦ χώρου καί ἑνας εὐαισθητοποιημένος προβληματισμός. Ἐδῶ μένουμε σέ μιά ἐμπειρική ἀνίχνευση πάνω στίς θεωρητικές συνιστώσες τοῦ ποδοσφαίρου.

● Τό ποδόσφαιρο, μέ τή γοητεία τών συγκινήσεων πού προσφέρει καί τόν ἐκ προοιμίου ἀνώδυνο πολιτικό χαρακτήρα του, δημιουργεῖ ἕνα «καταφύγιο» γιά τούς καταπιεσμένους, ἕναν κοινωνικό χώρο ὕπαρξης πού ἡ ἐξουσία δέν ἐλέγχει ὅπως τούς ἄλλους κοινωνικούς χώρους (σχολεῖο, τόπους δουλειᾶς κ.λπ.), γιάτί δέν θεωρεῖ ὅτι χρειάζεται νά ἐλέγξει. Ἀκόμη καί ἡ χούντα διάσθηκε νά ἄρει τίς ἀρχικές της ἀπαγορεύσεις γιά τήν τέλεση ποδοσφαιρικών ἀγώνων: ἐπιτρέποντας στήν πράξη μαζικές συγκεντρώσεις, «δυνάμει» ἐπικίνδυνες, ἀναλάμβανε τό «ρίσκο» πρὸς χάριν τών ὠφελειῶν πού συναποκόμιζε ἀπό τό «αἰχμαλώτισμα» τών μαζῶν στά γήπεδα ἡ τῆς τηλεοράσεως: μακριά ἀπό τούς κρίσιμους κόμβους ἐξουσίας.

● Τελικά, τό ποδόσφαιρο, πού μέσα ἀπό τήν τηλεόραση πέρασε καί στό τελευταῖο ἀγροτικό καί ἐργατικό σπίτι, διαμόρφωσε μιά συγκεκριμένη δομή ἰδεολογίας στά εὐρύτερα λαϊκά στρώματα. Ἡ ἰδεολογική αὐτή δομή, πού ἔχει ἕνα αὐτόνομο χαρακτήρα ἀπέναντι στίς παραγωγικές σχέσεις, ἀποτελεῖται ἀπό διάφορα στοιχεῖα ὅπως π.χ. ὁ τοπικισμός (διαμάχη ὀμάδων καί ὀπαδῶν Ἀθήνας, Θεσσαλονίκης, ἐπαρχίας), ὁ φανατισμός πού δέν ἐπιτρέπει διάλογο καί νηφάλια κριτική, οἱ εἰδωλολατρεῖες (παίχτες-εἰδῶλα) πού καλλιεργοῦν οἱ ἀθλητικές ἐφημερίδες, μιά θολή ἀντι-πλουτοκρατική νοοτροπία γιά τούς «λεφτάδες» πού ἀνακατεῦνται ὀψιμα μέ τό ποδόσφαιρο, ἡ ἀπώθηση κάθε «πολιτικῆς» πού θά μπορούσε νά μολύνει τήν ποδοσφαιρική «οὐδέτερότητα» κλπ.

● Στό σύνολό της ἡ ἰδεολογία αὐτή ἐξυπηρετεῖ τά συμφέροντα τῆς «ἄρχουσας βούλησης». Ὡς ποῖό βαθμό ὅμως; Στό μέτρο πού τό ποδόσφαιρο δημιουργεῖ μιά κοινωνικοποίηση, σέ τελική ἀνάλυση ἔδαφος πρόσφορο γιά τή «σωστή σπορά», τό θέμα παραμένει ἀνοιχτό, καί δέν σηκώνει εὐκόλες ἀπαντήσεις καί ἐπιπόλαιες κατατάξεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ

ΣΥΜΑ

ΝΙΚΟΣ Ε. ΠΑΠΑΔΑΚΙΣ

● ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ

«ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ»
ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ
ΑΝΤΩΝΗ ΚΕΠΕΤΖΗ

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ «ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ»
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΩΣΤΑ ΤΑΧΤΣΗ
ΣΧΕΔΙΑ ΝΙΚΟΥ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ-ΓΚΙΚΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ
«ΒΕΒΑΙΩΣ-ΒΕΒΑΙΩΣ»
ΣΤΙΧΟΙ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ
«Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ»

ΤΟ
ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΗΣ
«ΣΗΜΑ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ»
ΝΙΚΟΣ Ε. ΠΑΠΑΔΑΚΙΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ 20 ΤΗΛ. 3629822

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Οί Ξεναγοί

Οί Ξεναγοί – οί τελευταίοι ίσως ανασφάλιστοι επαγγελματίες τής χώρας – κατεβαίνουν σέ πενήντα προειδοποιητική άπεργία τής μέρες του Πάσχα (7 μέ 11 του Απρίλη). Βασικό αίτημά τους, νά-προωθηθεί (έπιτέλους!) στή Βουλή τό νομοσχέδιο γιά τήν ασφάλισή τους, χωρίς νά τροποποιηθεί ο νόμος περί Ξεναγών του 1931. Ταυτόχρονα, καταγγέλλουν τό Δ.Σ. του ΕΟΤ ότι αντί νά τακτοποιήσει τό θέμα τής κοινωνικής τους ασφάλισης, πού έκκρεμει χρόνια, τό χρησιμοποιήσε σάν πρόσχημα γιά νά τροποποιήσει ολόκληρο τό νόμο καί νά φτιάξει ένα σχέδιο νόμου φιλεργοδοτικό, άντιτουριστικό καί άνθελληνικό. στά μέτρα των έλληνικών καί ξένων τουριστικών γραφείων τής χώρας.

Χαρακτηριστικές είναι οί διατάξεις πού προβλέπουν τή χορήγηση άδειας σέ άλλοδαπούς καί έπιτρέπουν σέ άναρμόδιους υπάλληλους γραφείων ή ξενοδοχείων νά παρέχουν «πάσης φύσεως πληροφορίες περί Ελλάδος», ενώ συγχρόνως, περιορίζοντας τό έργο των Ξεναγών μόνο στούς αρχαιολογικούς χώρους καί τά μνησεία καί άφαιρώντας τους έτσι τή δυνατότητα τής παρουσίας τής σύγχρονης Ελλάδας, αλλάζουν τόν τρόπο διεξαγωγής των τουριστικών προγραμμάτων.

Ένδεικτική γιά τό πώς (καί γιά ποιούς) φτιάχνεται ο καινούργιος νόμος, πού στήν ουσία θά άχρηστεύσει τήν τάξη των «ασφαλισμένων» Ξεναγών, είναι καί ή συμμετοχή στο Δ.Σ. του ΕΟΤ του Γ. Τσαλδάρη, πού είναι συνιδιοκτήτης τής τουριστικής επιχείρησης «ΟΡΙΖΩΝ Ε.Π.Ε.» καί πρόεδρος του εργοδοτικού σωματείου «Σύνδεσμος των εν Ελλάδι τουριστικών καί ταξιδιωτικών γραφείων»!

Έτσι, λοιπόν, ενώ τό σχέδιο νόμου περί Ξεναγών καταρτίστηκε μέ τή συμμετοχή του εκπροσώπου των τουριστικών επιχειρήσεων, οί Ξεναγοί άγνοήθηκαν έντελώς, καί οί άπόψεις πού έπανελημμένα έχουν έκθσει, δέν λήφθηκαν υπόψη. Δέν μένει παρά νά καταργηθεί καί ή Δημόσια Σχολή Ξεναγών, γιά νά περάσει ή πολιτιστική κληρονομιά του τόπου στά χέρια κάθε λογής τοισερόνε...

Η ΜΑΡΙΖΑ ΚΩΧ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ

Η Μαρίζα Κώχ καί τό συγκρότημά της, μέ τή συμμετοχή του Δ. Πουλικάκου, ξεκίνησε μία σειρά περιοδείες στήν έπαρχία, σέ μία προσπάθειά της νά έρθει σ' έπαφή μέ τό πλατύ κοινό όλης τής Ελλάδας, μέ πρώτο σταθμό τήν Πελοπόννησο. Τραγούδησε τραγούδια από τόν καινούργιο της δίσκο, ΑΣΕ ΜΕ ΝΑ ΤΑΞΙΔΕΨΩ, δημοτικά τραγούδια του Χατζιδάκη, του Σαβδόπουλου καί γνωστές δικές της έπιτυχίες. Είναι ή πρώτη περιοδεία της στήν έπαρχία.

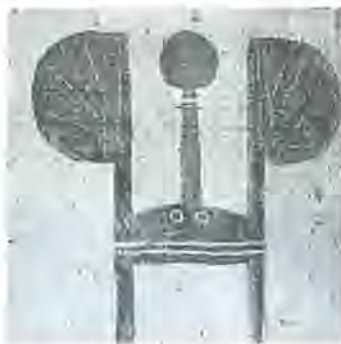
«Κρητικά Θέματα»

Έκατόν όγδόντα σελίδες άφιερωμένες στήν Κρήτη καί τούς Κρητικούς, τό περιεχόμενο του πρώτου τεύχους του περιοδικού «Κρητικά Θέματα». Η ιστορία, ή λαϊκή παράδοση, ή τέχνη, τά

γράμματα καί οί έπιστήμες, οίκονομία, πολεοδομία, τό Πανεπιστήμιο, οί θάσεις κι ένα ειδικό άφιέρωμα στο Άρχαδι. Φιλοδοξία του νά καλύψει τό κενό πού υπάρχει στόν τομέα των ειδικών περιοδικών εκδόσεων γιά τήν Κρήτη.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΕΣΣΑΝΛΗ

Σέ τρεις συγχρόνως αΐθουσες τέχνης τής Θεσ/νίκης – «Ζητα Μι», «Πανσέληνο» καί «Σύγχρονη Έποχή» – έκθέτει σέ άναδρομική παρουσίαση τή δουλειά του των είκοσι τελευταίων χρόνων ο ζωγράφος Νίκος Κεσσάνλης. Μέ τήν εύκαιρία των εκδηλώσεων αυτών, πού οργανώνονται σέ συνεργασία μέ τή γκαλερί Ζουμπουλάκη, ήρθε ο γάλλος τεχνοκρετικός Π. Ρεσανύ καί μίλησε στή Θεσσαλονίκη γιά τή Μέκ Άρτ, ένας από τούς αντιπροσώπους τής όποίας ήταν ο Κεσσάνλης.

Έφαρμογές

Ο Γιάννης Μόραλης εϋτύχησε νά πάρει πολλές «παράγγελίες» γιά έργα μέ έφαρμογές στήν αρχιτεκτονική, τήν ταπισερί, τή σκηνογραφία καί τς γραφικές τέχνες. Η μαστοριά του, παντρε-

ΔΕΚΑΗΜΕΡΟ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

Τό Κέντρο Μαρξιστικών Έρευνών (πού δημιουργήθηκε τό Νοέμβριο του 1975) οργανώνει «δεκαήμερο μαρξιστικής σκέψης» από 18-29 τρ. μέ όμιλητές έλληνες έπιστήμονες-μαρξιστές καί εκπροσώπους του Ίνστιτούτου Μαρξισμού-Λενινισμού τής Μόσχας, του Ίνστιτούτου «Μωρίς Τορέζ» του Παρισιού, του Ίνστιτούτου Κοινωνικών Έπιστημών του Βερολίνου, τής Ακαδημίας Κοινωνικών Έπιστημών τής Σόφιας, του Ίνστιτούτου Μαρξιστικών Μελετών τής Φραγκφούρτης καί του Κέντρου Μαρξιστικών Μελετών τής Βιέννης.

Τό πρόγραμμα:

- Γ. Ίμβριώτης: Η έννοια τής έλευθερίας
- Γιούρι Βόλκοφ (ΕΣΣΔ): Η έπιστημονικοτεχνική επανάσταση καί ό σοσιαλισμός
- Ανρύ Κλώντ (Γαλλία): Τά πολυεθνικά μονοπώλια καί ή εθνική άνεξαρτησία.

μένη μέ τή λειτουργικότητα καί τό όρθό μέτρο, έδωσε δείγματα μοναδικά. Ο Όδυσσέας Έλύτης παρατήρησε εϋστοχα:

«Τό κύριο στοιχείο χαρακτηριστικό τής δουλειάς του Μόραλη είναι μία νοσταλγία του μνημειακού, πού παρωθούσε άνέκαθεν τό χέρι του ζωγράφου νά οργανώνει καί νά ίσορροπεί τς φόρμες του πάνω σ' ένα νοητό άρχιτεκτόνημα».

Όλη ή δουλειά του Μόραλη στίς έφαρμοσμένες τέχνες έκδόθηκε τώρα από τό «ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ» σ' ένα φροντισμένο τόμο μέ τίτλο «έφαρμογές» – πρώτον μιάς σειράς πού θά παρουσιάσει τή δουλειά κι άλλων καλλιτεχνών. Τήν έπιμέλεια είχε ή Μελετινή Κοντράου καί ο Νίκος Παπαδάκης έγραψε τόν πρόλογο.

● Γ. Σκουριώτης: Οί πολιτικές καί νομικές μορφές άσκησης τής στρατηγικής του Ιμπεριαλισμού.

● Γκ. Λάγκεντροφ (Γ.Λ.Δ.): Η δημιουργία των νέων σοσιαλιστικών παραγωγικών σχέσεων.

● Σίλμπεράουερ (Αϋστρία): Η διεθνής άλληλεγγύη των εργαζομένων στήν πάλη κατά του Ιμπεριαλισμού.

● Εϋτ. Μπιτσάκης: Θεωρία καί πράξη.

● Γιάνκο Δημητρώφ (Βουλγαρία): Μορφές έξουσίας στίς σοσιαλιστικές χώρες.

● Άντρέ Λάιζεβιτς (ΟΔΓ): Οί αντιδημοκρατικές τάσεις στίς συνθήκες του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού.

● Στ. Ζορμπάλας: Δημοκρατία σοσιαλιστική καί δημοκρατία άστική.

Οί διαλέξεις θά γίνονται στίς 18, 19, 20, 24, 25, 26, 29 στο θέατρο «ΓΚΛΟΡΙΑ» (Ίπποκράτους) 6.30 καί στίς 20, 27, 28 στο θέατρο «ΛΟΥΖΙΤΑΝΙΑ» (Εϋελπίδων 47) 6.30 μ.μ.

Ένας θίασος «άνακαλύπτει» ένα ζωγράφο

Τό «Σύγχρονο Έλληνικό Θέατρο» του Στέφανου Αηναίου καί τής Έλλης Φωτίου, έχει ένα δικό του... ζωγράφο: τό Δημήτρη Ντούβλη, αϋτοδίδακτο, από τή Λαμία, όπου καί τόν «άνακάλυψε» τό 1971 τό Σ.Ε.Θ.

Φέτος έκθέτει (Μάρτης-Άπρίλης) γιά δεύτερη φορά (ή πρώτη του έκθεση έγινε τό χειμώνα του 1971-72 στο φουαγιέ του θεάτρου «Άλφα») τήν πρόσφατη δουλειά του – καλ... καλή, όπως τουλάχιστον λένε οί θεατές του «Άλφα».

ΕΞΙ ΜΕΤΑΛΛΙΑ ΤΟΥ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ - ΓΚΙΚΑ

“Εξι μετάλλια με θέμα Ξενογάρια έραστών από την ελληνική μυθολογία φιλοτέχνησε ο Χατζηκυριάκος - Γκίκας. Τα μετάλλια αυτά, που αποτελούν έκδοση της γκαλερί Ζουμπουλάκη και πού θά κυκλοφορήσουν σε τρεις σειρές, έγγράφονται στα γενικότερα πλαίσια της ένασχόλησης του μεγάλου Έλληνα ζωγράφου στον το-

μέα της γλυπτικής. Ήδη τό 1934, ό καλλιτέχνης είχε εκθέσει τρεις ανάγλυφες συνθέσεις του στη γκαλερί «Καγιέ ντ' Άρ» τού Κρ. Ζερβού, στό Παρίσι, μαζί μέ τούς Χ. Άρπ, Σ. Τάουμπερ - Άρπ, και Έλιόν. Στη συνέχεια πραγματοποιήσε μιά σειρά από «Μέδουσες» σε κάθε λογής ύλικά, από κεφαλές μουλαριών, κουρτινόξυλα και άλυσίδες. Γύρω στό 1950 φιλοτέχνησε μυθολογικές μορφές - τόν Έρρακλή, τήν Άρτεμη, κ.ά. - μ' έναν τρόπο πού ανανέωνε ριζικά τήν «είκονογραφική» τους ταυτότητα. Τέλος, πραγματοποίησε πρόσφατα μιά γλυπτική περιβάλλοντος: έναν τοίχο, μέ τή μορφή ενός τοπίου-μινιατούρα. Ο τοίχος αυτός, φτιαγμένος σε πολλά επίπεδα από κάθε λογής πέτρες, διακοσμημένος διακριτικά και φυτεμένος μέ θάμνους κι άγρια λουλούδια, εκτελέστηκε από τόν αρχιτέκτονα Π. Καλλιγά πάνω σε σχέδια τού Χατζηκυριάκου.

ΜΕΓΑΛΟΣ ΔΙΣΚΟΣ ΜΕ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΦΩΤΗ ΑΓΓΟΥΛΕ

“Ένας μεγάλος δίσκος γεμάτος άνθρωπιά κυκλοφόρησε τούτες τίς μέρες: ό Πάνος Τζαβέλας τραγουδά Φώτη Άγγουλέ, πού μελοποίησε ό ίδιος και παρουσιάζει - 5 χρόνια τώρα - σε πλακίωτικες μπουάτ.

Ο Φώτης Άγγουλές ήταν ένας προλετάριος ποιητής-άγωνιστής Χιώτης. Σχολειό δέν πήγε. Γράμματα έμαθε μέσ' τήν πικρή ζωή. Αυτόδιδακτος και αυτόδημιουργητος. Η ποίησή του πηγαία κι αυθόρμητη, δραματίζεται έναν κόσμο τής ανθρωπιάς και τού ώραίου. ‘Αγωνιστής άπ' τά νιάτα του, τά έδωσε όλα γιά τό λαό - και δέν πήρε γιά ανταμοιβή ούτε μιά καρφίτσα. Πέθανε τό '65 χωρίς δραχμή στην τσέπη...

Ο Πάνος Τζαβέλας, σύντροφος και συναγωνιστής του, θεώρησε χρέος του ν' αναστήσει - μαζί μέ τ' αντάρτικο τραγούδι - και τόν άγωνιστή ποιητή Φώτη Άγγουλέ.

Μελοποίησε 30 τραγούδια του κι έκανε ευρύτερα γνωστό τόν ποιητή στό κοινό τών μπουάτ.

Δείγμα γραφής τού ποιητή:

Μήν καρτεράτε νά λυγίσουμε
μήτε γιά μιά στιγμή
μην' όσο στην κακοκαιρία
λινγάει τό κυπαρίσσι
Έχουμε τή ζωή πολύ
πάρα πολύ αγαπήσει.

“Ένας δίσκος πού ξεχωρίζει.

Η «ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ»

Έπανεκδίδεται τό περιοδικό «Η ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ» - όργανο τής Περιηγητικής Λέσχης. Από τό πρώτο του τεύχος εγκαινίασε, μιά ενδιαφέρουσα έρευνα γιά τήν τουριστική ανάπτυξη και τίς επιπτώσεις της από άποψη πνευματική, λαογραφική, οικονομική, κοινωνική και γενικά έθνικής ταυτότητας. Σ' αυτήν εκφράζουν τίς απόψεις τους εκπρόσωποι τού πνευματικού και τού πολιτικού κόσμου (Μαύρος, Παπανδρέου, Ήλιου, κ.ά.).

Στό δεύτερο τεύχος (Μάρτης - Άπρίλης '77) ό ύπουργός Προεδρίας κ. Γ. Ράλλης ανάπτυσσει τήν κυβερνητική πολιτική στον τομέα τού τουρισμού, ενώ οι δουλευτές Άθ. Κανελλόπουλος και Άποστ. Κακλαμάνης ζητούν αναθεώρηση και άλλαγή αυτής τής τουριστικής πολιτικής.

● Τό κυπριακό πρόβλημα στάθηκε ένας από τούς μόνιμους καταλύτες τής ελληνικής πολιτικής ζωής στό τελευταία χρόνια.

● Η αντικειμενική και δλόπλευρη ένημέρωση γύρω από αυτό τό πρόβλημα βοηθά στην κατανόηση πολλών «σύνθετων» ελληνικών εξέλιξεων. Από τήν άλλη, μιά καθαρή σύλληψη τού κυπριακού από τήν ελληνική κοινή γνώμη βοηθά τούς Κύπριους στό δύσκολο άγώνα τους.

● Τό «ΑΝΤΙ» από τήν πρώτη στιγμή τής έκδοσής του μέ ειδικά αφιερώματα και αναλύσεις προσπαθεί νά φωτίσει όλες τίς πτυχές και νά δώσει στόν αναγνώστη μιά πλήρη εικόνα τού κυπριακού προβλήματος. Δημοσιεύτηκαν συνεντεύξεις μέ κύπριους πολιτικούς και αναλύσεις γιά:

- τήν κυπριακή άριστερά
- τά κυπριακά κόμματα και τόν τύπο
- τή στρατηγική σημασία τού νησιού
- τήν τουρκοκυπριακή κοινότητα
- τήν κυπριακή οικονομία
- τό προσφυγικό πρόβλημα
- τίς διακοινοτικές συνομιλίες
- τό πραξικόπημα και τό ρόλο τής χούντας
- τήν τουρκική εισβολή και τή δράση τών ξένων παραγόντων

● Τό «ΑΝΤΙ», σκοπεύοντας σε μιά καινούρια ένημερωτική έκστρατεία γιά τό κυπριακό, ζητά από τούς αναγνώστες νά τού γράψουν θέματα πού θά είχαν γι' αυτούς ένα ξεχωριστό ενδιαφέρον. Είναι μιά βοήθεια πολύτιμη

ΤΑΣΟΣ ΔΗΜΟΥ:

‘Η τέχνη του νά είσαι παράνομος

‘Ο Τάσος Δήμου, δημοσιογράφος-συνδικαλιστής, δγήκε στην παρανομία τό θράνν της 21ης ‘Απριλίου 1967 καί ξαναγύρισε στή νομιμότητα μετά τήν άμνηστία του Παπαδόπουλου (Αύγουστος ‘73). Πιάστηκε μετά τήν 25η Νοεμβρίου του 1973 καί εξορίστηκε στη Γνάρο, άπ’ όπου δγήκε μετά τήν «άλλαγή του ‘Ιουλίου».

Τό παρακάτω κείμενο είναι άπόσπασμα άπό τό διβλίό του «2.340 μέρες στην παρανομία», πού κυκλοφορεί στό τέλος του μήνα άπό τίς «ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΛΑΡΟΣ». ‘Αναφέρεται σέ περιστατικά του πρώτου καιρού της δικτατορίας - ως τή στιγμή πού βρήκε «Ένα κατάλληλο σπίτι για κρύψιμο».

‘Ο παράνομος δέν μπορεί ν’ άντέξει άν δέν λύσει σωστά μερικά προβλήματα κι άν δέ συγκεντρώνει ο ίδιος, σά· χαρακτήρας, μερικές προϋποθέσεις. ‘Η έπαλξη της παρανομίας είναι μία πολύ δύσκολη πολιτική μάχη πού άπαιτεί ειδικά έφόδια. ‘Ο παράνομος δέν πρέπει μόνο νά είναι άφοδος καί τολμηρός, έξυπνος καί διορατικός. Πρέπει νά είναι καί εύκίνητος καί γοργοπόδαρος καί άπό τή φύση του αισιόδοξος. Δέ φτάνει νά είναι άφοσιωμένος καί άλύγιστος αγωνιστής, μέ με-

γάλα άποθέματα άντοχής καί μαθημένος στίς στερεότητες. Πρέπει νά είναι καί εύγενικός, καί άκέραιος καί ύπομονητικός καί εύχάριτος. Στη φυλακή, άν ο συγκερατούμενός σου ροχαλίζει μπορεί νά θυμώσεις καί νά βάλεις τίς φωνές. ‘Εδώ πρέπει νά διατηρήσεις τήν ψυχραιμία σου. ‘Εδώ θά αντιμετώπισεις ποικιλία καταστάσεων καί κάθε φορά πρέπει ν’ αντιδράς σωστά.

Στούς όχτώ μήνες πού πέρασαν άπό τήν 21 ‘Απρίλη πολλά περιστατικά έπесαν στην αντίληψή

μου, άρκετή πείρα είχα μαζέψει. Κάποιος παράνομος δρέθηκε στό δρόμο, έχασε δηλαδή τή στέγη του καί πιάστηκε, γιατί ήταν «μονοκόμματος». Τόν φιλοξένοϋσε ένα νεαρό άντρώγυνο πού μόλις είχε άποκτήσει καί μωρό. ‘Η οικοδέσποινα συνήθιζε νά δάξει στό πίκ-άπ δίσκους μέ ρόκ-έν-ρόλ καί άλλους μοντέρνους ρυθμούς. ‘Ο παράνομος άρχισε νά τή νουθετεί ότι οι δίσκοι αυτοί είναι ξενοφερτοι, άμερικανικοί, καί μία αγωνίστρια δέν επιτρέπεται νά βάζει τέτοιους δίσκους. Σιγά-σιγά οι παρατηρήσεις καί τά κηρύγματα δημιούργησαν τέτοιο κλίμα πού ή κοπέλα άρχισε νά μή νιώθει άνεση μέσα στό ίδιο τό σπίτι της. Τό αποτέλεσμα; ‘Η κοπέλα ζήτησε άπό τήν άργάνωση νά πάρουν τόν παράνομο γιατί δέν τόν υπέφερε άλλο.

‘Από τήν πρώτη μέρα της δικτατορίας ίσαμε τό τέλος του 1967, είχα ξενοκοιμηθεί σέ 76 διαφορετικά σπίτια! ‘Αν θά ήθελε κανείς νά περιγράψει αυτή τήν έναλλαγή σκηνικών θά χρειαζόταν δλόκληρο τόμο. Κοιμήθηκα σέ σπίτια ήθοποιών, δημοσιογράφων, εκπαιδευτικών, τραπεζικών καί άλλων. Μία ήθοποιός είχε συχνές επισκέψεις καί κάθε φορά πού χτυπούσε τό κουδούνι μέ έχωνε κουδαραστό στή ντουλάπα της. Δυό 24ωρα έμεινα σπίτι της, σχεδόν δέν κοιμήθηκα καθόλου. ‘Όταν δέν μέ έκρυβε στή ντουλάπα ήθελε κουβέντα. Της άρρεσε λέει νά μέ άκούει. Καί είχε τήν άξίωση νά της μιλήσω για όλα τά πράγματα του κόσμου. Προσπάθησα νά μήν τήν άπογοητεύσω.

‘Ενας άλλος συνταξιούχος δάσκαλος μέ έστρωσε κάτω νά μου μάθει νά ρίχνω πασιέντζες. ‘Ολόκληρη μέρα μου έδειχνε καί μου έλεγε: «‘Η πασιέντζα θά σου κάνει συντροφιά, νά μου τό θυμάσαι». ‘Εγώ σάν πειθαρχικός μαθητής έμαθα έπτά λογίων πασιέντζες. Τόσο χάρηκε ο γερο-δάσκαλος για τήν επίδοσή μου, πού φεύγοντας μου χάρισε καί τήν τράπουλά του...

Περνώντας άπ’ όλα αυτά τά σπίτια έψαχνα. ‘Εψαχνα νά βρω τήν καλή περίπτωση. Δέν μπορούσε επάπειρο νά συνεχίζεται αυτό τό κουρμπέτι. ‘Επρεπε νά λύσω τό πρόβλημα της στέγης μου, καί ασφαλέστερα. Είχα καταλήξει στό συμπέρασμα ότι έπρεπε νά εξασφαλίσω δύο μόνιμα κρησφύγετα. Τό ένα θά έμενε για έφεδρεία καί θά χρησιμοποιόταν κατά άραιά διαστήματα, για νά μετατραπεί σέ καθημερινό σέ περίπτωση πού θά χτυπιόταν τό άλλο. ‘Αλλά για μόνιμο κρησφύγετο δέν έκανε τό όποιοδήποτε σπίτι. Τό μόνιμο κρησφύγετο έπρεπε νά έχει τά έξής προσόντα. Νά βρεθεί μία οικογένεια πού νά μπορείς νά «μπολιαστείς» καί νά γίνεις φυσιολογικά μέλος της. Αυτή ή οικογένεια νά είναι άγνωστη στην ‘Ασφάλεια, νά μήν έχει φάκελο καί νά μήν είναι γνωστή στό περιβάλλον της σάν άριστερή. Τέλος νά έχει τό κουράγιο καί τή δύναμη για όλη αυτή τήν επιχείρηση.

Αυτά τά προσόντα τά βρήκα σέ ένα άπό τά 76 σπίτια. ‘Ηταν ένας επαγγελματιοβιοτέχνης πού έφτιαχνε καί πουλούσε άνδρικά πουκάμισα. ‘Εκτός άπό τό μαγαζί

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ζ. ΠΗΓΗΣ 3 ΑΘΗΝΑ Τηλ. 360.32.34

κυκλοφορούν

νέα σειρά ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ νέα βιβλία

κρατούσε και εργαστήρι με κάμ-
ποσες μηχανές που τις δούλευαν
ειδικευμένες εργάτριες. Στην
αρχή η ζωή εκεί ήταν φοβερά
δύσκολη. Κοιμόσουν στο εργα-
στήρι στρώνοντας χάρμους στα σα-
νίδια. Στις 7 το πρωί έπρεπε να
είχα μαζέψει τα στρωσίδια γιατί
αρχίζαν να ξερονται οι εργάτριες
και δεν έπρεπε να υπάρχει κα-
νένα σημάδι ότι έδω κοιμήθηκε
άνθρωπος. Ύστερα θά αποσυρό-
μουν στο... Ιδιαίτερό μου. Τό
«Ιδιαίτερο» ήταν μία ημικυκλική
ξύλινη πολυκαιρισμένη και μι-
σοσκότεινη σκάλα που έβγαζε
στην ταράτσα. Τό άφεντικό, ο
«κύρ Νίκος», την είχε μετατρέψει
σε αποθήκη και εκτός απ' τον
ίδιο δεν έμπαινε κανένας άλλος.
Άλλωστε δεν ήταν οι εύκολοι να
άνεβοκατέβαιναν κανένας, γιατί
τά πρώτα σκαλιά φράζονταν από
ριγμένες ακατάστατα σανίδες,
νοβοπάν και τέτοια. Έκει μέσα
έμενα όχτω ώρες συνέχεια,
όπου να σχολάσουν οι εργάτρι-
ες. Ανετώτερα έβγαζες 8 μήνες
φυλακή παρά 8 ώρες έδω μέσα.
Ύπαγορευόταν να καπνίσω γιατί
θά έβγαине ό καπνός από τις χα-
ραμάδες και θά προδίδονταν τό
μυστικό. Δεν έπρεπε να βήξω,
ούτε να φταρνιστώ, γιατί θά μέ
άκουγαν οι εργάτριες. Πόσες φο-
ρές δεν έρεθίστηκε ό λάρυγγας
από κάποιο στραβοκατάπιωμα
του σάλιου και όσπου να κατα-
πνίξω τον ξερόδχηκα μέ κλειστό
στόμα άναψοκοκκίνιζα μέχρι
άσφυξίας. Έπρεπε να μάθω να
μή βήχω, να μη φταρνίζομαι,
κοντολογίς να μάθω την τέχνη να
έκμηδενίζω τό θόρυβο.

Σ' αυτό τό «Ιδιαίτερο» έζησα
τέσσερις μήνες ή σωστότερα 120
όχτάωρα. Ήταν μία δοκιμασία
που την πέρασα άγόγγυστα γιατί
περίμενα πώς θά 'ρθουν και κα-
λύτερες μέρες, ήξερα ότι ή οικο-
γένεια του «κυρ-Νίκου» ήταν ή
καλή περίπτωση, και άν ήθελα να
πάω μακριά, έπρεπε ν' άνθέξω
όλες τις δυσκολίες. Μ' αυτή την
προσδοκία «όργάνωσα» τη ζωή
μου. Στην αρχή, καθώς άρχιζαν
οι εργάτριες τη δουλειά, εγώ διά-
βαζα την έφημερίδα της χούντας,
τόν «Ελεύθερο Κόσμο». Δέ
χρειαζόταν άλλη έφημερίδα γιατί
τότε όλες γράφονταν ουσιαστικά
από τούς λογοκριτές και ήταν
πανομοιότυπες. Άλλά και για
λόγους συνωμοτικών ό κυρ-
Νίκος έπαιρνε τόν «Ελεύθερο
Κόσμο». (Άν χρειαζόμουν άλλες
έφημερίδες, περιοδικά ή ξένο τύ-
πο, τά προμηθεύομουν άλλως,
ποτέ δεν έστελνα τόν κυρ-Νίκο.
Αυτόν τόν φύλαγα περισσότερο
απ' τά μάτια μου). Άφού διά-
βαζα τις άηδίες της λογοκρισίας
πού έμπλουτίζονταν από τούς
δαρύδουντους βερμπαλισμούς
του Σάββα Κωνσταντόπουλου,
έπιανα τό σταυρόλεξο. Αυτό
ήταν ή ψυχαγωγία μου. Σ' όλη τη

διάρκεια της παρανομίας μου
είχα λύσει πάνω από 15.000
σταυρόλεξα.

Ύστερα, άνοιγα την τσάντα
μου (μου την είχε χαρίσει ό συν-
άδελφος Στρατής Ζαχαριάδης)
και ξεφύλλιζα τό άρχείο μου,
σχεδιάζα τά ραντεβού και τις
δουλειές μου. Κάποτε μούδιαζα,
όποτε άρχιζα τις... βόλτες. Άνε-
δοκατέβαινα τά 10 από τά 15
σκαλιά — τά πρώτα 5 όπως έπα
δεν περπατιόνταν λόγω σκόπιμης
άκαταστασίας. Έπειδή όμως με-
ρικά σκαλιά έτριζαν έπρεπε να
βρώ τό σημείο εκείνο πού δεν
έτριζε και εκεί πάνω να πατώ.
Ένα από τά σκαλιά, όπου κι άν
πατούσα έτριζε. Άναγκαζόμουν
και τό υπερπηδούσα. Έτσι κάμ-
ποση ώρα άνέβαινα και κατέ-
βαινα προσεχτικά κι άθρόυδα τό
σκαλοπάτι. Είχα μάθει καλά
πού να πατάω και πού να μήν
πατάω. Τό μεσημέρι έρχόταν τ'
άφεντικό και μου έφερνε κολα-
τό, συνήθως μία στεγνή μακα-
ρονάδα ή ψωμοτύρι, άφηνε για
λίγο άνοιχτή την πόρτα να μπει
φρέσκος άέρας και ξανακλείδι-
νε. Άργότερα πού άρχιζαν οι με-
σημεριάτικες έκπομπές των ραδι-
οσταθμών, έπαιρνα τό τρανζί-
στορ στην άγκαλιά μου (αυτό τό
τρανζίστορ μέ συντρώφεισε σ' όλη
την παρανομία — και σήμερα τό
κρατάω ακόμα), έβαζα τά μικρά
άκουστικά στ' αυτιά μου και ή
ώρα περνούσε χωρίς να τό κατα-
λαβαίνω.

Όταν ήταν να σχολάσουν οι
εργάτριες μ' έπιανε άνυπομονή-
σία. Αυτά τά τελευταία λεπτά
ήταν άτέλειωτα. Κολλούσα τη
μούρη μου στην πόρτα και από
την κλειδαρότρυπα παρακολου-
θούσα τις κινήσεις. Ήταν μία
χοντρή γεροδεμένη εργάτρια,
Σούλα τη φωνάζανε, πού δεν
έλεγε να ξεκολλήσει. Έκει όρθια
έννοούσε να πει όλα όσα δεν είχε
πει την ώρα της δουλειάς. Μι-
λούσε για τόν άντικρινό μαστορα
πού της έκανε γλυκά μάτια, τότε
για τό χωριό της πού όλα τά παι-
διά φεύγανε για τη Γερμανία, συ-
χνά έλεγε πώς δέ μπορείς να έχεις
σήμερα έμπιστοσύνη στους άν-
τρες και κάπου-κάπου ξεφούρ-
νιζε και κανένα άνέκδοτο άντιδι-
κατορικό. Έπιτέλους, όταν
έφευγε, άνοιγε ή δικιά μου πόρ-
τα. Καθώς έβγαίνα από τό «Ιδι-
αίτερο» ήταν ή πιό εύτυχημένη
στιγμή του 24ωρου. Κάπνιζα
άπανωτά δύο-τρία τσιγάρα,
έφερνα μερικές γρήγορες βόλτες
στο εργαστήρι κι ύστερα πίνανε
τόν καφέ...

Ένα βράδυ πήρε φωτιά τό
παραδιπλανό κτίριο. Γιόμισε ό
τόπος πυροσβέστες και άστυνο-
μικούς. Έφτασαν ίσαμε τό δικό
μου εργαστήρι. Τούς άνοιξα να
πάνε στην ταράτσα, κλώθογύρισα
στο εργαστήρι, μέ ρώτησαν για
την παραγωγή. Αυτή ή λαχτάρα

κρατήσε ως τις 12 τη νύχτα. Σδή-
στηκε δόλοτα ή φωτιά και φύγα-
νε...

Έτσι πέρασαν οι τέσσερις μή-
νες, όποτε ήρθαν οι καλύτερες
μέρες πού περίμενα. Τώρα, άρχές
του 1968, ή κατάσταση βελτι-
ώθηκε. Νοικιάσαμε σπίτι «οικο-
γενειακώς». Ό κυρ-Νίκος είχε
γυναίκα και δύο κόρες. Έγώ
έγινα τό πέμπτο μέλος της οικο-
γένειας. Ήμουν ό Μίμης, ό άδελ-
φός του κυρ-Νίκου. Αυτό έμελλε
να γίνει τό δνομά μου, τό πρα-
γματικό μου ούτε πού άκούστηκε
ποτέ, κόντευπα εγώ ό ίδιος να τό
ξεχάσω. Οι συνθήκες διαβίωσης
δεν ήταν πιά τόσο δύσκολες όσο
στο «Ιδιαίτερο». Τό πρώτο πρά-
γμα πού έπρεπε να κερδίσω ήταν
ή έμπιστοσύνη του θυρωρού. Και
τό καταφέραμε. Έγώ, ό Μίμης
και ό κυρ-Νίκος είμαστε δύο
αγαπημένα αδέρφια πού κοιτά-
ζαμε τη δουλειά μας. Τό πρωί
φεύγαμε για τη δουλειά και γυρ-
ζαμε άργά τό άπόγευμα.

Πράγματι τις πρώτες μέρες έτσι
έγινε και κανονίζαμε μάλιστα να
μάς βλέπει ό θυρωρός. Ύστερα
τά πράγματα πήρανε τη σειρά
τους. Έγώ δεν έβγαίνα από τό
σπίτι, έμενα μέσα κλεισμένος,
άλλά ήταν σά να μήν υπάρχω. Ό
θυρωρός αυτό δεν τό ήξερε, ούτε
μπορούσε να πονηρευτεί τίποτα,
ίσα-ίσα μέ έκτιμούσε άφάνταστα.
Ήταν σημαντικό να μπορώ να
βγώ και να μπώ στην πολυκατοι-
κία, όταν χρειαζόταν, χωρίς να
φοβούμαι τό θυρωρό. Δεν ήταν
ανάγκη — όπως γινόταν μέ άλλους
παράνομους — να περιμένω να
πάει 9 τό βράδυ, να φύγει ό θυ-
ρωρός, για να κυκλοφορήσω.
Μπορούσα να βγώ νωρίτερα, κα-
νόνιζα περισσότερες έπαφές, γι-
νόμουν πιό εύκίνητος στη δου-
λειά μας. Μπορούσ' αυτή την
κατάσταση, όλες οι άλλες δυσκο-
λίες (κλεισούρα, να μη βλέπεις
τόν ήλιο παρά μόνο από τις γρίλ-
λιες) δεν έλεγαν τίποτα.

Κι ήταν ακόμα ή αρχή...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Centenberg

ΣΟΛΩΝΟΣ 103 — 3626 684, 3600 127

● ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ ΓΙΩΡΓΟΥ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ
Β' Έκδοση

● ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΜΑΣ
Β' Έκδοση

● ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ

ΕΣΣΔ Ο ΔΡΟΜΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟ

● ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ

Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ

● ΡΗΝΤ ΤΖΩΝ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΟ ΜΕΞΙΚΟ

● ΓΚΥΡΒΙΤΣ ΖΩΡΖ

ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ
ΤΑΞΕΙΣ

● ΤΙΜΑΣΗΦ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ
Τόμοι Α', Β'

● ΔΑΡΑΚΗ ΠΕΠΗΣ

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Στό προηγούμενο άρθρο της σειράς αυτής ασχοληθήκαμε με τη θέση του Γιαννίδη πώς η γλώσσα πρέπει να εξετάζεται «σχετικώς» μ' εμάς. Δηλαδή πώς κάθε γλώσσα πρέπει να εξετάζεται σε σχέση με τη ζωντανή κοινότητα ανθρώπων που επικοινωνεί, διανοείται και εκφράζεται σ' αυτήν. Εκεί διαπιστώσαμε πώς ο συγγραφέας ανάμεσα στα «στοιχεία» που αποτελούν τη γλώσσα – το λεξικό, δηλαδή, το τυπικό και τη σύνταξη – διακρίνει σάν ιδιαίτερα σημαντικό τη σύνταξη, που τη συνδέει με τη δομή και λειτουργία του ανθρώπινου νου.

Εξετάζοντας τις γλώσσες στις αναπτυγμένες κοινωνίες της εποχής του – που έμμεσα τις παίρνει σάν παραδείγματα – σχετικά με τους ανθρώπους που τις μιλούν, τους Γάλλους π.χ. ή τους Γερμανούς, ο Γιαννίδης διαπιστώνει «παντού και πάντοτε» ένα είδος διγλωσσίας, που την περιγράφει σε μία σειρά από διαφορές ανάμεσα στη «γλώσσα του λαού» και στη «γλώσσα των μορφωμένων». Μία «διγλωσσία» δηλαδή πολιτισμικά «ένδογενή» των κοινωνιών και όχι επίκτητη, και γι' αυτό παράλογη, όπως αυτή που επέβαλε ο αρχαϊσμός στη νεοελληνική κοινωνία.

Η διαφορά των άλλων από την παραδοσιακή ελληνική διγλωσσία έγκειται, κατά το Γιαννίδη, στο ουσιαστικό γεγονός ότι η «γλωσσική έννοτητα» που χαρακτηρίζει – κατά τη γνώμη του – τις δηλούμενες με τη γραφτή γλώσσες σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, διασπάται στην Ελλάδα από την αρχαϊστική – λεξιλογική, τυπομορφική και συντακτική – παρεμβάση.

Τι «έννοτητα» είναι όμως αυτή και πώς εκφράζεται η «διγλωσσία» στις χώρες που δεν αντιμετώπισαν τόν καθαρανομιανισμό και τη γλωσσική διαστρέβλωση;

«Τό συμπέρασμα είναι – γράφει ο Γιαννίδης – ότι η δική μας διγλωσσία καμιά συγγένεια δεν έχει με την διαφορά εκείνη που παρατηρούμε σε πολλούς τόπους μεταξύ λαϊκής και γλώσσας των μορφωμένων. Έκείνες είναι και οι δύο γλώσσες τέλει, ή καθεμιά σ' αυτόν κύκλο της, ή λαϊκή γλώσσα στο στενότερο κύκλο των αναγκών του φυσικού ανθρώπου, ή άλλη σ' αυτόν πλατύτερο κύκλο των αναγκών του καλλιεργημένου ανθρώπου, δηλαδή σ' έναν κύκλο που περιέχει και τόν πρώτο, γιατί ο καλλιεργημένος άνθρωπος δεν παύει να είναι και φυσικός».

Υπάρχουν λοιπόν σε κάθε κοινωνία σφαίρες ή «κύκλοι αναγκών», που εκφράζονται με διαφορετικές μεταξύ τους «γλώσσες» ή, όπως θα λέγαμε σήμερα, με διαφορετικούς γλωσσικούς κώδικες. Οι «μορφωμένοι» μιλούν έναν πλατύτερο κώδικα, γιατί οι

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΓΛΩΣΣΑΣ, ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

ΕΛ. ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ: ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΖΩΗ, 1908.

«Μεταξύ γλώσσας του λαού και γλώσσας των μορφωμένων υπάρχει παντού και πάντοτε η εξής διαφορά, ότι οι λέξεις του λαού έχουν πλατύτερη έννοια, δηλαδή ο λαός περιλαμβάνει σε μία λέξη πολλές έννοιες συγγενικές, ενώ ο μορφωμένος έχει ιδιαίτερη έκφραση για την κάθε μία. Με άλλα λόγια η γλώσσα του λαού είναι ένα χοντροκαμωμένο μαχαίρι, ενώ η γλώσσα των μορφωμένων είναι ένα μαχαίρι λεπτό κι άκονισμένο, που χωρίζει τα πράγματα σε πολύ μικρότερα κομμάτια. Αυτό είναι γενικό...»

Ελισαίος Γιαννίδης

Ελένης Ίωαννίδου

κοινωνικά καθορισμένες πολιτισμικές τους ανάγκες είναι πλατύτερες, με την έννοια ότι όχι μόνο είναι περισσότερες αλλά και πιο διαφοροποιημένες απ' εκείνες του «λαού». Ο τελευταίος αντίθετα μιλάει έναν περιορισμένο κώδικα, που ανταποκρίνεται τέλεια στις ανάγκες του – ανάγκες όμως τέτοιες, «φυσικές», που έχει κάθε άνθρωπος, άρα και οι «μορφωμένοι», οι οποίοι κατά συνέπεια μιλούν και τη γλώσσα του «λαού». Έπομένως η γλωσσική διαφορά, στην οποία αναφέρεται εδώ ο Γιαννίδης, δεν αφορά τό «λαό» και τους «μορφωμένους», αλλά απλώς και μόνο τους «μορφωμένους». Πρόκειται ουσιαστικά για έναν επιπλέον κώδικα, με τόν οποίο οι «μορφωμένοι» επικοινωνούν εκφράζοντας ανάγκες που ο «λαός» δεν έχει και επομένως δεν παύει γι' αυτές τις ανάλογες γλωσσικές εκφράσεις.

Η διγλωσσία, όπως χαρακτηρίσαμε τις διαφορές αυτές εδώ, είναι δυνατό να κατανοηθεί σάν τέτοια όταν τά φαινόμενα που αναφέραμε, τά αναγούμε στο «έθνος», στο σύνολο δηλαδή «λαού» και «μορφωμένων», όποτε «η λαϊκή γλώσσα έχει έναν προορισμό, η γλώσσα των μορφωμένων έχει δύο. Η πρώτη δεν αναπληρώνει τη δεύτερη, αυτή όμως αναπληρώνει την πρώτη».

Σαφέστατο γίνεται πώς, αφού η γλώσσα του «λαού» δεν αναπληρώνει εκείνη των «μορφωμένων», υφίσταται ένας χώρος πολιτιστικός σ' αυτόν οποίο η επικοινωνία του «λαού» με τους «μορφωμένους» δεν είναι δυνατή.

Αυτό θά τό αντίληψουμε καλύτερα εξετάζοντας την έννοια «γλωσσική έννοτητα», που χαρακτηρίζει τις σάν παράδειγμα χρησιμοποιούμενες άλλες εθνικές κοινωνίες.

«Γλωσσική έννοτητα» υφίσταται κατά τό Γιαννίδη, όταν η γραπτή εθνική γλώσσα έχει καλλιεργηθεί

στή βάση της λαϊκής, δηλαδή με τις ίδιες γραμματικές μορφές, με πλουτισμό του λεξιλογίου και διαφοροποίηση των εκφραστικών «συνδυασμών», με την έννοια: σύνταξη «καθ' ύπόταξιν», εννοιακή μεταφορά, άφαιρηση και γενικά πλοκή, χωρίς όμως την παρέμβαση ξένων, αρχαϊστικών ή άλλων, ακατανόητων στο «λαό» στοιχείων. Γι' αυτό και προτείνει:

«Τό πράμα πάει καλά ενόσω η σχέση έννοιων που θέλουμε να αποδώσουμε στήν καλλιεργημένη γλώσσα έχει την αντίστοιχη της στή γλώσσα της κοινής ζωής. τί θά γίνει όμως αν παρουσιαστεί ανάγκη να σχετίσουμε δυό έννοιες με κάποιο τρόπο που δεν απαντιέται στή φυσική γλώσσα; Τότε η γλώσσα θά πάρει απ' την καθημερινή ομιλία τό συνδυασμό που συγγενεύει περισσότερο αυτό με τη χρήση θά πάθει ένα τράδηγμα, ένα τέντωμα πρὸς εκείνο τό μέρος, θά ξαπλωθεί η έννοια του, θά αποχτήσει, αν εἶναι ανάγκη, έννοια μεταφορική, κι έτσι θά σκεπάσει τό κενό που δημιούργησε η καινούργια γλωσσική ανάγκη. Άν π.χ. η φυσική γλώσσα λέει «τό ποτήρι είναι άπάνω τό τραπέζι», η γλώσσα της πνευματικής καλλιέργειας θά πάρει τό συνδυασμό «άπάνω στό», θά τοῦ δώσει έννοια μεταφορική, και θά πει «μιλώ άπάνω σ' αυτό τό ζήτημα»... (σ.33)

Ότι η – για την εθνική (πολιτική) κοινωνία απαραίτητη αυτή – καλλιέργεια της γλώσσας από τό επίπεδο της λαϊκής πρὸς την κατεύθυνση της κάλυψης των «πνευματικών» αναγκών της διανοήσης και επίσημης, δεν σημαίνει αυτόματα και μηχανιστικά και την κάλυψη του πολιτισμικού «κενού» ανάμεσα στο «λαό» και στους «μορφωμένους», είναι για τό Γιαννίδη όχι μόνο ξεκάθαρο αλλά και πολύ «φυσικό». Σέ καμιά από τις εθνικές κοινωνίες-μοντέλα ανάπτυξης και προόδου σ' αυτές οποίες αναφέρεται δεν κα-

λύπτονται οι κοινωνικές διαφορές με γλωσσικές ενότητες. Οι τελευταίες εντούτοις επιτρέπουν τη δημιουργία μιας πολιτισμικής «γέφυρας» επικοινωνίας, δεδομένου ότι

«σε τόπους όπου υπάρχει έννοτητα γλωσσική, σ' αυτούς... όλοι οι άνθρωποι, ποιός λίγο ποιός πολύ, ό καθένας άνάλογα με την διανοητική βαθμίδα όπου βρίσκεται, μαθαίνουν την καθαρεύουσα τους απ' την άκοή κι απ' την άνάγνωση.» (σ. 46)

Η κοινωνική, πολιτισμική εκφρασμένη διαφορά, παραμένει, όσο «λάδς» και «μορφωμένοι» εξακολουθούν να υφίστανται σάν δύο «τάξεις» – φαινόμενα όχι δέδια γλωσσικά.

Περιγράφοντας, πλαστικότητα, την προσπάθεια της ελληνίδας υπηρέτριας να μάθει την ακατονόητη, αρχαϊστική, επίσημη γλώσσα του «μορφωμένου» άφεντικού της, να χρησιμοποιεί δηλαδή τό ο «κύριος έξήλθε» κοντά στο δικό της δγήκε – «δγήκα οι άγκινάρες», «δγήκα ο λαιμός μου να φωνάξω» κ.λπ. – ο Γιαννίδης δεν διαπιστώνει απλώς τη γλωσσική διάσπαση (γιατί άραγε «έξήλθε», αφού ο άνθρωπος μπορούσε και να «δγεί», χωρίς να πάψει να είναι «μορφωμένος» κι άφεντικός;), αλλά διατυπώνει και μία γενική άρχή:

«Άλλά τό να μάθει αυτά τά ρήματα δεν θά πει να μάθει πέντε δέκα λέξεις, θά πει να μορφώσει τό μυαλό της. Θά πει, εκείνη τη μεγάλη χώρα των ιδεών, που την απόδιδε πρὶν ολάκερη με τό ρήμα δγαίνω, να την κόψει σε κομμάτια. Πρέπει λοιπόν τό μαχαίρι της σκέψης της ν' άκονιστεί, πρέπει αυτή η δούλα να κάμει εξαίρεση μέσα στις δούλες όλου του κόσμου και να μάθει να σκέφτεται σάν άνθρωπος μορφωμένος. Πρέπει τέλος πάντων να μετατεθεί απ' την τάξη του λαού στην τάξη των μορφωμένων.» (σ. 46)

Λάθος θά ήταν να αποδώσει εδώ κανείς οποιαδήποτε... αντιλαϊκά αισθήματα (!) στο συγγραφέα. Η ξεκάθαρη, ή ρεαλιστική αντιμετώπιση του γλωσσικού ζητήματος από μέρος του Γιαννίδη, ή επιστημονική αξία των θέσεών του, θά μειώνονταν έτσι μέσα στην προκατάληψη και στους γνωστούς «έξορκισμούς», κάτω απ' τους όποιους ύπόφερε ένα ολόκληρο αιώνα ή αντιμετώπιση του γλωσσο-κοινωνικού, πολιτισμικού μας ζητήματος. Γιατί ο Γιαννίδης – με τά μέσα έννοείται της εποχής του – επιχειρεί μία βαθιά τομή σ' αυτόν ελληνικό τρόπο σκέψης κι αντίληψης περί γλώσσας – κατά τη γνώμη και γνώμη μου – μοναδική στο είδος της. Λέει δηλαδή άπροκάλυπτα κάτι που οι σύγχρονοί του δεν αποτόλμησαν να εκφράσουν άμεσα.

“Οτι ο κοινωνικός συσχετισμός μέσα στον οποίο οι άνθρωποι επικοινωνούν και εκφράζουν τις – ταξικά διάφορες – συνειδητοποιημένες ανάγκες τους, είναι ο ουσιαστικός συντελεστής για την αυθόρμητη παραγωγή γλώσσας.

Βέβαια η μοντέρνα γλωσσολογική επιστήμη, με τη γενικότερη εξέλιξη και τις δυνατότητες που της παρέχονται από κλάδους συγγενείς, ιδιαίτερα από την κοινωνιολογία και την ψυχολογία, έχει έμβραθύνει όπωσδήποτε στα φαινόμενα αυτά. Όμως άφεταιρη – μιάς τουλάχιστον από τις πιο ενδιαφέρουσες κατευθύνσεις της – υπήρξε η πιο πάνω παλιά, όσο και σημαντική, διαπίστωση, που βρίσκουμε και στο Γιαννίδη. Ο αναγνώστης που παρακολούθησε (στο «ΑΝΤΙ» 1976) τη σύντομη εισαγωγή μου στη θεωρία του B. Bernstein δεν θα δυσκολευτεί ιδιαίτερα να συγκρίνει και ν' αντιληφθεί τις ουσιαστικές ομοιότητες στο συλλογισμό και τις συνειδήσεις του.

Όπως στη συγκεκριμένη αυτή κατεύθυνση γλωσσο-κοινωνικής έρευνας, έτσι και στο Γιαννίδη έχουμε:

- Στα πλαίσια των εθνικών γλωσσών, υφίστανται διάφορα επίπεδα παραγωγής και χρήσης γλώσσας. Οι διαφορές τους είναι κοινωνικής προέλευσης και εκδηλώνονται σε διάφορα επίπεδα πολιτισμικών αναγκών.

- Ο κοινωνικά καθορισμένος πολιτισμικός συσχετισμός επιδρά δηλαδή καθοριστικά πάνω στα άτομα και δημιουργεί έτσι τρόπους έκφρασης (στο Γιαννίδη: γλώσσα «λαού»/«μορφωμένων», στον Bernstein: κώδικας «κατώτερων»/«μεσαίων» στρώματων).

- Η ουσιαστικότερη διάκριση ανάμεσα στους τρόπους ομιλίας αυτούς γίνεται στο επίπεδο ολοκληρωμένων φράσεων και εκφράσεων, είναι δηλαδή θέμα σύνταξης. Δεν είναι ζήτημα λεξιλογικού πλούτου, και όπωσδήποτε όχι ζήτημα γραμματικών τύπων. Ακριβώς για το λόγο ότι η σύνταξη – με την έννοια της επιλογής και σύνθεσης γλωσσικών στοιχείων και της φραστικής απόδοσης έννοιών και νοημάτων – ανάγεται σε διαφορετικές δυνατότητες «πνευματικών» διεργασιών (στο Γιαννίδη: ο νους του ανθρώπου «αρχιτεκτονεί» της γλώσσας), αποδίδεται και η διαφορά των τρόπων ομιλίας στην επίδραση του πολιτισμικού συσχετισμού, που «άπαιτεί» τις διεργασίες αυτές (Γιαννίδης: κύκλοι «φυσικής»/«πνευματικής» ζωής, στον Bernstein: διάφοροι κύκλοι κοινωνικο-πολιτισμικών σχέσεων).

Ιδιαίτερα σημαντικές είναι και οι ομοιότητες που παρουσιάζουν

οι δύο αυτές αντιλήψεις περί γλώσσας όσον αφορά στην αξιολόγηση των διαφορετικών «γλωσσών» ή «κωδίκων». Τόσο στον Bernstein όσο και στο Γιαννίδη τυπική είναι η *ιεράρχηση* της σημαντικότητας των τρόπων χρήσης της γλώσσας σε σχέση με ένα τρίτο μέγεθος, τη γενική εθνική γλώσσα και πολιτισμικά-κοινωνικά του έθνους ή κοινωνικού συνόλου. Αν χαρακτηρίσουμε την εθνική γλώσσα σαν το σύνολο των δυνατοτήτων έννοιας και φραστικής διατύπωσης, τότε η γλώσσα του «λαού»/«περιορισμένων» κώδικας, δεν «συμμετέχει» σ' όλες τις δυνατότητες, που θεωρητικά παρέχονται, σ' αντίθεση με τη γλώσσα των «μορφωμένων»/«έπεξεργασμένων» κώδικας. Άρα η γλώσσα του «λαού» δεν αναπληρώνει εκείνη των «μορφωμένων», ενώ αυτή αναπληρώνει την πρώτη. Αυτό είναι αποτέλεσμα του γεγονότος, ότι ο «λάος»/«κατώτερα» στρώματα, σ' αντίθεση με τους «μορφωμένους»/«μεσαία» στρώματα, δεν συμμετέχει σ' όλους τους τομείς που συνθέτουν την έννοια του εθνικού πολιτισμικού συνόλου.

Τόσο ο Bernstein όσο και ο Γιαννίδης δεν χαρακτηρίζουν τις «γλώσσες»/«κώδικες» αυτούς σαν κατώτερους ή ανώτερους ποιοτικά συγκρίνοντά τους μεταξύ τους, αλλά μόνο λειτουργικά σε σχέση με το «σύνολο»

Παράλληλα πρέπει να παρατηρηθεί πως και στις δύο περιπτώσεις τα κίνητρα που οδηγούν τους συγγραφείς στη διατύπωση των θέσεων κι απόψεών τους, καθορίζονται από τη διαπίστωση γενικότερων, κοινωνικών - πολιτισμικών έλλειψεων, οι οποίες κρίνεται «προτάσεις» τους αποδίδουν στο ξεπέραςμα ή μολον που η ίδια η κοινωνία, που παίρνουν σαν δοσμένη αλλά και εξέλιξη, η εθνική αστική καπιταλιστική κοινωνία, με τους «μορφωμένους» και το «λαό» της, τις τάξεις και τα στρώματα της, βάσει στον έναν της αντικειμενικά.

Η διαφορά έγκειται βέβαια στο γεγονός ότι ο Γιαννίδης είχε – στην κοινωνία και εποχή του – να αντιμετωπίσει πρώτα-πρώτα την αρχαϊστική σχιζοφρένεια. Αυτό καθόλου δεν τον εμπόδισε εντούτοις από του να προείπει και χαρακτηρισίσει ουσιαστικά την – με την αποκατάσταση της δημοτικής – αναμενόμενη «ομαλότητα» και «γλωσσική ένότητα». Μια έννοια που ενέχει ήδη στις άλλες κοινωνίες και που ενέχει σήμερα και στον τόπο μας την κοινωνικά καθορισμένη διαφορά ανάμεσα στις «γλώσσες» του «λαού» και των «μορφωμένων». Διαφορά πάνω στην οποία βάσισε 60 χρόνια αργότερα ο Bernstein τη γλωσσο-κοινωνική του θεωρία. ●

Τό Γιοτάπατο

Τά κείμενα που ακολουθούν είναι ο πρόλογος κι ένα απόσπασμα από το βιβλίο του Κώστα Γ. Παπαγεωργίου «Γιοτάπατο», που κυκλοφορεί αυτές τις μέρες από τις εκδόσεις «Κέδρος».

Τό Γιοτάπατο ανήκει, στη βάση του, σ' έναν έννευνητάρη Άμπελιανίτη που κατοικεί μόλις στην Άμπελιώνα, – ένα μικρό χωριό της όρεινης Όλυμπιας με εκατό κατοίκους όλους κι όλους – μαραγκό στο επάγγελμα, και που ονομάζεται, όπως θά έλεγε ο ίδιος, Παναγιώτης Μιχόπουλος. Δεν ξέρω αν θά νομοστεί περιαιτολογία ή αναφορά που προτίθεται να κάνω σε αποκλειστικά προσωπικές μου μνημες κι έντυπώσεις, αλλά τη θεωρώ αναπόφευκτη για την πρόθεσή μου να εκθέσω τό πως αυτό τό κείμενο περιήλθε στην κατοχή μου, και να προλάβω κάποιες εύλογες υποψίες του αναγνώστη για ένδεχόμενη παραβίαση, από μέρους μου, της θέλησης του δημιουργού του είτε να μή δημοσιευτούν είτε να μή αλλοιωθούν, στο βαθμό που όμολογουμένως αλλοιώθηκαν, τά γραφόμενά του.

Τόν Παναγιώτη Μιχόπουλο τόν γνώρισα στά μέσα του '71, όταν, με την ευκαιρία του έρχομou του στην Άθήνα για λόγους υγείας, έπισκεφτηκε ένα γραφείο συμπατριωτών του δικηγόρων, που τύχαινε μάλιστα να έχουν την έκδοση και σύνταξη μιάς από τις συνηθισμένες τοπικές έφημερίδες, την «Άμπελιώνα», όργανο «τών έν Άθηναις εύρισκομένων Άμπελιανιτών» και μέ σκοπό την «έξυπνέρεση των συμφερόντων της Άμπελιώνης», γραφείο στό όποιο έκανα τότε έγω τη δικηγορική μου άσκηση. Έκείνο λοιπόν τό πρωί της επίσκεψής του, ή ύποδοχή που του έκαναν οι πατριώτες του δικηγόροι μωρώ να πω πως ήταν υπερβολικά, μά έπίπλιστα θερμή. Τόν έβαλαν να καθίσει, του παρήγγειλαν κι ένα καφέ, ανταλλάξαμε μαζί του δυό τρεψι τυπικές κουβέντες, κι ύστερα δάλθηκαν πάλι μέ τις ύποθέσεις τους, άφαισα άπότομα, άν σκεφτεί κανείς την έκρηξη συμπάθους και άγάπης που μόλις είχε προηγηθεί. Καθότανε μπροστά άκριβώς στό γραφείο τόν ένός, – έγω βρίσκομουν άπέναντι – άμίλητος, όταν τόν πρόσεξα να θάζει άπό την τσέπη του ένα διπλωμένο στά δυό σχολικό τετράδιο, άπ' αυτά που έχουν στό έξώφυλλο ζωγραφιστές εικόνες: τό Λευκό Πύργο, την Κοιλάδα των Τεμπών, ήρωες του '21. Έχω ξεχάσει τί άκριβώς. Τό κράτησε ύστερα για λίγο έκεί μπροστά του

χαμηλά και τό έβλεπε, και τέλος τό άφησε στην άκρη του γραφείου. πάνω σε σκόρπια δικόγραφα. «Τό ήμερολόγιον της καταγωγής μου», είπε σχεδόν ψιθυριστά στό δικηγόρο που βρίσκόταν πίσω από τό γραφείο και άπέναντί του, «για την έφημερίδα, να μάθει έτσι ό κάθε πατριώτης άπό που κρατάει ή σκούφια του». Ρούφηξε τόν καφέ του και σηκώθηκε να φύγει, άφου προηγουμένως χαιρέτησε καθέναν χωριστά μέ χειραψία, ένω οι άλλοι δυό τόν χαιρετούσαν πάλι μέ κραυγές κι άποκαλώντας τον κομπέριο. Λίγη ώρα μετά που έκλεισε πίσω του την πόρτα, κι άφου στό μεταξύ κανείς δεν είχε ένδιαφερθεί για τό τετράδιο, τό πήρα κι άρχισα να τό ξεφυλλίζω, τό περισσότερο από περιέργεια ύπερόπτη, όταν μέ δάρισε μιά άναπάντεχη έκπληξη, πρώτα όπτική, άπό τό γράψιμό του τό άπελέκτο, που πρόδινε την άγωνία ένός ανθρώπου να λάβει ύπόσταση: αυτός ό ίδιος μέσ' άπό τά γραφόμενά του, μέ δόθηται τά λιγοστά κολλυβογράμματα που είχε στη διάθεσή του, παρά να δώσει ύπόσταση στά όσα περιέγραφε, άλλο άν συνέβαινε κι αυτό μέ τρόπο φυσικό κι άδιστο. Ύστερα άκουστική, καθώς τό ένιωθα πως έφτανε στ' αυτά μου μία φωνή που πέραγε άπό βαθιά ύπόγεια στρώματα της λαλιάς μας, χρόνια και χρόνια τώρα ξεχασμένα κι άδρανή. Κι αυτή την έκπληξη μου διαδέχτηκε ή κρυφή έλπίδα, πως ένα κείμενο άν αυτό, του κομπέριου, θά έπρεπε ν' άφήσει άδιάφορους τούς συντάχτες της «Άμπελιώνας», έλπίδα που βάσιμα στηρίζα στά κείμενα που δημοσίευαν μέχρι τότε: νεκρολογίες, θανάτους, γάμους, άρρεβώνες και μνημόσυνα. ή τίποτε άνόητα άυτοσχέδια «βουκολικά» κατασκευάσματα, και που στό τέλος δικαιώθηκε, άφου τό κείμενο που μέ ένδιέφερε κρίθηκε ακατάλληλο για δημοσίευση. Έπιασα άμέσως και του έγραφα στην Άμπελιώνα για τις προθέσεις μου, τις σχετικές μέ τό τετράδιό του, ζητώντας του παραάλληλα την άδεια για μιά κάποια κακοποίηση των όσων έγραφε κι έξηγώντας του τις δυσκολίες που αντιμετώπιζα στην πραγματοποίηση των σχεδίων μου: άκόμη τόν παρακαλούσα να μου πει τί έννουσε μέ τις λέξεις γιοτάπατο και γιαλέμισα, όποτε πήρα, πολύ πιο

γρήγορα απ' όσο περίμενα, τό παρακάτω γράμμα:

«Κύριε Παπαγεωργίου

Έλαβα τό γράμμα σου κι ό Θεός νά σ' έχει καλά, διότι τό τετράδιον ακόμα δέν μου έστάλη κι άνησυχώ, αλλά έφ' όσον ένδιεφέρθησ προσωπικώς διά τήν τύχην του πλέον, πολύ σ' εύχαριστώ. Νά τό κοιτάξεις σέ παρακαλώ και νά τό προσέξεις ιδιαιτέρως, διότι πολύ μου έκότισε ή άχαριστία του κόσμου, όπου τους παρεχώρησα ένα τόσο κτήμα μου εις τά Κατουρέλια, διά νά χτίσουνε σχολείον, νά μήν ξενιτευόνται πλέον οί 'Αμπελιανίται όταν έθέλουν νά μορφωθούν, εκτός τά μετροτά και τήν προσωπικήν μου βοήθειαν πού τους έπρόσφερα, και αυτοί λυπούνται δι' ένα τίποτε φύλλον τής έφημερίδος τους νά μέ δημοσιεύσουνε, νά μάθει ό καθείς πατριώτης τή ρίζα του, διότι όμα πεθάνω έγώ και ένας - δυό άλλοι ακόμα γεροντότεροι, οί νέοι θά τήν άγνοούν πλέον διαπαντός κι αυτό είναι άμαρτία απ' τό Θεό. Σου έσωκλείω επίσης και τίς όρμήνιες πού μου έζήτησες, ως και τήν έννοιαν του γιοτάπατου, τουτέστιν ό τόπος μου πού

έρημαξε κι ενώ τόν εκατοικούσαμεν ύπέρ τούς 500 νοματαίους προπολεμικώς, έχάθη εις τήν συνέχειαν μέ σκοτωμούς και προσφυγίες και μετανάστευσιν, διά νά φθάσει τώρα εις τό σημείον νά έρωτά ό περαστικός όπου δέν ξέρει, αν ήταν κάποτε εις αυτό τό μέρος τόπος πού εκατοικείτο από ανθρώπους. "Όσον διά τήν λέξιν γιαλέμια, ως και από τό νόημά της διαφαίνεται, πάει νά πει πράγμα άπελέκητο και τελείως άψυχο σάν μάραρο ή κούτσουρο...»

•
'Η ανάμιξή μου σ' αυτό, ύστερα από τά όσα ιστόρησα, προσπί(ι)ησα νά περιοριστεί στό έλάχιστο:περιορίστηκα στό νά υποσημάνω όρισμένες μόνο λέξεις και φράσεις απ' τό κείμενο, πού έκρινα ότι έχουν κάποια σημασία για τήν ένδειξη τής ριζικότητας τής έκφρασης στό σύνολό της, άποφεύγοντας έτσι ένα έντεντερο γλωσσάρι και περισσότερες επεξηγήσεις, γιατί πιστεύω πώς ό,τι ακολουθεί έχει, κυρίως, βαρύτητα στό χώρο τής λογοτεχνικής άφήγησης, και κατά συνέπεια θά τό έδλαφτα, δίνοντάς του, ήθελμένα ή άθελα, έμφαση φιλολογική.

"Ακουσε νά σου λέγω τό πώς ιδρύθη τό γιοτάπατο. Κι όσα θέλεις άκούσει, όλα τά ιστορήματα και περιπέτειες πολλές, όλα είναι άτομικά δικά μου, κι ά θά σ' τά διηγήσω, είναι νά μήν είπεις-έσύ κι άλλος κανείς πώς από πάντα ήμουν άκλήρος έτσι και μέ δίχως ρίζα (σάν τό καλάμι πάει νά πει) και διά νά μή προτρέχει ή γλώσσα σου, όταν εις περίπτωσιν συντυχαίνεις ανθρώπους μοναχούς, όπως έμένα, και λέγεις τό χαϊμένο κι άλλα όμοια.

Πραγματική καταγωγή μου, τουτέστιν του προπάππου μου, ήταν από τό Λεοντάριον ή από τ' 'Ακοβο τής 'Αρκαδίας, πατριώτες πάει νά πει του Κολοκοτρώνη, πρώτο και κύριο. Κείθε ξεκίνησαν ξεθράκωτοι ό προπάππος μου Δημητράκης μέ τόν άδελφό του 'Αθανάσιο κι ήλθανε και κατώκησαν εις τήν 'Αμπελιώνα, όπου πρωτόηλθε ό Νιάρχος από του Μπάλα τής Μεσσηνίας μέ τέσ στάνες του. Είχε και γιδοπορόβατα πολλά, καλοκαίρι θά ήταν, έθεώρησε καλό και κατώκησεν εκεί. 'Επειτα ένας καταδικωμένος από τό Τσιορωτά τής Μεσσηνίας ήλθε κι έγινε φιλοξενούμενος του Νιάρχου στην 'Αμπελιώνα, μόλο πού τύχαινε κακοποιός μάλλον και φυγόδικος κι έφευγε από τή μία περιφέρεια εις τήν άλλην, όπου έτσι ήταν άδύνατο διά νά τόν κυνηγήσουνε και τόν τσακώσουν. 'Ο Νιάρχος τό λοιπόν μέ τόν Τσιορωτιώτη, παρά τή μεγάλη φιλία όπου έφτιάσανε, γίνανε και κουμπάροι· κι έπηρε τότε μίαν ήμέραν ό Νιάρχος τόν κουμπάρο του κι έβγήκαν στά βουνά, διά νά του δείξει τέσ στάνες του, πού τίς είχε στού Μαλάν τόν κάμπο, όπου ήταν τότε δάση από μουρτζιές κι άλλα δέντρα· δάση άπάτητα. Κι αφού είδαν καλά όλα, άρχισε θραδιάζοντα.

— 'Ε, τώρα νά φύγουμε κουμπάρε, νά κατεβούμε στό χωριό, είπε ό Νιάρχος κι έπιασε ένα σφαχτό καλό, γίδα, τήν έσφαξε, κάλεσε τά σκυλιά όλα και τους τή διένειμε, νά φάνε καλά ώστε νά φυλούνε τή στάνη· κι αυτοί έφυναν.

Τήν άλλη μέρα τό πρωί, έπηρε τόν κουμπάρο του νά βγούνε

πάλι στό βουνό και ήδραν τή στάνη και τους σκύλους πού είχανε στό μεταξύ και τρεις λύκους πνιγμένους, φαντάσουν τί σκυλιά ήταν. 'Εκτοτε, από παρέλευσιν όχι μεγάλη, ήλθε και άλλος καταδικωμένος· φυγάς απ' τήν Κουρτέσα τής Τριπόλεως και κατώκησε εις τήν 'Αμπελιώνα, απ' όπου και έχουμε τώρα τους Κουρτεσέους και πού του κάμανε οί προγενέστεροι καμπίσες χάρες, διά νά στρώσει κι αυτός τό νοικοκυριόν του. 'Εντωμεταξύ, εκείνο τόν καιρό, κατέφθασε και ό προπάππος μου Δημητράκης Κουραχάς μέ τόν άδελφό του 'Αθανάση Κουραχά, ως αναφέρω άρχικώς, όποτε: ό Νιάρχος, απ' όπου οί Νιαρχέοι, ό Τσιορωτιώτης, απ' όπου οί Σπυρέοι κι οί 'Αγγελέοι, ό Κουρτέσης, απ' όπου οί Κουρτεσέοι, ό Κουραχάς, οί Μπουρδουλέοι — και έξασα· κι ό Δερεχάνης από τή Ζάκυνθον, νήσος του ποιητού, μέ τόν άδελφόν του Βασίλη Δερεχάνη, ό όποιος κατώκησε εις τόν 'Αγιο Σώστη. 'Ηταν στερνότερα πού ό Θανάση Κουραχάς έκανε και μιá κόρη και τήν όποία επάντρεψε μέ κάποιο Δημητράκη από του Τσιορωτιώτη, ό όποιος, επειδή ήτανε σκληρός, πήδαγε και σά σαίτα, του κολλήσανε τό παρατσούκλι Σαϊτάνης. 'Ο Δημητράκης Σαϊτάνης, τό λοιπόν, είχε μερίδιο από τόν πεθερό του τό Θανάση, από τό σπίτι τους κι επάνω στό λόγγο έως του Γιάννη Μάντρα; δηλαδή τό σήμεραν του Γιάννη Μήτρου τό άμπέλι και δώθε (όλο ψιλόπετρα κι άκόνες) κι έως τή ράχη τά Ψαρένια. 'Ο δέ Δημητράκης, ό προπάππος μου, είχε από του Μουτσιάρα Μπεκρή τ' άλλων και μέχρι τή μάντρα του 'Αγιάννη, κι όπως κόβει ό όρόμος επάνω μέχρι τά Ψαρένια και πέρα, ως τά Καστανούλια, τήν 'Αγιοσωστήτικη ράχη, και δώθε κείθε των άμπελιών, όλα του 'Αθανάση — τέτοια ήταν ή διανομή από 'γινε στην περιουσία, περσσότερο βάραινε τ' άδικο δηλαδή.

Κι ένα θράδν δημιουργήθη τό έξις έπεισόδιο: ό Δημητράκης Σαϊτάνης έθεωρείτο ότι είχε χρήματα πολλά και τό θράδν πού προανέφερα, κινήσανε λησται διά νά τονε ληστέψουν. 'Εκεί, γύρω από τό σπίτι, ήτανε δάση άπάτητα και συνέχεια μέχρι επάνω, στό λόγγο του παπα πού λέμε· κι είχανε οί νοικοκυρέγοι κόψει καμπόσα κλαδιά κι είχανε περιφράξει τό σπίτι έως άπάνω και δέ φαίνονταν, αλλά έντούτοις, κάπου ετρώπωνσαν οί λησται και έμδθηκαν και τους έζήτησαν λεφτά, όμως ό Δημητράκης μέ τή γυνάικα του άρνήθηκαν, ότι δέν έχουν. Τότες αυτοί τους εφόνωσαν μέ τά χέρια τους κι άλλος έβαλε λίγδα εις τό τηγάνι, λίπος από χοιρινό δηλαδή, και τό έβαλε άπάνω εις τή φωτιά, νά τσιτσιρίσει καλά, διά νά τους τό ρίξουνε εις τό σβέρκο νά τους κάψουνε, κι άλλος εφύλαε μπρός στη θύρα μήπως και τους αντιληφθούνε άλλοι χωριανοί, όποτε, από τά μονακρητά, ψυλλιάστηκαν τό γεγονός από κάτω τά παιδιά του Δημητράκη, ό Μίχος κι ό Νικόλας, κι ετρέξαν στους Κουρτεσέους, οί όποιοι είχαν ένα μαχαίρι μεγάλο κι ένα πιστόλι και πολεμάγανε μέ αυτά τους Τούρκους, και μιá δδομάδα τό 'παιρναν οί Κουρτεσέοι, και μόλις επέστρεφαν αυτοί τό έδιναν εις τους Μπουρδουλέους κι άλλοτε εις τους Κουραχέους, διά νά πηγαίναν προς πόλεμον μέ τόν Κολοκοτρώνην, τόν πατριώτην τους, εις τέσ διάφορες μάχες μέ τους Τούρκους. Για τουτο κι ετρέξαν στους Κουρτεσέους, μήν είχανε γυρίσει από τόν πόλεμο, διά νά τους δώσουν τ' άρματα αυτά όπου είχαν, ή κι είχανε κονομήσει κι άλλα λάφυρα από τους Τούρκους, μά έλα πού στό μεταξύ δέν είχαν έλθει οί Κουρτεσέοι και πάλι γυρίσαντες, τρώπωνσαν από κάποια κοπροθύρα, άφημένη επίτηδες για τά νερά τής βροχής, τί άλλίως δέν ήμπορούσανε νά μπούνε από τό φράχτη· και άνοιξαν τήν πόρτα και κατωγιού και έμβάντες εις τό κατώγι, έθρον ένα καταρράχη τράπα· και άνοιξαν τήν τράπα, τσιοκάνισαν διαστικά ένα πυργιόβολο μέ ίσκα όπου είχαν, όποτε οί λησται, αντιληφθέντες τό άστραμα του πυργιόβολου, εφοβήθηκαν, νομίσαντες ότι τους εκύκλωσε απόσπασμα, και ετρέπησαν εις φυγήν και τό 'σκάσαν διαστικά, κροτούντες και φοβερίζοντες και λέγοντας ψέματα πολλά, πώς τάχατες έβρθηκαν τους γέρους μισοπνιγμένους· και όπως έβραζε τό τηγάνι μέ τίς τσιγαρίδες διά νά τίς έριχναν εις τό σβέρκο και τους έκαιγαν, τόση ή ταραχή τους κι ή τρομάρα τους, φέραν τάπάνω κάτω και κάγηκαν από μονάχοι τους.

•ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ•

Της Ντόρας Ήλιοπούλου - Ρογκάν

Γιάννης Κουνέλλης: Έκθεση στην 'Αθήνα μετά 20 έτη...

Με την ευκαιρία της παρουσίασης δύο έργων του σε μία νέα γκαλερί της 'Αθήνας που ανήκει στο Ζ. Μπερνιέ, ο Γιάννης Κουνέλλης έκανε μιάν πρώτη - μετά από είκοσι, περίπου, χρόνια απουσίας - επίσκεψη στην 'Ελλάδα. Ο καλλιτέχνης, προτού πάει στη Ρώμη τό 1956 καί φοιτήσει στην εκεί Σχολή Καλών Τεχνών, ήταν στην 'Αθήνα μαθητής του Σαραφιανού και είχε δώσει τρεις φορές εξετάσεις, δίχως όμως επιτυχία, στην Α.Σ.Κ.Τ. Σήμερα είναι ήδη, πρό πολλού, διεθνώς αναγνωρισμένος και θεωρείται από τους αξιόλογους αντιπροσώπους της πρωτοπορίας.

Με τριάντα δύο άτομικές εκθέσεις στο ενεργητικό του έχει παράλληλα λάβει μέρος σε μερικές από τις πιο σημαντικές ομαδικές της διεθνούς πρωτοπορίας. Σε σχέση, τώρα, με την πιο πρόσφατη δραστηριότητά του, αναφερόμαστε τη συμμετοχή του στη Μπιεννάλε της Βενετίας (1976) και δύο άτομικές παρουσιάσεις στις αρχές του 1977. 'Η μία οργανώθηκε στο Μουσείο Μπλυνμανς δάν Μπένινγκεν του Ρότερνταμ (Γενάρης) και ή άλλη στο Μουσείο Τέχνης της Λουκέρνης (Μάρτης).

Μόλις εγκαταστάθηκε στη Ρώμη, τό 1956, ο Κουνέλλης γνωρίστηκε με μιάν ομάδα πειραματικών καλλιτεχνών της πρωτοπορίας, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονταν ή δυναμική μορφή του Πασκάλη Μ' αυτόν συνδέθηκε στενά ο Κουνέλλης. 'Αρχικά, δηλαδή στην περίοδο 1959-1967, ο καλλιτέχνης χρησιμοποίησε σαν αποκλειστικό μέσο έκφρασης τά γράμματα του αλφαβήτου και αριθμούς. 'Ηταν ένα είδος ιδιωματικής σημειολογίας

που έπειδή, ακριβώς, ήταν θεμελιωμένη πάνω σε αναγνωρίσιμα απ' όλους σημεία, είχε σκοπό να προσβάλει την αυτοδύναμη οντότητά τους κι έτσι να τά απαλλάξει από κάθε ακαδημαϊκό συνειρμό και γνώριμη εξάρτηση. 'Ομως, κι εδώ παραμόνευε ο κίνδυνος μιάς κάποιας επιτήδευσης κι αισθητικότητας. 'Ο Κουνέλλης αντέδρασε στην παγίδα αυτή αποτελεσματικά, ανανεώνοντας με ριζοσπαστικό τρόπο τό περιεχόμενο της καλλιτεχνικής του έκφρασης. Χρησιμοποίησε, από τό 1967 και πέρα, στά πλαίσια της δημιουργίας ενός «περιβάλλοντος» και μιάς ιδιόμορφης - τρισδιάστατης - έννοιολογικής θεώρησης, μερικά από τά τεχνάσματα του νεοταντά για να προσβάλει τά αιτήματά του μέσ' από φυσικά, τούτη τη φορά, δεδομένα και αντικείμενα της καθημερινότητας, όπως: βαμβάκι, κάρβουνα, μαλλί, παπαγάλους κ.ά. Κύριος στόχος εδώ είναι ένα πιο άμεσο, μέσ' από τις αισθήσεις, ερέθισμα του θεατή, έτσι ώστε ν' αποκατασταθεί μιά ενεργητική επικοινωνία ανάμεσα σ' αυτόν και τό έρ-

γο. Μόνο έτσι ή τέχνη θ' αναδειχτεί και πάλι, όπως στην αρχαιότητα και τό Μεσαίωνα, σε κοινωνικό λειτουργήμα: ρόλος που είναι και ο μόνος που της ταιριάζει. 'Ομως, για ν' ανταποκριθεί ένα έργο στις απαιτήσεις αυτές πρέπει νά διαθέτει σαν ένα πρώτο σημείο Έλξης μιά κάποια «θεατρικότητα», που ύπρχε άλλωστε και στό Μεσαίωνα. Κι ο Κουνέλλης πέτυχε νά χειριστεί μ' εύστροφία αυτή τη «θεατρικότητα».

Σ' εκείνο π.χ. τό έργο που παρουσίασε και σε ειδική εκδήλωση στην ταβέρνα «Καρβουνιάρης» έχει αποκρυπτογραφήσει μ' ένα σκηνοθετικό τρόπο τά μηνύματά του. Είδαμε, κατ' αρχήν, ένα γεράκι νά καθεται πάνω στ' αραδιασμένα σ' ένα τραπέζι τεμαχισμένα μέλη της κόπιας ενός αγάλματος του 'Απόλλωνα. Πίσω από τό τραπέζι καθόνταν ο καλλιτέχνης κρατώντας μπρός στό πρόσωπό του μιά μάσκα με τη μορφή του 'Απόλλωνα και παραδίπλα ένας μουσικός που έπαιζε φλογέρα. Τίποτα απ' όλα αυτά δεν καταδυνάστευσε τη φαντασία μας, κι αυτό γιατί οί υπαινιγμοί ήταν πολλοί κι έντεχνα συνδυασμένοι. Τό μυαλό μας άπλώς παραδειγματίστηκε και μπήκε σε μιά εγρήγορση, κι από κει και πέρα ήταν έλεύθερο νά κάνει κάθε λογής συνειρμούς. 'Εδώ, πέρα από την αντιπαράθεση του άπολλώνιου και του διονυσιακού στοιχείου - τό τελευταίο, τουλάχιστο, θεωρητικά αντιπροσωπεύεται από την ταβέρνα - ο Κουνέλλης θίγει ανάμεσα σ' άλλα σημεία ένα πολύ «νευραλγικό» ζήτημα που άποτελεί την κεντρική ιδέα στά περισσότερα έργα του. Πρόκειται για τόν προβληματισμό του σύγχρονου καλλιτέχνη που άναρωτιέται πάνω στις δικαιοδοσίες της πραγματικής του ύπόστασης, έπειδή ακριβώς έχει συνειδητοποιήσει ότι ο ρόλος του έχει έντεχνα και σκόπιμα συσκοτιστεί. Κατ' έξοχήν υπεύθυνη για τήν παραπλάνηση του καλλιτέχνη και γενικότερα της τέχνης είναι ή αστική τάξη με τά οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που έχει.

'Η τάξη αυτή, έπειδή ακριβώς γνωρίζει τη δύναμη ύποδοξης της τέχνης, έχει λόγους ν' αντιδράει άρνητικά σε κάθε μορφή τέχνης που στήνει έναν άμεσο, και κατά συνέπεια αποτελεσματικό, διάλογο με τό κοινωνικό σύνολο. 'Η αντίδραση αυτή είναι, κάθε φορά, ανάλογη με τό βαθμό της προσσαςίας που 'χει από την κρατική έξουσία και τη στάθμη της παιδείας της. 'Ενδεικτική πάνω σ' όλα αυτά ήταν ή στάση των καλεσμένων στην εκδήλωση του Κουνέλλη. 'Αδιαφόρησαν, ούτε καν πρόσεξαν τό έργο, και τό 'ριξαν στο κοσμικό κουτσομπολιό, όπως, ακριβώς, στά έγ-

καίνια μιάς έκθεσης σε γκαλερί. Στην προκειμένη περίπτωση ένα κοινό από γνήσιους - λαϊκούς τύπους - θαμώνες της ταβέρνας θά 'χε όπωσδήποτε δείξει ένα πολύ μεγαλύτερο σεβασμό, έπειδή, ακριβώς, αδιάφορα άν μετά κορόιδευε ή όχι, θά πρόσεχε τουλάχιστο τόν καλλιτέχνη και τό έργο σαν φαινόμενο. 'Απέτυχε, λοιπόν, από τήν άποψη αυτή ή εκδήλωση; 'Ας μή διαστούμε νά τό πούμε. Θά μπορούσαμε μάλιστα νά ίσχυριστούμε ότι πέτυχε, θεωρημένη από μιάν άλλη σκοπιά. 'Επιβεβαίωσε αυτά ακριβώς τά σημεία που θέλει νά καταπολεμήσει ο Κουνέλλης, παρουσιάζοντας τα κάπως συμβολικά και «θεατρικά». Συνειδητοποιήσαμε έτσι, για μιάν ακόμα φορά, τό πόσο, ιδιαίτερα έμεις οί 'Ελληνες, έχουμε παραποιήσει τόν κοινωνικό ρόλο της τέχνης. Κι αυτό όχι μονάχα σε σχέση με τό έργο τέχνης σαν αυτόνομη οντότητα, αλλά και γενικότερα, όσον άφορά συζητήσεις και προτάσεις πάνω σε καυτά θέματα της σύγχρονης τέχνης στον τόπο μας, που έχουν, όπως τόσο συχνά συμβαίνει εδώ, γίνει κτήμα ενός κλειστού κυκλώματος.

**Εκδόσεις
Γλάρος**

‘Η

ίστορία

της

Παιδικής

‘Ηλικίας

*‘Επιμέλεια
Λάμπη Ντεμώζ*

•ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ•

Του Σπύρου Τσακνιά

Τό «PRIM»: ξάφνιασμα καί προβληματισμοί γιά τίς σχέσεις έργατη, γραφειοκράτη καί κόμματος

Τελευταία προβλήθηκε στην Αθήνα μία ταινία που κίνησε τό ένδιαφέρον του κοινού καί προκάλεσε πολλές συζητήσεις, μέσα στο χώρο της άριστεράς κυρίως. Κι αυτό ήταν φυσικό. «Διότι – όπως έγραψε κι ο Βασίλης Βασιλικός σέ προηγούμενο τεύχος του «ΑΝΤΙ» – τό ζήτημα ξεπερνάει κατά πολύ τόν περιορισμένο χώρο μιάς ταινίας». Πρόκειται γιά τό σοβιετικό φίλμ «Τό Πρίμ», που έθεσε επί τάπητος ένα άπ' τά σοβαρότερα προβλήματα της σοβιετικής κοινωνίας. Φυσικό, λοιπόν, νά ξαφνιάσει καί νά προκαλέσει συζητήσεις. Ο σοβιετικός κινηματογράφος, μ' όλες τίς λαμπρές του επιτυχίες, παλιές καί πρόσφατες, δέν μάς είχε δώσει μέχρι τώρα κανένα έργο που νά καταπιάνεται μέ σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Μεγαλειώδεις σκηνές εμπνευσμένες άπ' τήν 'Οχτωβριανή Έπανάσταση, συγκλονιστικές άπεικονίσεις του Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου, έξοχες αναπλάσεις άριστουργημάτων της ρούσικης λογοτεχνίας ή άνούσια κατασκευάσματα προβολής του «θετικού ήρωα» που, σάν τό παλικάρι του άμερικάνικου ούέστερν, σαρώνει όλα τά εμπόδια καί προχωράει άκάθεκτος στην οίκοδόμηση της σοσιαλιστικής κοινωνίας.

«Τό Πρίμ», καθώς είπαμε καί πιο πάνω, καταπιάνεται μ' ένα σημερινό καυτό πρόβλημα. Τό πρόβλημα της σχέσης έργατη – γραφειοκράτη – κόμματος. Καί καταπιάνεται μέ μία σοβαρότητα καί μία τόλμη που μάς ξαφνιάσαν. Δέν πρόκειται έδώ, κατά τή γνώμη μου, γιά τά γνωστά προκατά έπεισόδια που δείχνουν μία «σύγκρουση» άνδρικήλων: ό «καλός» έργατης που ξεσκεπάζει τόν «κακό» γραφειοκράτη – μεμονωμένη συνήθως περίπτωση – γιά νά δειχτεί, ακόμα μία φορά, ό θρίαμβος της σοσιαλιστικής ιδεολογίας.

Έδώ έχουμε μία πραγματική σύγκρουση, πραγματικών ανθρώπων. Κι ό σκηνοθέτης δέν τους θέλησε μεμονωμένες περιπτώσεις. Ό τρόπος μέ τόν όποιο ξετυλίγεται ή ιστορία πείθει πώς κάτι τέτοιο θά μπορούσε νά συμβεί σ' όποιοδήποτε σημείο της ΕΣΣΔ. Συμβαίνει κατ' ανάγκην. Κι ή ρίζα της σύγκρουσης δέν είναι ιδεολογική, ήθική. Είναι πραγματική, ύλική. Οί έργατες που άρνούνται νά εισπράξουν τό πρίμ – καί μέ τήν άρνησή τους αυτή προκαλούν τό δραματικό έπεισόδιο που παρακολουθούμε στην ταινία – δέν παίρνουν τή ριζοκίνδυνη απόφαση από «φιλοπατρία», αλλά επειδή ζημιώνουν οίκονομικά. Τό πρίμ είναι μία φρενιά που κοκκουλώνει σοβαρές ύλικές ζημίες – γιά όλη τήν κοινωνία έμμεσα – καί γιά τούς ίδιους τούς εργάτες άμεσα.

«Έξ αιτίας σας – λέει ό ήγέτης τους Ποτάπωφ στους γραφειοκράτες – έξ αιτίας της τσαπατσουλιάς στό σχεδιασμό καί στην εκτέλεση του έργου, είχαμε συνεχώς έλλείψεις ύλικών που προκάλεσαν διακοπές εργασίας καί όδήγησαν σέ μείωση του εισοδήματός μας. Γιατί έμεις πληρωνόμαστε μέ τήν εργατώρα καί κάθε διακοπή μάς ζημιώνει. Λογαριάζουμε πώς χάσαμε γύρω στό πεντάκοσια ρούβλια τό χρόνο. Κι αντί γι' αυτό μάς δίνετε τά πενήντα – έξήντα ρούβλια του πρίμ. Γι' αυτό τ' άρνυόμαστε. Ένώ έσείς πληρωνόσαστε μέ τό μήνα, μέ μιστό. Δέ χάνετε τίποτα μέ τίς διακοπές, καί τά ρούβλια του πρίμ είναι, γιά σας, επιπλέον εισόδημα. Εξήχαστε πού ζημιώσατε καί τήν κοινωνία άναπροσαρμόζοντας τό πλάνο σέ χαμηλότερα επίπεδα. Τό πλάνο τό χαμηλώσατε ώστε νά μπορείτε νά τό καλύψετε κι έτσι νά εισπράξετε τό πρίμ καί νά προωθήσετε καί τίς φιλοδοξίες σας». Κι άποδεικνύει πώς τό άρχικό πλάνο μπορούσε νά καλυφτεί.

Γιατί, λοιπόν, δέν καλύφτηκε, γιατί έγιναν όλ' αυτά ή γιατί ισχυριζόμαστε πώς θά μπορούσαν νά συμβούν σ' όποιαδήποτε συνεργατική της Σοβιετικής Ένωσης; Στά έρωτήματα αυτά, ή ταινία δέν δίνει ξεκάθαρες απαντήσεις. Δέν μάς δίνει όμως καί παραπλανητικές. Δέν μάς λέει, λ.χ., πώς ή συγκεκριμένη αυτή ομάδα γραφειοκρατών – τε-

χνοκρατών που διευθύνει τή συγκεκριμένη αυτή συνεργατική άπαρτίζεται από φαύλους καί παλιανθρώπους ή από άνίκανους μηχανικούς που δέν έχουμε παρά νά τούς αντικαταστήσουμε μέ καλούς καί ικανούς γιά νά ξεπεραστεί τό πρόβλημα. Άντίθετα, ό σκηνοθέτης σκισάρει άριστοτεχνικά μίαν ομάδα ανθρώπων που μοιάζουν τυπικά δείγματα του είδους ή της τάξης στην όποία άνήκουν. Μοιάζουν νά λειτουργούν κανονικά καί ν' αντιδρούν φυσιολογικά μέσα στό πλαίσιο της λογικής ενός συστήματος. Γι' αυτό καί ή αντίδρασή τους στην άρνηση του συνεργείου Ποτάπωφ νά εισπράξει τό πρίμ είναι, πριν άπ' όλα, ένα τραγικό ξάφνιασμα. Είναι, γι' αυτούς, σά νά κλονίστηκε ή τάξη του κόσμου, σά νά μήν άνάτειλε ό ήλιος τό πρωί. Δέν έχουν ένοχη συνείδηση ή αντιπαλεύουν τίς προτάσεις του Ποτάπωφ μέ σθένος. Είναι βαθιά πεπεισμένοι πώς κανονικά είναι ανθρώπινα δυνατό καί πώς δέ γίνεται νά υπάρξει άλλη λογική έξω άπ' τή δική τους, που είναι ή λογική ενός όρισμένου τρόπου λειτουργίας, μιάς όρισμένης τάξης πραγμάτων, ενός όρισμένου συστήματος. Καί προσπαθούν είτε νά πτοήσουν τόν εργάτη είτε νά τόν καλοπιάσουν καί, μέ τόν ένα ή τόν άλλο τρόπο, νά τόν καταφέρουν νά υποχωρήσει καί νά πάρει αυτά τά καταραμένα λεφτά του πρίμ, όχι τόσο γιατί τρέμουν τίς άτομικές τους εύθύνες – στην ταινία δέν υπογραμμίζεται ένας τέτοιος φόβος – όσο γιατί τό αντίθετο τους είναι άδιανόητο, τούς χαλάει τή φυσική τάξη του κόσμου (τους).

Κι ή ζημία που έγινε στην κοινωνία καί στους εργάτες είναι άπόρροια αυτής της λογικής, αυτής της ψυχολογίας, αυτού του συστήματος νοοτροπιών καί συμπεριφορών. Οί γραφειοκράτες, οί τεχνوکράτες, οί μηχανικοί – διευθυντές δέν ζημιώνουν άπ' τίς προχειρότητες του σχεδιασμού κι άπ' τίς τσαπατσουλίες της εκτέλεσης των προγραμμάτων. Γι' αυτό καί δέν πολυκοιτίζονται. Όλοι τους άνυπομονούν νά τελειώσει αυτή ή καταραμένη συνεδρίαση της κομματικής επιτροπής στην όποία έφερε τό ζήτημα ό Ποτάπωφ, γιά νά γυρίσουν στό σπιτάκι τους. Κι ό προσωπάρχης της συνεργατικής τηλεφωνάει κάθε τόσο στη γυναικούλα του πώς σέ λίγο τελειώνουν καί νά φροντίσει εκείνη νά πάρει τήν κορούλα τους άπ' τόν παιδικό σταθμό. Αυτός είναι ό δικός του πονοκέφαλος.

Κι όταν ό διευθυντής της συνεργατικής Έμιλιάνοβιτς πιέζεται, φέρνει σά δικαιολογία τήν αναγκαιότητα άναδιάρθρωσης του πλάνου επειδή τό άρχικό ήταν

πολύ φιλόδοξο καί ή εκτέλεσή του προϋποθέτει κάποια έργα ύποδομής που δέν είχαν γίνει. Του ύποδείχεται πώς μέ τέτοιες προϋποθέσεις δέν έπρεπε νά είχε αναλάβει τό έργο. Κι ό άνθρωπος, άπαντάει ότι καί αυτός ήταν της ίδιας γνώμης αλλά στή Γενική Διεύθυνση του χτύπησαν τήν πλάτη καί του είπαν «όλα θά πάνε καλά». Νά πώς διακλαδώνονται οί εύθύνες καί πώς άγκαλιάζουν όλο τό σύστημα της γραφειοκρατίας. «Κι άν δέν είχαμε αναλάβει έμείς, θά είχαν αναλάβει κάποιοι άλλοι» – αυτό, έστω κι άν τό λένε γιά ν' άποσείσουν τίς άτομικές τους εύθύνες, έξ αντικειμένου, καταγγέλλει τίς εύθύνες ενός συστήματος.

Έπέμεινα πολύ στό χαρακτήρα της σύγκρουσης άνάμεσα στους εργάτες καί τούς γραφειοκράτες γιάτί θέλω νά θεμελιώσω έναν ισχυρισμό. Πώς ή ουσία καί ή σημασία του έργου βρίσκονται στή θαρραλέα κατάδειξη αυτής της σύγκρουσης κι όχι στην τελευταία σκηνή, που είναι ή «λύση» της σύγκρουσης. Τή λύση αυτή τίποτα δέν τήν προετοιμάζει δραματικά καί γι' αυτό, κατά τή γνώμη μου, είναι έλάχιστα πειστική. Μοιάζει σάν τούτο στο έργο, σάν ένας άπό μηχανής θεός που δίνει μία λύση επιδεδιηγμένη άπ' έξω άπ' τό έργο, κι όχι μία λύση που έχει ώριμάσει μέσα άπ' τή δραματική άνέλιξη του μύθου της ταινίας. Δέν είναι τυχαίο που ό πρωταγωνιστής αυτού του έπεισόδιου, ό εργάτης Ποτάπωφ, δέν είναι παρών στην τελική αυτή σκηνή όπου ή κομματική επιτροπή ψηφίζει «ύπέρ» της πρότασής του. Έχει φύγει άπ' τή συνεδρίαση λίγα λεπτά πριν, όταν μαθαίνει πώς μερικοί άπ' τό συνεργείο του λύγισαν κι εισέπραξαν τό περίφημο πρίμ, βαθιά άπογοητευμένος καί μέ τό αίσθημα πώς προδόθηκε άπ' όλους. Έδώ τελειώνει ουσιαστικά ή ταινία. Γιατί ό,τι συμβαίνει ως έδώ είναι αναγκαίο καί πειστικό. Ένω ό δραματικά, καλλιτεχνικά αναγκαίο καί πειστικό. Ένώ δέν πείθει διόλου ή αλλαγή του Πάβελ Έμιλιάνοβιτς, του διευθυντή, που μεταστρέφεται αίφνινά τήν τελευταία στιγμή καί ψηφίζει «ύπέρ» της πρότασης Ποτάπωφ γιά νά σώσει τό κύρος της κομματικής επιτροπής. Τίποτα δέν έχει προετοιμάσει αυτή τή μεταστροφή καί τίποτα δέν πείθει πώς ήταν αναγκαία καί φυσική.

Είναι κρίμα νά άκυρώνεται τό ουσιαστικό περιεχόμενο αυτής της ταινίας έξ αιτίας μιάς λύσης τόσο λίγο πειστικής. Στο σημείο αυτό συναντιούνται, άπό διαφορετικές άφτηρηδες, «δύσπιστοι»

και «εὐπιστοι» θεατές. Βλέποντας τήν ταινία μέσα από τό παραμορφωτικό πρίσμα τῆς τελικῆς σκηνῆς, τείνουν, καί οἱ δύο κατηγορίες, σέ ἀπόψεις πού ἐξουδετερώνουν τόν προβληματισμό τῆς καί τόν πνίγουν στή ρηχά νερά τῶν ἀπλουστεύσεων. Μέ εὐαγγελική μακαριότητα οἱ «εὐπιστοί» βλέπουν στήν τελική λύση τήν ἐφησυχαστική δικαίωση τῶν πεποισμένων τους: «Υπάρχουν προβλήματα, ἀντιμετωπίζονται, συζητιούνται καί τό κόμμα παίρνει τίς σωστές ἀποφάσεις πού δικαιώνουν τόν ἐργάτη». Μέ νοσηρή δυσπιστία οἱ ἄλλοι ἀρνούνται τήν ὁποιαδήποτε ἀξία τῆς μαρτυρίας, ἀπ' τή στιγμή πού δίνεται μιά τέτοια λύση. «Πρόκειται – λένε – γιά μίαν ἐξυπνα στή-μένη ἱστορία πού θέλει νά ἀποδείξει πώς τά κοινωνικά προβλήματα τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν μποροῦν νά τακτοποιηθοῦν μέσα στά πλαίσια τοῦ συστήματος, χάρις στό ρυθμιστικό ρόλο τοῦ κόμματος».

Ἡ ἀποψη πού προσπαθῶ νά θεμελιώσω εἶναι πώς ἡ προσοχή τοῦ θεατῆ πρέπει νά συγκεντρωθεῖ στό τί «δείχνει» ἡ ταινία κι ὄχι στό τί θέλει νά «ἀποδείξει». Ἡ διάκριση ἀνάμεσα σ' αὐτό πού συνειδητά θέλει νά ἀποδείξει ἕνα

ἔργο – λογοτεχνικό, θεατρικό κ.τ.λ. – καί στή μαρτυρία πού προσκομίζει μέσα ἀπ' τήν καλλιτεχνική παράσταση τῆς πραγματικότητας, σ' αὐτό πού ἀντικειμενικά «δείχνει», δέν εἶναι καινούργια. Καινούργια, ἀν θέλετε, εἶναι ἡ σημασία πού ἀποκτάει ἡ διάκριση αὐτή ὅταν μιλάμε γιά ταινίες πού προέρχονται ἀπό χώρες ὅπου τά μέσα παραγωγῆς τους βρίσκονται κάτω ἀπ' τόν ἀποκλειστικό ἔλεγχο τοῦ κράτους καί εἶναι δύσκολο νά φανταστοῦμε πώς θά ἐπιτρεπόταν τό γύριμά τους χωρίς κάποια παραχώρηση στήν ἐπίσημη κρατική ἰδεολογία.

Τί «δείχνει», λοιπόν, αὐτή ἡ ταινία σχετικά μέ τό ἐπίμαχο θέμα τοῦ ρόλου τοῦ κόμματος; Ποιά εἶναι ἡ αἴσθηση πού μᾶς δίνει γιά τόν τρόπο πού βλέπουν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες αὐτό τό ρόλο; Ἡ ἀπόφασή τους νά ἀρνηθοῦν τό πρῶν ἀποκαλύπτεται τήν τελευταία στιγμή, τή στιγμή τῆς πληρωμῆς. Οὔτε δευτερόλεπτο πρῶν. Ξεσπάει, κυριολεκτικά, σάν κεραυνός ἐν αἰθρία. Τήν ἀπόφαση αὐτή ἀρνοῦνται νά τή συζητήσουν μέ ὅποιονδήποτε. «Στήν κομματική ἐπιτροπή», ἀπαντᾷ μονότονα ὁ Ποτάπωφ. «Θά φᾶς τό κεφάλι σου», τοῦ ψιθυρίζουν

οἱ ἄλλοι. Τό ὅλο κλίμα πού τόν περιβάλλει δείχνει ἄκρα δυσπιστία στή δυνατότητά του νά κερδίσει τήν ὑπόθεση. Ὁ ἴδιος δέ δυσπιστεῖ λιγότερο. Γι' αὐτό καί μεθοδεύει τήν τακτική του πολύ προσεχτικά. Ἀρχίζει τήν ἐπίθεσή του ἀλλά κρύβει ἐπιμελῶς τά ντοκουμέντα του, ὥς τή στιγμή πού ἐκεῖνος θεωρεῖ πρόσφορη. Τά ντοκουμέντα του εἶναι μιά ὁλόκληρη μελέτη πού ἀποδεικνύει πώς ὑπῆρχαν δυνατότητες ἐκτέλεσης τοῦ ἀρχικοῦ πλάνου, μέ τρόπο, μάλιστα, πού νά μή ζημιώνουν οἱ ἐργάτες. Τή μελέτη αὐτή τήν ἔκαναν οἱ ἐργάτες, μέ τή βοήθεια μιᾶς οἰκονομολόγου, στά κρυφά, χωρίς τή συνεργασία τοῦ κόμματος – ἄν καί ὁ Ποτάπωφ εἶναι κομματικό μέλος. Κι ὅταν ἡ οἰκονομολόγος καλεῖται ἀπ' τήν ἐπιτροπή νά καταθέσει τή μαρτυρία τῆς, ξεσπάει σέ λυγμούς καί λέει: «Τούς ἀγαποῦσα κι ἤθελα νά τούς βοηθήσω, ἀλλά τό θάρρος μου δέν ἦταν ἀρκετό γιά νά πᾶω παραπέρα». Πού βρίσκεται μέσα σ' ὅλ' αὐτά ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν ἰδίων τῶν ἐργαζομένων στόν ὑπερταξικό, ρυθμιστικό ρόλο τοῦ κόμματος; Ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς ὁ γραμματέας τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς, ἕνας μοντέρνος καί συμπαθητικός νέος, ἐμφανίζεται

ἀπ' τήν ἀρχή νά διευθύνει τή συνεδρίαση μέ ὑποδειγματική ἀμεροληψία. Αὐτό ὁμῶς προκαλεῖ τήν ἐκπληξη τοῦ διευθυντῆ, πού σ' ἕνα διάλειμμα, τόν πλησιάζει καί, μέ τρόπο πού δείχνει ἄκρα οἰκειότητα, τοῦ λέει: «Τί σ' ἐπίασε καί διευθύνεις σήμερα μ' αὐτό τόν τρόπο; Ἐμεῖς οἱ δύο πάντα τά πηγαίναμε καλά, κι ἐγώ πάντα ἔκανα αὐτό πού ἤθελες ἐσύ». Γενικά, μέσα στό ἔργο, δέν ξεχωρίζει μέ εὐκρίνεια ἡ διαχωριστική γραμμή ἀνάμεσα στό κόμμα καί στό διευθυντικό στρώμα. Ἐκεῖνο πού προβάλλει ἀνάγλυφα εἶναι ἡ δυσπιστία τοῦ ἐργάτη καί γιά τά δύο, ἡ ἐπιφυλακτικότητα του, ἡ μεθοδευμένη τακτική του στήν ἀντιμετώπισή τους. Κι ἡ κατάρρευσή του ὅταν μαθαίνει πώς κάποιοι ἀπ' τούς δικούς του κάμφθηκαν καί τόν προδωσαν. Κι ἡ φυγή του ἀπ' τή συνεδρίαση μέ ὀλοφάνερη τήν ἀδυναμία του νά πιστέψει στή δυνατότητα τῆς... λύσης πού ἀκολουθεῖ!

Δέν εἶμαστε ἐμεῖς, συνεπώς, πού δυσπιστοῦμε στήν ἀληθοφάνεια τῆς λύσης, ἀπό μεροληψία καί προκατάληψη. Τό ἴδιο τό ἔργο τήν ἀποβάλλει σάν ξένο σῶμα.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

DESCARTES

Λόγος περὶ τῆς Μεθόδου

Εἰσαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ

δρχ. 200

KANT

Κριτική τοῦ Καθαροῦ Λόγου (ΑΙ)

Εἰσαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ

δρχ. 200

WITTGENSTEIN

Φιλοσοφικὲς Ἔρευνες

Εἰσαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια

ΠΑΥΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

δρχ. 250

KIERKEGAARD

Ἡ Ἐπανάλληψη

Εἰσαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια

ΣΟΦΙΑ ΣΚΟΠΕΤΕΑ

δρχ. 350

SARTRE

Τὸ Εἶναι καὶ τὸ Μηδέν (ΑΙ)

Εἰσαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΣ

δρχ. 250

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΥ - ΙΓΝΑΤΙΟΥ

Έλληνικό διήγημα
έπιλογή 1960-70

Πρόκειται για μία ανθολογία διηγημάτων που είδαν τό φως της δημοσιότητας στη δεκαετία '60-'70. Στις προθέσεις της ανθολόγου διαφαίνεται, κυρίως, η θέληση να βοηθήσει, κατά τρόπο όσο τό δυνατό πιο συνοπτικό και συνάμα πιο πανοραμικό, στη χαρτογράφηση και στη συγκεκριμενοποίηση τόσο της εκφραστικής όσο και της θεματικής προδληματικής μέσα στα παραπάνω προσδιορισμένα χρονικά πλαίσια. Πράγμα που πετυχαίνει μόνο ως ένα σημείο, κυρίως με τό προλογικό της σημείωμα, που είναι γραμμένο με γνώση του θεματός της κι ευαισθησία. Δυστυχώς όμως δεν μπορεί να πει κανείς τό ίδιο και για τά κείμενα που απαρτίζουν τόν τόμο, τί στιγμή που δημιουργείται στόν αναγνώστη μία έντονη αίσθηση ασφυκτικής ίσοπέδωσης, τόσο ονοματικής όσο και ποιητικής. Με άλλα λόγια μία άνομοιογένεια που άπωσθήποτε οδηγεί σέ διαφορετικά άποτελέσματα και συμπεράσματα από εκείνα που ή άναμφισβήτητα καλοπροαίρετη πρόθεση της ανθολόγου. θά ήθελε νά όδηγήσει.

ΛΟΥΚΑ ΔΑΡΑΚΗ

Ήθικές και ιδεολογικές επενδύσεις

«Κέδρος» 1977

Όκτώ δοκίμια, στά όποια ό Λ. Δαράκης επιδιώκει τί διερεύνηση της ήθικής και της ιδεολογίας, στή διάστασή τους άνάμεσα στό θεωρητικό και άφηρημένο και στό πραγματικό και κοινωνικό επίπεδο. Στή σύγχρονη άστική κοινωνία, όπου οι ένδογείς αντίθεσεις της έξουδετερώνουν τήν ένότητα των θεσμών και της έμπράγματης βίωσής τους, ού ίδέες και οι ήθικές άρχές, που στήληχθηκαν στή γένεση του άστισμού, είναι κενές περιεχομένου σήμερα. Μέσα, όμως, από τί φάση παρακμής που διανύουμε, ήδη άναπτύσσονται καινούργιες ιδέες που έχουν σάν φορείς τους τά μέχρι τώρα άπωθημένα στό περιθώριο της ιστορίας κοινωνικά στρώματα.

ΖΗΣΗ ΣΚΑΡΟΥ

Ό κόσμος των έλλίδων

«Σύγχρονη Έποχή» 1976

Άνισο διβλίο που ή ίντριγκα που είναι διαμελισμένη σέ τέτοιο βαθμό ώστε ή άνάγνωση νά καταντά κοπιαστική. Ό Ζ. Σκά-

ρος, νομίζω, πώς σέ κοινωνικές ήθιογραφίες έχει δώσει πολύ καλύτερα άποτελέσματα, ιδιαίτερα στά διβλία του όπου περιγράφει τόν κόσμο της έλληνικής έπαρχίας. Στόν «Κόσμο των έλλίδων» δίνεται αντιστικτικά ή χαρτογράφηση της ζωής των αυτοεξόριστων Έλλήνων στήν Εύρώπη κατά τί διάρκεια της δικτατορίας, για νά έπιστρέψει ό συγγραφέας, μαζί με τόν ήρώα του, συνειδητοποιημένο πιά και πολιτικά στρατευμένο, στήν Ελλάδα της εποχής του Πολυτεχνείου. Άμφιβάλλω, όμως, άν ή στρατευμένη με τόν τρόπο του Ζ. Σκάρος πεζογραφία μπορεί πιά νά λειτουργήσει όσο και παλιότερα.

ΕΛΕΝΗΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΗ

Ποιήματα

Άθήνα, 1977

Μιά συλλογή όπου ό έσωτερικός χώρος της Έ. Ζουμπούλη διαχέεται στά πράγματα που τήν περιβάλλουν και συνυπάρχει με τίς μεταλλαγές του φωτός. Οι στίχοι της ποιήτριας προδίνουν μιάν επώδυνη βίωση συγκεκριμένων καταστάσεων της καθημερινής της ζωής, έρωτικής - προσωπικής - κοινωνικής. Από τήν άποψη του ύφους ή ποιήηση της Έ. Ζουμπούλη είναι λυρική, με όχι μεγάλες παραχωρήσεις σέ φανταστικές υπερβάσεις. Παραμένει σέ μία πραγματογνωσία του κόσμου της, δηλαδή στόν τρόπο που τά αντικείμενα και ό περιβάλλον χώρος μεταποιούνται έντός της.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ

Μία δεκαετία (1967-1976)

Άθήνα, 1976

Πρόκειται για τήν ήμερολογιακή καταγραφή σημειώσεων του Γ. Πεσμαζόγλου, που καλύπτουν τό διάστημα από 21.4.67 μέχρι και τό δημοψήφισμα του '75, όπότε και καταργήθηκε όριστικά ή βασιλεία στήν Ελλάδα. Ό τόμος άκόμα περιλαμβάνει, σέ παράρτημά του, διαγγέλματα, λόγους και δηλώσεις από τους πρωταγωνιστές της δημόσιας ζωής στά χρόνια αυτά (συνταγματάρχες, πολιτικούς άρχηγούς, ξένους παράγοντες).

ΛΑΜΠΗ ΒΟΛΑΝΑΚΗ

Έπί γής ειρήνη

«Γραμμή» 1977

Δεκαετία σύντομα πεζογραφήματα περιέχει τό διβλίο αυτό. Άλλα άπ' αυτά έχουν συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο (έλληνο-

τουρκικός πόλεμος) κι άλλα είναι προσωπικές ή από τρίτους ήθιογραφικές άναμνήσεις θαλασσινών περιπειτειών ή διδλικών μύθων. Ό συγγραφέας προσπαθεί μέσα από τί δημόδη μας παράδοση νά εκφραστεί με μία άπλοϊκή, θά 'λεγα, προβληματική που περιστρέφεται σχεδόν πάντοτε γύρω από μία θρησκευόμενη πίστη.

Κ.Ι. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ

Μελέτηματα Πολιτικής Φιλοσοφίας

Έκδόσεις Παπαζήση, 1976

Στό διβλίο του αυτό ό καθηγητής Κ.Ι. Δεσποτόπουλος καταπιάνεται και άναλύει ένα πλήθος θεμάτων πολιτικής, που έκτός από τήν καθαρά έννοιολογική και έπιστημονική τους διαρύτητα δέν παύουν νά σημαδεύουν τί συγκεκριμένη μας ιστορική πραγματικότητα, όπως είναι ή άνθρωποκοινωνική θεωρία του Μαρκουζε, ή κοινωνία και ή πολιτική πίσω από τό πρίσμα της φιλοσοφίας της ιστορίας, ή έννοια της επανάστασης στόν Πλάτωνα κ.λπ. Ό,τι χαρακτηρίζει αυτό τό διβλίο είναι ή πνευματική εϋθύνη του συγγραφέα, τό προσωπικό του ύφος, ή ακρίβεια της σκέψης του και ή γλωσσική δομή των γραφομένων του.

ΠΑΝΤΑΖΗ ΤΕΡΛΕΞΗ

Πολιτειομετρία: Θεωρία και πράξη

Έκδόσεις Παπαζήση, 1977

Μέ τό διβλίο αυτό ό Π.Τ. προσπαθεί νά χαράξει μερικά όρόσημα, με τρόπο υπεύθυνο και πρωτότυπο, προκειμένου νά διευκολύνει στήν κατανόηση μιάς πορείας, μετά τόν Β' παγκόσμιο πόλεμο, ή πολιτική έπιστήμη, στήν προσπάθειά της νά βρει ένα όρόμο άνάμεσα στό παλιό όνειρο της πανοραμικής άρχιτεκτονικής σύλληψης του κόσμου και στίς σύγχρονες άπαιτήσεις μιάς άκρας εξειδικευμένης θεωρήσης των κοινωνικών σχέσεων.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΣΤΡΙΦΤΟΥ - ΚΡΙΑΡΑ

Η κοινωνικοποίηση και ή προβληματική της
Θεσσαλονίκη, 1976

Πρόκειται για μία σύντομη κατατοπιστική και μεθοδική άνάλυση του πάντοτε φλέγοντος ζητήματος της κοινωνικοποίησης του ανθρώπου και όλων των στενά συνυφασμένων με αυτή προβλημάτων και θεωριών. Στήν προσπάθειά της αυτή ή συγγραφέας ν' άναλύσει κι εξετάσει τήν κοινωνικοποίηση και σάν άφηρημένη έννοια και σάν ιστορική

**Φοιτητές ταξιδεύετε
μαζί μας**

- **ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ**
- **ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ**
- **ΦΘΙΝΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ σέ άεροπλάνα πλοία τρέινα**
- **EXPRESS ΠΟΥΛΜΑΝ ΓΙΑ ΛΟΝΔΙΝΟ**
- **ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΟΔΗΓΟ**
δωρεάν από τά γραφεία μας
- **Εκδίδουμε τήν ΔΙΕΘΝΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ**

GAST HELLAS

- **ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 2 ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΓΩΝΙΑ 6'** όροφος. Τηλ. 600.233 - 604.777
- **ΣΟΛΩΝΟΣ 68, ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΟΜΙΚΗ ΤΗΛ. 613.087 - 629.095.**

πραγματικότητα, βασίζεται σε μία δισκελή θεωρητική αντιμετώπιση της: την κοινωνική από τη μία και την ατομικιστική από την άλλη, με σαφή την προνομιακή ένταξη της πρώτης.

ΣΕΛΙΜ ΑΚΑΟΥΪ - ΜΑΓΚΙΝΤΑ ΣΑΛΜΑΝ
Λίβανος
(*Ο εμφύλιος πόλεμος*)
'Εκδόσεις «Ανθρωπος»

Στό διβλίο αυτό επιχειρείται μία αντικειμενική επισκόπηση όλων των συγκλονιστικών γεγονότων που αφορούν στον εμφύλιο πόλεμο του Λιβάνου. 'Εκείνο όμως που θα έπρεπε ίσως να τονιστεί είναι ότι η έκθεση και η περιγραφή των γεγονότων ξεπερνά κατά πολύ την επιφανειακή και στεία δημοσιογραφική παρουσίασή τους, καθώς εξετάζεται το όλο θέμα μέσα σε γενικότερα κοινωνικοπολιτικά και οικονομικά πλαίσια και συμπεφέροντα και τοποθετείται στο κέντρο ενός πολύ καυτού και έκρυθμου ζητήματος, όπως είναι αυτό της Μέσης 'Ανατολής.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
'Η 'Ελευθερία της 'Αποδημίας
'Εκδόσεις «Σάκκουλα»
Θεσσαλονίκη - 'Αθήνα, 1976

Πρόκειται για μίαν άκρως ενδιαφέρουσα επιστημονική και διαφωτιστική πραγματεία, σχετική με το θέμα της ελευθερίας της αποδημίας, που για πρώτη φορά κατοχυρώνεται ρητά από το νέο μας Σύνταγμα. Όσο κι αν κάτι τέτοιο φαίνεται αρχικά να έχει μία μόνο περιθωριακή σημασία ή να προσφέρει μόνο μία όσους έχουν μία έξειδικευμένη γνώση πάνω σε τέτοια λογής θέματα, εντούτοις, οι τελευταίες πικρές μας εμπειρίες της εφταετίας καθιστούν ένα παρόμοιο ζήτημα ιδιαίτερα ευαίσθητο και γενικότερου ενδιαφέροντος. Πού κάνει περισσότερο ενδιαφέρον ή σωστή δημοτική γλώσσα του Γ.Π., καθώς και περισσότερο προσιτό και σε όσους ακόμη δεν έχουν ειδικές γνώσεις πάνω σε νομικά κυρίως ζητήματα.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗ
MASSA CONFUSA
Εισαγωγή: Κίμων Φράιερ
«Πλειάς» 1976

Ποίηση που δείχνει μίαν ενάγωνα άμεσότητα του πώς αντίκρισε ο Δ. Κακαβελάκης τις αντιφάσεις της αμερικάνικης κοινωνίας, όπου η ήθικη έχει σαν μέτρο της την τεχνολογική γιγάντωση κι όπου, μέσα από τη θέαση της παρακμής του καπιταλιστικού συστήματος που έχει θεοποιηθεί τη μηχανή, ο ποιητής προβάλλει την οδυνηρή του ελπίδα για την εκ νέου κατάκτηση μιας

ήθικα υπεύθυνης ζωής. Σαρκαζοντας αυτή την 'Αμερική, που χωνεύει το ίδιο εύκολα το παλιό και το καινούργιο, δίχως ουσιαστικές επιλογές, ο Δ. Κακαβελάκης βλέπει πέρα από τις συνεχείς εκρήξεις της (πολιτικές ή οικονομικές) τη σε σπέρμα ύπαρξη ενός κόσμου που θα γεννηθεί μέσα από την πλήρη άποσύνθεση των σημερινών του δομών.

Παιδαγωγικό 'Εργαστήριο Πανεπιστημίου 'Ιωαννίνων:
'Η διδασκαλία των 'Αρχαίων 'Ελληνικών από μετάφραση.
'Ιωάννινα, ακαδ. έτος 1976-77

Πρόκειται για ένα συλλογικό τόμο από μελέτες που σύνταξαν τα μέλη του Παιδαγωγικού 'Εργαστηρίου. Αναλύονται τα προβλήματα που θέτει η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών και προτείνουν λύσεις για να διδαχτεί το αρχαίο κείμενο, αναφέροντας συγχρόνως συγκεκριμένα παραδείγματα. Με την προσπάθεια αυτή επιχειρείται να δημιουργηθούν συνδέσεις επικοινωνίας και ανταλλαγής απόψεων ανάμεσα στο Πανεπιστήμιο και τους καθηγητές της Μέσης 'Εκπαίδευσης. Στον τόμο περιέχονται μελέτες - όπως: 'Η διδακτική μεθοδολογία των αρχαίων ελληνικών από μετάφραση και το διαλεκτικό μοντέλο, διαμόρφωση κριτηρίων για την όργανωση της ύλης, κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση των αρχαίων ελληνικών, τρόποι αισθητικής προσέγγισης της 'Οδύσσειας, άποσπάσματα κειμένων του Ι. Σκυποτή, Α. Δελμούζου, Δ. Γληνού κ.ά.

ΒΑΣ. ΜΠΡΑΚΑΤΣΟΥΛΑ
'Ο διαφωτισμός στην 'Αρχαία 'Αθήνα - ιστορική κοινωνιολογική έρευνα
Πρόλογος Γ. 'Ιμβριώτη
'Εκδόσεις «Ατέρμων»

Ο συγγραφέας επιχειρεί μία έκθεση και ανάλυση των απόψεων των σοφιστών στην 'Αρχαία 'Ελλάδα αντιπαραθέτοντάς τις με εκείνες του Πλάτωνα, αλλά και του Σωκράτη και 'Αριστοτέλη, και προσπαθεί να συνθέσει την εικόνα της κοινωνίας της 'Αθήνας στα χρόνια της ακμής της. Σε παράρτημα δημοσιεύονται κείμενα των σοφιστών επιλεγμένα για να φωτίσουν την ανάλυση του συγγραφέα.

ΣΤΑΥΡΟΥΜΠΙΡΗ
'Εγκυκλοπαίδεια 'Ελληνικής Πολιτικής Παιδείας, Τόμος Α'
'Εκδόσεις «Νέα Σύνορα» - Α. ΛΙΒΑΝΗΣ

Περιέχονται ταξινομημένα κατά θέματα νεοελληνικά κείμενα πολιτικής και κοινωνικής ανάλυσης 'χαράκτης ιδιότικων μορφών

του ελληνισμού (Ρήγας, Κοραΐς, Τρικούπης, Γαβριηλίδης, Βενιζέλος, Δραγούμης, Σκληρός, Δελμούζος, Γληνός, Σβώλος, Κανελόπουλος, Σβορώνος, κ.ά.)

Θ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
'Ο Νέγρος του Λαυράκη και άλλα διηγήματα
'Εκδοση εκτός εμπορίου, 'Αθήνα 1976

Πρόκειται για μία συλλογή διηγημάτων, ανάμεσα στο 'όποια περιλαμβάνεται και το γνωστό από τα δεκαοκτώ κείμενα 'Ελ Ψυχαναλιδώρ, όπου, ανάμεσα από δυο δρόμους, της πικρής ειρωνείας και του χιούμορ, κατασκευάζεται μία φανταστική στρατοκρατούμενη χώρα, με πανομοιότητες αναφορές με τη δική μας δικτατορία. Ο τίτλος πάντως του διβλίου είναι ο τίτλος του τελευταίου και του πιο επίμαχου διηγήματος της συλλογής, που αποτέλεσε άλλωστε και το λόγο της εκτός εμπορίου έκδοσής του, αφού τα υπόλοιπα διηγήματα κυκλοφορούν σε ανεξάρτητη έκδοση. 'Εκείνο που πρέπει ακόμη να σημειωθεί είναι ότι με το διβλίο αυτό ο Θ. Δ. Φ. αποδεικνύει ότι εκτός από τις αναμφισβήτητες ικανότητές του του ποιητή και του δοκιμιογράφου, κατέχει όλα τα μυστικά και τις ικανότητες για μία σωστή πεζογραφική έκφραση.

Σ. ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗ
'Ενας διάλογος με τον μαρξισμό.
Δοκίμη.
'Εκδόσεις Μήνυμα, 1977

Πρόκειται για μία σύντομη μά και πολύ περιεκτική διαλογική αντιμετώπιση του μαρξισμού από την πλευρά του χριστιανισμού. Ο συγγραφέας της, αποφεύγοντας με σύνηση και με γνώση κάθε παγίδα που μπορεί σε παρόμοιες περιπτώσεις να στήσει ο στείρος και άκαμπτος δογματισμός, προσπαθεί να δώσει, και συχνά δίνει, εύστοχα απαντήματα σε θεμελιώδη μαρξιστικά έρωτήματα, από την άποψη πάντα του χριστιανισμού, αλλά ενός χριστιανισμού εύπροσηγορου και καταδεχτικού.

ΒΟΥΛΑΣ ΜΑΣΤΟΡΗ
'Η χώρα με τις δύο Πολιτείες και τς μυθολογικές κούνιες.
Κέδρος

Πρόκειται για ένα αλληγορικό παραμύθι σε στίχους, όπου μετατίθεται η πραγματικότητα του έρωτα στον κόσμο του μύθου, κατά τρόπο έντεχνο και ευαίσθητο. Ένας παράξενος κόσμος, δυθιομένος στη σιωπή, ή μήτρα, κι ένα άσμενιο ποτάμι, τό σπέρμα. Και τό κόκκινο μανιτάρι που φυτρώνει στη γή της μήτρας, τό παιδί, έτσι που να δοθῇ στη

συνειδητοποίηση της ζωής απλά κι ευαίσθητά. 'Η εικονογράφηση είναι της Σοφίας Ζαχαμπούκα.

ΝΕΑΡΧΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ
'Ο μύσσης κι ο ήγέτης. Διηγήματα.
Λευκωσία

Με τό διβλίο του αυτό ο κύριος Ν. Γ., μέσα από μία σειρά διηγημάτων διαφοροποιημένων θεματικά μά με όμοκεντρο πυρήνα, προσπαθεί να εκφράσει τό δυσπόστατο της προσωπικής του αγωνίας, που όμως είναι μία αγωνία με βαθύτερο δεκτικό υπόστρωμα. Καί λέω δυσπόστατο από την άποψη ότι ή χαρογράφηση της αγωνίας του περιλαμβάνει καθαρά από τη μία την οδύνη της πρόσφατης κυπριακής τραγωδίας κι από την άλλη την οδύνη για την αλλοτριωμένη κι απανθρωποποιημένη ζωή μας, που με μαθηματική ακρίβεια Ισπεδώνει κι εξαφανίζει τά πάντα· χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δέν εμπλέκονται και δέν παρουσιάζονται αλληλοσυγκρουόμενες και οι δύο αυτές εκδοχές της αγωνίας του.

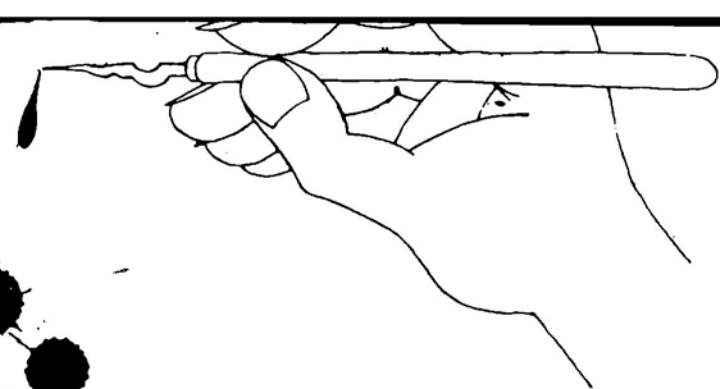
ΑΛΕΞΗ ΚΥΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Τό παραμύθι με τά χρώματα
'Εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

Τό διβλίο κινείται σε ένα θέμα του συρμού: οικολογία για παιδιά. Μόνο που ξεχωρίζει. Ο 'Αλ. Κυριτσόπουλος δούλεψε με κέφι και ευαίσθησία. Ο μύθος, ή γραφή, τό σχέδιο είναι ένα πανηγύρι, είτε είναι ασπρόμαυρα είτε χρωματιστά - αλλά κυρίως όταν είναι χρωματιστά· άλλωστε αυτό διδάσκει ο μύθος...

Σας άρέσει
τό ρεμπέτικο
τραγούδι;

Μιά έκθεση
για δίσκους
γραμμοφώνου
σας περιμένει
στό Κολωνάκι
Χάρης 38
μέχρι 10 τρ.

Έλάτε....

• «Τό πρόβλημα τής πυρηνικής ενέργειας βρίσκεται στην Ελλάδα, από άποψη πληροφόρησης, ανάλυσης κινδύνων, μειονεκτημάτων, πλεονεκτημάτων, σέ νηπιακή σχεδόν κατάσταση, πράγμα πού έγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους σύγχυσης τών πολιτών», γράφει ο φοιτητής Κ. Μωρίδης από τή Γερμανία μ' άφορμή δημοσίευμα τής «Έλευθεροτυπίας» (5/3), μέ τίτλο «Η πυρηνική ενέργεια θά μάς σώσει, όχι τό πετρέλαιο», καί προτείνει νά ξεκινήσει καί στην Ελλάδα μιά συζήτηση γύρω από τήν πυρηνική ενέργεια καί τά έργοστάσια ατομικής ενέργειας.

Πρώτα απ' όλα - γράφει - άπορώ μέ τήν εύκολία μέ τήν όποία, τόσο οί άρμόδιοι του ΚΕΠΕ όσο καί ή έφημερίδα, ασχολούνται μ' ένα τόσο σπουδαίο θέμα όσο ή πυρηνική ενέργεια.

Τό συμπέρασμα τών άρμοδίων του ΚΕΠΕ είναι: ναί, στην πυρηνική ενέργεια. Γιατί: Η δικαιολογία τους είναι εύκολη: Γιατί έτσι θά «μειωθεί ή εξάρτηση τής χώρας μας από τό εξωτερικό στόν τομέα τών καυσίμων». Η διαπίστωση λοιπόν αυτή άποτελεί κατά τούς άρμοδίους τό σπουδαιότερο λόγο γιά τήν προώθηση καί στην Ελλάδα τών έρευνών γιά τή χρησιμοποίηση τής πυρηνικής ενέργειας.

Η άπόρρητη αυτή έκθεση του ΚΕΠΕ μού θυμίζει μερικές άπόρρητες εκθέσεις διαφόρων «ουδέτερων» ίνστιτούτων έρευνών εδώ στη Γερμανία γιά τή σπουδαιότητα τής πυρηνικής ενέργειας, ώστόσο άποκαλύφθηκε ότι πίσω απ' αυτά τά ίνστιτούτα κρύβονταν τεράστια οικονομικά καί μονοπωλιακά συμφέροντα

(AEG, SIEMENS, DEUTSCHE BANK κ.τ.λ.), τά όποία κινούσαν τά νήματα καί προσδιόριζαν τήν «άντικειμενικότητα» καί τήν «έπιστημονική» άριότητα αυτών τών εκθέσεων.

Πέρα απ' αυτό, τό κυρίως σημείο όπου πρέπει νά γίνει σφοδρή κριτική στην έκθεση του ΚΕΠΕ, είναι ή τέλεια άπουσία έστω καί στοιχειωδών πληροφοριών γιά τό τί κινδύνους έμπεριέχει γιά τόν πληθυσμό καί τή φύση ή πυρηνική ενέργεια, καί ειδικότερα ή πυρηνική ενέργεια απ' τή διάσπαση του ουρανίου (γιά τήν άνεύρεση του όποιου οί άρμόδιοι καλούν τήν κυβέρνηση νά λάβει γρήγορα καί άποτελεσματικά μέτρα). Καμιά άπολύτως πληροφορία, έστω ακόμα καί καλυμμένη, στό σοβαρό αυτό γιά τή ζωή μας θέμα.

Δέν είμαι φυσικός γιά νά ανάλυσω μέ λεπτομέρειες τί είναι ατομική ενέργεια, τή δύναμη της, τίς επιδράσεις της. Θά ήθελα όμως νά επισημάνω όρισμένα σημεία πού κατά τή γνώμη μου είναι τόσο σοβαρά καί επικίνδυνα ώστε εγώ σάν τίτλο ενός τέτοιου άρθρου θά έγραφα: «ή πυρηνική ενέργεια θά μάς σκοτώσει, όχι τό πετρέλαιο». Κατ' άρχήν ή πυρηνική ενέργεια παράγεται στά εργοστάσια ατομικής ενέργειας (ΕΑΕ). Τί είναι αυτά τά εργοστάσια; Είναι ένας κρίκος στην άλυσίδα του συνολικού κυκλώματος τών εύφλεκτων υλών. Τό παρακάτω σκίτσο θά μάς βοηθή-

σει καλύτερα στην κατανόηση του θέματος:

Η έπανεπεξεργασία, ή άποθήκευση καί ή μεταφορά άπορριμμάτων του ατόμου είναι πολύ πιό επικίνδυνα απ' τή λειτουργία του εργοστασίου ατομικής ενέργειας.

Θά παρακάμψω τό θέμα τής λειτουργίας τών ΕΑΕ, μά καί δέν είμαι ειδικός, γιά νά θίξω τό σοβαρότερο πρόβλημα, τό πόσο άσφαλής είναι ή ατομική ενέργεια.

Τό κέντρο ενός ΕΑΕ μέ μά άπόδοση ενέργειας 1300 Μεγαβάτ περιέχει ραδιενέργεια όσο 1000 βόμβες σάν αυτή πού έπεσε στη Χιροσίμα. Αν σπάσει ένας σωλήνας πού διοχετεύει νερό στίς έστιές καύσεως, θά πρέπει μέσα

είναι ακόμα καί εδώ στη Γερμανία άνερευνητες ή παίρνονται μόνο ύπ' όψη μέσα στά πλαίσια τών πιθανοτήτων.

Ένα άλλο έρώτημα είναι πόσο καθαρή είναι ή βιομηχανία ατομικής ενέργειας. Τό ψέμα γιά τήν καθαρή βιομηχανία του ατόμου αρχίζει ακόμα απ' τά όρυχεία ουρανίου, όπου οί εργάτες κατά τό μεγαλύτερο μέρος τους πεθαίνουν από καρκίνο πνευμόνων, πού προξενείται από τήν άναπνοή του ραδιενεργού αερίου ράδιου.

Η βιομηχανία ατομικής ενέργειας ίσχυρίζεται ότι ή παραγόμενη ραδιενεργή άκτινοβολία κατά τή λειτουργία ενός τέτοιου εργοστασίου, είναι πολύ πιό μι-

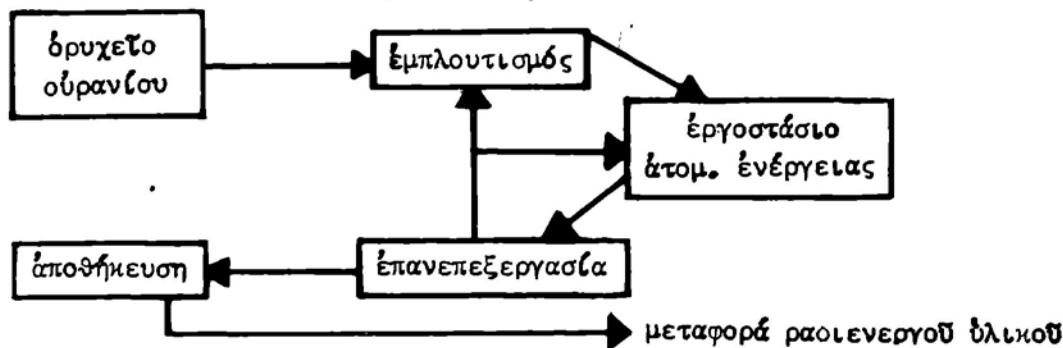
ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ...

σε 60 δευτερόλεπτα νά παρεμβληθεί ένα σύστημα ψύξεως γιά νά εξουδετερώσει τήν άπειλούμενη υπερθέρμανση. Όταν αυτό τό σύστημα δέν λειτουργήσει, τότε τό έσωτερικό του καυστήρα λιώνει. Έτσι έλευθερώνονται μεγάλες ποσότητες ραδιενέργειας, οί όποιες μέσω του ανέμου μπορούν νά μεταφερθούν στη γειτονική πόλη.

Ένας μεγαλύτερος κίνδυνος είναι όταν εκραγεί ο άτμός. Τότεις δυνατότητες άτυχημάτων

κρή από τή φυσική. Οί ίσχυρισμοί αυτοί είναι καθόλα λαθεμένοι, γιατί δέν παίρνουν ύπ' όψη τους ότι σέ τέτοια εργοστάσια παράγεται βιολογικά πολύ πιό επικίνδυνη άκτινοβολία απ' ό,τι στό σύμπαν. Συσσωρεύονται π.χ. διάφορα προϊόντα τής διάσπασης, όπως ίώδιο στόν θυρεοειδή αδένα καί στρόντιο στά κόκαλα, μέσω τών τροφών, στό σώμα, καί άκτινοβολούν εκεί τά όργανα καί τό γύρω τους χώρο, παράγοντας έτσι άποστήματα καί καρκίνο. Τό

Κύκλωμα τών εύφλεκτων υλών

πλουτόνιο είναι μία απ' τις πιο δηλητηριώδεις ουσίες και προκαλεί σε πολύ μικρή άκρη δόση τον καρκίνο. Τά στοιχεία αυτά μπορούν να διατηρηθούν ενεργά εκατομμύρια χρόνια. Οί κληρονομικές καταβολές έτσι μπορούν να μεταβληθούν ουσιαστικά, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές ένδογενείς αρρώστιες.

Μία εγκατάσταση επανεπεξεργασίας μπορεί να διοχετευθεί στο περιβάλλον και σε κανονική λειτουργία 100 φορές περισσότερη ραδιενέργεια από ότι ένα ΕΑΕ.

Εκτός αυτού έχει ανακαλυφθεί και ο λεγόμενος ταχυκαυστήρας. Ο ταχυκαυστήρας (SCHNEL-ER BRÜTER) είναι ένας ασυνήθιστος πολύπλοκος ατομικός αντιδραστήρας, ο οποίος δεν παράγει μόνο ενέργεια αλλά και το πλουτόνιο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν καύσιμο στο συνηθισμένο αντιδραστήρα. Το πλουτόνιο είναι ιδιαίτερα επικίνδυνο, γιατί για την ψύξη του πρέπει να χρησιμοποιηθεί το εύκολα εκρηγνύσιμο νάτριο, και όχι το κανονικό νερό.

Εξ αιτίας της σπανιότητας του φυσικού ουρανίου - τά αποθέματά του επαρκούν μέχρι το 2000 - ή διομιχανία ατομικής ενέργειας δεν μπορεί να επιζηήσει αν δεν μπουν σε ενέργεια οί ταχυκαυστήρες. Ένα κράτος όμως με ταχυκαυστήρες θα γίνει ένα αστυνομικό κράτος! Εξ αιτίας του σοβαρού κινδύνου απ' το πλουτόνιο και της ευκολίας να κατασκευασθούν βόμβες από πλουτόνιο, πρέπει οπωσδήποτε να τεθεί ολόκληρο το κύκλωμα κάτω από αυστηρό αστυνομικό έλεγχο.

Τέτοια και πολλά άλλα προβλήματα γεννιούνται όταν κανείς έμβασθύνει έστω και λίγο στο θέμα της πυρηνικής ενέργειας. Προβλήματα που έχουν όπωσδήποτε με τη ζωή ή το θάνατο ολόκληρων πληθυσμών. Νά φαντασθεί μόνο κανείς ότι στην υπόθεση ΕΑΕ 1% της ραδιενέργειας ενός ΕΑΕ ξεφεύγει στην ατμόσφαιρα, δημιουργούνται οί έξης πρωτοφανείς και καταστροφικές συνέπειες:

1. Σέ άκτίνα 17 χιλιόμετρων (σάν κέντρο τό ΕΑΕ) θά υπάρξουν χιλιάδες θάνατοι καί άρρώστιας από άκτινοβολία.

2. Σέ άκτίνα 47 χιλιόμετρων χιλιάδες θάνατοι καί άρρώστιας από άκτινοβολία αν πέφτει συγχρόνως βροχή.

3. Σέ άκτίνα 58 χιλιόμετρων θά πρέπει να έκκενωθεί ή επιφάνεια από τόν πληθυσμό (ανάλογα μέ τό πώς πνέει ο άνεμος).

4. Σέ άκτίνα 164 χιλιόμετρων εκκένωση του πληθυσμού όταν πέφτει δυνατή βροχή.

Ένα τέτοιο γεγονός δεν μπορεί πιά να χαρακτηριστεί άτύχημα αλλά ..γενεοκτονία. Άν ληφθεί

άκρη ύπ' όψη ότι τά άπορρίματα του ατόμου πρέπει να τοποθετούνται καί να φυλλάσσονται χιλιάδες χρόνια κάτω από τη γή, τότε μπορεί κανείς εύκολα να βγάλει τό συμπέρασμα τί φοβερή κληρονομιά θά αφήσουμε στους απογόνους μας, αν φυσικά έμείς επιζηήσουμε. Ένα ΕΑΕ τών 1000 Μεγαβάτ παράγει έτήσια τόση πολύ άκτινοβολία όσο χίλιες βόμβες της Χιροσίμας.

Είναι λυπηρό πού στην Έλλάδα τό μεγάλο αυτό κοινωνικό πρόβλημα δεν έχει αναλυθεί, παρ' όλο πού σε λίγο καιρό θά μάς καίει πιά άμεσα. Είναι καιρός να δραστηριοποιηθούν όχι μόνο αυτοί πού φέρουν κάποια πολιτική ευθύνη, αλλά κυρίως ο άπλός κόσμος, να δημιουργήσει ομάδες πρωτοβουλίας για διαφώτιση, για μία ενεργητική κινητοποίηση ενάντια σ' αυτό τό καταστροφικό σχέδιο της κυβέρνησης πού θά καταστήσει την Έλλάδα μία πυρηνική βόμβα.

Στή Γερμανία υπάρχουν πολλά αξιοθαύαστα παραδείγματα τέτοιων επιτροπών πρωτοβουλίας, οί όποιες μέ τούς άγώνες τους, μέ τις καταλήψεις τών περιοχών πού θά γίνουν τέτοια εργοστάσια, κατόρθωσαν σε δύο τουλάχιστο περιπτώσεις να σταματήσουν τά πλάνα της κυβέρνησης καί τών μονοπωλίων (Βύλ, Μπρότσοφ).

Πρέπει τώρα πού είναι άρχή να κινητοποιηθούμε, μή τυχόν άργότερα βρεθούμε πρό τετελεσμένων γεγονότων, ή όπως είπε καί ο Μπρέχτ:

«Πρέπει να τό αντιληφθούμε, ότι αν δεν θέλουμε να σήσουμε πρέπει να άμυνθούμε».

Αν οί άρμόδιοι του ΚΕΠΕ ενδιαφέρονται πραγματικά για την πρόοδο καί την επαρκή ενεργειακή τροφοδότηση της Έλλάδας, άς κάνουν έρευνες σε τόσες άλλες πηγές ενέργειας πού υπάρχουν (νερό, άέρας, ήλιος), πού ούτε τόσο πολύ κοστίζουν αλλά ούτε καν επικίνδυνες είναι.

Η ατομική ενέργεια είναι καταστροφή του ανθρώπου καί της φύσης. Καί μία τέτοια καταστροφή σημαίνει άπανθρωπιά, διαβροδότηση.

● Τί σημαίνει παρακράτος; Καί ποιός θεωρείται παρακρατικός; Ο δόκιμος Χρ. Καναβός (τό πρώτο «πορτραίτο ενός παρακρατικού») μάς έστειλε την παρακάτω «εξώδικοη δήλωση, πρόσκληση καί διαμαρτυρία», θίγοντας άκριβώς αυτό τό θέμα: άρνιέται ότι είναι παρακρατικός!...

«Εξώδικος δήλωση, πρόσκληση καί διαμαρτυρία

Χρήστου Καναβού του Έλευθερίου, Δικηγόρου, κατοίκου Άθηνών (Άκαδημίας 84).

Πρός τόν

Χρήστον Γ. Παπουτσάκη, κατοίκον Άθηνών (Δημοχάρους 60).

Ός τυγχάνει ύμιν γνωστόν εις τό ύπ' αριθ. 66 τεύχος της 5.3.1977 της ύφ' ύμών εκδομένης δεκαπενθημέρου πολιτικής έπιθεωρήσεως «ΑΝΤΙ» έδημοσιεύσατε άρθρον υπό τόν τίτλον «Τό πορτραίτο ενός συγχρόνου παρακρατικού», αναφερόμενον εις έμέ, εις δ πλείστα δσα εκ τών αναφερομένων τυγχάνουσι ψευδή, άκρως δυσφημιστικά καί συκοφαντικά δι' έμέ.

Ο ΟΡΟΣ «ΠΑΡΑΚΡΑΤΙΚΟΣ» ΚΑΙ Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΝΑΒΟΣ

Διά της παρούσης διαμαρτυρόμενος καθ' ύμών διά την ως άνω συμπεριφοράν σας καί ρητώς επιφυλασσόμενος παντός εν γένει νομίμου δικαιώματός μου, καλώ ύμās όπως προδότη, συμφώνως τω νόμω, εις διάψευσιν τών διαλαμβανόμενων εις τό εν λόγω δημοσίευσή σας, δι' ανακινώσεως ύμών υπό την ως άνω ιδιότητά σας ως εκδότη του ειρηφηνής επιθεωρήσεως, καί δι' εις τό έπόμενο τεύχος του μηνός Μαρτίου 1977 εις την αυτήν θέσιν καί μέ τά αυτά τυπογραφικά στοιχεία τονίζοντες ιδιαιτέρως ότι:

α) Ουδέποτε ο πατήρ μου ύπηρετησεν ως διοικητής εις τό στρατόπεδον της Γύαρου καί δη μετά την 21.4.1967, καθ' όσον ούτος έσυνταξιοδοτήθη καί έξήλθεν του Σώματος της Έλληνικής Χωροφυλακής τό έτος 1961 μετά συμπλήρωσιν 38 ετών συνεχούς εύδοκίμου ύπηρεσίας.

β) Δέν έχω, ούτε ειχον ποτέ, άντικοινοβουλευτικής, αντιδημοκρατικής καί αντισομητικής άποψεις, ούτε τυγχάνω παρακρατικός.

γ) Ουδεμίαν σχέση έχω μέ οίανδήποτε έκνομον ενέργειαν καί δη μέ ξυλοδαρμούς ιατρών εις

Λάρισα καί αποδοκιμάζω πάσαν τοιαύτην πράξιν.

δ) Ουδέποτε έξέδωκα έντυπον υπό τόν τίτλον «21 Άπριλίου», ως ίσχυρίζεσθε εις τό άρθρον σας.

ε) Ουδέποτε ενετάχθη εις τό Ε.Π.Ο.Κ., ούτε αίτησιν προσχωρήσεως υπέβαλον δι' έγγραφήν μου.

στ) Ουδέποτε κατά την διάρκειαν της στρατεύσεώς μου, από Ιουλίου 1974 έως Δεκεμβρίου 1976, ειχον οίανδήποτε άνάμειν εις την πολιτικήν καί ουδεμίαν δραστηριότητα επέδειξα κατά τό ως άνω διάστημα.

ζ) Δέν συμμετείχον ποτέ εις σύσκεψιν γενομένην υπό τόν Κ. Πλεύρη την παραμονή της κηδείας του φονευθέντος αστυνομικού Μάλλιου.

η) Ουδέποτε έφωτογραφήθην μετά του Γ. Γεωργαλά εις τό προαύλιον της Έκκλησίας του Νεκροταφείου κατά την κηδείαν του αστυνομικού Μάλλιου.

θ) Δέν άπεικονίζει έμέ ή φωτογραφία φέρουσα υπότιτλον «τό 1964», ή δέ έτέρα τοιαύτη έλήφθη καί έδημοσιεύθη παρά την θέλησίν μου καί παρά την σχετικήν έντολήν του άνακριτού κ. Γυφτάκη.

ι) Ουδέποτε άνεμίχθην εις τούς Άλκίμους καί ουδέποτε ήσχολήθην μέ την όργάνωσιν αυτών.

Έν τέλει καλώ ύμās όπως απέχτε πάσης εν τω μέλλοντι άνακριδούς μου συκοφαντικής δημοσιεύσεως άφορώσης την εν γένει προσωπικότητά μου λαμβανομένου ύπ' όψιν καί του λειτουργήματός μου ως δικηγόρου, γνωρίζοντος καλώς τούς νόμους ούς καί ακολουθώ, άποφεύγων οίανδήποτε έκνομον ενέργειαν, ήν καί αποδοκιμάζω, έξ οίανδήποτε παρατάξεως καί αν προέρχεται αυτή.

Σύν τη ρητή επιφυλάξει καί παντός έτέρου νομίμου δικαιώματός μου άρμόδιους δικαστικούς έπιμελητής επιδότη νομίμως την παρούσαν πρόν τόν προς δν αυτή άπευθύνεται προς γνώσιν του καί διά τάς νομίμως συνεπειάς, αντιγράφων ολόκληρον ταύτην εν τη έκθέσει επιδόσεώς του. Έπεκολήθη ένσημον ΤΠΔΑ δρχ. 15.

Έν Άθήναις τη 8 Μαρτίου 1977
Ο έξωδίκως δηλών, προσκαλών, διαμαρτυρόμενος καί παραγγέλλων

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΝΑΒΟΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 84 - ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ. 637.448»

● Ο συντάκτης του «πορτραί-
του» απαντά:

α) Η καταγγελία για τον πα-
τέρα Καναδό δεν είναι επινόηση
του ANTI. Άναδημοσιεύτηκε
από παλαιότερες αναπάντητες
καταγγελίες. Πιο πρόσφατη τό
δελτίο 100/869/25-1-77 του
GREEK NEWS AGENCY
«STORM».

β) Σχετικά με τη διαβεβαίωση
του Καναδό ότι «ουδέποτε
υπήρξε αντικοινοβουλευτικός,
αντιδημοκρατικός» κλπ. Άν δεν
συνιστά ή συμμετοχή στην τρα-
μπούκικη επίθεση της Βουλής τέ-
τοιες ιδιότητες, όπως ακόμα και
ήγετική θέση στη φασιστική «4η
Αυγούστου», τότε τί περισσότερο
χρειάζεται; Για τό «λάτρη της
φυλετικής ιδέας» ο Καναδός δεν
άπαντά στην εξώδικό του. Του
υπενθυμίζουμε ακόμα τά πρα-
κτικά της δίκης εκείνης. Ο άστυ-
νόμος της Γενικής Ασφάλειας
Περ. Παπαχρήστου είχε καταθέ-
σει ότι ο Καναδός ήταν στέλεχος
της παρακρατικής οργάνωσης
«Όμιλος Εθνικής Αναγέννησε-
ως», πού «κατά πληροφορίες της
Γενικής Ασφάλειας ήταν φιλο-
ναζιστική και φασιστική».

γ) Κι αυτή ή καταγγελία δεν
δημοσιεύτηκε πρώτη φορά. Ο
Καναδός λέει πως δεν είχε συμ-
μετοχή στα γεγονότα. Τό δεχόμα-
στε, κατ' άρχήν. Καί θά τό δι-
ερευνήσουμε. Πόσο, όμως, απο-
δοκίμασε τότε εκείνο τόν τραμ-
ποκισμό του Λαδά ο Καναδός

ΙΤΑΛΙΚΑ

για Πολυτεχνεία
και Πανεπιστήμια
ιδιαίτερα μαθήματα
ή μικρά γκρουπ
συστηματική και
γρήγορη εκμάθηση
πληρ. τίς πρωινές ώρες
στό τηλ. 3629681.

αφού παρέμεινε ιδιαίτερός του;

Επιμένουμε ότι:

δ) Εξέδωσε περιοδικό υπέρ
της «21ης Απριλίου» με τη συμ-
μετοχή γνωστών νεοφασιστών και
δημοσιογράφου πού έχουμε τ'
όνομά του στη διάθεσή του.

ε) Καί ή καταγγελία για τό
ΕΠΟΚ περιέχεται στο παραπάνω
δελτίο. Πάντως ακόμα καί ση-
μερα δεν είναι γνωστό πόσα καί
ποιά άκρίβως ήταν τά μέλη του
ΕΠΟΚ.

στ) Μέ την πολιτική, δέβαια
όχι. Μέ την «παραπολιτική»
όμως; Άρνείται έπαφές του με
την «4η Αυγούστου» καί έπισκέ-
ψεις στα γραφεία της;

ζ) Η καταγγελία δημοσιεύ-
τηκε στις έφημερίδες καί άποτε-
λεί άντικείμενο της άνακρίσεως
πού γίνεται. Υπομονή...

η) Μά υπάρχει φωτογραφία
του στον «Ελεύθερο Κόσμο» στις
17-12-76. Την επομένη των τραμ-
πούκικων γεγονότων δηλαδή.

θ) Έχει δίκιο: ή φωτογραφία
δεν άπεικονίζει τόν Καναδό,
άλλά άλλον πού δικαζόταν τότε
μαζί του - καί του μοιάζει...

Ο Καναδός μάς καλεί νά μήν
ξανασηοληθούμε μαζί του. Θά
του κάνουμε τή χάρη... προσωρι-
νά. Η άνάκριση συνεχίζεται...

ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άγαπητό «ANTI»

Θέλω νά σ'ς γράψω μερικές
άπόψεις μου, πού δεν είναι μόνο
δικές μου αλλά καί των περισσο-
τέρων προοδευτικών πολιτών
πού υποφέρουν από τόν ζυγό της
άμαρτωλής καί αντιδραστικής
δεξιάς καί αγωνίζονται για μία
πραγματική, προοδευτική ούσι-
αστική δημοκρατία. Μέ τόν αντι-
δραστικό καί αντιδημοκρατικό
κατήφορο πού πήρε ή κυβέρνηση
της «Νέας Δημοκρατίας» καί την
άπομυθοποίηση του «Καρα-
μανλή - ως άναεωμένου, σω-
τήρα καί μόνου έγγυητή της δη-
μοκρατίας - έπεσαν καί οι τελευ-
ταίες αὐταπάτες των πολλών δη-

μοκρατικών καί άφελών πού τόν
ψήφισαν έπηρεασμένοι από τό
σύνθημα «Καραμανλής ή τάνκς»!

Άλλά πώς θά πάμε για μία νέα
προοδευτική δημοκρατία με την
πολυδιασπασμένη αντιπολίτευση;
Ένώ ή βάση, ο λαός, ζητάει εν-
ότητα στη δράση, άκόμη καί ορ-
γανική, κομματική, ιδεολογική
ένότητα, μέ άμοιβαίες υποχωρή-
σεις, αυτοί αντί νά ένωθούνε
διασπώνται άκόμη περισσότερο
σε κομματίδια καί ομάδες!

Άς άρχίσουμε άπ' τό «άλλη-
λοφάγωμα καί άλληλοδύριμο»
της κομμουνιστικής καί μη άρι-
στεράς. Ο προοδευτικός λαός
άπορεί καί άγανακτεί. Τί χρει-
άζονται τόσα κομμουνιστικά
κόμματα καί ομάδες; Ένα πρέπει
νά είναι τό κομμουνιστικό κόμμα,
χωρίς τίς γελοιότητες «έξωτ.»,
«έσωτερ.» Γι' αυτή τή γελοιοποί-
ηση ευθύνονται οι κομμουνιστές
του λεγόμενου «ΚΚΕ έσ.». Θε-
ωρούνται κατ' ή γνώμη μου
διασπαστές, άν καί σέ πολλά
έχουν δίκιο, όπως στο ζήτημα του
«πλουραλισμού» στην κομμουνι-
στική ιδεολογία, άνεξαρτησία σέ
ζητήματα ιδεολογικά καί έξωτε-
ρικής πολιτικής κ.τ.λ., αλλά
έπρεπε νά αγωνιστούν για όλα
αυτά μέσα από τίς γραμμές του
ένός ΚΚΕ! Καί σιγά σιγά, άν εί-
χαν δίκιο, θά κέρδιζαν την πλει-
οψηφία καί την άνακήρυξη της
πολιτικής γραμμής, όπως έγινε τό
ίδιο καί μέ τά μεγάλα κομμουνι-
στικά κόμματα της Γαλλίας καί
Ίταλίας. Επίσης τό ΠΑΣΟΚ, πού
στην πραγματικότητα είναι
προσωπικό κόμμα του Α. Πα-
πανδρέου, όπως έδειξαν οι άλλε-
πάλληλες διαγραφές καί απο-
σκιρτήσεις διαλεχτών αγωνιστών
καί ιδεολόγων της δημοκρατίας
καί του σοσιαλισμού, μάλλον ζη-
μιά κάνει στο χώρο της μαρξιστι-
κής άριστεράς, όπου υπήρχαν τά
παλιά μαρξιστικά λενινιστικά
κόμματα ΚΚΕ, ΕΔΑ κλπ., καλύ-
τερα θά ήτανε νά πιανε τό χώρο
της μαρξιστικής κεντροαριστε-
ράς, όπου τόν μονοπωλεί τώρα ή

ΕΔΗΚ πού κλίνει μάλλον προς
τή συντήρηση παρά προς την
πρόοδο.

Πάντως στο χώρο της αντιπο-
λίτευσης δεν πρέπει νά υπάρχουν
περισσότερες από τρεις παρατά-
ξεις, κατ' ή γνώμη του δημο-
κρατικού λαού μας, όπως είναι
τά πράγματα σήμερα: ΕΔΗΚ,
ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ - όλες οι μικρο-
ομάδες, άριστεριστικές, σοσιαλι-
στικές, μαρξιστικές καί μη, κεν-
τροαριστερές, πρέπει κάθε μία νά
ένωθεί μέ τό κόμμα πού συγγε-
νεύει ιδεολογικά περισσότερο. Ο
πάντα αγωνιζόμενος καί πάντα
προδομένος λαός μας άπαιτεί εν-
ότητα καί συνεργασία σ' ένα μί-
νιμουμ πρόγραμμα για νά ξεμε-
ρώσει επί τέλους καί στην Έλ-
λάδα μία πραγματική δημοκρα-
τία.

Φιλικά

Α. Άντωνιάδης-Κορινθία

ΕΣΣΔ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΤΑ

Άγαπητό ANTI

Πρώτα θά σέ συγχαρώ για τούς
άγώνες σου για την αλήθεια, για
τή δικαιοσύνη, για την άνθρωπιά,
καί θά σου εύχηθώ καθημερινός
νά πληθαίνουν οι άναγνώστες
σου. Νά μέ συγχωρέσεις για τό
γράμμα μου καί για την άγραμ-
ματοσύνη μου, ήμουνα έγγάτης,
τώρα συνταξιούχος οικόδομος.
Διαβάζοντας τό τεύχος σου άριθ.
62, σελίδα έπιστολής, διάβασα
την έπιστολή του συναδέλφου
μου λατόμου Κ. Μακρή, πού ενώ
θέλει νά συμβάλει στην ένότητα
της άριστεράς, άναφέρεται στη
Σοβ. Ένωση καί την έπέμβαση
στην Τσεχοσλοβακία.

Δέν φτάνει πού ο ήμπεριαλι-
σμός μέ τά μέσα ένημέρωσης πού
έχει μάς προσφέρει καθημερινός
την καραμέλα, την άρπάξαμε κι
έμεις καί την πιπιλίζουμε σάν νά
μήν έχουμε τίποτα άλλο νά ασχο-
ληθούμε. Ο ήμπεριαλισμός, για
νά μάς βγάλει τό μυαλό μας από

ή ΜΑΦΑΛΝΤΑ καί ο ΚΟΣΜΟΣ της

του ΚΟΥΪΝΟ

τά εγκλήματα που έχει κάνει και πού κάνει καθημερινώς σέ όλο τόν κόσμο – ή κορύφωση ήταν στό Βιετνάμ – μάς πλάσαρε αυτή τήν καραμέλα και έμεις τά άρρήσαμε όλα, τά ξεχάσαμε όλα και άσχολλημεθα μέ τήν Τσεχοσλοβακία και μέ τόν Σολζενίτσιν. Γιατί δυστυχώς μεταξύ μας, μέσα στην άριστερά, δέν υπάρχουν μόνο πράκτορες του ιμπεριαλισμού, αλλά και φιλόδοξοι πού ενεργούν χωρίς νά ξέρουν τί κάνουν (τούς έχει τυφλώσει ή μιχαλλοδοξία), πού τά έργα τους είναι πιό επικίνδυνα, πιό βαριά και από αυτών των πρακτόρων ή και του ίδιου του ιμπεριαλισμού (γιατί είναι μεταξύ μας). Δέν ξέρω ποιοί οί λόγοι της γραμμής Μπερλίνγκουερ και Μαρσαί, αλλά στην Έλλάδα αυτοί πού συζητάνε και ζητούν άνεξαρτησία, φιλελευθεροποίηση και κατηγορούν τή Σοβιετική Ένωση, άσφαλώς δέν έχουν σκεφθεί, άν μιά άπ' τίς σοσιαλιστικές χώρες δώσει αυτό πού ζητάγε ο Ντοϋμπτσεκ, πιά ή έγγυση, και πώς θά δοθεί, ότι δέν θά τό εκμεταλλευθεί ο ιμπεριαλισμός και νά γίνει Χιλή, Μπαγκλαντές, Ταϊλάνδη. Αυτά τά πρόσφατα μονάχα. Αυτοί πού κατηγορούν τή Σοβιετική Ένωση άσφαλώς δέν ξέρουν τί κάνουν. Προσφέρουν ύψιστες υπηρεσίες στον ιμπεριαλισμό. Τί περισσότερα λένε οί ιμπεριαλιστές έναντίον της Σοβιετικής Ένωσης; Μέ αυτό τό πνεύμα και αυτές τίς έπιστολές δυστυχώς ποτέ δέν μπορεί νά γίνει ένότητα – μόνο ο ιμπεριαλισμός ώφελείται.

Μέ αγάπη
Αντώνης Παγιουλάς

ΓΙΑ ΤΗ «ΧΑΡΤΑ '77»

Αγαπητό «ΑΝΤΙ».

Σχετικά μέ τή «Χάρτα '77» της Τσεχοσλοβακίας και – μέχρι νάρθει τό γράμμα μου – για όποιαδήποτε «χάρτα»...

Θυμόμουνά τίς δηλώσεις του Σεφέρη τό '69 και τή χαρά πού είχαμε νιώσει γι' αυτές. Γνωρίζαμε πολύ καλά όλο μας πώς οι συνταγματάρχες δέν θά έφταν άπ' αυτές τίς δηλώσεις· αλλά νιώσαμε λιγότερο μόνοι, και ιδιαίτερα οί κρατούμενοι και οί οικογένειές του.

Αν δέν κάνω λάθος, κρατούμενος τότε ήταν και ο Γιάννης Ρίτσος.

Πρό ήμερών διάβασα τή διακήρυξη συμπράστασης και διαμαρτυρίας για τούς διωγμούς των Τσέχων διανοούμενων πού υπέγραψαν όρισμένοι Έλληνες καλλιτέχνες και διανοούμενοι. Ο Ρίτσος έλεγε άπ' τό προσκλητήριο, όπως έλειπαν κι όρισμένοι «πολιτικοποιημένοι» συνθέτες, όπου – καθώς φαίνεται – τήν πολιτικο-

ποίηση τή μετρώνε ή σέ βραδεία ή σέ ποσοστά δίσκων ή στο γέμισμα ενός μουσικού κενού πού υπάρχει στο γνωστό αυτό χώρο του Κ.Κ. Εξ. Φαίνεται πώς δέν είχαν νά πουν τίποτα.

Κατά τή γνώμη τους ή καταπίεση είναι θέμα όχι ουσίας αλλά λέξης. Όταν γίνεται στο όνομα των μονοπωλίων και της άστικής τάξης τότε μιλάνε – περίπτωση Ρίτσου και άλλων – και καλά κάνουν. Όταν όμως γίνεται στο όνομα του «λαού» – άς κάνουν κανένα ταξίδι στις άνατολικές χώρες νά μιλήσουν μέ τούς εργάτες της Πολωνίας και των άλλων κρατών – τότε πίνουν τό άμίλητο νερό για μικροσυμφέροντα. Λίγη ντροπή δέ βλάπτει.

Όταν λείπει ή ανθρωπιά από κείνους πού θέλουν νά ηγούνται πνευματικά ενός λαού, τότε ποιά έλπίδα άπελευθέρωσης υπάρχει στον άνθρωπο πού αγωνίζεται όχι μόνο για ένα αίγυρο πιάτο φαί αλλά για τό άναφαίρετο δικαίωμά του νά νιώθει υπεύθυνος και πρωταγωνιστής των κοινών της χώρας του και του κόσμου... Φιλικά

Βάσω Ντάκουρη
Μελαντίας 57-Αθήνα

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Στό τεύχος 63 του ΑΝΤΙ δημοσιεύσατε ένα άρθρο του κ. Δήμου Βασιλείου μέ τίτλο «Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ μύθος και πραγματικότητα». Ένώ συμφωνώ σέ πολλά σημεία μέ τόν κ. Βασιλείου... «οί κρίσιμες αποφάσεις για τήν ίδια τή ζωή μας είναι άπόρροιτες σ' έμάς»... «Η έξειδίκευση και ή απομόνωση του έπιστήμονα, άποστερούν από τή δουλειά του τή φυσική της «αίτία ύπαρξης»... «...μιά έπιστήμη για τό λαό δέν μπορεί παρά νά είναι μιά έπιστήμη από τόν λαό»... κ.λπ. Άς μου επιτραπεί νά διαφωνήσω στο σημείο όπου αναφέρει: (Στήν πραγματικότητα αυτό πού εμπνέει τούς περισσότερους έπιστήμονες, δέν είναι ή τεχνική πρόοδος, ή εύτυχία της ανθρωπότητας, ή ήθική της έπιστήμης για τήν έπιστήμη, αλλά ή μέσα από τήν έρευνα πορεία προς τήν έξουσία, όπως γίνεται παντού.)

Πιστεύω πώς αυτό πού εμπνέει τούς έπιστήμονες δέν είναι ή μέσα από τήν έρευνα πορεία προς τήν έξουσία, αλλά ή μέσα από τήν έρευνα άναζήτηση της αλήθειας. Άς μή βλέπουμε τά πράγματα από τή θετικιστική ώφελμιστική τους σκοπιά μόνο. Η άναζήτηση της αλήθειας δέν έχει προηγούμενο, είναι μιά υπερβατική διάσταση του ανθρώπου.

Τό ανθρώπινο μυαλό θέτει έρωτήσεις και συνάμα καλείται τό ίδιο νά δώσει άπαντήσεις. Η κοινώς παραδεκτή άπάντηση σ' ένα έρώτημα λέμε ότι είναι και ή

έπιστημονική αλήθεια. Συμφωνώ βέβαια ότι ή έπιστημονική αλήθεια μονοπωλείται από όρισμένους σάν μέσο έπιβολής και έξουσίας. Οί «όρισμένοι» όμως αυτοί ποτέ δέν είναι έπιστήμονες, άπλώς ιδιοποιούνται τά έπιστημονικά συμπεράσματα των έπιστημών για δικό τους όφελος άποστερώντας τούς μάλιστα τή χαρα της δημιουργίας μέ τήν έξειδίκευση και τήν άποξένωση πού τούς επιβάλλουν.

Μέ εκτίμηση
Γιάννης Γ. Ρισάφης

ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

Αγαπητό ΑΝΤΙ

Θέλω νά σέ συγχαρώ για τό άρθρο του συνεργάτη σου Dario Fornari πού δημοσίευσε στο τελευταίο τεύχος (άρ. 67). Είναι τό μοναδικό άπ' όσα δημοσιεύτηκαν στον έλληνικό τύπο πού δίνει τίς αληθινές διαστάσεις της εξέγερσης των εργαζόμενων (ή άνεργων) φοιτητών στην Έλλάδα.

Έλπίζω νά δημοσιεύσεις κι άλλα κείμενα πάνω στο ίταλικό κίνημα και τούς στόχους του, πού είναι (ή θά έπρεπε νά γίνουν) και δικοί μας στόχοι. Γιατί οί κόκκινοι ή οί πιτσιλωτοί βαρώνοι δέν άφθονούν μόνο στην Έλλάδα των Μπερλιγκουότι (Μπερλίνγκουερ – Άντρεότι) αλλά και στή μεταπολιτευτική Έλλάδα της έθνικής Καραμανλικής όμοψυχίας.

Φιλικά
Δ.Μ.

● Καί ένα γράμμα πού δέν μάς άφορά και πού τό δημοσιεύουμε επειδή μάς παρακαλεί – από τό έξωτερικό, όπου βρίσκεται – ή άποστολέας του:

ΑΠΡΟΣΕΞΙΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Στό βιβλίο του Άνδρέα Λεντάκη «Παρακρατικές οργανώσεις και ή 21η Άπριλίου» βρίσκεται ή φωτογραφία μου, μία φωτογραφία όπου φιγουράρω μέ μαθητική ποδιά και γιακά. Από κάτω υπάρχει ή έξης λεζάντα: «μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου Θεσσαλονικέων Φοιτητών του Λάκη Ιωαννίδη». Επειδή ούδέποτε είχα σχέση μέ αυτές τίς οργανώσεις και τίς δραστηριότητές τους, έσπευσα νά ρωτήσω τόν συγγραφέα για ποιά λόγο ή φωτογραφία μου βρισκόταν στο βιβλίο του. Μού είπε ότι είχε κάνει λάθος και μού έγραψε μιά έπιστολή όπου εκφράζει τή λύπη του για τό άκούσιο κακό πού μού έκανε. Μού έγραψε ότι τίς φωτογραφίες

● Καί μιά παράκληση: οί φίλοι Δημ. Ατιλάκος και Ν. Τζίμας άς επικοινωνήσουν μέ τά γραφεία του «ΑΝΤΙ».

καθώς και τίς λεζάντες τους τίς είχε πάρει από τό βιβλίο του Λάκη Ιωαννίδη: «Τό κίνημα της Έλληνικής Νεολαίας». Έσπευσα νά δω τό Λάκη Ιωαννίδη και νά τόν ρωτήσω γιατί χρησιμοποίησε τή φωτογραφία μου και αυτή τή λεζάντα στο βιβλίο του, έφ' όσον δέν είχα καμία σχέση ούτε μέ τίς οργανώσεις του ούτε μέ τούς άλλους συνεργάτες του. Μού είπε ότι είχε κάνει λάθος και μού έγραψε μιά έπιστολή όπου εκφράζει τή λύπη του για τό λάθος αυτό «γιατί ούδεμία άνάμιξη είχα μέ τά συνδικαλιστικά». Οί δύο συγγραφείς μου ύποσέθηκαν ότι θά δημοσιεύσουν τή δήλωσή τους στον ήμερησιο Τύπο, αλλά άν και πέρασαν από τή συνομιλία μας 7 μήνες δέν τό έκαναν άκόμη. Ο Α. Λεντάκης δημοσίευσε τή δική του δήλωση μόνο στο περιοδικό «Αντί». Φυσικά περιμένω πάντα ότι θά πραγματοποιήσουν τήν ύπόσχεσή τους.

ΚΙΤΣΑ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

θάλεια

ΤΣΑΚΑΛΩΦ 5
τηλ. 3637490

*

«κάτι άλλο»
για τό
ντύσιμό
σας

Πώς θά υπάγεις στὸν παράδεισο

Ἐνὼ οἱ ἄλλοι θά ψήνονται

Στὴν κόλαση καὶ σὺ θά γελᾷς

ὑπο τοῦ Εὐαγγελικοῦ Ἱεροκῆρυκος Νικολάου Δαμίγου

Μίαν ἡμέρα ἓνας Ρωμαῖος χωροφύλαξ πλησίασε τὸν Ἰησοῦ καὶ τοῦ εἶπε: Συλλαμβάνεσαι, ἔλα μαζί μου στὸ Ρωμαϊκὸν Τμήμα. Εἶχε παρακολουθήσει τὸν Κύριο νὰ κηρύττει εἰς τὸ πλῆθος καὶ ἐπίστευσε ὅτι ἠμποροῦσε νὰ τὸν συλλάβει, διὰ νὰ μὴν εἶναι πλέον ἐλεύθερος, ἀλλὰ συλληφθεῖς. (Ἦγνόει, φαίνεται, ὅτι «οἱ συλληφθέντες ἀνελεύθεροι γεγονόσαν» Μα. ἐκγ 34-32). Ὁ Ἰησοῦς τότε τὸν ἐκοίταξε καὶ εἶπε: Σὺ συλλαμβάνεις ἐμέ, ἀλλὰ ἐσέ ποῖος συλληφθεῖ; ὁ δὲ χωροφύλαξ ἀπήντησεν εἰς ἀπειρίατα Ρωμαϊκά, «ὁ ἱεραρχικῶς ἀνώτερός μου θέλει μὲ συλλάβεϊ». Διότι εἰς τὸ ρωμαϊκὸν σύστημα, ἐπεβάλλετο νὰ κινηθεῖ Ἐνορχος Διοικητικῆ Ἐξέτασις (ΕΔΕ ρωμαϊστί) πρὸς ἐπιβολὴν κυρώσεων εἰς τὰ κατώτερα ρωμαϊκά ἀστυνομικά ὄργανα.

Ὁ Ἰησοῦς τότε ἐστράφη πρὸς τὸ πλῆθος πού εἶχεν ἀρχίσει νὰ κόπτεϊ δόρυδρον διὰ νὰ μὴ κληθεῖ εἰς μάχους καὶ εἶπε τὴν γνωστὴν παραβολὴν. Κάποτε ἐπέθανε ἓνας σπουδαῖος Ρωμαῖος Ἐκατόνταρχος. Ἀνθρώποι εἶναι καὶ οἱ Ἐκατόνταρχοι, καὶ πεθαίνουν καὶ αὐτοὶ κάποτε. Οὐδεὶς ἀθάνατος, πλὴν τῶν Ἀθανάτων τῆς Ἀκαδημίας καὶ ὁριζμένων κομμουνιστῶν πού δὲν γίνονται δεκτοὶ εἰς αὐτήν. Ὁ Ἐκατόνταρχος αὐτὸς ὅμως εἶχε πεθάνει παρὰ τὴν θέλησιν του. Τὸν εἶχε φονεῖσαι ἓνας Ἑβραῖος ἀναρχικός. Ὁ φόνος δὲν εἶναι ὠραία πράξις. Τὸ λέγει ὁ Ἡσυχίος: Οὐ μεμονωμένον ἄτομον φονεύσης, ὅτι φονεύς ἀποκληθήσεται· φύλαξον δὲ τὴν ὁρεξίν σου διὰ τὸν πόλεμον, ὅτι τότε δύνασαι φονεῖν μετὰ δόξης καὶ τιμῆς καὶ σωτῆρς χαρακτηρισθήσεται. (Τὰ ἔργα τοῦ Πατρὸς τούτου περιλαμβάνονται εἰς τὴν μονογραφίαν μας «Ἡσυχίος ὁ Βολικός», πού ἀποστέλλεται δωρεάν).

Ἐφονεύθη λοιπόν ὁ Ρωμαῖος Ἐκατόνταρχος καὶ στὴν κηδεῖα του ἐπήγαν πολλοὶ ἄλλοι (ζῶντες) Ἐκατόνταρχοι, ἄλλοι ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ἄλλοι ἐν ἀποστρατεῖᾳ. Πλῆθος μεγάλο συνέρρευσε, διότι ὁ ἀποθανὼν ἦτο πολὺ ἀγαπητός, ἰδίως μετὰ τῶν

φοιτητῶν τῆς Γεωπονικῆς Σχολῆς τῆς Ἰουδαίας. Ὅλοι ἦσαν ἀνήσυχοι καὶ κατηρώντο τὸν φονέα, ἐπειδὴ ἐφόνευσε τὸν φονευθέντα. Εἰς μάλιστα, πρῶτον Ἰουδαῖος ἀναρχικός ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀνανήκει καὶ ἠσπασθῇ τὴν ρωμαϊκὴν πίστιν, ἠπειλεί μετὰ καὶ πέλκεν τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα. Διότι εἶχεν ἐξοργισθῇ ὁ ἀνθρώπος. Ἦτο ἐναντὶ τῆς θείας, ἰδίως ὅταν δὲν τὴν ἀσκεῖς ὁ ἴδιος. Καὶ παρῶν τινε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ διαμαρτυρηθοῦν, ὥστε νὰ παύσουν οἱ σφαγῆς τῶν Ρωμαίων Ἐκατόνταρχων.

Μετὰ τὴν ταφήν, τὸ πλῆθος ἐπορεύθη πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Ποντίου Πιλάτου, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐνῆπτε τὰς χεῖρας του, ὡς τὸ ἐσυνήθιζεν ὅταν ἦσαν ἀκάθαρτοι. Τὸ πλῆθος ἐστάθη εἰς τὸ προαύλιον καὶ ἐζήτη· ὁργίλως τὴν σύλληψιν τοῦ δράστου καὶ τὴν κατάλυσιν τῆς Ἰουδαϊκῆς Δημοκρατίας. Εἶχε κάποιο δίκιο τὸ πλῆθος. Ἡ Δημοκρατία ὠφελεῖ εἰς χώρας προηγμένας ὅπως ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία. Εἰς ἡμιαναπτύκτους χώρας μόνον κακὸ ἠμπορεῖ νὰ κάμει καὶ νὰ διασαλεύει καθημερινῶς τὴν ἔννομον τάξιν. Πού ἠκούσθη εἰς προοδευτικὸν κράτος ὅπως αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ῥώμης νὰ φονεύεται δημόσιος ἀνὴρ ἐν μέσῳ δόμῳ. Αὐτὰ συμβαίνουν μόνον εἰς ἡμιαρχαῖα χώρας τῆς μέλανος Ἀφρικῆς. Παράδειγμα ὁ Λούθηρος Κίνγκ. Μαῦρος ἦτο καὶ ἐδολοφονήθη. Ἄν ἦτο λευκός, πιθανῶς νὰ ἐπέζη.

Ἀλλ' ὁ Πιλάτος ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὰ εὐλόγια αἰτήματα τῶν τεθλιμμένων συγγενῶν. Ἐκώφευσεν. Τὸ πολὺ-πολὺ πού μπορῶ νὰ κάμω, εἶπεν, εἶναι νὰ πλύνω καὶ τοὺς πόδας μου. Τὸ πλῆθος ὅμως δὲν τὸν ἤκουσεν. Δὲν τὸ ἐνδιέφερεν ἡ πλύσις ποδῶν, ἀλλὰ νὰ τεθῇ ἡ Δημοκρατία ἐκποδῶν. Καὶ ἡ ὁργὴ του ἐφούντωσεν. Ἀρχισε νὰ ρίπτει πέτρες.

Τότε ἓνας χωροφύλαξ ἀντελήφθη ὅτι κατὰ τὸ παράνομον συνέβαινε. Ἐβλεπε λίθους ἱπταμένους. Ἀκουγε συνθήματα. Ἐβλεπε ἀνθρώπους τινὰς νὰ ξυλοκοποῦν ἄλλους ἀνθρώ-

πους τινὰς. Δὲν μπορεῖ, θὰ σκέφθηκε, ὅλα αὐτὰ κατὰ ὑποπτο μυρίζουν. ἤξευρε ὅτι μετὰ τὰς κηδεῖας οἱ συγκεντρωθέντες πίνουν παξιμαδάκια καὶ καφέ. Τὸ πολὺ καὶ κονιάκ. Δὲν ρίπτουν πέτρες. Ἄν ἦτο ἔτσι, δὲν θὰ εἶχε μείνει λίθος ἐπὶ λίθου εἰς τὴν Ἰουδαίᾳ καὶ δημοσιογράφος ἐπὶ δημοσιογράφον. Καὶ οἱ δημοσιογράφοι, ὅπως καὶ οἱ λίθοι, ἔχουν μίαν χρησιμότητα. Δὲν εἶναι σωστό νὰ τοὺς σαλπίζωμεν σὸ ξύλο.

Ἀνθρωπινὴ ἢ ἀντίδρασις τοῦ χωροφύλακος. Ἐπράξε κατὰ συνείδησιν. Συνέλαβε τὸ ἄτομον πού συνεκεντρώνετο παρανόμως καὶ τὸ ὠδήγησεν εἰς τὸν Ρωμαῖον Εἰσαγγελέα διὰ νὰ τοῦ ἀπαγγελθῇ κατηγορία. Ἔως ἐδῶ καλῶς.

Ἀλλὰ ἀμέσως ἀρχισεν διοικητικὴ ἐξέτασις. Ἐρευνᾶ ἐγένοντο κατὰ παντός ὑπευθύνου. Οἱ διασημότεροι ντεντέκτιβς προσεπάθον νὰ ἀνακαλύψουν ποῖοι συμμετεῖχον εἰς τὴν διαδήλωσιν. Οἱ ἀστυνομικοὶ ὅλης τῆς χώρας ἔπαυσαν νὰ κυνηγοῦν τοὺς κακοποιούς καὶ ἠσχολοῦντο μὲ τὸ ἀνύπαρκτον αὐτὸ θέμα, μὲ ἀποτελεσμα νὰ πλυθῇ τὰ ἐγκλήματα καὶ νὰ μειωθοῦν οἱ συλλήψεις. Ἰδοὺ πού ὠδήγησεν ἡ ἐπιπολαιότης τοῦ χωροφύλακος.

Πρόσεξε μὴ θρεθεῖς καὶ σὺ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἥρωος αὐτῆς τῆς παραβολῆς. Μπορεῖ νὰ νομίσῃς ὅτι πράττεις τὸ καλὸ, ἐνῶ δοηθᾷς τὸ κακὸ. Ἐσὺ καὶ ἀκούς μόνον τὴν Φωνὴν τοῦ Κυρίου σου. Ποτέ μὴν ἐνδιαφέρεσαι πῶς θὰ σέ σχολιάσουν οἱ ἄλλοι. Ἀμα ἔχεις τὴν συνείδησίν σου καθαρὴν, μὴ φοβᾷσαι τίποτα. Ἄς κάνει ὁ κόσμος ὅ,τι θέλει. Δικὴ του δουλειά. Γαῖα πυρὶ μωχθήτω.

Μόνον τότε θὰ πᾶς στὸν Παράδεισον καὶ θὰ κοροϊδεύεις τοὺς ἄλλους πού θὰ ἔχουν πάει στὴν Κόλαση. Καὶ καλὰ νὰ πάθουν, τὰ παλιοτόμαρα.

(Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ λάβει δωρεάν τὸ ΠΙΣΤΕΥΩ ΜΟΥ ἢ ἐν τευχίδιον μὲ τὸ Κήρυγμα τῆς προσεχούσης Κυριακῆς, ἄς γράψῃ εἰς τὰς ἐκδόσεις Ο ΔΙΑΣΠΟΡΕΥΣ, Νέα Ὑόρκη.)

αντι

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοκάρους 60
Ἀθήνα 601.
Τηλ: 732.713 - 732.819

● Ἐκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
● Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. Ἀλεξάνδρου 26
Ἄγ. Ανάργυροι.
● Ἀτελιέ:
ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΥΝΔΟΥΡΑΚΗΣ
Πετσόδου 12, τηλ. 3622383
● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Βασ. Ἀλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 - 713.604
● Ἐκτύπωση:
Ἔργοστ. Γραφικῶν Τεχνῶν
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ἰασιίου 5, Περιστερί.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
Ἑξάμ. 260 δρχ. - Ἐτήσια 520
Ἐτήσια Ὁργανισμῶν,
Τραπεζῶν, κ.λπ. 1.200 δρχ.
Γιὰ φοιτητὰς ἔκπτωση 15%.
● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
Εὐρώπη - Μεσογ. χώρες:
ἑξάμηνη: ἀπλὴ δολ. 10
ἀεροπ. δολ. 13
ἐτήσια: ἀπλὴ δολ. 20
ἀεροπ. δολ. 25
Η.Π.Α. - Καναδὰς - Ἀν. Ἀσία:
ἑξάμηνη: ἀπλὴ δολ. 10
ἀεροπ. δολ. 17
ἐτήσια: ἀπλὴ δολ. 20
ἀεροπ. δολ. 34
Αὐστραλία - Ὀκεανία:
ἑξάμηνη: ἀπλὴ δολ. 10
ἀεροπ. δολ. 24
ἐτήσια: ἀπλὴ δολ. 20
ἀεροπ. δολ. 47
● Ἐμβάσματα, ἐπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοκάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20

Κεντρικὴ διάθεση:
● γιὰ τὰ βιβλιοπωλεῖα
τῆς Ἀθῆνας:
Στὰ γραφεῖα τοῦ «ΑΝΤΙ»
Δημοκάρους 60, τηλ. 732-713
● γιὰ τὰ βιβλιοπωλεῖα
τοῦ Πειραιᾶ:
Πραξιτέλους καὶ Μπουμπου-
λῖνας 169
«Στοά» τηλ. 411.66.34
● γιὰ τὰ βιβλιοπωλεῖα
Β. Ἑλλάδας:
Βιβλιοπωλεῖο «Ξένος Τύπος»
Ν. Κοτζιάς καὶ Σία Ο.Ε.
Τσιμισκῆ 78, τηλ. 279.720,
Θεσ/νίκη

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟ ΒΗΜΑ
ΟΛΟΚΛΗΡΗ Η 'ΕΛΛΑΔΑ
ΟΛΟΚΛΗΡΟΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΤΟ ΒΗΜΑ

κάθε πρωί
στα χέρια σας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «Δ Ω Δ Ω Ν Η»

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 3 - ΑΘΗΝΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ:

ΜΠΕΝ. ΚΡΟΤΣΕ	: Κείμενα, Αισθητικής
Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ	: Παιδεία, Τò μεγάλο πρόβλημα
ΜΠΟΧΕΝΣΚΙ	: Ίστορία Εύρωπ. Φιλοσοφίας
ΑΝΤΡΕ ΜΠΡΕΤΤΟΝ	: Μανιφέστα Σουρρεαλισμού
Μ. ΧΑ-Ι-ΝΤΕΓΚΕΡ	: Είσαγωγή στη Μεταφυσική
Π. ΤΙΛΛΙΧ	: Θάρρος τής Ύπάρξεως
Α. ΑΡΤΩ	: Τò Θέατρο και τò Είδωλό του
Μ. ΛΥΓΙΖΟΥ	: Τομή στο Σύγχρονο Θέατρο
Κ. ΠΥΡΟΜΑΓΛΟΥ	: Έθνική Αντίστασις
Λ. ΤΡΟΤΣΚΙ	: Στάλιν
Κ. ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ	: Εξάβιβλος
Ε. ΒΑΛΑΒΑΝΗ	: Στ' Ανάπλι
Α. ΔΙΚΤΑΙΟΥ	: 13 Αιώνες Γερμανικής Ποίησης
Α. ΚΑΜΥ	: Πτώση
»	: Ξένος
Λ. ΠΟΛΙΤΗ	: Ποιητική Ανθολογία, τομ. 8
Σ. ΣΚΟΠΕΛΙΤΗ	: Νεοκλασικά στίχια τής Αθήνας

ΠΡΕΝΤΡΑΚ ΒΡΑΝΙΤΣΚΙ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ

Τόμοι 2, σελ. 1100

- Ολόκληρη ή πορεία του μαρξισμού από τόν Μάρξ καί τόν Ένγκελς ως τίς μέρες μας.
- Οί μεγαλύτεροι μαρξιστές καί τò έργο τους, οί ζωηρότερες ιδεολογικές συζητήσεις καί συγκρούσεις, ό μαρξισμός στην ΕΣΣΔ, Κίνα, Γαλλία, Άγγλία, Γερμανία, Ίταλία κλπ.
- Έκδοση ένημερωμένη μέχρι τò '70 σέ βιβλιογραφία, γεγονότα καί πρόσωπα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ
Ζαλλόγγου 9 - τηλ. 36.19.724

κυκλοφόρησε

ΓΙΑΝ ΚΟΤΤ

ΘΕΟΦΑΓΙΑ

δοκίμια για τήν αρχαία τραγωδία

Έξάντας